

CSÉGER

MEZŐKÖZSÉGI TISZTELŐRSÉG

Az utak
és terek
fásítása

AZ ERDŐMÉRTÉSEK ÉS ERDŐTUDOMÁNYI
KÖNYVTÁR-VALLEKATÁR

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
KÖNYVKIADÓ-VÁLLALATÁNAK
LIX. FÜZETE.

AZ ÚTAK ÉS TEREK
FÁSÍTÁSA.

ÍRTA:

CSÉRER GYULA

ZOMBOR SZAB. KIR. VÁROS FÖKERTÉSZE.

Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár
Dátumszám: 208 / 2011.
Csoport szám: I.
Raktári jelzet: S. III. II.

14 KÉPPEL.

KOLOZSVÁR,

NYOMATOTT AJTAI K. ALBERT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1913.

BEVEZETÉS.

Amint az állami és törvényhatósági útnak gyümölcs, szeder, ákác vagy más hasznófával való beültetése, szegélyezése elsőrendű közgazdasági fontossággal bír, azonképen ugyancsak elsőrendű kérdés úgy szépészeti, valamint közegészségügyi szempontból a városok és községek utczáinak és tereinek fásítása is mindenhol, a hol erre elegendő és megfelelő hely rendelkezésre áll és ahol a szép iránti éréken és jóakaraton kívül az anyagi erő sem hiányzik.

Hazai városaink és községeink korszerű fejlődésével és azok fejlesztésével járó munkálatoknál feltétlenül szükséges, miszerint gondoskodás történjék abban az irányban is, hogy a lakosság egészséges szórakozó-, üdülő-, pihenőhelyet találjon a város és község belterületén is. A városi lakosok legnagyobb részének nincs módjában hűvösebb erdős vidéken nyaralni, hivatali, avagy pedig kereskedelmi és ipari foglalkozás szerint szinte kötve lévén a városhoz; ezért kötelessége a városoknak a fásítás és parkirozás. Ha tanulmány tárgyává tesszük városaink és községeink fásítási kérdését, s a részrehajthatatlanság szemüvegén nézzük a dolgot, látni fogjuk, hogy nagyon sok város és község fásításán rajta van a hibás irányzattal páro-

sult egyoldalúság, vagy pedig az ügy fontossága iránt való érzéketlenséggel járó szűkmarkúság bélyege. Ne vádképen szóljanak eme sorok; csak a való tényállást óhajtottuk jelezni akkor, amikor több évi vizsgálódás alapján rájöttünk arra, hogy az elmaradottságnak ezek a körülmények az igazi okai. A hibás irányítással párosult egyoldalúság ott kezdődik, hogy a fásítás kérdését, mely mellékesen megjegyezve, még a szakember tehetőségét is próbára teszik, nem szakemberre bizzák még a részletkérdésnél sem. Amint nem állhat meg az a felfogás, hogy minden helyi körülmények figyelembe vétele nélkül lehet minta után parkot létesíteni, azonképen a városi, illetve községi fásítási kérdésénél sem lehet kicsinyelni azokat a körülményeket és szempontokat, amelyek jelentéktelennek látszanak ugyan, de közelebbről vizsgálva, szinte alapjait képezik a helyes és célravezető fásításnak.

A városok és községek fásításánál tapasztalható, hogy legtöbb helyt nem számolnak a helyi viszonyokkal, hanem legtöbbszörre az a mérvadó a városok vezetőinél, hogy ki mit lát a külföldön. Azt utánozzák idő-, pénz- és munkaerő pocsékolással derüire-borúra, pedig a gyakorlati szem előre látja a rossz eredményt, mely be is következik vagy abban a formában, hogy a munka nem sikerül, vagy pedig abban, hogy nem domborodik ki az egyes vidékek viszonyaihoz találó fanemek vagy ültetésmód jellegzetessége.

Mert miről is van szó? Tisztán csak arról, hogy valamint nem lehet minden vidéken, minden

talajban, minden éghajlat alatt egy és ugyanazon gyümölcsfajtát, féleséget sikerrel termelni, azonképpen a városok és községek fásításánál is hibás irányzat az, ha oly faféleségekkel ültetik be az utcákat, utakat és tereket, amely féleségek az adott helyi viszonyoknak semmi tekintetben sem felelnek meg. Nemesak hogy nem szabad, de nem lehet és az utcát fásító kertész keze jobban le van kötve, mint a parkirozó kertészé, mert az utca fásításánál az általános szempontokon kívül — éghajlat, talaj stb. — számolni kell még az utca égtájbeli és magasságbeli fekvésével, hosszúságával, szélességével, forgalmasságával; továbbá számolni kell azzal is, hogy milyen mértékben korlátozhatják a fák természetes fejlődését az utca berendezései, a műtárgyak és közlekedési eszközök: csatornázás, vízvezeték, kábel, világítási huzalok, kövezet, járdák, világítási oszlopok, lámpák, villamos vagy egyéb vasútak stb. elhelyezése.

A városok és községek fásításánál tehát még annyi szabályt sem lehet felállítani, mint a gyümölcstermelésnél, mert sokkal több tényezővel kell számolni; nem lehet kész mintákat utánózni, hanem alkalmazkodni kell az adott viszonyokhoz és körülményekhez. Ebből következik, hogy minél körültekintőbben adatik meg a fásításnál az irány és részleteikben minél nagyobb figyelembe részesülnek a számításba veendő körülmények, annál bizonyosabb, hogy a munka nemesak jó eredménnyel fog járni, hanem az is, hogy város és község speciális helyzete kidomborodik, s az idegen előtt is

érdekesebbé válik, mert nem lát városról-városra egyhangú és unalmassá váló fásítást.

Hazánk éghajlatbeli viszonyát tekintve, tapasztalható az, hogy habár általánosságban egységesnek tűnik fel, de részleteiben mégis csak változó és jellegzetes. Más a hőmérséklet, az időjárás az ország keleti részén, s más a nyugatin; a nyár mégis csak forróbb az Alföldön, mint Felföldön. Az egyik vidék csapadékokban dúsabb, mint a másik, emitt kavicsos, köves, lazább, vagy éppen homokos a talaj, amott humuszban gazdag, vagy nyirkos, agyagos, mélyen járó talajhoz kell megválogatni a fafélésegeket a fásító kertészeknek, hogy jó eredménynyel járjon fáradozása. Tehát már csak ezekből a szempontokból sem lehet felállítani szabályúl azt a tételt, hogyha például Zomborban jó a *Celtis*, vagy pedig a *Sophora*, mint utczai sorfa, akkor annak ép olyan jónak kell lenni Kassán is.

De tegyük fel azt az eshetőséget, hogy egy és ugyanazon faféléseggel több, más és más vidéken egyformán jól beválik, mint például a gömbákác, következik-e ebből az, hogy mindenütt csak ezt ültessük? A fásítás, de főképen a városok és községek utczáinak a fásítása nemesak közegészségügyi, de széépészeti szempont mérlegelése alá is esik, mint ilyen kell, hogy a fásítás egyúttal változatos is legyen, ép olyan, mint maga a természet. Ha tehát a város és község utczáinak és tereinek fásításáról van szó, egyrészt a lehetőségig kerülni kell a meg gondolatlan, elhamarkodott cselekvést már csak azért is, mert a fásítás nem máról-holnapra szól s évek kellene hozzá, míg annak haszna teljességé-

ben érvényesülhet, másrészt kerülni kell azt is, hogy egyhangúság alkottassék, amit annál is inkább el lehet érni, mert ki van zárva az, hogy egy-egy vidéken, illetve városban egynél több faféleség ne érvényesülhessen. Ezért kell félretolni a fásításnál a szobatudósságot, s ezért kell módját ejteni annak, hogy a szakértő szelleme és keze érvényesülhessen. Megállapítható különben, miszerint néhány nagyobb városunk fásítása dolgában már is észlelhető az utánczók táborának visszavonulása s hogy milyen szép és mennyire előnyös az igazi szakértő munkája.

1851

/1866/

I.

Miyen fát ültessünk az útakra és utcákra?

A körültekintő mezőgazda, ha valamely növénytermelési ágban helyes irányban akar megindulni, sohasem fog a hangzatos, divatos jelszavak után indulni, hanem igenis megfontolás tárgyává teszi, hogy a termelésre szánt növény alá megfelelő-e a rendelkezésre álló talaj és hogy alkalmas-e az éghajlat s a többi más, ezekhez hasonló termelési tényező.

Az utcát fásító kertésznek sem szabad figyelmen kívül hagyni mindezeket a tényezőket, a melyek a fa fejlődését előremozdítják s életrevalóságát biztosítják. A mint ismeretes, a városok és községek fásítása szépészeti és közegészségügyi célú szolgál, természetesen tehát, hogy a fásítást ötletszerűen végrehajtani nem szabad. Összhangzatosnak kell annak lenni a többek között az illető város és község földrajzi fekvésével, építkezési modorával és módjával, mert nemcsak a főbb irányítások és szempontok, de még részleteiben is elhibázott fásítás időben, anyagban és fáradságban esett károsodáson kívül, igen sokszor kedvetlenséget és ellenszenvet is szülhet. Bizonyára vannak a szíves olvasók között sokan, a kik láttak már régibb megállapodott, kifejlődött utcai fásítást szeszélyességből, vagy más, ennél nem jelentősebb okból kiírtani, vagy pedig előfordul az az eset még napjainkban is, hogy évről-évre megismételt fásítással sehogy sem tudnak boldogulni, vagyis nem sikerül a fásítás. Az első esetben a nem eléggé gondos előrelátás és megfontolás következménye az írtás, a második esetben pedig a felületes munkának, a szakértelem hiányának tudható be a sikertelenség.

A fásításnál is tekintetbe kell venni a talajt és az éghajlatot, annál is inkább, mert a fa is ép úgy, mint más növény,

csak úgy tud fejlődni, ha megfelelő talajba jut és ha az éghajlat is kedvezően hat. A különböző faféleségnek különböző az igénye úgy a talaj, valamint az éghajlattal szemben. Léteznek például fanemek, a melyek csak a kötöttebb talajt kedvelik, mások viszont a kevésbé nedves, vagy pedig a lazább, homokosabb talajban is jól fejlődnek. Éghajlati szempontból is különböző csoportba sorolhatók a fanemek és féleségek, mert amíg az egyik csoportba tartozók csak a hűvösebb égalj alatt tudnak jól és tökéletesen fejlődni, s ezek a melegebb égalj alatt nyáron sokat szenvednek a forróságtól — például a hárs többfélesége vagy válfaja — addig vannak viszont más fanemek, a melyek inkább a melegebb égalj alatt tudnak gyorsan és tökéletesen fejlődni, hideg égalj alatt, főképen utedzán csak tengődnek, például a Sophora, Celtis stb. És ha ezek a körülmények tájkereszteti szempontból általánosságban mindenkor figyelembe vétetnek, kétszeresen indokolt az utedzafásításnál számolni ezekkel a körülményekkel már csak azért is, mert az utedza talaja nem mindig egyforma és megfelelő, másként pedig az utedzában vagy téren mégis csak zártabb a levegő, mint külterületen. A gyakorlati tapasztalás azonban még azt is mutatja, hogy valamely fanem — például hárs, gesztenye stb. — egy és ugyanazon éghajlat alatt, egyféle talajban, egy városban, más és más városrészben, utedzában vagy téren, alacsonyabb vagy magasabb talajfekvésben, széles vagy keskeny utedzában, bel vagy külterületen mindig más és más fejlődést mutat és életképességet árul el. Ezek a körülmények azok, a melyek az utedzát fásító kertész munkáját megnehezítik, tehetségét próbára teszik és ezért kell óvakodni attól, hogy az uteda megfontolás nélkül vagy pedig ötletszerűen fásítsassék. Hogy pedig jobban megvilágíthassuk a városok és községek fásításának ez irányú kérdését is, szükségesnek véljük kiterjeszkedni arra is, hogy mely fanemek vagy féleségek azok, a melyek a hazai viszonyok között mindezideig általánosságban legalkalmasabbnak bizonyultak a városok és községek befásítására. És ezt annál inkább tehetjük, mert évek óta tanulmányozzuk a hazai városok és községek fásítási kérdését. Felhasználjuk az alkalmat ez irányú tapasztalatainkat az alábbiakban közre adni.

Ákác. (*Robinia pseudoacacia*.)

Hazánkban közismert fa, mely mint utcái sorfa is a legnagyobb mértékben elterjedt. A közönségesen kívül leginkább a gömbákác többféle változata, néhol pedig a pyramisalakú található mint utcái sorfa. A vizenyős, mocsaras talajt kivéve, mindenütt jól díszlik az ákác, s csakis túlmeleg vidéken károsítja gyakran a pajzstetű, melytől nem ritkán már fiatal korában elpusztul. Előnye az ákácznak többek között abban is nyilvánul, hogy keskenyebb utcákban is ültethető, főképen a gömbákác, melynek ilyenformán csak díszítő rendeltetése van, mivel évről-évre szükségessé válik az erős visszametszés, úgyszólván csonkázás, melyet egyébként igen jól tűr.

Japáni ákác. (*Sophora japonica*.)

Kevésbé kötött, nem túlnedves talajban növekedő fa, mely magas és széles koronája miatt csakis széles utcák fásítására alkalmas. Túlágos zord vidéket kivéve, mindenütt jól lehet használni: gyorsan növekedik, hamar ad árnyékot, a metszést is tűri, levelei nem szenvednek sem a forróságtól, sem pedig betegségtől s rovarok sem bántják. Van azonban egy hibája, mely a köztisztaság szempontjából kifogás alá eshet, és ez az, hogy virágzása alkalmával, — mely elég soká tart — van dolga a seprőnek, mert tömegesen és folyton hullatja virágját a kövezetre, járdára s esős időben — ha el nem tisztogatják — csuszóssá teszi a járdát. Eltekintve azonban eme hibájától, főképen azért is érdemes ültetni Sophorát, mert kitűnő legelőt nyújt a méheknek, mint ilyen nagyobb figyelmet érdemel még külterületi utcák befásítására is. — I. sz. kép. —

Hársfa. (*Tilia*.)

Általában közkedvelt fa, melyet hazánkban azonban aránylag még nem sok helyen ültetnek utcái sorfa gyanánt. Pedig a délvidéket kivéve mindenütt igen alkalmas a hárs, de csak széles utcában s nem túlszáraz, de mélyen járó talajban.

1. kép. 20 éves japáni ákácz fasorok. Zombor, Szécsenyi-körút.

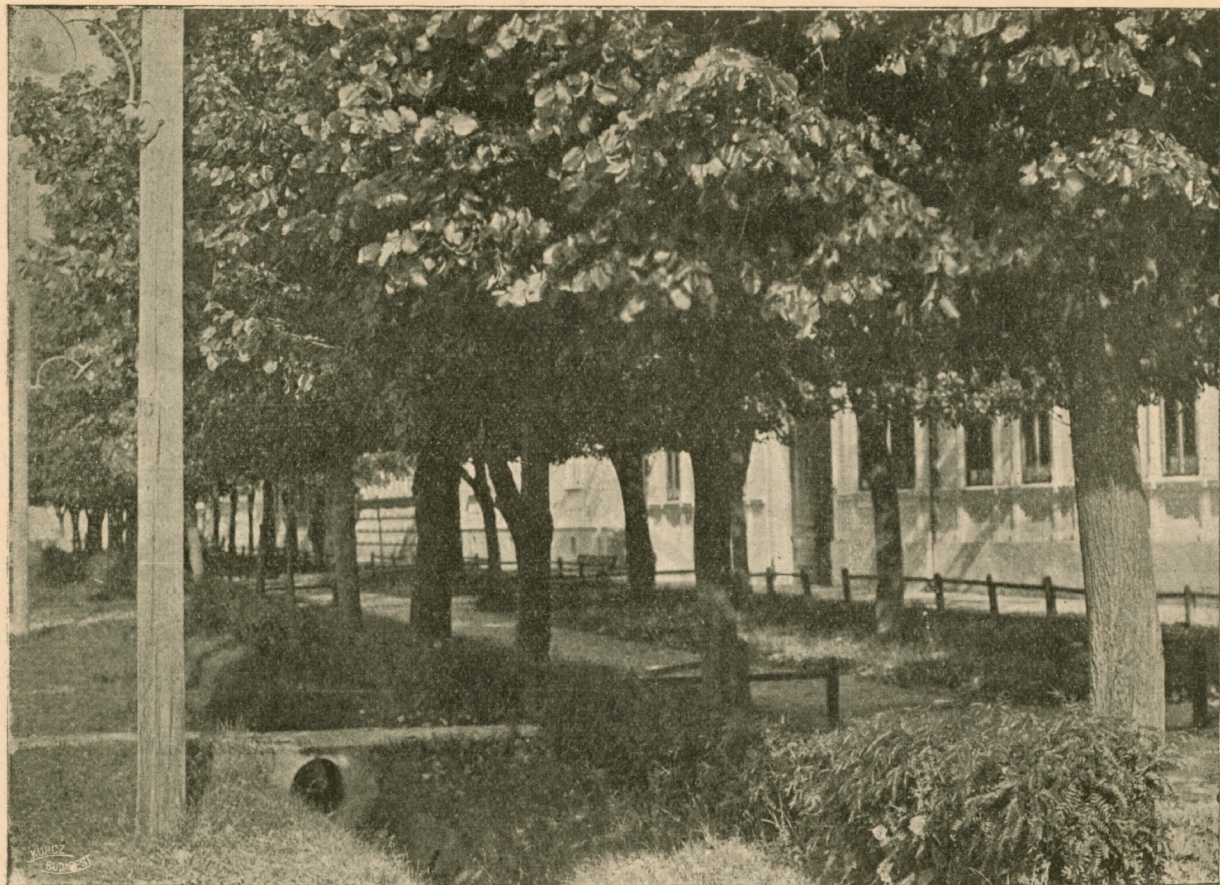
A délvidéken inkább már csak a külterületen jöhet számításba a hárs azért, mert belterületen, még a nagylevelű változatok is — ha csak bőséges öntözésben nem részesülnek — sokat szenvednek a forróságtól. Mindenesetre szükséges a hársfával való fásítás előtt alapos figyelembe venni a körülményeket s gondosan megállapítani, hogy az adott viszonyok között melyik féleség vagy fajta ültetendő, mert a hány a féleség vagy fajta, annyiféle az igény nemcsak a talajjal, vagy pedig az éghajlattal, de az utcza milyenségével szemben is. A magyar hárs — *Tilia tomentosa* — nagyon ajánlható utczak fásítására, mert alul molyhos levelei miatt jól tűri a szárazságot. — 2. sz. kép. —

Bálványfa. (*Ailanthus glandulosa*.)

Mint utcza sorfa a városok és községek belterületein nem ajánlatos az ültetése, mert bár igénytelen és sokat tűró fa, nagy hideg télen azonban elfagyhat s magas, sokszor szabálytalan növekedése miatt házsorok mentén akadályul szolgál sok, az utcán elhelyezett s közévelt szolgáló műtárgynak; az is hibája, hogy gyökerei, gyökérsarjai nem ritkán az utcza kövezetén, a házak faltövéin, a szobák padlóján törnek elő, rongálva a csatornázás, a vízvezeték, kábel s ezekhez hasonló építmények falait. Azonban külterületen vagy pedig törvényhatósági útakon, különösen az Alföldön, mint szegélyfa igen használható és ajánlható még ott is, ahol kissé szikes a talaj.

Papirszeder. (*Broussonetia papyrifera*.)

Kevésbé ismert, de az Alföldön nagyon ajánlható utcza sorfa, mert gyors növekedése, a talaj iránt igen csekély igényt támasztó, nagy és szívós, tartós leveleivel hamar árnyékot adó jó tulajdonságai miatt már 18—25 méter széles utcza befásítására is jól használható. Megjegyzendő azonban róla még az is, hogy növekedése kifogástalan, mert törzse egyenes, koronája pedig inkább gömbalakú, de azért elég szélesen elterülő, miért is szűk utcában távolabb kell egymástól ültetni. Felvidéken

2. kép. 40 éves nagylevelű hárs fasorok, alattuk *Gleditschia* élő sövény. Zombor, Deák F.-körút.

nehezebben nevelhető fává, mert éves vesszői gyakran elfagynak, s így ott általánosságban utcai sorfának nem való. Metszést ritkán kíván, de tűri a esonkázást is, tehát ebben a tekintetben sem kényes.

Török mogyoró. (*Corylus Colurna.*)

Városok belterületére még körút vagy sugárút befásítására sem alkalmas, mert idővel túl magas és terjedelmes fává fejlődik, de külterületen sétányfának két vagy négysoros ültetéssel kitűnő anyag hidegtől kissé védett helyen, vagy pedig az Alföldön nem túlságos száraz vagy laza talajon, mert inkább a kötöttebb talajt kedveli. Igaz ugyan, hogy lassan növekedő fa, de ha megbarátkozik a helylyel, oly szép, formás, pyramisalakú fává fejlődik, hogy egy ilyen kifejlődött 25—30 éves *Corylussal* szegélyezett sétánytól alig tud az ember megválni. Kár, hogy kevés helyen méltatják; pedig egyike ama fanemnek, melyet betegség vagy férég nem károsít, lombját még aszályos időjárásban is késő őszig megtartja. Metszést nem kíván, mindamellett növekedése kifogástalan. — 3. sz. kép. —

Olvasófa. (*Celtis.*)

Elsőrendű utcai sorfa az Alföldön, melyet nem lehet eléggé ajánlani, nagyon sok jó tulajdonságai miatt. Köztudomású dolog, hogy utcai sorfának azzal a jó tulajdonsággal kell bírni, hogy a forróságnak, szárazságnak, aszálynak, zárt levegőnek, füstnek, pornak ellent tudjon állni, lombját a lehetőségig korán hajtsa és késő őszig tartsa meg. Virágja, termése, magja hullásával ne vétsen sokat a köztisztaság ellen, de azért jól növekedjen; ne legyen válogató, igényes még a metszés tekintetében sem. Nos hát a *Celtis* ezekben a tekintetekben kifogástalan fa, úgy szólván az egyetlen, mely a délvidéken általában, az Alföldön a legjobban használható utcai sorfa s kivétel nélkül bármely irányú és fekvésű utcában vagy téren jól megállja helyét. A túlvizenyős és szikes talajon kívül bármely talajban kifogástalanul növekszik, sőt fiatal éveiben túlbúján is és aránytalanul

3. kép. 40 éves Török mogyoró-fásorok Zombor külterületén a nyaralókhoz vezető úton.

fejleszti hajtásait, úgy, hogy ebben az éveiben nagyobb gondot kell fordítani a korona metszésénél azért, nehogy alapformáját elveszítse. Hidegebb, zordabb vidéken nem ajánlatos az ültetése azért sem, mert fejlődése ott általában rosszabb, görbülésre igen hajlandó s éves vesszői gyakran elfagynak. Mindazonáltal olyan helyen a Felvidéken, ahol más fanem vagy féleség nyáron, a magas, emeletes házakkal beépített, főképen nyugatról keletre húzódó utczában sokat szenved a forróságtól, ajánlatos lenne a *Celtis* ültetése azért, mert hiszen nem minden tél szokott ott sem túlszigorú lenni, s így ha erőstörzsű és koronájú fák kerülnek kiültetésre, biztosítva van a fa minden időre és rendelkezésre. Ami pedig a *Celtis* válfajait illeti, az utczei sorfának valók közül az *Australis* inkább csak az Alföldre való, a hideg iránt gyengébb ellenálló képessége miatt; viszont az *Occidentalis* már nem olyan érzékeny, erősebb a növekedése, és így a hűvösebb vidékre is ajánlható. — 4. és 5. sz. kép. —

Boglárfa. (*Platanus*.)

Széles utczák, kör- és sugárutak, nagyobb terek és hosszú külterületi sétányok befásítására elsőrendű fa leginkább az Alföldön, ott, a hol megfelelő mély rétegű s nem túlságos vizenyős a talaj. Ilyen helyen bámulatos gyorsasággal és kifogástalan formában szokott növekedni és fejlődni, úgy, hogy a metszés tekintetében alig kíván valamely beavatkozást. És ha ajánlatos a délvidéken lehetőleg oly utczában vagy útra ültetni, mely délről északra húzódik, akkor lehet a *Platanus* mérsékelt hűvös vidéken is ültetni széles, inkább keletről nyugatra húzódó utczába, mert a míg az egyik helyen az erős nap fénye ellen védik egymást, ha egymás elé vannak ültetve, addig a másik helyen viszont több napot kapnak s az északi szél ellen is védelmet találnak. Felvidéken alig ajánlható a *Platanus* az utczára, mert fiatal éveiben sokat szenved a hidegtől, így rendes fa nem válhat belőle, s ugyancsak igen száraz, laza talajon sem díszlik. Viszont túlvizenyős talajon lombja sárgulásra hajlandó már nyár elején is, éves vesszői sem érnek be s könnyen elfagynak még az Alföldön is.

2

4. kép. 10 éves *Celtis ausztrális* fasorok Zombor, Vitéz-utca — *Gleditschia* élősövénynyel.

5. kép. 14 éves *Celtis australis* fasorok a 40 m. széles Erzsébet-körúton Zomborban.

Fürtös juhar. (*Acer pseudoplatanus*.)

Hasonló talajt kedvel, mint az előbbi s felfelé való növekedési tulajdonsága miatt már 20 méter széles utczában is ültethető 7–8 méter távolságra, de világítási, vagy egyéb huzaloktól lehetőleg távol, mert hosszú éves hajtásait már a közepes erősségű szél is ráhajlítja a huzalokra, s így áramzavarokat idézhet elő különösen esős időben. Hazánkban bármely vidéken használható utczei sorfa főképen azért is, mert nagy levelei, miatt jobban tűri a forróságot még a délvidéken is. Körútak sugarútak, terek vagy pedig külterületen kissé sűrűbb, 6–7 m. ültetéssel sétányok létesítésére a legjobb anyag, s ezért a sokoldalúságáért megérdemli, hogy a hazai városaink fásításánál az eddiginél nagyobb méltatásban részesüljön. Metszéséscsonkázás tekintetében hasonló elbírálás alá esik, mint az előbbi. — 6. sz. kép.

Bibor juhar. (*Acer pseudoplatanoides rubrum*.)

Hasonló tulajdonságú juhar, mint az előbbiek, azzal a különbséggel, hogy levelei még nagyobbak, sötétebbek, őszfelé megbarnulnak; levélfonákja pirosas, úgyszintén levélnyele és barkája is. Jó tulajdonsága még az is, hogy még a nedvesebb talajú helyen is igen jól díszlik, főképen az Alföldön, ahol a legtartósabb utczei sorfát adja.

Előnye az is, hogy Chlorozisban ritkán szenved, s egyéb betegség vagy féreg ritkán bántja.

Körizslevelű juhar. (*Acer negundo*.)

Bizonyos mértékben ezt a juharfajtát is lehet használni utczei sorfának lazább, kövérebb vagy homokos talajon s közepes hőmérsékletű vidéken; zordabb vidéken is megállja ugyan helyét, de éves veszői nem ritkán elfagynak. A délvidéken, ha nem elég laza a talaj, túlbúja hajtásokat hoz, ezért könnyen törnek még több éves ágai is vihar alkalmával; tehát veszélyes, különösen nem igen széles utczában. Évenkénti metszéssel, tisztó-

6. kép. 14 éves Fürtös juhar fasorok Bercsényi-utca, Zombor — Gleditschia élősövénnyel.

gatással, időnként mérsékelt esonkázással azonban korlátok közé lehet szorítani aránytalanul növekedő koronáját és ha fiatalabb éveiben, főképen igen aszályos időben kellő segítséget kap öntözés tekintetében, akkor lombja nem hull le idő előtt.

Korai juhar. (*Acer platanoides*.)

Inkább a nehezebb talajt kedveli és szélesen, de szabályosan növekedő koronája miatt 20—30 méternél keskenyebb utcában nem ajánlatos az ültetése. Egyaránt használható úgy a hűvösebb, valamint a melegebb vidéken azzal a különbséggel azonban, hogy a melegebb délibb vidéken mégis csak jobboly utcában ültetni, a mely utcza délről északra húzódik, mert az ilyen utcában a levegő még sem oly fűledt, nem sül le idő előtt a fa lombja. A metszést tűri, de ha koronájának alapágai kialakulnak, csak koronatisztogatásra, ritkításra szorúl. A esonkázást nem jól tűri, mert a vastagabb 8—10 cm. sebhelyek nehezen forrnak be, sokszor be sem forrnak, hanem kihasad, megszárad, vagy pedig fenésedést kap a seb, mely baj lassan lehúzódik a törzsre, s az egész fát beteggé teszi. A lehetőségig kerülni kell az *Acer* esonkázását azért is, mert noha nagy mértékben törnek elő a vízajtások, de azokból alapágat, szép, formás koronát alig lehet fejleszteni. — 7. sz. kép. —

Vadgesztenye. (*Aesculus hypocastanum*.)

Hazánkban sok helyütt kedvelt utcai sorfa s úgy külterületen, valamint belterületen lehet sikerrel ültetni.

Tekintve azonban azt az igényét, hogy inkább a kötöttebb és mélyebb talajt, s inkább a középhőmérsékletű éghajlatot kedveli, délvidéki városokban csak a külterületi úton, vagy igen széles utcákban, tereken ajánlatos az ültetése azért, mert zárt, illetve szűk utcákban idő előtt hullatja lombját. Általában emeletes házakkal szegélyezett utcában csak akkor ajánlatos az ültetése, még a felvidéken is, ha az utcza keletről nyugatra húzódik s legalább 40 méter széles. De még itt is előfordul, hogy nagyobb aszály alkalmával már júliusban hullatja lombját,

7. kép. *Acer platanoides* fasorok. Kolozsvár Unió-utca. 5 éves ültetés.

amit csak igen bőséges öntözéssel lehet megakadályozni annyira, hogy ne kopaszodjék meg nyár derekán. Metszést tűri, de nem kívánja, mert növekedése a legszabályosabb s bár aránylag lassan növekedő fa, de igen tartós és ellentálló.

Szilfa. (Ulmus.)

Egy-két válfajtája — például az *Ulmus montana* kitűnő utezai sorfa, mint ilyen megkívánja, hogy talaja ne legyen túlszáraz, mert délvidéken például túlszáraz vagy laza talajon már nyár közepén hullatja lombját. Egyébként zárt, poros, füstös levegőt tűró fa, melynek igénye alig van, s csak az a hibája, hogy némely években a levéltetű és szunyog milliójai lepik el levélfonákját s szinte rajokban lepik el az utezát az esti órákban. A metszést és csonkázást jól tűri, bár nem igen szorúl rá, mert elég szabályos koronát képez s ezért minél szélesebb utezúra jut, annál tökéletesebben tud fejlődni. — 8. sz. kép. —

Az itt elősorolt fanemekén kívül léteznek még mások is, a melyek fásításra alkalmasak, utezafásításra azonban hazánkban leginkább az előbb elősoroltakból válogathatók ki olyanok, melyek az adott körülményekben és viszonyokban a legjobban megfelelnek.

Ha pedig megállapítottuk, hogy melyik fanem vagy féleség lesz legalkalmasabb az uteza fásítására, a jó eredmény biztosítása érdekében gondosan ügyelni kell, hogy csak teljesen megfelelő minőségű, jól kiválogatott fákat ültessünk, mivel nagyon sok utezai fásítás azért nem sikerült, mert nem volt megfelelő *minőségű* a faanyag.

Az alapos gondossággal megválasztott féleség, az ültetés helyes módja, s általában a fák további helyes kezelésén kívül igen fontos dolognak tartjuk azt is, hogy az uteza fásításához nevelni kell az anyagot, tudniillik a fákat és hogy lehetőleg azon a vidéken kell a fákat nevelni is, a hol azokat állandó helyre elültetik. A tapasztalás azt mutatja, hogy legtöbbször csakis a saját talajában és megszokott viszonyok között nevelt fa tud azon a helyen vagy környékén egyúttal a legjobban

8. kép. *Ulmus montana* fasorok. Kolozsvár Kossuth L.-utca. 6 éves ültetés.

fejlődni, a legtartósabbá, a leghosszabb életűvé válni, amivel csak azt akarjuk jelezni, hogy ha — például — a Felvidéken akarunk utcát fásítani, nem célszerű a fákat az Alföldről beszerezni és viszont.

Az itt elmondottakhoz hozzá fűzzük még azt is, hogy utca fásításához már a faiskolában kell megfelelő módon nevelni a fákat, még pedig úgy, hogy mire a fa kikerül az utcára, annak gyökere, törzse és koronája a lehető legtökéletesebb legyen; mert épen az utcasorfa az, melynek a legtöbbet kell elszenvedni mindenféle külső behatásoktól, s ugyanesak az utcai sorfa az, a mely ha nincs kellőleg előkészítve, illetve nevelve, a leghamarább pusztulásnak indul. Sok utcáfásítás sikertelenségének a felsoroltakban található fel az oka, nem is szólva arról, a mi már sok helyütt megtörtént, hogy t. i. az erdő sűrűjéből szedett suhángokkal csúfították el az utca sorát.

Utca fásításához a fa törzsének legalább 4 cm. vastagságúnak és ugyanesak legalább 2 méter magasnak kell lenni, bármilyen faféleség legyen, tekintetbe kell venni tehát azt a körülményt, hogy átlagos számítással 8–10 év kell ahhoz, hogy a csemete ilyen erősségű és magasságú fává növekedhessen. Ezen 8–10 évi nevelési idő alatt a csemetét legalább 2-szer átültetik, mely átültetés alkalmával feltétlenül gyökérmetszésben kell részesülniök, hogy ne csak a törzs, de a gyökerek is tökéletesebben kifejlődhessenek. Ott, ahol sem időt, sem fáradságot nem kímélnek és a hol megfelelő anyagi erő is rendelkezésre áll, igen ajánlatos az utcai sorfának való csemetétet harmadszor is átültetni, de ez az átültetés az állandó helyre való kiültetés előtt két évvel előbb történjék. Ezen idő alatt a korona fejlesztésére is több gondot lehet fordítani olyan fáknál, melyek különben is kívánják a metszést.

II.

Az utcai sorfák ültetési ideje.

Nem könnyű feladat háramlik az utcát fásító kertészre akkor, amikor a fásítás, illetve az ültetés idejéről van szó, mert

habár általánosságban az a szabály, hogy lehet fákat őszi, lombhullás idején, vagy pedig tavaszkor rügyfakadás előtt ültetni, azért ez a szabály mindig módosul a szerint, hogy milyenek a helyi viszonyok, éghajlat és talaj tekintetében és hogy milyen fafaj vagy félésség kerül kiültetésre.

Hiszen csak egy tényezőt, például: az éghajlatot, az időjárást kell figyelembe venni, s máris láthatóvá válik, hogy egymagában csak ez az egy tényező is mennyire befolyásolja az ültetés idejét. A tapasztalat arra tanít, hogy lehet őszi is utcára fát ültetni, de azzal a kivétellel az általános szabály alól, hogy egyrészt inkább az enyhébbre hajló vidéken, másrészt pedig csakis olyan fafajokat vagy félésségeket, melyek edzettebb, ellenálló képességgel bírnak.

Az őszi faültetés egyébként sokak előtt egy igen tág fogalom, mert nem veszik figyelembe az őszi időjárás változatosságát, s fásítanak mindaddig, amíg a talaj meg nem fagy, amely munka egynehány esetben, például parkirozásnál jól beválik, de utcái fásításnál mégis csak meggondolandó a dolog akkor, a mikor az őszi például december közepéig is eltart. Meggondolást kíván a későbbre hagyott utcái fásítás a többek között azért is, mert az utcái talaját igen sok esetben már nem éri úgy a nap fénye, a nap melege, mint a parkirozás alá eső nagyobb terület talaját; a házak miatt hamarabb van árnyék, a légáramlás nem oly egyenletes és szétterülő, mint szabad helyen, hanem mintegy léghuzamszerűen vonul végig az őszi szél az utcán.

Köztudomású, hogy minden növénynek, úgy a fának is melege van szüksége, hogy meggyökeresedjen; már most ha a későbbre hagyott utcái fásításnál kérdésessé válik, hogy vajjon az ültetés alkalmával gyökereiben megmetszett fánál a metszlap tud-e beforni, behegedni, ha sáros, hideg, vagy fagyos talajba jut? akkor az őszi ültetés lehetőleg mellőzendő. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy általában kerüljük az utcái fásításánál az őszi ültetést, hanem csak rámutatni arra, hogy ezt a fásítást jobb idejében végrehajtani, s ez alatt azt értjük, hogy mikor a fa őszi beérett, illetve lombját hullatja (de nem a szárazságtól kényszerülve), fogatosítani kell az ültetést azért, hogy ideje

legyen a tél, a hideg beállta előtt a gyökereken ejtett sebeknek beforrni, s ideje legyen a fának illetve talajnak a fagy előtt meg is ülepedni.

Naptárszerű pontos határidőt nem lehet meghatározni ugyan, de gyakorlati tapasztalásunk szerint még november vége felé is lehet sikerrel fát ültetni, fásítani ott, a hol a tél december közepe felé köszönt be.

Hogy a tavaszi ültetésnek mekkora előnyei vannak, az őszi felett, azt elgondolhatja és méltányolhatja mindeki, aki növénytermeléssel foglalkozik; mert hiszen természetes, kézzel fogható az, hogy a tavaszkor ültetett fa fokozódó talajmelegség mellett hamarább gyökeresedik meg és egyttal hamarább kel életre; de ha visszatekintünk egy pár év elmúlt tavaszára, tapasztalhattuk azt az utcai fásításnál, hogy bizony a sokszor előforduló szeszélyes tavaszi időjárás miatt nagy segítség volt az, ha a fásítási munkának legalább a felét el lehetett nyugodtan, szabályszerűen végezni őszkor, s nem kellett kapkodni tavaszkor, akkor, amikor egy huszonnégy órában is négy féle időjárás volt, és a mikor az utca fásításnál az elültetendő anyag több ezer darabot tesz ki. Hiszen a zordabb, a hidegebb vidéken inkább mint az enyhe vidéken tapasztalható az a jelenség is, hogy valamely utcának az egyik oldala tavaszkor már fásítható, a másik oldala ellenben még nem, mert fagyos a talaj; ez és ehhez hasonló körülmény okadatulja azt, hogy még a zordabb vidéken is némely tekintetben előnyösebb az őszi fásítás.

A kiültetésre szánt fák nemét-féleségét és minőségét is tekintetbe kell venni, a mikor határozni akarunk a felett, hogy ősszel avagy tavasszal ültessünk. Kétszeresen indokolt az elővigyázatosság a hidegebb vidéken és ha csak a tavaszi ültetés lehetséges — a megeredési százalék minél nagyobb mennyiségének a biztosítása érdekében mindig jobb kevesebbet, de jól, mint sokat, de rosszul, elhamarkodottan ültetni. Az éghajlat és az ültetendő faféleségen kívül a talaj minemüése is tekintetbe veendő az ültetés idejének megállapítása dolgában, amennyiben a kötettebb, nedvesebb, tehát hideg talajba jobb a tavaszi, mint az őszi ültetés; viszont laza, homokos, köves, kaviosos talajba őszkor is lehet sikerrel ültetni. De erre nézve az utca fekvése,

szélessége, mélysége vagy magassága is határozó, mert a tapasztalás bizonyítja, hogy némely esetben biztosabb a tavaszi ültetés. Kivételes esetekben, például a mikor vihar által kidöntött nagyobb fákat kellene pótolni, legcélszerűbb tél idején vinni át nagy földtányérral a fát a faiskolából az utcára. Az ültetésnek ez a módja azonban nagyon költséges s ezért új fásítások czéljából nem ajánlható.

III.

Az utcai sorfák ültetési távolsága.

A mint a parkot tervező és létesítő tájkertésznek már jó előre tisztában kell lenni azzal a körülménnyel, hogy munkája idővel milyen képpé alakul, hogy tudniillik a fák és bokrok évek multán milyenné fejlődhetnek, azonképen az utak, utcák és terek fásításával foglalkozó tájkertésznek is már előre számolni kell azzal, hogy a fásítás ne csak a jelenben, hanem lehetőségig a legkésőbbi időben is megfelelhessen a követeléseknek. Az utcát fásító kertésznek a keze ebben a tekintetben jobban meg van kötve, mint a parkirozó kertészé, mert számolnia kell nemcsak az éghajlattal, a talajjal a faféleség megválasztásánál, hanem tekintetbe kell vennie azt a körülményt is, hogy a fásítandó utca első sorban milyen széles és milyen hosszú. Tévedés volna azt hinni, hogy minden utcát egyformán lehet fásítani, mert amint a városok és községek utcáinak szélessége és hosszúsága nem egyenlő, azonképen a fásítás illetve a fák minemősége és egymástól távolsága sem lehet egyforma. A mikor utca fásításról van szó, nevezetes kérdés a többek között, hogy milyen távolságra legyenek a fák egymástól ültetve, mert az itt elkövetett hiba csak később válik nyilvánvalóvá, tudniillik akkor, a mikor a fák már megerősödtek és a mikor már segíteni, a hibát helyrehozni nem lehet. Azonban nemcsak az a körülmény szabja meg a fák egymástól távolságát, hogy azok idővel milyen magasra, vagy milyen szélességbe növekednek, hanem az is, hogy milyen terjedelmű az utca, mert ha például oly széles az utca, hogy annak mind-

két oldalán két esetleg három sor fa fér el, ahol így azoknak nemcsak díszítő, hanem árnyékot adó rendeltetésük is van, úgy lehet azokat sűrűbben is ültetni. Keskenyebb utcákban viszont a ritkán való ültetés az ajánlatos még akkor is, ha csak kisebb fejlődésű, vagy mindig metszés alatt álló faféleség kerül kiültetésre s a hol a fasornak főként csak díszítő szerepe van. Csak általános szabályul állítható, hogy az utcái sorfák egymástóli távolsága 6—10 méter között váltakozhat, melynél nagyobb távolság még törvényhatósági útakon sem jöhet figyelembe és viszont 6 méternél kisebb távolságra sehol sem észszerű ültetni a sorfákat.

Bármilyen hosszú is legyen valamely fásítandó utca, ha keskeny, nem lehet sűrűn ültetni a fákat; legfeljebb azt tehetjük, hogy igen hosszú s inkább körütszerű utcánál az egyhangúság kikerülése végett két, esetleg három faféleséget is ültetünk, persze tekintettel mindig arra, hogy a faféleségek a lehetőségig egyenlő növekedésűek legyenek.

A körútak és körütszerű utcák szélesek szoktak lenni, ezért a fákat sűrűbben is lehet ültetni, s másrészt a változatoság elérésére nemcsak az utca törését, de az utca keresztvezését, vagy pedig emelkedését is lehet figyelembe venni a fanem-faféleség kiválasztása, az ültetési távolság megállapítása dolgában. Az utcái sorfák egymástóli távolságát mindig az adott viszonyok szerint kell megállapítani. Valamint hibás beállítást árul el, a mikor keskeny utca szinte tömve van fákkal, ami egyrészt határozottan nem szép, másrészt nem is praktikus mert az ilyen sűrű fásítás elvonja a világosságot és sokszor gátolja a közlekedést — azonképpen szánalmas látvány a széles út, vagy széles utca, melyben egy-két agyonnyesegetett, agyonformált, csenevész fasor huzza meg magát anélkül, hogy árnyékot adna, vagy díszítené az utcát.

Minél forgalmasabb valamely utca nemcsak a járművek, de a gyalogközlekedés és az üzleti forgalom szempontjából is, különösen ha az utca egyttal keskeny is, — mint ez igen sok hazai vidéki városban látható — annál nehezebb a fásítás kérdésének a megoldása az ily utcákban, mert itt már érdekelve van a többek között a kereskedő világ is abbóla szempontból,

hogy a fásítás a ezégtáblákat el ne takarja. Az ilyen utcákban természetesen tisztán csak díszítő szerepök van a fáknak, s minél ritkább ültetést kívánnak. A fák ültetési távolságát végül az is szabályozza, hogy milyen a kiválasztott faféleség növekedése, mert hiszen természetes, hogy szélesre növekedő koronájú fákat mindig távolabb kell egymástól ültetni, mint a keskenyebb és inkább magasabbra növekedő fákat.

IV.

Az utcái sorfák ültetése.

Nagyon sok fásítás csak azért nem sikerült, mert az ültetés munkáját felületesen vagy lelkiismeretlenül hajtották végre. Ezért szükséges és kívánatos, hogy az ültetést is gyakorlott kéz végezze, illetve vezesse. A faültetés módja, egy a hivatásos kertészek előtt eléggé ismert általános szabályokon alapúl, mely szabályok lényege az, hogy minden fa, amelyet állandó helyre ültetünk el főképen pedig utcára, — dús, egészséges és sértetlen gyökérrzettel, — ép erős, egyenes és megfelelő magassággal bíró törzsszel és ugyancsak megfelelő koronával birjon.

Továbbá szintén méltó figyelmet kíván az is, hogy minden fa a lehetőségig csak olyan talajba jusson, mely talaj a fa ez iránti igényességének megfelel, hogy a talaj kellően előkészítve legyen az ültetésre és hogy minden fát csak olyan mélyen szabad ültetni, amilyen mélyen az az előbbeni helyen állott.

Az utcák fásítására alkalmas faféleségek talaj iránti igényességéről már szólottunk egy előbbeni fejezetben, — itt még csak azt jegyezzük meg erre vonatkozólag, hogy habár egy vidéknek, talajminőségbeli jellege egységes szokott lenni, mégis előfordúl az az eset is, hogy egy városnak vagy községnek termő talaja nem mindenütt egyenlő, hanem például a magasabbban fekvő városrész is más, a mélyebben fekvő városrész is más és más talajjal bir.

A talajelőkészítés dolgában első lépés a fagödör megásatása, mely munka általánosságban ismert ugyan, de itt, utca fásításnál különleges helyzetben lévén, bővebben foglalkozunk

vele annál is inkább, mert a tapasztalás azt mutatja, hogy a talajelőkészítés, illetve a fagödör megásatása is lényegesen befolyásolja a fának további fejlődését, illetve jövőjét, életrealitását.

Uteza fásításnál is ép úgy mint más helyen való faültetésnél a gödör szélessége és mélysége elsősorban attól függ, hogy milyen a talaj minősége, mert a jó talajnál elegendő, ha a gödör 1 méter széles és 60—80 cm. mélységű, ellenben rossz talajnál — ami utczán nem ritkaság, — ennél szélesebb és mélyebb gödröt kell ásni azért is, hogy mód legyen az ültetendő fát hosszabb időre ellátni jó tápláló földdel. Igen sok esetben az utczák rendezésénél feltöltéssel, vagy viszont talajelhordással szokták annak színvonalát megalapozni, a mikor az első esetben néha kavics, kő, téglák stb. törmelékkel töltik ki a mélyedéseket, viszont a második esetben a feltalajt hordják el s így a visszamaradt altalaj nem mindenkor alkalmas a faültetésre. Még az a körülmény is figyelmet érdemel ilyen esetben hogy milyen az utca kősi és gyalogjáró burkolata és hogy az úttest alatt elhelyezett gáz, vagy vízvezető csövek, csatornák, villamvezetékek milyen mértékben akadályozhatják a gyökerek terjeszkedését, mert az bizonyos, hogy minél jobban zárja a burkolat — aszfalt, kerámia, vagy beton — a talajt, annál nehezebben kap levegőt a fa gyökérzete; és ugyancsak annál könnyebben árthat a fa gyökereinek a burkolat alatt meggyűlhető gáz, vagy egyéb rossz levegő. A fásító kertész feladata tehát gondoskodni arról, hogy az ültetendő fának a későbbi időre is jó talaj álljon rendelkezésre és jó levegő jusson a fa gyökereihez, a mit azzal érhet el, hogy nagy széles gödröt ásat, azt jó földdel tölti ki, s gondoskodik továbbra is arról, hogy a fák talaja jókarban tartassék. Minden fát közvetlen az ültetés előtt gyökereiben meg kell metszeni és a metszést gyakorlott és szakértő kéz végezze; mert nemcsak az egyes faféléseknek más és más a gyökéralakulata, hanem változik az még ugyanazon fafélésekhez tartozó egyedeknél is, ezért gyökérmetszést mindig a gyökér fejlettsége, alakulata, a gyökérzetnek a fa koronájához mért fejlődése szerint kell végezni.

Eltételezve attól, hogy vannak fafélések, a melyek koronáját visszametszeni nem szabad, mint például gesztenye, dió

stb., általánosságban kimondani lehet, hogy a fának koronáját is vissza kell metszeni az ültetés alkalmával. És itt kapcsolódik a gyökér és korona metszés együvé azzal, hogy a metszésnél mindig azt kell figyelemmel kísérni, hogy milyen arányban áll a korona a gyökérhez és viszont. A legtöbbször meglevő aránytalanságot mindig a metszés alkalmával kell kiegyenlíteni, mert csakis az a gyökér tud elegendő táplálékot felvenni és tud jól fejlődni, mely a fa koronája által nincs túlterhelve.

A gyökérmetszés alkalmával nemcsak a fa kiszedésénél esetleg megsérült gyökér részeket, nemcsak a hosszú és megvastagodott karó és oldalgyökereket kell a korona arányához mérten visszametszeni, hanem néha ritkítani is kell a nagyon sűrűn növekedett gyökérgomolyt azért is, hogy az ültetés alkalmával hézagok ne támadjanak, a mi sűrű gyökérképződésnél nem ritkán előfordul. Rossz, megcsontosodott szokás némely helyütt az még ma is, hogy az ültetendő fiatal fákat tekintet nélkül arra, hogy milyen a fa növekedési tulajdonsága és hogy milyen annak a koronája — szinte kimélet nélkül visszacsonkítják, a mi indokolt talán ott, a hol az erdő sűrűjéből szedett suhángokkal fásítanak, — de egyenesen bűn ott, ahol faiskolában előnevelt fákat ültetnek utczára. Mivel az utczára ültetett fa amúgy is a legtöbb károsításnak van kitéve s egyéb igen sok mellékkörülmény nehezíti meg a fa fejlődését, amennyire csak lehet, kimélni kell a fát a metszés tekintetében akkor, ha egyébkénti formája s a gyökérzet és a korona arányossága megfelelő. A korona metszése első sorban arányban álljon a gyökér metszéssel, másod sorban pedig arra kell törekedni, hogy a fa jellegzetes növekedési formája érvényesülhessen. Tehát felesleges, de sőt káros pyramis koronájú fát laposra visszametszeni, s ugyancsak céltalan túlságosan megritkítani egy olyan fa koronáját, a mely amúgy sem szokott sűrű koronába fejlődni.

Határozottan káros, ha a fa mélyebben jut az ültetés alkalmával a talajba, mint a milyen előbbeni helyén állott, mert a fa gyökere mélyebben jutván a talajba, kevesebb világosságot, melegséget és levegőt kap, nehezen fejlődhet valamire, az ilyen fák ezért mindig visszamaradnak növekedésben. Akár

őszkor, akár tavaszkor eszközöltetik az ültetés, mindenkor ajánlatosabb inkább a magassabban való ültetés azért, mert a talaj úgyis megülepszik s így a fa is a rendes mélységre jut. Az ültetés alkalmával mindig figyelemmel kell lenni arra, hogy a jobb és porhanyósabb föld jusson a gyökerekre, s ugyancsak ajánlatos ültetés alkalmával a talajt kissé letiporni, nemkülönben a letaposás után jól megöntözni. Az öntözés még az őszi ültetés alkalmával is indokolt, ha a talaj száraz. Ha őszkor történik az ültetés, akkor az ültetés után felmaradt földet a fatörzsre körül mintegy 30—40 cm. magasságban kell felhalmozni azért, hogy az őszi esőzések alkalmával a víz ne állhasson meg a fa gyökértörzse felett és így a gyökértörzs biztosítva legyen télen a megfagyás ellen.

Ott, a hol van rá mód, ajánlatos a fák gyökereit a metszés után, illetve az ültetés előtt sűrű, iszapos agyagos habaresba bemártogatni, egyébként pedig az ültetésig a fák gyökereit meg kell öntözni s betakarni pokrócczal vagy szalmatakaróval azért, hogy addig is, míg rákerül a sor, a hajszálgyökerek ne száradjanak meg, mert épen a hajszálgyökerek épségétől függ legtöbbször a fák megeredése is.

Nagyon szeles, viharos időben nem ajánlatos az ültetés, mert a talaj is hamarabb kiszárad, s a gyökerek is sokatszenvednek. Végül az ültetés eme munkáit sohasem szabad elsietni, elhamarkodni. Ha jó a fásító kertész munkabeosztása, akkor kevesebb munkással is többet lehet végezni, mint nagy munkakerővel, de rossz beosztással. És ha mégis arról van szó, hogy több utcát kell egyszerre fásítani s néhány ezer darab fát kellene például tavaszkor elültetni, akkor a megfelelő munkakerő mellett még mindig arra kell törekedni, hogy a fák a faiskolából már őszkor kivétessenek s télre megfelelő helyen elvermeltessenek, úgy és olyan sorrendben, hogy tavaszkor mindig azok a félésegek kerüljenek elsősorban az ültetésre, amelyek hamarabb szoktak hajtani.

V.

Az utczai sorfák karózása.

Mindaddig, míg az útczai-sorfa annyira meg nem erősödött és vastagodott, hogy a szélnek egymagában ellent állani nem tud, karóra van szüksége, hogy el- vagy meg ne görbüljön.

Akkor azonban, amikor a karók beállítására kerül a sor, nem csak ezélszerűségi, de a lehetőségig szépészeti szempontokat is kell figyelembe venni.

Szigorúan szabályt nem lehet felállítani a sorfákhoz alkalmazandó karók vastagsága és magassága tekintetében, de elfogadható általánosságban az a tétel, hogy két méteres törzsmagasságú fáknak egyszeri, három-négy méteres törzsű fáknak pedig elegendő a kétszeres vastagságú és csak olyan magas karó, amely a földre süllyesztve is csak a fa koronájáig ér. Nyilvánvaló, hogy a fának csak addig van szüksége támaszra, amíg meg nem erősödik, s kisebb-nagyobb tekintetben szél állóvá nem lesz; viharok, orkánok ellen nincs védelem, tehát felesleges már ott a karózás, ahol a fa törzse, gyökere, koronája kellő ellentállással bír, a miből ismét az következik, hogy minél gyorsabb növekedésű valamely fa, annál kevesebb ideig van szüksége támaszkaróra. A mi már most a karónak az elhelyezését illeti, hogy tudniillik a fának melyik oldalára kerüljön a karó az utczai fásításnál, erre nézve lehetnek különféle szempontok, nézetek és vélemények, de a tapasztalás azt bizonyítja, hogy ennél a kérdésnél figyelembe kell venni az uralkodó szél irányát az utczában, a mi utczáról-utczára is változik és azt a körülményt is, hogy a fát, vagy fákat melyik oldalról érheti a járó-kelők és a járművek által okozott sérülés. Minden esete figyelemmel kell lenni arra is, hogy minden utcza karózása egységes is legyen úgy az elhelyezés, valamint a karó minőségére nézve. A karók eltulajdonítása ellen — a mi szintén nem ritka eset — ajánlatos a karóknak a földre jutó részére kereszt irányban egy rövid léczdarabot szegezni, hogy ne lehessen a karót kihúzni a földből. A tapasztalás szerint a legtöbbször az egyenes karót viszik el, miért is külterületen, vagy olyan erősségű fát kell ültetni, amely karót már nem kíván, s csak

a tüskés vessző szolgál védelmül, vagy pedig a görbébb, görösebb karó alkalmazása ajánlatos úgy azonban, hogy a fa egyenessége veszélyeztetve ne legyen. A karóknak tartóssá tétele, az időjárás ellen való megvédése tekintetében sok kísérletezések eredményeképpen az a legbiztosabb, ha jó, egészséges fából készül a karó, a kátrány s egyéb telítő szerek, vagy pedig az égetés csak helyyel-közzei vállnak be, általában a jó anyag a legjobb biztosíték.

A fáknak a karóhoz való kötözésére nézve irányuló az a szempont, hogy minden fa egyenes állásban köttessék a karóhoz, és így minden fát legalább két helyen kell a karóhoz kötni, és pedig: a fatörzs közepe táján és a korona alatt.

Minél széljártabb valamely uteza, annál puhább, de azért erős anyaggal kell kötözni a fákat a karóhoz és viszont szélesesebb vidéken avagy utezán lehet szilárdabb anyaggal is kötözni. Az első esetben a legjobb kötöző anyag a kőcből font 10—15 mm. vastagságú kötél, vagy pedig 4—6 cm. széles heveder, mert ez nem dörzsöli fel a fa kérgét; a második esetben fűzvessző vagy az iszalag és a komló indája is használható. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy a fát közvetlen az ültetés után egyelőre csak lazán szabad a karóhoz kötni, hogy így a fa a földdel együtt leülepedhessen, s ha ez megtörtént, — úgy egy hónap múlva, — lehet a kötést véglegesen szorosabbra venni, mindig jól ügyelve, hogy a karó sehol ne sérthesse a fa törzsét.

VI.

Az utezai sorfák gondozása.

Ha elgondoljuk, hogy az utezai fásítás bármilyen formában is, hosszabb időre szól, állandó a jellege, könnyen tisztában lehetünk azzal, hogy pótolhatatlan hiba lenne a fákat ültetés után a Gondviselésre bízni.

Amilyen fontos az, hogy a fásításnál a legaprólékosabb körülményeket is lelkiismeretes pontossággal kell figyelembe venni és végrehajtani, azonképen a már beállított fásításnak további úgyszólván állandó gondozása is olyan feladat, amelyet

elmulasztani, elhanyagolni semmi körülmények között nem szabad. Tehát nem csak az biztosítja a fásítást, ha jól választottuk meg a helyet, a talajt, a fanemet, vagy féleseget, ha jól végeztük az ültetés munkáját, hanem az is, ha az utána való gondozást állandósítjuk.

Kézen fekvő dolog, hogy a park, a gyümölcsös stb. csak úgy tud rendeltetésének megfelelni, ha állandóan gondozásban részesül; kétszeresen indokolt az utca fásítást is kellő mértékben s állandóan gondozni azért is, mert épen az utca során ültetett fák azok, amelyeket leghamarább érhet veszedelem, amelyeknek legtöbb az ellensége. Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy az utcái sorfákat túlbuzgóan szinte dédelgetve kell gondozni, mert ennek is van határa, csak rámutatunk arra, hogy a mi a fák fejlődését, életrevalóságát előmozdítja, azt megtagadni nem szabad. Különösen pedig elsősorban a fiatal fák azok, a melyeket megfelelő gondozásban, — metszés, tisztogatás, talajporhanyítás, öntözés stb. — kell részesíteni.

Szükséges pedig a fák koronáját mindenkor szemmel tartani metszés és tisztogatás tekintetében azért is, hogy a korona megtartsa növekedési tulajdonságának megfelelő szabályos formáját. Nem lehet tehát minden fanemnek vagy féleségnek a koronáját metszés tekintetében egyforma elbánásban részesíteni, mert hiszen például a *Celtis* is más és az *Acer* növekedési tulajdonsága is más. A lényegét tartva szem előtt, arra törekedjünk, hogy minden fa koronája a vezérvesszőn, vezérágon kívül legalább három, de ami még jobb, négy alapágból induljon ki.

Hibás lenne azonban az a felfogás, hogy ezeknek az alapágaknak csak az a ezéljük, hogy mindenféle fát egyforma növésre erőltessünk. Ez lehetetlenség is volna, s az alapágak tulajdonképpen arra valók, hogy az utcái sorfák növést bizonyos mértékig korlátok közé szoríthassuk a jellegzetesség szem előtt tartásával.

Az utca során igen sok ok miatt még sem lehet a fákat annyira szabadon fejlődni hagyni, mint például a parkban, de viszont az illető fa féleség természetes jellegét is meg kell őrizni, mert minél jobban megközelíti a természetességet a fási-

tás, annál kellemesebben, annál megnyugvóbban hat a szemre, a lélekre.

Ezért hibás eljárás, ha szűk utczában gesztenye, platán stb. ültetése terveztetik, mert hiszen ilyen helyen nem tudnak ezek a fák jellegzetesen kifejlődni és viszont széles utcákban kis növésű fafélések szintén nem érvényesülhetnek. Így tehát egy bizonyos középútat kell keresni, főképpen arra nézve is, hogy a fák a fasorban megfelelő nyésegetés általi korlátozással, de mégis lehetőségig megtarthassák természetes növekedési formájukat.

Az egységes, egyenletesen elosztott alapágakon nyugvó fa koronájának előnye nemcsak az, hogy széppé teszik a szabályos koronájú fák az utcát, de az is, hogy az ilyen fa koronájának teherbíró képessége egyenletes és így egyrészt a törzs is egyenes marad, másrészt a vihar sem döntheti ki oly könnyen, mint az olyant, a melynek súlypontja rossz koronaképződés folytán egyik, vagy másik oldalra esik.

A tapasztalás azt mutatja, hogy minél idősebb valamely utcai sorfa, vagy fásítás, annál könnyebben tehet benne kárt a szél, ha a fák koronája nem egyenletesen oszlik el, amiből az következik, hogy a fák koronáját legalább ebből a szempontból idősebb korokban is szemmel kell tartani.

Az újonnan létesített utcafasorok rendszeres metszésének kezdete az ültetéstől számított második évre esik; legalább a tapasztalás azt bizonyítja, hogy két évnek, tehát két nyárnak kell elmúlnia, a míg a fa teljesen begyökeresedik és a míg a korona olyan erős fejlődésnek indul, hogy metszés, illetve tisztogatás tekintetében beavatkozást igényel. Van ugyan eset rá, hogy a növés a kedvező időjárás, avagy pedig a fafélések növekedési tulajdonsága miatt, mint például a Sophoránál, már az első esztendőben is olyan erőteljes, hogy szinte kívánja a következő év tavaszán a tisztogatást; de ez csak szórványosan, rendkívüli körülmények között szokott előfordulni s így általában a két évi idő az, a melyet ebben a tekintetben zsinórmértékül lehet venni.

Rendes körülmények között az ültetéskor már olyan fák kerülnek a fásító kertész kezébe, melyeknek nemesak gyökere

és törzse, de koronája, illetve a korona alapja is már a faiskolában meg kapta a kellő alakítást s minthogy az ültetés alkalmával nemcsak a gyökereket, hanem a fa koronáját is vissza kell metszeni, természetesen, hogy az ilyen fáknál azután csak kirítkításról lehet szó. Nem ritka az az eset sem, hogy a legszabályosabb koronájú fiatal fa különböző körülmények folytán elveszti szabályos formáját és így állandó helyén, tehát az utcán szükséges kellő időben és módon helyre hozni. Vannak olyan esetek is, amikor — például a gömbákácznál, — a koronát szükségből, sokszor csak csupán szokásból évenként szinte lecsonkítják, mely művelet ott indokolt, a hol szűk az utca, s a fa nagy koronája akadályozza a közlekedést. Nem indokolt a csonkázás ott, a hol széles utcán állnak a fák és a hol teljesen kifejlődhet, érvényre juthat a korona szépsége. És ha előfordul idővel az ilyen helyen álló fák csonkázásának szüksége, akkor is ügyelni kell, hogy a korona el ne veszítse jellegzetességét a túlságos metszés következtében.

A gesztenyefélék általában nem kívánják a nyesegetést, mert növekedésük a legszabályosabb; legfeljebb akkor lehet szó a nyesegetésről, ha alacsony törzsen idővel szélesen kiterjedő ágai a közlekedést akadályozzák. Az előrelátó fásító kertész azonban szűk utcában nem ültet gesztenyefákat. A hársfélék is csak tűrik valahogy a metszést, de nem mindenkor kívánják, mert hisz elég formásan, szabályosan nőnek, ellenben az ákáczfélék, az Acer-, az Ulmus-félék, a Sophora, Celtis stb. nem csak tűrik, de sok esetben kívánják is a metszést, különösen fiatalabb korukban.

Általában a tapasztalás azt mutatja, hogy ha a fa már fiatal korában részesül kellő gondozásban a metszés, tisztogatás és ritkítás tekintetében, akkor idősebb korában ritkán van esetrá, hogy 10–15 cméteres ágakat kelljen lefűrészelni, s ez csak abban az esetben fordul elő, ha a fák fiatalításáról, illetve csonkázásáról van szó.

Eltekintve attól, hogy egynémely fanemnél, például a Celtisnél főképen 10—15 éves koráig szükséges nyáron is a túlbujá és nagyon lelógó hajtásokat visszacsonkítani, általában a fanyesegetés ideje a tél, de csak olyan időben, mikor a hideg

5—6 foknál nem nagyobb. Igen sokszor a száraz csonkok onnan származnak, hogy nagyon hideg időben kerültek nyesegetés alá a fák, a mikor a metszlap befagy, s a visszametszett ágon levő szemek is tönkremennek.

Ha utczai sorfanyesegetésről van szó és egyrészt szigorú a tél, másrészt pedig több ezer darab vár a tisztogatásra, akkor mindig tanácsosabb a nyesegetést évenként turnusokba beosztva jól elvégezni, mint az egészet egyszerre elsietve, de rosszul, mert egy rosszul ejtett metszéssel nagyobb kárt lehet előidézni, mint azzal, ha a nyesegetést az idő rövidsége, vagy alkalmatlan volta miatt a következő évre kell halasztani.

Ami már most az utczai sorfák talajmivelését illeti, különféle szempontok és nézetek lehetnek a mérvadók, de bármint álljon is a dolog, bizonyos, hogy a fiatal fa nagyon meghálálja, ha talaját évenként legalább három ízben felporhanyítjuk, egyrészt azért, hogy a gyökerekhez levegő, világosság és nedvesség jusson, másrészt nyáron azért, hogy a talaj ne tudjon megkérgesedni és kiszáradni. Az idősebb, tehát 30—40 éves utczai fa szintén meghálálja ezt a gondosságot a talajporhanyítás tekintetében, de nem kívánja feltétlenül.

Eddigi tapasztalásunk azt bizonyítja, hogy fa minemúsége, a talaj és az éghajlat irányadó, azt illetően, hogy az idősebb fát milyen gondozásban részesítsük.

Ha a fa fiatalkorában megkapta mindazt, ami növekedéséhez szükségesek, akkor idősebb korokban már csak arra szolgál a talaj lazítása, hogy a nedvesség könnyebben hozzáférhessen a gyökerekhez.

Tagadhatatlan, hogy az öntözés, a fának vízzel való ellátása nemcsak azt eredményezi, hogy a fák megóvatnak az elszáradástól, hanem azt is, hogy növekedésük gyorsabb, s a lomb hullása nem köszönt be idő előtt, mint az némely évben és némely fánál elő szokott fordulni. Nagy baj azonban, hogy hazai városaink és községeink nagyobb része nem igen áldozhat annyit évenként, hogy utczasorán álló fáit kellőleg megöntözhesse; sokszor még víz is hiányzik hozzá. Az utczai sorfák öntözése alatt azt értjük, hogy a fa erősségéhez képest, 50—100, esetleg 200 liter víz jusson egy-egy fának, száraz nyáron több

izben is azért, hogy lombját üdén megtarthassa őszig. Csak az ilyen öntözésnek lehet jó hatása, kétségtelen azonban, hogy sok vizet fogyaszt.

Mivel a leirt módon való öntözés esetleg nagy költséget ró a városra, községre, a hol nincs meg a mód avagy a hajlandóság az áldozatra, olyan fanemeket és féleségeket kell az utcák fásítására választani, melyek az adott éghajlat s talajbeli viszonyoknak a legjobban megfelelnek s mint ilyenek, az öntözést is jobban tudják nélkülözni. Ha tehát például meleg az éghajlat s laza a talajminősége, kárba vezett fáradság volna olyan faféleséget ültetni, mely a nedvesebb talajt kedveli és amikor az öntözésről szó sem lehet. Ültetés alkalmával főképen a tavaszkor megejtett ültetésnél nagyon hasznos a fák beiszapolása; nyáron a talajporhanyítással lehet ellensúlyozni a szárazságot, őszkor pedig mély és hantásra való talajmíveléssel kell elősegíteni azt, hogy a téli nedvesség lehatolhasson a fa gyökeréhez is.

Kövel, aszfalttal avagy más olyan anyaggal burkolt utcákban, mely burkolat az esőt, a meleget, a levegőt nem engedi szabadon kiültetett fák talajába, bizonyos nagyságú tányért szoktak burkolatlan hagyni mindenik fa körül és erre a tányérra vasrácsot helyeznek. Tapasztalni lehet, hogy a vasrács alatt nem hagynak elegendő üreget az esővíz és az öntözővíz fel fogására, hanem egészen megtöltik földdel, néha a rácsnyílásait is betömve. Ezt nem szabad megtérni és gondosan ügyelni kell, hogy a rácsok alatt a föld időnként felporhanyíttassék.

A felsorolt anyagokkal burkolt utcákban, a fák fejlődése szempontjából, czélszerűbb megfelelő széles csíkot burkolatlan hagyni a fasorok mentén. Ezt a csíkot begyepesíteni avagy virágokkal beültetni szokták. Ezzel szebb, üdőbb lesz az utca képe; a gyep és a virágok gondozása, rendben tartása azonban több munkát ad és ez több költséggel jár, mint az imént leirt vasrácsos ültetési mód.

VII.

Utezai sorfák viharellentálló képessége.

A városok és községek fásításánál a sok közül nem utolsó helyen áll annak a körülménynek a figyelembe való vétele sem, hogy az uteza során ültetendő vagy ültetett fanem vagy féleségnek milyenek az ellentállóképessége a szélviharakkal szemben; és hogy általában melyek azok a módok, a melyek révén a lehetőségig ellensúlyozhatók, enyhíthetők a viharok okozta kártételek.

Általánosságban a tapasztalás ugyan az, hogy viharokkal, ciklon, orkánokkal szemben alig van mód a védekezésre, mert hiszen a tomboló vihar igen sok esetben százados fákat is dönt ki gyökerestül, avagy derékban kettétör, de ha közelebből vizsgáljuk a kérdést s a részletekre is behatóbban foglalkozunk a kérdéssel, látni fogjuk, hogy okkal-móddal lehet enyhíteni az uteza során álló fákban okozott kártételeket.

Egyik fanem vagy féleség törékenyebb természetű, mint a másik, az egyiknek a gyökere mélyebben járó a másikénál, vannak fák szép szabályos koronával, amikor a fának súlypontja a fa vezérágára esik, a szabálytalan, girbe-görbe koronájú fának pedig változó a súlypontja. A talaj tekintetében is figyelmet érdemel ez a kérdés annál is inkább, mert a tapasztalás azt is mutatja, hogy különböző talajokon különböző a fák viharellentálló képessége. Így például a laza vagy épen homokos talajban álló fákban mindig hamarabb tehet a vihar kárt, mint a nehezebb talajon állóknak s ugyancsak a vizenyősebb talajban sem állnak annyira szilárdan a fák, mint a kötött száraz talajban.

A városok és községek utezáit ak fásításánál figyelemmel kell lenni még arra a körülményre is, hogy az adott viszonyok között milyen az uralkodó szélirány, mert hiszen a szél iránya és erőssége más az egyik helyen, mint a másikon. Sőt nem ritka esetben egy város más és más irányban fekvő vagy húzódo utezáiban is változhat a szél iránya és ereje. Mindezt hosszabb megfigyeléssel meglehet állapítani.

Az utezai sorfáknak a viharok elleni megvédésére a karó-

zás az első teendő, mert bizonyos, hogy ha a fiatal fa karóval van ellátva, nemcsak, hogy nehezebben esik áldozatul a viharoknak, de törzse mindig függőleges irányban marad és így jobban tud ellentállni még karó, illetve támaszték nélkül is, ha már megvastagodott; ellenben a kározás tekintetében mostohán nevelt utezai sorfát az uralkodó gyengébb erejű szél is ferde irányban nyomja úgy, hogy idővel kisebb-nagyobb szögben elhajló fásor keletkezik, melyet a vihar mindig könnyebben, hamar ritkit meg.

Tekintettel kell lenni az uteza fásításánál a szélviharokkal szemben arra is, hogy a fáknak szélellentálló képessége fiatal korukban is más, és idősebb korukban is más, amely változást — megfigyeléseim alapján — éghajlatbeli és talajbeli viszonyok is előidézhettek. Így például: nedvesebb altalajú helyen álló Platanus idősebb, 40–50 éves korában mindig törékenyebb, az Ailanthus még száraz talajon is inkább fiatal korában törékenyebb, főképen délvidéken.

Az Acer negundó idősebb korában mindenhol törékeny, különösen akkor, ha a koronáját metszés tekintetében elhanyagolják, mert meg kell itt jegyezni azt is, hogy minden olyan utezai sorfa, melynek koronáját kellőleg gondozzák, metszik úgy, hogy a korona súlypontja a lehetőségig mindig a függőleges irányban növekedő vezérvesszőre, illetve ágra essék, jobban tud ellentállni a viharoknak, mint az olyan, amelynek koronája egyik oldalon jobban meg van terhelve ágakkal, mint a másik oldalon.

A gazdag talajban álló fák is hamarabb esnek áldozatul a viharoknak, mint az olyanok, melyek lasabban fejlődnek, illetve szegényebb talajban állanak, mert ez utóbbi helyen szilárdabbak a fa rost szálai és a lassabb növekedés folytán a törzs teherbíróképességével arányosabb a korona súlya is. Ha ez az arányosság nincs meg a fáknál, akkor kivétel nélkül hamarabb érthet a vihar a fáknak, tekintet nélkül arra, hogy milyen a fa lombja, így a gesztenye fát épp úgy letörheti a vihar, mint a Sophorát.

A sűrűbben ültetett egymást támogató sorfák idősebb korukban is jobban ellentállnak a viharoknak, ezért különösen

széles utcákban vagy külterületi sétány létesítésénél kell erre a körülményre figyelemmel lenni, annál is inkább, mert széles utcában vagy külterületen kevésbé akadályozza a sűrű fasor a közlekedést, vagy kevésbé állhat útjában az utcán elhelyezett műtárgyaknak.

Keskenyebb utcákban a védelemnek ez a módja alig lehetséges, de nincs is reá szükség, mert keskenyebb utcákban a szél ereje rendszerint kisebb fokú.

VIII.

Az utczeni sorfák ellenségei és betegségei.

Az utczeni sorfák rovar ellenségei közül leggyakoribbak: a *pókháló*s moly főképen a szilfákon, a nyárfán és ritkábban a platánlevelű juharfákon; a *cserebogár* leginkább gesztenyefákon; a *gyűrűs pille* korai juharfákon. Ritkábban előfordul még az *eszelény*, a *galagonyán* és a *sárgafarú pille* különféle fákon. A *hamúszínű levéltetű* nyár elején leginkább a nyárfák fiatal hajtásait és levél fonákját szokta nagy tömegben ellepni. Legyek, szúnyogok, a szilfát, a barnaszínű pajzstetű pedig száraz nyár alkalmával az akác éves vesszőit. A pókháló molyt és a hamúszínű levéltetűt ott ahol nagy mértékben fellépett s vízvezetékcsapp vagy tűzoltó fecskendő áll rendelkezésre, erős vízszugárral lehet eltávolítani, lemosni a fákról, illetve megakadályozni a további terjedésüket.

A cserebogárjárás évben ha a bogarak megjelennek, ajánlatos a fák ágait napkelte előtt megrázni, amikor is a még szendergő bogarak lepotyognak a földre, ahol elpusztíthatók. Az eszelény, a gyűrűs és egyéb pillék fészket tavaszkor csakis hernyózó ollóval lehet sikeresen eltávolítani, s ugyanesak nyáron a hernyójárás idején a meglepett fiatal hajtások leollózásával öhet a további bajnak elejét venni.

Az akácfákon főképen délvidéken fellépő pajzstetűk elszaporodását azzal lehet csak megakadályozni, ha a meglepett ágat vagy vesszőt tavaszkor metszés alkalmával eltávolítjuk. Rovar ellenségei az utczeni sorfáknak még a *szú* a kis és a nagy farágó, a *firkáló* bogár és a *kis hős cizincér*. Ezek inkább a

fa kérgét, fás részét s az éves hajtások bélsugarait szokták megtámadni, úgy, hogy idővel a fa ágai megtöredeznek, s maga a megrongált fa törzsét is könnyen ketté töri a szél. Az itt említett rovarok előfordúlnak kisebb nagyobb mértékben majdnem minden utcai sorfánál, olyanoknál, amelyekre kevés gondot fordítanak. Így például a *szú* az idősebb kőrislevelű juhart, bálványfát, hársfát s néha még az ákácot is felkeresi; a kisfarágó leghamarább a hársfát keresi fel, ahol is éves, de ennél jóval idősebb ágait is derékon keresztül rágja, s így az ág rendszerint nyár elején — amikor lomboktól úgyis jobban van megterhelve — letörik. A nagy farágónak legkedvesebb tanyája a nyárfa, de azért felkeresi a gesztenye, és a juharfát is, amit azzal árul el, hogy a fa derekán — közel a földhöz levő nyíláson pirosas színű, morzsaszerű vagy fűrészporszerű váladékát kipergeti. A czinczér inkább az idősebb nyárfát keresi fel, de találtam már kőrislevelű juharfánál is jeléről annak, hogy nem válogató. Idősebb fáknál az ilyen rovarok ellen vajmi keveset tehetünk, mert mire észrevehetjük, már rendszerint mélyen behatoltak a fa belsejébe, úgy, hogy onnan már nem lehet eltávolítani, hozzá férhetetlen. Fiatalabb fáknál már inkább segíthetünk valamennyit, amennyiben a rovar által vájt nyíláson horgos végű sodronnyal kiszedhetjük a rovar pondróját.

Egyébként eme rovarok ellen leginkább azzal védekezhetünk, ha mindenkor tisztán tartjuk a fa derekát, a fa törzsét is, hogy a rovaroknak ne legyen alkalmuk a peték lerakására; mert minél simább felületű a fa dereka, annál nehezebben talál bűvő helyet a rovar, és viszont az érdesen hagyott, megrepedezett kérgű fa dereka legkedvesebb tanyája minden ilyen ellenségnek. Külérőszak által okozott sebek is alkalmul szolgálnak a peterakásra, miért is a sebzett fát, illetve a sebeket agyag és marha trágya keverékkel tanácsos bekenni, hogy ilyen formán egyúttal a sebek beforradása is elősegíttessék. Ugyancsak ajánlatos a fa törzse körüli talajt is őszkor és tavaszkor felásni, hogy így is megakadályoztassék a talajban esetleg levő rovarálcák kitelelése, illetve kifejlődése. Közismert ezeken a rovarokon kívül a kőrisbogár is, mely rendszerint minden évben letarolja a kőrisfán kívül leginkább az orgona, fagyal és a loncz

bokor lombját is. Tekintettel arra, hogy a kőrisbogár ezen említett kártételen kívül még igen kellemetlen bűzt is terjeszt, kőrisfát kevésbé ültetik utcára. A kőrisbogár írtása egyébként csak korán reggel, napkelte előtt történhet úgy, hogy a még szendergő bogarakat kézzel kell leszedni s nagy szélességű üvegbe gyűjtve forróvízzel leönteni, vagy pedig gyógytárban értékesíteni, mert a kőrisbogárból hólyaghúzó gyógyszer készíthető.

Szó sincs róla, vannak még ezeken kívül más rovar ellenségei az utcái sorfáknak, mint például a pajor lótetű, mint gyökér pusztító, továbbá a hangyák is felkeresik az idősebb fákat, a szarvasbogár a leveleket, de ezek kártétele utcái sorfáknál kis mértékű. A növényi ellenségek közül a ragya szokott időnként fellépni a juhar levelén, néha már nyár elején, de legtöbbször augusztus havában, főképen a fekete színű ragya kőrislevelű juharnál, amikor is a megtámadott levelek tömegesen leperegnek. A rozsa a Platanus levél fonákján mutatkozik, főképen délvidéken július havában, a felvidéken néha augusztusban jeléül annak, hogy csakis a melegebb hónapok kedveznek eme bajok terjedésének. Úgy ezek, valamint ezekhez hasonló bajok ellen utcái sorfáknál alig lehet közvetlenül védekezni, mert a fáknak különféle anyagokkal való permetezése teljesen lehetetlen s oly költséges lenne, hogy arra egyik város sem vállalkoznék. Ajánlatos módja a védekezésnek a hullott levelek időnként össze sepetetése, elégetése.

Gombabetegség okozta bajok is előfordulnak még az utcái sorfáknál: a penészedés, héjrepedés, rákos betegség stb., melyek ha még kisebb mértékűek, azzal háríthatók el, hogy a beteges részt kivágjuk s oltóviasszal, vagy pedig forráson átment kátránnyal vékonyan bekenjük. Előfordul utcái sorfáknál a mézgefolyás is leginkább papírszeder, juhar és gesztenye fáknál, a sárgaság ákácznál és platanlevelű juharnál, de idősebb Platanusnál is; továbbá gutaütés, hőütés gesztenyénél, Platanusnál, hársfánál, gyökérpenészedés hárs, szil és Sophoránál.

Az útakra és utcákra kiültetett fáknak hosszú életet biztosíthatunk és sok mindenféle veszedelemnek elejét vehetjük, ha szemelőtt tartjuk a következő tapasztalatokat, még pedig már a tervezés alkalmával. A gesztenye igen szép mint utca

sorfa, de csak szabad, nyílt és széles utcában – még a felvidéken is, mert keskeny, zárt utcában feltétlenül megbarnulnak, leperregnek levelei nyár derekán a forróságtól, amin még az öntözés is vajmi keveset segít. A sárgaság az ákácznál a túl nedves talajtól származik, viszont a korai juhar sárgaságának az az oka, hogy ha a talaj nagyon száraz és laza. A Platanus véghajtásainak elfagyása még a délvidéken is onnan származik, hogy az idősebb fák gyökerei már lehatoltak a nedves altalajba. A Sophora, Ailanthus, Acer negundó nedvesebb talajon könnyen megfagynak, sokszor idősebb korokban is; a Celtis esős nyáron búján hajt, de éves vesszői a tél folyamán elfagynak. A gutaúttest és hőüttest egyrészt a buja talaj, másrészt a hirtelen idő, illetve hőváltozás idézheti elő.

A fák törzsének korai vénülésének sokszor a korona túl hajtott nyesegetése az oka, mint például a gömbákácznál; viszont a korona elvénülését, illetve annak megfiatalítását esonkázás útján lehet megakadályozni illetőleg elérni, mint például Platanusnál, Celtisnél stb.

IX.

Bokoresoportok és élősövények az utcai fasorok mentén.

Az utcát fásító kertésznek minden módot meg kell ragadni arra nézve, hogy az utcát kertészeti szempontból a rendelkezésére álló eszközökkel széppé, kellemessé tegye; és ezt annál jobban teheti, minél nagyobb térrel, minél szélesebb utcával rendelkezik. Minél szélesebb valamely utca, avagy út, annál könnyebben oldható meg a kérdés, mert egyrészt több az olyan fa-féleség, amely fásítására alkalmas, másrészt alkalom nyílik a szélesebb utaknak gyepesítéssel, bokoresoportokkal és élősövényekkel való díszítésére, illetve kiegészítésére és ezzel az egész úttestnek, utcának parkszerű jelleget lehet kölcsönözni. A bokoresoportoknak a gyepterületen való elhelyezésén kívül leginkább az élősövény az, amelyet szélesebb utcákban igen hatásosan lehet alkalmazni, főképen akkor, ha a sövény olyan bokorfajtából van alkotva, amelyek a maguk

idejében szépen virágoznak is. De eltekintve ettől, minden bokor jó, szép és alkalmas sövénykészítésre, ha egyébként tűri a nyesegetés, és a felkopaszodásra nem hajlandó. Mint ilyenek figyelmet érdemelnek: a *Cornus*, *Gleditschia*, *Lygustrum*, *Lonicera*, *Phyladelphus*, *Maclura*, *Berberis*, *Spiraea*, *Syringa*, *Deutzia* és *Tamarix*. Fenyőből, *Buxus*ból, *Taxus*ból és *Thuja*ból is lehet eleven sövényt alkotni, mert hiszen ezek is tűrik a metszést, de nem tűrik az egyéb károsító körülményeket, melyek egy forgalmasabb utcán előfordúlnak, s ezért csak zárt, jobban megőrizhető helyre alkalmasak sövény gyanánt.

Élősövényt azonban csakis olyan széles utcában vagy úton lehet alkalmazni, a melyben a fasorok irányában legalább 2 méter széles gyepszalag húzódik, vagyis a járdától a kocsíútig 2 méterre, de ha lehet ennél szélesebbre is hagyott gyepesítés, gyepszalag külső, kocsíút felőli részén ültetjük a sövényt úgy, hogy a sövény mintegy határolója legyen a kocsíút és járda közötti résznek. — 9.-ik kép. —

A fasor 2 méteres gyepszalag mellett csak egy soros lehet közvetlen a sövény mellett s a fennmaradó gyepes részen kellő beosztással alkalmazhatók a bokoresoportok is. A bokoresoportok nagysága, beosztása mindig attól függ, hogy milyen széles a gyepszalag; mert minél szélesebb a gyepszalag annál nagyobb, annál hatásosabb bokoresoportosítást lehet alkalmazni, úgyszintén két sor fát is ültethetünk a mint a 9-ik képen látható.

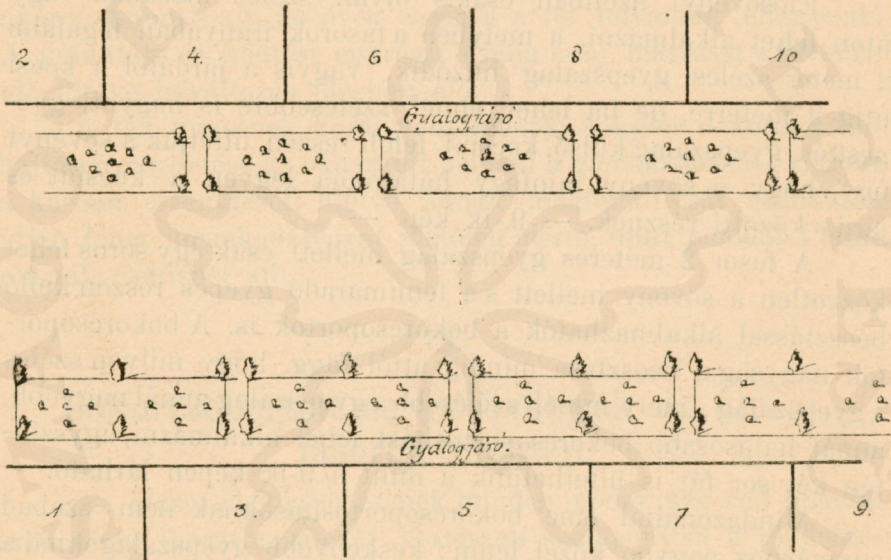
Mindazonáltal eme bokoresoportosításoknak nem szabad egymáshoz nagyon közel lenni; keskenyebb gyepszalagoknál a csoportok egymástóli távolsága legalább 3—4 méter vagy illetve szélesre hagyott gyepesítésnél 6—8 méter is lehet. A keskenyebb helyre alkalmazott bokoresoport átmérője legfeljebb 1 méter — esetleg 1:20 lehet s legfeljebb 4 bokor férhet bele, nagyobb helyen az átmérő 2—3 méter, esetleg 4 méter is, 6—8 darab bokorral.

A bokoresoportokon kívül főképen széles gyepesítésnél lehet még magányosan álló bokrokat is alkalmazni főképen olyan fajokból, melyeknek színes a levelük, mint például: alacsony törzsű *Acer negundo* fol-var, avagy *striata*, vagy pedig *Prunus pisardii* stb. De olyanok is alkalmazhatók, amelyek

szép virágjaikkal tűnnek ki a többiektől, így például: Spiraea, Deutzia, Hibiscus, Cydonia, Malus, stb. Egyébként pedig bokor-csoportok alakítására legalkalmasabbak még a következők: Berberis, Cornus, Cytissus, Forsythya, Ribes, Simphoricarphus, Syringa, Persica stb.

Nagyon széles sűgárútakon avagy körútakon két gyepszalagot is hagyhatunk a gyalogjáró és kocsút között. Ez a

Sűgárút befűsítési alaprajza.

Lépték 1:20.

9. sz. kép.

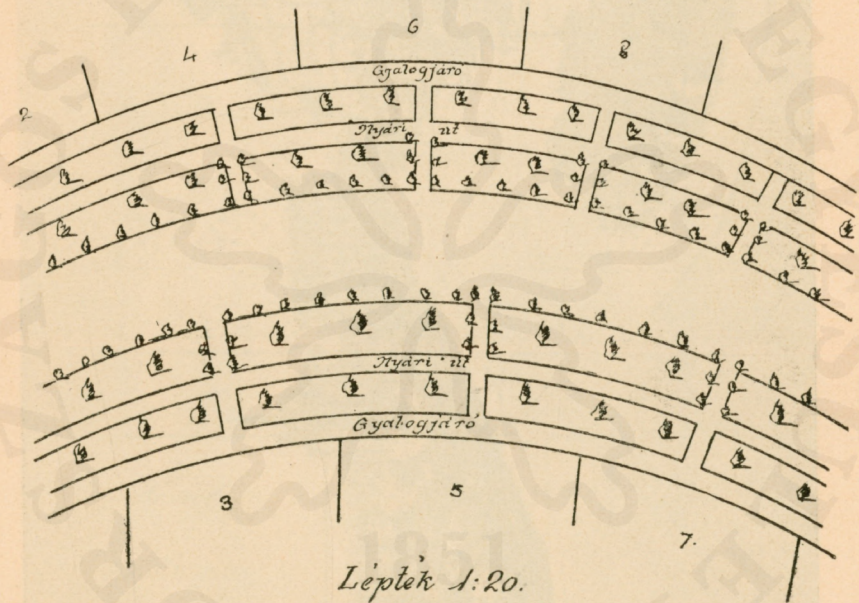
két gyepes szalag különböző széles lehet egy fasor, avagy két fasor befogadására és mind a kettő avagy csak az egyik — a külső szélesebb — bokrokkal vagy élsővénynyel, esetleg virágágyásokkal díszíthető. A két befűsített gyepszalag között elegendő széles lovaglót vagy nyári út készíthető illetőleg készítenő, a mint ez a 10-ik képen látható.

Nagy terekből kiágazó széles út egyik oldalán, mely például folyamparttal határos is szoktak két befűsített és bokrokkal is beültetett terület között sétaútat készíteni. L. 11-ik kép.

Nagyon széles utak közepén is szoktak szélesebb-keskenyebb gyepesíthető szalagot hagyni, mintegy két kocsútút készítve ezzel. Ez a szalag két sor fával és bokoresoportokkal ültethető be, mi által jó árnyékot kapnak a gyalogjárók szélén is befásított utak. — L. 12-ik kép. —

A fásító kertész a szélesebb utczák és utak keresztezésénél is talál bokoresoportok ültetésére alkalmas területet, melyen

Körút fásítási alaprajza, sötányral.

10. sz. kép.

árnyékos pihenők létesíthetők megfelelő fásítással és szemet gyönyörködtető virágágyások is elhelyezhetők. — L. 13-ik és 14-ik kép. —

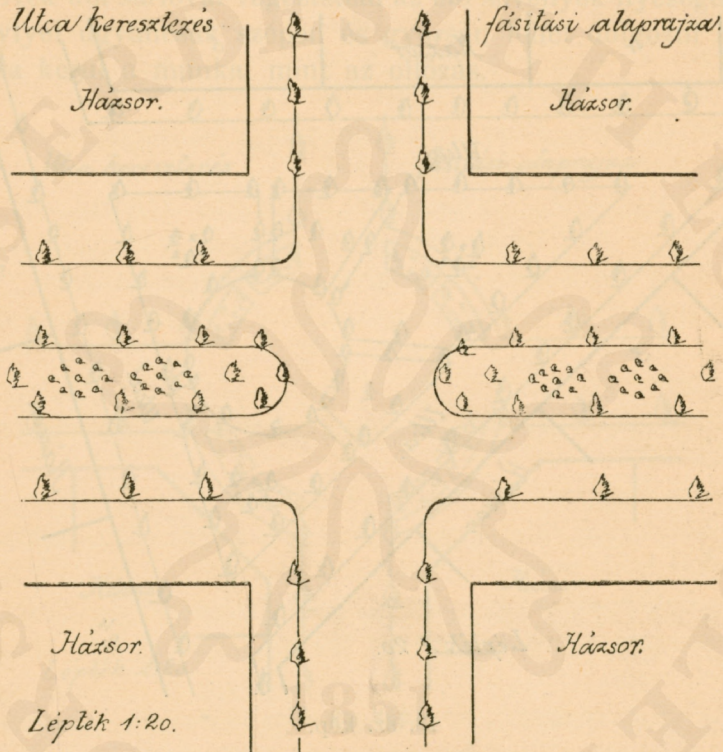
Úgy az élő sövény, valamint a bokoresoportok ültetési idejére legajánlatosabb a tavasz, de ezt megelőzőleg a sövénynek az árkot a bokoresoportoknak pedig a talaját már őszkor meg kell ásni, illetve legalább 50 cm. mélyre megforgatni, hogy ilyenformán télen a talaj javulhasson; őszi ültetés csak ott és

11. sz. kép, *Mária Terézia-tér Pozsonyban.*

akkor indokolt, a hol a talaj viszonyok jók s a hol az őszsokszor belenyulik a télbe is.

Legajánlatosabb a 3—4 éves csemeték ültetése úgy sövény, valamint bokoresoportok gyanánt; ennél fiatalabb csemeték ültetése már azért sem jár jó eredménnyel, mert az utcán igen sok viszontagságnak van kitéve minden ültetmény. A

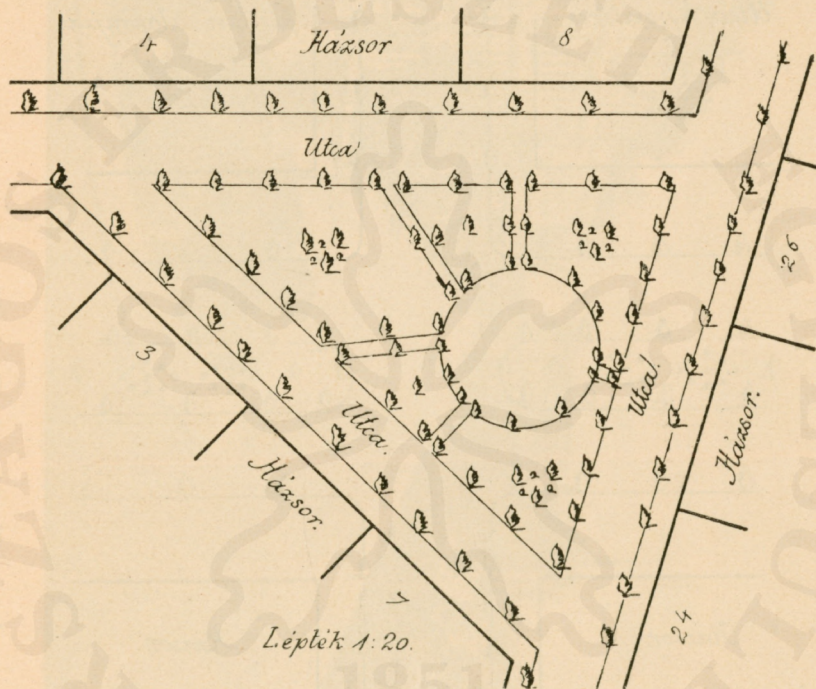
12. sz. kép.

csemeték ültetési távolsága mindig attól függ, hogy milyen azok elágazási, illetve bokrosodási tulajdonsága; sűrű elágazó féléket ritkábban és viszont ritkább ágazásuakat sűrűbben kell ültetni különösen pedig sövénynél, hogy minél előbb sűrű legyen.

Azonban bár mint ültetjük a csemetéket, azok idővel, úgy 6—8 év múlva alulról mégis csak megritkulnak, megkopaszodnak, a mi sem sövénynél, sem pedig bokoresoportnál nem valami díszes az utcán.

Az ilyen esetben nincs más mód, mint hogy a felkopaszodott sövényt tavaszkor erősen vissza kell metszeni, fiatalító nevelésben részesíteni.

A bokoresoportoknál hasonlóképen járunk el azzal a különbséggel azonban, hogy a középre ültetett bokrokat valamivel magasabbra, a szélén ültetteket pedig alacsonyabbra kell visszametszeni, hogy így a metszés után is pyramis alakot

13. sz. kép.

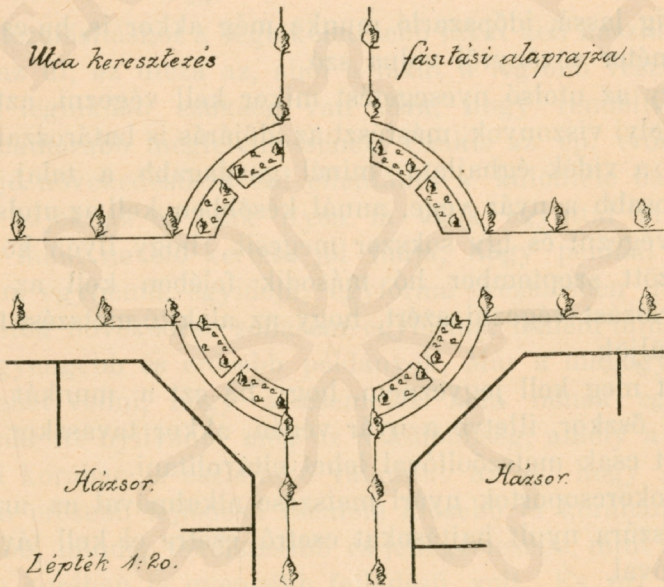
nyerjünk. Különbö is, már az ültetésnél az a szabály, hogy a magasabbra növekedő fajták kerüljenek mindig a középre.

Arra a körülményre való tekintettel, hogy az utcán s tereken az élősövénynek csak díszítő rendeltetése van, nem lehet szorosabb szabályt felállítani arra nézve, hogy nyáron hányszor kell nyesegetni; sokat függ az a helyi éghajlatbeli viszonyoktól, a talajtól és a sövényt alkotó csemeték minőségétől.

Ha táplálékokban dús a talaj, ha nyáron bőséges a esapadék s így erősebb, bújább a növekedés, természetes, hogy a sövényt gyakrabban kell nyesegetni, mint aszályos nyáron.

Nyesegetésre eszközül általánosságban a sövénynyíró ollót használják s elismerem, hogy az igen ügyes, gyakorlott munkás elég szépen és gyorsan tud dolgozni az ollóval, de a mikor egy nyáron 4–5 ször is kell nyesegetni s a sövény hossza pl. 10–12 kilométer, nemcsak fáradságos, nemcsak hosszantartó, de egyúttal igen költséges munka.

Évek óta sarlóval végeztettem az élő sövények nyesegetését, a melylyel ugyanesak szépen és gyorsan lehet dolgozni s félannyiba kerül a munka, mint az ollózás.

14. sz. kép.

A nyesegetésre vonatkozólag irányadó még a sövényalkotta bokor minemősége arra nézve, hogy melyik és mikor virágozik és hogy mint türi a nyári forróságot. Nagy hibát követne el az, a ki pl. a tavaszkor nyíló *Spiraea prunifoliát* kora tavaszkor, vagy pedig a nyár végén nyesegetné meg, mert rendszerint az előző évi hajtásán szokta hozni virágját, következésképpen csak virágzás után szabad nyesegetni. Más sövénynél ismét mihelyt a virágzás mulófélben van s kezdődik a nyári hajtások gyors fejlődése, igyekezni kell a még gyenge, egyenetlenül álló hajtásokat főképpen nagyobb levelűféségeknél

minél hamarabb és annyszor lesarlózni, a hányszor annak szüksége fenforog, hogy a hajtások a sövény felületét be ne árnyékolják, pl. a Philadelphusnál, mert könnyen megtörténhet, hogy a késői nyesegetés után a sövény felülete a forró napsugáraktól lesül.

Más sövénynél, mint pl. Gledischiánál vagy Macluránál ismét csak azért kell a fejlődő hosszú hajtásokat még idejében lesarlózni, mert különben a hajtások megkeményednek, úgy hogy sem a sarló, sem pedig a sövénynyíró olló nem fogja s így csakis metszőollóval lehet azokat egyenként eltávolítani a mi pedig lassú, időpazarló munka még akkor is, ha csak egy néhány méter sövényről volna szó.

Hogy az utolsó nyesegetést mikor kell végezni, azt egyrészt a helyi viszonyok, másrészt az időjárás is határozza. Minél melegebb a vidék éghajlata, minél gazdagabb a talaj, minél csapadékosabb a nyár vége, annál későbbben kell az utolsó nyesegetést végezni és így sokszor megesik, hogy ilyen körülmények között szeptember hó második felében kell az utolsó sövényisarlózást végezni azért, hogy az alakító metszést tavaszkor elkerüljük.

Mert meg kell jegyezni, hogy ha ezt a munkát elmulasztottuk őszkor, illetve a nyár végén, akkor tavaszkor a fás hajtásokat csak metszőollóval lehet eltávolítani.

A bokorcsoportok nyári metszése alkalmával az aránytalanul hosszúra nyult hajtásokat esetről-esetre el kell távolítani metszőollóval.

A bokorcsoportok, de főképpen az élősövény magasságát mindig az utcza szélessége határozza meg; mert minél szélesebb az utcza, annál magasabb lehet a sövény, de 80 cm.-nél magasabb sövényt nem csak szépészeti, hanem abból a szempontból sem ajánlatos nevelni, mert rendszeres kezelése nehézkes; viszont félméteresnél alacsonyabb élősövény nem mutat semmit, szinte elvész a fásítás keretében.

Végül az utcza sövény létesítésénél figyelembe kell venni az utcza irányát is, mert a tapasztalás azt bizonyítja, hogy pl. a Spiraea leginkább az északról-délre huzódó utczaán fejlődik a legtökéletesebben, mások szerint viszont pl. a Gleditschia-,

Maclura-féle ebben a tekintetben sem válogató, csak legfeljebb abban, hogy pl. a Maclura inkább az Alföldre való.

Nagyon természetes és kézenfekvő, hogy úgy a bokrosítás, valamint az élősövény talaját mindenkor tisztán kell tartani a gáztól, tehát valahányszor a szüksége fenforog, kapálni kell.

X.

Sorfák nevelése a faiskolában.

Utczafásításhoz a legtökéletesebb fákat kell használni, mert éppen az út, az utcza az, ahol a fákat a legtöbb veszély érheti és ahol leginkább szükség van arra, hogy rendeltetésüknek minél hamarabb megfelelhessenek. Csakis az ép, erős, egészséges, jó növekedésű fa tud ellentállni a különféle bántalmaknak és bajoknak és csak ilyen fa válik egyúttal tartóssá is.

A fákat nevelő kertész jól tudja, hogy például egy-egy táblában, egynemű, egyidejű, egyforma kezelésben részesített csemeték növekedése sohasem egyforma, hanem mindig találhatók gyengébb és erősebb példányok. Már a magágyásban is észre lehet venni, hogy a csemeték nem nőnek egyformán, tehát már itt nyilvánul meg az a különbség, amely a fának a későbbi korában is észlelhető valamint az is, hogy a magágyásban erősebb fejlődésű csemete idősebb fa korában is mindig szebb, mindig tökéletesebb és jellegzetesebb, mint az, amely csemete korában is gyengébb fejlődésű volt. És ezt a jelenséget a körültekintő fanevelő kertész nemcsak a magról kelt, tehát ivaros, nemcsak a nemesített fáknál, de a dugványról vagy hajtás útján szaporított növényeknél, illetve fáknál is tapasztalhatja.

Teljes alaposággal még nincs ugyan bebizonyítva, hogy ezeket a növekedési eltéréseket mi okozza, mire vezethetők azok vissza, de az már bizonyos, hogy minél tökéletesebben fejlődött s egyúttal nem fiatal anyafáról szedétnek a magvak, oltóvesszők, illetve dugványvesszők, annál nagyobb mennyiségben jelentkeznek a magágyásban illetve szaporító ágyásban az erősebb csemeték. Súlyt kell helyezni tehát a faiskola kezelő ker-

tésznek arra, hogy mikor a magágyásból, illetve szaporító ágyásból átiskoláztatnak a csemeték a nevelőtáblákba, erősségük szerint osztályozva kerüljenek a nevelőhelyre, mert csak így lehet elérni azt, hogy egy táblából egyféle fejlődésű és erősségű fákat lehet kiültetésre kiszedni, illetve utcákra való kiültetésük előtt kiültetésre előkészíteni (előkészítő nevelés.) Vita tárgyát képezheti ugyan, hogy vajjon szükséges-e az utcára való fákat előkészítő nevelésben részesíteni, mert hiszen idő, költség és fáradság kímélése szempontjából az a rendes szokás, hogy közvetlenül a nevelőtáblából kerülnek ki a fák az utcára; tapasztalásunk azonban azt is bizonyítja, hogy bár így is beválnak a fák az utcán, az előnevelésben részesített fákkal mégis mindig jobb eredményt lehet elérni.

Nagyon sok ok készíti az utcát fásító kertészt arra, hogy mielőtt kiültetné a fákat, két évig előnevelésben részesíti azokat azért, hogy gyökerük, törzsük és koronájuk megfelelőleg kifejlődhessen. Bizonyos ugyanis, hogy amíg a sűrűben ültetett nevelő táblából kikerülő fa nehezen tud megbirkózni az utcán előforduló káros behatásokkal, addig az előnevelésben részesített minden nagyobb baj nélkül és hamarabb tud az utcán nemcsak meggyökeresedni, de fejlődni is, ami az utca fásítás szempontjából igen lényeges és előnyös körülmény.

Mielőtt tehát a fák kikerülnének az utcára, két évvel előbb a nevelőtáblából az előkészítő táblába kell azokat átültetni, még egyszer olyan nagy sor- és növénytavolságra egyrészt azért, hogy a gyökér és a korona is visszametszés folytán kifejlődhessen, másrészt hogy a törzs a világossághoz, a nap fényéhez, a hideghez és meleghez hozzászokjon. Könnyen megérthető ugyanis, hogy nemcsak a fa, de minden más növény edzettebb állapotban mindig jobb eredményt tud felmutatni minden tekintetben mint az, amely el van kényeztetve, el van puhulva. Ez az előnevelés nem új eljárás ugyan, de még igen kevés helyen alkalmazzák, bizonyára költséges volta miatt; bizonyos azonban, hogy ha költséges is, mégis hálás, előnyös és célravezetőbb eljárás azért is, mert ilyen anyaggal nincs évenkénti vesződség, nincs sikertelenség, hanem már rövid év múlva mutatós és jó eredménnyel biztató a fásítás.

Meg kell itt emlékeznünk egyúttal a fák törzsneveléséről is, mert hiszen bizonyos, hogy az egyenes, sima törzsű fa bárhol, de főképpen az utcán kellemesen hat a szemre s ezenkívül előnye az ilyen fának az is, hogy sima törzsén sem a rovarvilág, sem pedig az élősdi gombák, illetve betegségek nem üthetnek könnyen tanyát. Igen sok fanemnek vagy féleségnek az a jó tulajdonsága, hogy már fiatal, tehát esemete korában egyenesen növekedik, mint p. o. gesztenye, juhar, dió stb., ezek törzsnevelése kevesebb gondot okoz, mert ha oldalágai és hajtásai idejében és megfelelő módon eltávolítatnak, a törzs nemesak egyenes, hanem simább is lesz, mivel a metszlapok a fa fiatal korában egyenletesebben, simábban forrnak be.

Vannak viszont olyan fanemek, melyek fiatal korukban görbülésre hajlandók, mint például a *Celtis*, *Ulmus* stb. Ezeket az előbbieneknél sűrűbben kell ültetni az első nevelési időszakban, hogy egymáshoz közel állván, egymást támogatva, csak egyenesen felfelé növekedhessenek. Ezeknél is csak fokozatosan szabad sima metszéssel az oldalágakat eltávolítani olyanformán, hogy addig, ameddig a törzs alulról kezdve már legalább a 3 centiméter vastagságot elérte, az oldalágakat közvetlen a törzsnél kell lemetszeni, ellenben magasabban, ahol a törzs még nem érte el a kellő vastagságot, csak vissza kell kurtítani az oldalvesszőket azért, hogy a törzs ott is mielőbb megerősödhessen. Ezt a metszést mindaddig folytatni kell, amíg a törzs kellő vastagsággal el nem érte a két méter magasságot, mert legalább is ilyen magasságban kell nevelni az utcára való sorfát. Kivételt képeznek természetesen a gúla alakú fák, például a *Populus pyramidalis*, melyet főképpen külterületi sétányok vagy országutak fásítására, mélyebben fekvő helyen kitűnően használhatunk és a gúlaalakú akác, mely magasabb fekvésű széles utcában is igen hatásos fasort alkot de csak akkor, ha a törzs legfeljebb egy, esetleg két méter magasságban van megfosztva az oldalágaktól.

Amint kívánt az, hogy a fák úgy a gyökér, valamint a törzs tekintetében megkapják a kellő erősségüket akkorra, amikor kikerülnek a faiskolából az utcára, azonképpen szükséges az is, hogy a fák koronája, illetve legalább a korona alap-

ágai is a faiskolában nyerjék meg a kellő kiképzést. Eltekintve attól, hogy vannak díszfák, például a gesztenye, a török mogyoró stb., melyek koronájuk fejlesztésére nem kívánnak beavatkozást: a korona fejlesztése, nevelése a díszfáknál is azon a módon történik, mint a gyümölcsfáknál, azzal, hogy itt csak úgy szép a korona, ha három-négy alapágakon nyugszik; egyébként pedig a korona alakja mindig aszerint módosul, amilyen az illető fanemnek vagy féleségnek a növekedési tulajdonsága.

Megjegyezni kívánjuk még, hogy úgy a városi és községi valamint a megyei, illetve járási faiskolák csakis azokat a fanemeket vagy féleségeket vegyék fel a termelés keretébe, amelyek a helyi viszonyoknak (éghajlat, talaj stb.) legjobban megfelelnek, mert csak így tudnak jellegzetes fásítást alkotni. Ha pedig a megyének, a városnak vagy a községnek nem áll rendelkezésre megfelelő faanyag, ne azt nézze az árjegyzékekben, ha fásítani akar, hogy melyik az olesőbb, hanem hogy melyik a jobb anyag, mert ha valahol, úgy éppen a fásításnál válik valóra az a régi közmondás, hogy a „fösvény kétszer fizet“.

XI.

Néhány szó a városi faiskolákról.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894-ik törvényeknek a faiskolákra vonatkozó fejezete kötelezőleg kimondja a községi faiskolák létesítését. Ettől eltekintve számos és egyúttal igen fontos körülmény javasolja, hogy a városok is házikezelésben faiskolát létesítsenek és tartsanak fenn.

Az általános fásítás a legtöbb esetben csak akkor válik maradandóvá, ha annak anyaga, tehát a facsemeték ugyanazon éghajlat alatt és ugyanazon talajban neveltetnek fel, ahol és a hová azokat állandó helyre kiültetik. Ezt bizonyítja igen sok esetben az a körülmény is, hogy ott, ahol nincs rendes városi, községi vagy magán faiskola, ahonnét az anyag beszerezhető lenne, ott rendszeres, eredményes utcafásításról alig lehet szó, viszont mindenütt, ahol az anyag kellő időben, kellő minő-

ségben és mennyiségben kéznél van, a fásítás jó eredménye szembetűnő.

Ez az eredmény nemesak abban nyilvánul, hogy a létesített fásítás megeredési és fejlődési százaléka mindig jóval kedvezőbb, mint akkor, ha a fák más vidékről, más talajból kerülnek elő, hanem abban is, hogy a fásítást egyöntetűbben lehet végrehajtani és olyan anyagot válogathat ki a fásító kertész a helyi faiskolából, amely a körülményeknek legjobban megfelel. Ha tehát sem állami, sem pedig magán faiskola nincs kéznél olyan, amely a város vagy község fásításához szükséges anyagot termelné, feltétlenül ajánlható egy faiskola beállítása azért is, mert a gyakorlati alapon és gazdaságosan létesített, irányított és vezetett városi vagy községi faiskola a termelés feleslegének értékesítésével még anyagi előnyöket is nyújthat.

Itt azonban meg kell jegyezni azt, hogy a faiskola csak szakértő kezelés, csak hivatásos kertész vezetése mellett biztosíthatja a jó eredményt a termelés minősége és a jövedelmezőség tekintetében, mert nem az a gazdaságos, ha olesó a vezető szellemi erő, hanem az, ha megfelelő, ha jó anyag illő áron termelhető. A városi vagy községi faiskola hivatása első sorban mindig az legyen, hogy a város fásításának szükségletét kielégítse, abban az esetben pedig, ha a közszükséglet úgy kívánja — ami sok esetben elő is fordul — hogy a város vagy község lakosságának magán igényei is kielégíttessenek: a faiskola mellékesen kereskedelemmel is foglalkozhat, de csak olyan mértékben amilyen mértékben a helyi, esetleg a közvetlen környék igénye megkívánja. Ahol a városi vagy községi faiskola inkább a jövedelmezőségre, a kereskedelemre fekteti a főszűlyt bizonyos, hogy a lényeg rövidséget szenved, mert eladásra, könnyen érthető okokból, mindig a válogatott anyag kerül, míg ellenben a városi fásításra csak a maradék jut. Ilyen formán pedig ezélt téveszt a városi faiskola; egyrészt a magántevékenységet bénítja, másrészt az is tapasztalható, hogy az utcza fásítás el van maradva és rendszertelen, mert az irányító erő megszűlik.

A szűkebbkörű kereskedelemre szorított városi vagy köz-

ségi faiskolának, amellet, hogy lényegétől, czéljától nem tér el, mindig van módja arra, hogy annyi jövedelmet hajtson, amennyibe fentartása kerül és módja van arra is, hogy főképpen a gyümölcstermelésben irányt szabjon, mert tisztán csak azokat a fajtákat termeli, amelyek a helyi viszonyoknak a legjobban megfelelnek és így elősegítheti azt a leghelyesebb czélt, hogy egy-egy fajtából nagyobb, számottevő mennyiség álljon a gyümölcskereskedelem rendelkezésére.

Hogy némi tájékozást nyújthassunk egy szűkebbre szabott kereskedelemmel is foglalkozó — tehát inkább csak a város fásítását szolgáló faiskoláról, az alábbiakban Zombor város faiskolájának a legutóbbi 1910—11. és 12. három évi átlagos termelési és jövedelmezőségi eredményét közöljük, azzal a megjegyzéssel azonban, hogy épen ez utóbbi három év eredménye, a mostoha időjárás, az emelkedő napszámbérek, s a faiskolának áttelepítő munkálatai miatt — nem számítható a normalisak közé.

Zombor város faiskolája közel negyven év előtt létesített s az első időszakban főképen kereskedelemmel foglalkozott és külföldre is szállított főképen gyümölcsfákat. Az akkori viszonyok indokolták a nagyobb mérvű kereskedelemmel való foglalkozást, mert akkor nem volt annyi magán faiskola és állami faiskola, mint napjainkban.

A változott viszonyok és az a körülmény, hogy a város fejlődésével, annak fásítási igényével nem tudott lépést tartani a főképpen kereskedelmi alapra fektetett faiskola, szükségessé tették az irány változtatást s a faiskola ma első sorban a város fásítását szolgálja és ma csak 8 kat. holdon termel csemetéket, míg régebben 14 hold állott rendelkezésére. Ennek a 8 holdas faiskolának, az 1912. év július havában felvett leltározás szerint, 50'670 díszfából, 45'910 díszbokorból, 35'400 sövénycsemetéből és 20'120 gyümölcsfából állott a faállománya. A faiskola faállományának java része tehát a város fásítására szolgál és a város fejlődésével lépést is tud tartani a szükséges csemeték termelése dolgában.

A szóban levő faiskola jövedelmezőségét, a megnevezett három évi átlagát véve a következő hiteles adatok bizonyítják :

az eladott gyümölcsfa és a felesleges díszfa-, díszbokor- és sövénycsemetékért befolyt 3643 korona, a kiadás pedig: 3545 koronát tett ki. Megemlítve, hogy 1910—1912. években 624 darab díszfa, 8886 díszbokor és 11'980 darab sövénycsemete ültetett ki évenként átlagosan a város útain, utczáin és terein, valamint megemlítve, hogy az 1912. évi adatok szerint: 15'000 díszfa áll a fasorokban, mintegy nyolcz utczában parkszerűleg bokoresoportok vannak a fasorok között és hogy a fasorok előtt ültetett díszsövény hossza 12 kilométert tett ki, megjegyezzük, hogy a 3643 korona bevételhez hozzá kell még adni 3529 koronát, mint a város területén kiültetett 21'490 csemete termelési költségét. Viszont a kiadás összegéhez írandó még 1'600 korona, mint olyan összeg, mely a nyolczholdas faiskola terület adóját és bérösszegét képviseli; ilyen formán a faiskola tiszta jövedelme a három évi átlagban 2027 korona, vagyis holdanként 253 korona és 37½ fillér volt. De eltekintve mindezekről, indokolt a városi vagy községi faiskola fentartása azért, mert termelése tisztán csak arra szorítkozik, ami a helyi viszonyoknak a legjobban megfelel és olyan anyagban válogathat a város, amelyet és amikor az adott körülmények megkívánnak. Ez a legnagyobb haszon.

Tehát ott, ahol a mérvadó körök a városnak vagy községnek úgy szépészeti, valamint közegészségügyi szempontból való fásításával érdemileg foglalkoznak, az első lépés gyanánt a viszonyoknak megfelelő faiskola létesítését ajánljuk. De hibás lenne ez alkalomkor az a nézet, hogy a létesítendő faiskola céljának az olyan talaj is jó, mely más mezőgazdasági célra nem alkalmas — azzal az utógondolattal, hogy idővel ez a rossz talaj megjavítható. Rossz talajú faiskola csak rossz csemetétet nevelhet; a rossz, a silány csemete pedig sohasem válik életerős fává. Ezt itt csak azért hozzuk fel, mert tapasztalásból tudjuk, hogy igen sok községi vagy városi faiskola csak azért nem életképes, mert szűkmarkuságból épen a legrosszabb talaj jelöltetett ki faiskolának.

A facsemete is olyan kulturnövény, mint a kalászosok, vagy pedig a kapás növények; ennek is van igénye a talajjal szembe, melyet minden körülmények között ki kell elégíteni,

ha jó eredményeket akarunk elérni. A faiskola berendezése, felszerelése mindig aszerint módosul, amint a helyi viszonyok igénylik és megengedik; részletes kérdésekkel, mint a beosztás, utak, sorok, sortávolság, megművelés stb., mint amelyek általánosságban ismereteseek, feleslegesnek tartjuk ismétlésekbe bocsátkozni, csak azt kívánjuk még végül megjegyezni, hogy csak akkor gazdaságos a házikezelésben vett városi vagy községi faiskola, ha annak üzeméből a fényűzést kiküszöbölik; de viszont amire szükség van, az a legjavából legyen.

TARTALOM.

	Lapszám
Bevezetés	3
I. Milyen fát ültessünk az útakra és utcákra?	8
II. Az utczei sorfák ültetési ideje	25
III. Az utczei sorfák ültetési távolsága	28
IV. Az utczei sorfák ültetése	30
V. Az utczei sorfák karózása	34
VI. Az utczei sorfák gondozása	35
VII. Utczei sorfák viharellenálló képessége	41
VIII. Az utczei sorfák ellenségei és betegségei.	43
IX. Bokorcsoportok és élősövények az utczei fasorok mentén	46
X. Sorfák nevelése a faiskolában	55
XI. Nehány szó a városi faiskolákról	58

1851

1866

1851

1866 / 1866

1	Bovarság
2	I. A földön élő állatoknak az erdőben való szerepe
3	II. A földön élő állatok által okozott kár
4	III. A földön élő állatok által okozott hasznot
5	IV. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése
6	V. A földön élő állatok által okozott hasznot növelésének módjai
7	VI. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
8	VII. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
9	VIII. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
10	IX. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
11	X. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
12	XI. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai
13	XII. A földön élő állatok által okozott kár megelőzése és a hasznot növelésének módjai

A CHINOIN BÉRGYÜMÖLCSÖSÖK CÉLJA ÉS AZOK TANULSÁGAI

A magyar gyümölcs zamatja világhírű, mégis csak keveset exportálunk, mert a foltos, férges gyümölcsöt a kereskedő nem viheti külföldre. Az ilyen termésért a termelő alig pár fillért kap. Miért nem permetezi hát a magyar termelő, miért nem védi meg jobban gyümölcsfáit a férgek ellen? Mert túldrágák a szerek, hangzik a válasz.

LÁSSUK HÁT!

A forradalom után a CHINOIN elsőknek látott hozzá készítményeinek terjesztése útján az elhanyagolt gyümölcsvédelem föllelventéséhez. Sok száz-ezer ismerető, oktató füzet és röpirat, sok ezer plakát és több száz előadás voltak az eszközök.

EREDMÉNY?

Sok száz elismerő levél egyesek kítünő sikereiről. A tömeg azonban nem mozdult meg. Még ma sem. Még a hivatalos Növényvédelmi iroda plakátjai, oktató tanfolyamai sem hoztak nagyobb mozgást a gyakorlati életbe és a meglévő gyümölcsfák és gyümölcsösök egyre továbbpusztulnak, kevés és férges gyümölcsöt teremnek, melynek piaci értéke tényleg csekély.

MIT LÁTUNK MA 10 ÉV MULVA AZ ORSZÁG GYÜMÖLCSTERMŐ VIDÉKEIT BEJÁRVA?

Beszéljenek a helyszíni fényképek:

Fotó: Fáry

Szatmármegyei 110 holdas nemes fajtájú gyümölcsös teljes elhanyagoltságban évről-évre alig hoz jövedelmet, az aljában termő legelőfűvön kívül, pedig egy részében két éven át jól sikerült hivatalos bemutató tanfolyam volt.

Beregmegyei gyümölcsösökben minduntalan található elhanyagolt gyümölcsfák elsűrűsödött fagyöngyös koronái. Rajtuk nem fogott az oktató példa.

Fotó: Fáry

Szabolcsban és általában a tiszamenti gyümölcsösökben, valamint az északi megyékben és Dunántúlon hihetetlen mohás és zuzmós gyümölcsfák tömegei találhatóak.

A zuzmó némelykor elképzelhetetlen méreteket ölt és kipusztítja a védtelen fákat, egyidejűleg minden rovar és gombakártevőnek melegágyát képezve.

Baranya megyében többször találni helytelen ritkítás és tisztítás évtizedes szomorú eredményeként éjig felkopaszított öreg gyümölcsfákat.

Nagy uradalmi 130 holdas nemes gyümölcsös, melyben védekezés hiányában az araszoló hernyó virágzáskor és utána a fákat kopaszra rágta. A felvétel június hó első napjaiban történt. 30 vagon termés pusztult el védekezés hiánya miatt.

Így néznek ki a tiszta- és szamosmenti elhanyagolt gyümölcsösök nyáron. Mint az őserdők. Sok, eredetileg sorba telepített nemes gyümölcsfa is van közöttük ilyen állapotban.

Fotó: Fárj

A tisztogatás kezdetleges nyomai is találhatóak helytelen felkopasztás formájában. Itt a permetezés természetesen eredménytelen marad és kárba veszett munka, kidobott pénz.

Fotó: Fáry

Ily szomorú fényképek az ország minden részéből százával állanak rendelkezésre. Évi sok száz vagón gyümölcs pusztul így el.

ÚJ IRÁNYOK AZ EREDMÉNYESEBB MEGGYŐZÉSRE

Sokévi tapasztalataink meggyőztek arról, hogy intenzívebben az egészséges exportképes gyümölcs termelése, vagyis a gyümölcsfavédelem szélesebbkörű meghonosítása a mai viszonyok között csak rendkívüli eszközökkel lehetséges. Ezért felvetettük elsőnek az országban a bérgyümölcsös eszméjét. Elhanyagolt gyümölcsösöket regenerálás – rendbehozatal – céljából hosszabb időre, legalább hatévi tartamra kibérelni, a tulajdonos hiányzó szakértelmét, munkakedvét, főkéjét hozzáértéssel és kitartással pótolni, ez volt a feladat; és hat év múlva rentábilis, virágzó és piacképes gyümölcsöt bőven termő telepeket, betanított munkásokkal a tulajdonosnak átadni, ez volt a cél. A bérlet ideje alatt, dacára az első évek igen nagy tőkebefektetéseknek, még megszábotott készpénz-haszonbért is számításba vettünk, hogy a tulajdonosok bizalmát megnyerjük, holott a termelő az igazi értéket tulajdonképpen a bérlet lefelte után kapja meg, a magas tőkebefektetés árán termésbe hozott gyümölcsösében.

AZ ELSŐ KÍSÉRLET:

Recsk, hevesmegyei község határában fekvő kb. 30 holdas, Kostka alezredes gyümölcsösének bérbevétele 1928/29-i tél folyamán.

Fotó: Saupe

Az *első évi* gazdálkodásunk befejezésével, szüret után a tulajdonos a következő levelet írta:

Kostka Ágoston csendőralezredes átirata a Chinoinhoz.

„Tisztelettel értesítem a t. Címet, hogy Recskén levő 30 holdas gyümölcsösöm, mely kb. 2500 drb 16–20 éves almafát tartalmaz, t. Cím által az idén történt szakszerű kezelés folytán, váratlan szép és egészséges terméseredményt mutatott. Ezen gyümölcsösöm fennállása óta 70 mázsánál nagyobb termést sohasem adott, bár gyönyörűen virágzott mindig, a monilia gombabetegség a gyümölcs kötődésének nagy részét megakadályozta. A kötött gyümölcs további fejlődését az almamoly tette tönkre, úgyhogy a gyümölcsnek 60–70%^o-a férges volt, minek következtében ez a 30 holdas telep oly kis jövedelmet hozott évente, hogy a befektetett kiadásokat sem fedezte, s már-már hajlottam apósom unszolására, hogy a gyümölcsöst kivágatom és búzát termeljek a területen, annál meglepőbb, hogy az utolsó kísérletem, amely abban állott, hogy t. Címnek teljes kezelés végett felesben átadjam a gyümölcsöst 6 évre, már az első évben feltűnő eredménnyel járt. Dacára annak, hogy a mostoha téli időjárás és kedvezőtlen tavaszi virágzási viszonyok miatt csak kb. 400 fa virágzott rendszeren és tudott virágot kötni, az ideai termés 500 q fölé emelkedett, mely termés teljesen hibátlan és féregmentes, úgyhogy legnagyobb része elsőosztályú áru. Meglepő az is, hogy a kecskeméti Kamara szakértő felügyelője véleménye szerint, aki szedés után a gyümölcsfaállományt megvizsgálta, a rügyek fejlettségéből megállapította, hogy a jövő évi termés — a fagyok és jégkár kizárása mellett — máris 1200 mázsára taksálható, miután egyrészt a talajművelés következtében, másrészt a permetezéssel épségben tartott lombzat miatt a nagy termés dacára képesek voltak a fák a jövő évi termőrügyeket teljes mértékben kifejleszteni. Megállapította továbbá, hogy a maximális termés ebben a gyümölcsösben cca 2000 mázsa lehet. Remélem, hogy 1931-ben t. Cím szakszerű ápolása, permetezése és talajművelése következtében a gyümölcsös faállománya annyira regenerálódik, hogy a maximális termést el fogja érni, ami azt jelenti, hogy az általunk 18 év alatt elért legnagyobb terméseredmény 3 évi kezelés által a 30-szorosára fog fokozódni, miután már az első évben a hétszeres termést betakarítottuk, a második termés pedig már a tizenhét-szeres mennyiséget mutatja. Pécs, 1929 december 15. Teljes tisztelettel Kostka Ágoston s. k., alezredes.“

A második évi kezelés 1930 október havában a szüretnél, dacára a rendkívüli szárazságnak, olyan eredményt értelt, melyet hírből a legtöbb termelő nem akart elhinni. Ezért a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara vezetése mellett tömegesen látogatták meg a recski telepet, úgyszintén a földművelésügyi minisztérium vezetői is megtekintették, hogy helyszínén lássák azt, miszerint **30 hold** területen tényleg cca 16 vagon alma termett. A szép termés csakhamar vevőre talált. **Cca 70 ezer pengő bevétel 30 holdon az ideai eredmény!**

A felhasznált növényvédelmi szerek árjegyzéki értéke pedig cca 8000 pengőt tett ki, vagyis fánként körülbelül 3 pengő érték fogyott.

**Drágák voltak tehát a növényvédelmi szerek?
A felelet fölösleges!**

A téli NOVENDA permet után a virágzásba menő PULVARZOL porozás és ARZOLA permetezés az eredmények bázisa.

Termés 18 éven át maximálisan 70 q és 60% férgesedés.

Termés 1929-ben az első bérévben 500 q és 5% férgesedés.

Termés 1930-ban a második bérévben 1600 q 0.2% férgesedés.

Karmelita renette alma hibátlan termése Recskén.

Almaszüret 1930 őszén Recskén.

A recski termés egy része osztályozás előtt.

Az alma osztályozása motorral hajtott osztályozógépen.

Fotó : Saupe

A hatalmas eredmény már 1929 végén országszerte érdeklődésre talált és így sokan kérték gyümölcsöseik bérbevételét, rendbehozatal végett. Ezek közül egynéhányat felsorolunk, ahol már az első évi munka eredménye feltűnő módon jelentkezik.

A kísérletek folytatása:

A CHINOIN zalamegyei bérgyümölcsöse DABRONYBAN (Zalaszentgrót)

Részben zárt, részben szántó-
földeken elszórt telepítés lát-
képe. Özv. Szakall Mihályné
tulajdona.

**Livendol permetezés
virágzáskor eltűn-
tette a veszedelmes
szilvadarázst.**

A dabronyi öreg zárt gyü-
mölcsös első évi kezelés
után dúsan virágzik és nem
esik az araszolónak áldozatul.

**A bimbólikasztó sem
bántja a téli talajfer-
tőtlenítés óta a virág-
zást.**

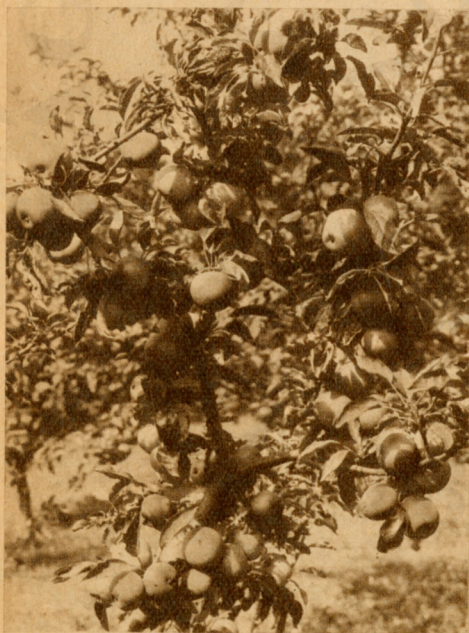

A dabronyi törpegyümölcsös
első évi ritkítás és metszés,
valamint intenzív permetezés
után termésnek indul.

A dabronyi szántóföldei fák kiritkítva, metszve téli NOVENDA permetet után dúsán virágzanak.

Egészséges a termés Dabronyban. Téli permet NOVENDA. Nyáron ARZOLA-SULFAROL.

A CHINOIN szabolcsi bérgyümölcsöse OROS községben

Fotó : Saupe

Az orosz gyümölcsös lát képe kellő ritkítás és metszés után.
DR. ERDŐHEGYI LAJOS FŐISPÁN TULAJDONA.

Egészséges,
tisztá almater-
més az orosz
gyümölcsösben.
A TUTOKIL per-
metfoltok még
szeptemberben
is látszanak.

Fotó : Saupe

A Kecskeméti faiskola rt. saját gyönyörű eredménye egészséges körte-termésben. Téli NOVENDA és nyári ARZOLA-SULFAROL permetezés után.

Fotó : Saupe

A CHINOIN második *szabolcsmegyei* bérgyümölcsöse Nyíregyházán (Geduly Henrik püspök tulajdona) a túlsűrű ültetéssel járó védekezési nehézséggel való megküzdést tartja szem előtt.

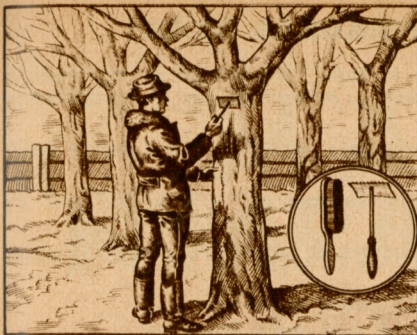
A CHINOIN *borsodmegyei* bérgyümölcsöse Sajókazán rendkívül érdekes, több évre terjedő példája egy nem termő ősgyümölcsös helyreállításának.

A CHINOIN második *borsodmegyei* bérgyümölcsöse Borsodivánkán a szélső határig elhanyagolt és megtámadott öreg törzseknek helyreállítási próbaköve.

A búza árhanyatlásának hatékony kárpótlója a gyümölcs árkonjunktúrája.

A legtöbb gazdaságban több-kevesebb gyümölcsfa van, ezeket erős akarással komoly jövedelmi forrásokká teheti minden gazda. Saját viszonyai szerint számítsa át a recski eredményeket és a kártevők tanulmányozása, megfigyelése mellett kövesse az alábbi, Recsken bevált védekezési menetet.

VÉDEKEZÉSI MENET A CHINOIN BÉRGYÜMÖLCSÖSBEN.

Lombhullás után kezdődik a gyümölcsfák ápolása. Kaparóval, drótkéfével alaposan meg kell tisztogatni a törzset és vastagabb ágakat. A hulladékokat el kell égetni és a talajt a fa koronájának terjedelméig, a csurgóig fel kell ásni. Bimbólikasztó, cseresznyelég, szilvadarázs miatt alkalmas anyaggal fertőtleníteni kell a talajt. (Erre külön ismertetőt kérjen.)

A kaparás, tisztogatás, ritktás és ifjítás után minden sebhelyet éles késsel az eleven részig símára kell vágni és minden sebet ALMOLÁVAL kell bekenni. Ez főleg a *vértetű* miatt fontos. Ezt a sebkezelést nyáron is folytatni kell, hogy nyitott seb sohase legyen, mert ez sok baj okozója lehet.

Munkamegtakarítás végett egészen új eljárást alkalmazunk a téli permetezésnél, mert csak egyszer permetezünk a hivatalos plakátokon is előírt kétszeri permetezés helyett. ENDA gyümölcsfakarbolineum helyett NOVENDA készítményt használunk, mely magas kén tartalmú és *bordói lével* keverhető. A szokásos téli bordói-lé-alapot is erősebbre készítjük, mert a fusicladium (ragya) nálunk Magyarországon igen elharapódzott. Lombhullástól rügyfakadásig tehát bármikor permetezünk a következő összetételű oldattal: 100 liter vízben 3 kg galic és 2 kg mészből bordói levet készítünk és ehhez 10 kg NOVENDA gyümölcsfakarbolineumot keverünk.

Tavasszal, virágzás ideje alatt PULVARZOL porozószerral kell porozni, főképen a virágonillia (kőd), araszolók és egyéb rágó kártevő miatt. *Bérgyümölcsöseink tapasztalata szerint a porozás az eredményre döntő szerepű.*

A VÉDEKEZÉS FOLYTATÁSA A VIRÁGZÁS UTÁN!

A téli tisztogatás és permetezés csak alapja a nyári védekezésnek. Úgy mint a szőlőt, a gyümölcsfát is *többször kell virágzás után is permetezni, ez elengedhetetlen és igen fontos.*

Az első permetezés közvetlen virágzás után, de legkésőbb 8 napon belül eszközlendő.

100 liter vízben $\frac{1}{2}$ kiló gálicot, $\frac{1}{2}$ kiló szalonnás meszet, $\frac{1}{4}$ kiló Sulfarolt és $\frac{1}{4}$ kiló Arzolat kell feloldani,

vagy e helyett sokkal egyszerűbb a rezet, ként, arzént már gyárilag kevert Tutokil formájában venni.

100 liter vízhez 1 kiló Tutokil és $\frac{3}{4}$ kiló szalonnás mész.

A következő permetezések erősebbek kell, hogy legyenek.

100 liter vízben 1 kiló gálicot, 1 kiló szalonnás meszet, $\frac{1}{2}$ kiló Sulfarolt és $\frac{1}{4}$ kiló Arzolat kell feloldani,

vagy e helyett a már gyárilag kevert réz-kén-arzénttartalmú Tutokil használandó, és pedig

100 liter vízhez $1\frac{1}{2}$ kiló Tutokil, 1 kiló szalonnás mész.

A permetezéseket a virágzástól számítva 2—3-szor, későn erő gyümölcsnél még negyedszer is el kell végezni.

Almánál, körténél fontos még az augusztus eleji permetezés is, mert e nélkül veszélyeztetjük az egész megelőző munka eredményét. (Almamoly-férgesedés.)

Az őszibarackfák kezelése egyéb gyümölcsféléktől csak abban tér el, hogy ezekenél a védekezőszereket gyengébb oldatban kell alkalmazni. Így télen *Novendát* csak 5 százalékos (100 liter vízre 5 kiló), tavasszal és nyáron *Tutokilt* csak $\frac{1}{2}$ százalékos (100 liter vízre $\frac{1}{2}$ kiló Tutokil és 30 deka szalonnás mész) oldatban lehet permetezésre felhasználni.

Levéltetű, vértetű és egyéb szífvő kártevő elleni védekezés.

A „TETVEZŐ“

Egész speciális gyakorlat alakult ki ezen kártevők elleni védekezésben, mivel ezek kiirtása (jobban mondva fékentartása, mert teljesen kiirtani sohasem lehet őket) teljesen független az eddig leírt védekezési menettől.

Minden gyümölcsösben az egyéb munkát végző csapattól függetlenül mozgó „tetvező“ volt alkalmazva. Ez állandóan végigjárta hetenként többször az összes fákát, hátán erős sugarú permetezőgéppel és ebben 6%-os Libex-oldat, kezében bádogedény higítatlan Libex-el és ecsettel. Vastag ágakon és törzseken található vértetves foltokat rögtön beecseteli. Vékony hajtásokon induló vértetű-fertőzést vagy kezdődő levéltetű-telepet csirájában 6%-os Libex-permettel elintéztet. Így a baj sosem harapódzott el.

Kevés fánál ezt minden tulajdonos maga megteheti hetenként kétszer, sok fánál pedig bőven megtérül egy állandó alkalmazott munkás költsége.

Vigyázat! Használat előtt minden mésszel közömbösftendő permetlét meg kell vizsgálni. A jó permetlé megkékíti a lakmuszt, megpirosítja a fenoltaleint.

A kipróbált **Chinoin-védekezőszerek olcsóbbak a háziszereknél, MERT:**

1. Kismennyiségű nyersanyagot megbízhatóan és megvizsgálva a gazda nem szerzhet be, a *megvizsgáltatás sok pénzbe kerül.*
2. Megvizsgálatlan nyersanyagból, házi recept szerint készült szerek nagy károkat okozhatnak vagy hatástalanok.
3. A háziszerek készítésénél sok edényt és ruhát tehetünk tönkre alkalmas üzemi felszerelés hiányában.
4. Vegyszerek, különösen mérgeknek keverése sok balesetet okozhat, még életveszély is fennforoghat.

MAGYAR NYARALÓHELYEK

A
MAGYARSÁG

OLVASÓI FELKUTATTÁK CSONKA-
MAGYARORSZÁG ÜDÜLŐ TELEPEIT

*

MILOTAY ISTVÁN
ELŐSZAVÁVAL

*

ÁRA 3000 KORONA

*

BUDAPEST 1926

MAGYARSÁG

POLITIKAI NAPILAP

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL
VIII. KER. JÓZSEF-KÖRUT 5. SZ.

MILOTAY ISTVÁN

Tíz ESZTENDŐ

Cikkek, kortörténeti jegyzetek.

1914-1924

Ára 90.000 kor.

A PALLAS KIADÁSA

Megrendelhető
a **Magyarság** kiadóhivatalában
Budapest, VIII., József-körut 5.

Világostól Trianonig

A mai Magyarország kialakulásának története

Irta:

PETHŐ SÁNDOR

A földrajzi részt írta:
FODOR FERENC
egyetemi m. tanár

45 arcképpel, számos térképpel és ábrával

Enciklopédia R.-T. kiadása

Megrendelhető a **MAGYARSÁG** kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-körut 5.

MAGYAR NYARALÓHELYEK

*Ez a kis füzet egy nagy cél szolgálatára készült. Uti kalauza, tanácsadója akar lenni a nyári pihenést kereső magyar középosztálynak, megpróbál feleletet adni arra a nagy kérdésre, hol találhatja meg ezt a pihenést a természet szépségeivel és az élet kényelmével és lehető olcsóságával együtt Csonkamagyarország határai között. Miután folyton azon siránkozunk, hogy ellenségeink elrabolták tőlünk mindazt, ami Magyarországot bokrétává tette az Isten kalapja mellett, miután továbbá ismerjük a magyar embernek azt a szokását, hogy lehetőleg mindig a más bokrétája tetszik neki, s miután végül semmiféle intézményünk, szervezetünk vagy vállalatunk nincs, amely ismerné, nyilvántartaná és propagálná Csonkamagyarország természeti kincseit, s Istentől erdővel, hegyvel, vízzel megáldott, üdülésre alkalmas helyeit, a **Magyarság** elhatározta, hogy maga veszi kezébe ezt a feladatot. Felfedezi, összeszedeti és egybeköti a maradék bokréta maradék virágait. Soha ennél élvezetesebb, tanulságosabb körutazást. El se kellett indulnunk, s néhány felhívásunkra az indolensnek mondott magyar társadalom sietett a legnagyobb lelkesedéssel segítségünkre. Birtokosok, papok, tanítók, jegyzők, erdészek, gazdatisztek versenyezve jelentkeztek az elrejtett, ismeretlen, vagy kevésbé ismert nyaralóhelyek leírásával. A Tisza füzesei, homokos partjai, a Bakony romantikus rengetegei, a Duna-szigetek bája, a mátrai tölgyesek, a Bükk méléző völgyei, a balatoni várromok, a nagy alföldi faluk nyárfaerdős forrásvizei, a hallgatag dunántúli kisvárosok szépségei sorra tárulnak fel ezekben a fürdőlevelekben, a praktikus tudnivalók lelkiismeretes adataival s a vendégszerető invitálás szivességével. Ime, szegénységünkben is milyen gazdagok maradtunk s szegénységünk kellett hozzá, hogy ezt a gazdagságot felfedezzük és megbecsüljük. Ez a kis füzet s a propaganda,*

amelyet teljesít, az önismeret felemelő érzése mellett nagy szociális és nemzetgazdasági érdekeket visz szárnyain. Először azt, hogy pénzünkkel elsősorban önmagunkat gazdagítsuk, másodsor azt, hogy az életgondoktól, a hivatali szobák munkájától fáradt s szerény anyagi viszonyok között élő magyar értelmiségnek módot tudjunk adni idehaza a lelki és fizikai felfrissülésre. Harmadszor, hogy a kölcsönös érintkezés erejével a fejlődés, a javítás, a haladás vágyát és szükségérzetét gerjesszük fel ott, ahol a jó Isten mindent megadott, de az emberkéz még semmit sem végzett ennek a nagy célnak érdekében. A **Magyarság** munkája elérte célját, ha csak egy porszemnyit is hozzáadott ahhoz a nagy érdekhez, hogy ezek a természeti szépségek közkinccsé váljanak minél többek épülésére: a fáradt egyesek s a megviselt nagy egész boldogulására.

Milotay István

MAGYAR NYARALÓHELYEK

Alsóörs

A Balaton zalai partján, a Bakony legszélsebb erdőnyulványai lábánál, hatalmas domboldalban fekszik a már a római uralmat megelőző időben is ismert, vadregényes, fürdőjéről, kitünő levegőjéről, jó borairól és gyümölcstermeléséről neves *Alsóörs*.

A rómaiak alatt fontos katonai erődített hely, az avarok, hunok és végül a magyarok idejében is stratégiai állomás, amiről a római, avar, hun sirleletek tanuskodnak.

A mult században kedves tartózkodási és nyaralóhelye *Kerkápolynak*, *Eötvös Károlynak*, *Bartha Miklósnak*, *Roskovics Ignácnak*, *Vámbéry Árminnak*, *Vadnay Andornak*, *Gullner Gyulának* és ki tudná ma felsorolni a sok költő, író, művész és politikus nevét, akik ott az *Endrődi Sándor* vagy a *László Mihály* vendégszerető kuriájában nyaranta összejöttek.

Ma forgalmas fürdőhely, gyönyörű nyaralókkal. Vasuti gócepont, ahol a veszprémi-alsóörsi, a keszthelyi-tapolca-alsóörsi és a budapest-alsóörsi vasut találkoznak. Feltételes hajóállomás is.

Erdőségeiben egészséges séta, vadászat, a Balatonban pompás fürdő, iszapja kőszvény, reuma ellen gyógyulást nyújt, toaletkényszer nines, mindenki magának élhet. Helyben olcsón minden beszerezhető. Kitünő vasuti restauráció, aztán három vendéglő (Magyar Tenger, Tóth-penzió, Katolikus nőtisztviselőnők penziója, Községi nagyvendéglő); csónak és yachtsport. Nyáron orvos van a fürdőtelepen.

Balatonfüredhez, Veszprémhez 12—12, Balatonalmádihoz hat kilométer. Három kilométer távolságra van a Mátyás-királykorabeli *Lovas* község, szénsavas forrásával; e község-

ben, amelynek patak partján vadregényes fekvése van, szintén olcsón és jól lehet nyaralni.

Felsőör, Árpádkori templomával, külön, érdemes kirándulóhely, a svájci Alpokra emlékeztető, vadregényes malomvölgyön keresztül, alig négy és fél kilométer.

Alsóörsön ősi református templom van, benne költői lelkületű pappal. A katolikus templom építésére most indult *Rott* veszprémi püspök védnöksége alatt országos akció.

Aki felvilágosítást akar, forduljon bizalommal Alsóörsön alurithoz vagy Tóth vendéglőshöz, a Máv. állomásfőnökhöz, postafőnökhöz. Sebők Miklós igazgatóhoz, Mihákovics, Dobrovics és Varjassy családokhoz *Bocsor* Imre v. községi bíró.

Apc

Apc község (Hevesmegye) a budapest—salgótarjáni fővonalon fekszik az állomástól másfél kilométerre, a *Mátra*-hegység aljában. Szépfekvésű községünket évenként fel szokták keresni nyaralóvágyó vendégek. Szép kirándulóhelyek vannak a *Somlyó*-hegységben és környékén, azonkívül a község mellett folyik a *Zagyva*-folyó, amelyben fürdésre alkalmas helyek vannak. A vonatközlekedés kitünő.

A községben van orvos, gyógyszerész, posta- és távirahivatal, vendéglő és különféle üzletek. Lakást és butorozott szobát többen is ajánlottak fel, az árak megegyezés szerint. Az étkezés vendéglőben személyenként napi 40—50.000 koronába kerül. Akik konyhát óhajtanak vezetni, azok a községben mindent beszerezhetnek olcsó áron.

Személyes vagy levélbeli érdeklődés esetén szívesen szolgálok bárkinek felvilágosítással. *Papp Zoltán*, adóügyi jegyző.

ROYAL NAGYSZÁLLODA BUDAPEST

VII., Erzsébet-körút.

Az uri közönség kedvenc találkozóhelye

Baja

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Megfelelő hatóság helyett a *Magyarság* ötletes gondossága tereli rá a magyar lakosság figyelmét, hogy nem feltétlenül „muszáj” külföldi fürdőkön flancolni és szórni a pénzt, amikor azt itthon is ugyanolyan vagy pedig hiánytöplő szórakozási lehetőségek közt okosan költheti el az a nyaraló, aki megengedheti magának ezt a lukszust.

Nagybecsü lapjuk már eddig is egy esomé titkos, eddig nem ismert fürdőt állított glédába, hogy azok befussanak a közönség érdeklődésébe és megszivvelésébe. Ugy érzem, hogy ez a kimozaikosodott sematizmus nem volna teljes, ha az akció keretében nem esnék szó *Baja* városáról. Ezért sietek még most az utolsó percben nagybecsü lapjuk révén felhívni *Baja* városára, mint nyaralóhelyre, az ország lakosságának figyelmét.

Baja városát, amely elnagyolt meghatározással a *Duna* partján fekszik, nem a *Duna* avatja fürdőhelyé, hanem a közvetlenül *Baja* város alatt, a hullámzó parti korzónál merész kanyarulattal elfolyó *Sugovica*, vagy amint újabban a felszabadulás után elkeresztelték: a *Kamarás-Duna*, ami a *Dunának* mesterségesen elvezetett mellékvize. De rajta kívül fürdőhelyé nőtt *Baja* város azon esatorna-rendszerből is, amit *Bajánál* és közelében épített fél évszázaddal ezelőtt *Türr* István tábornok, aki azután, mikor a 70-es években amnesztiával hazajött szülővárosába, *Bajára*: esatornaépítkezésekkel kapcsolódott be a magyar gazdasági históriába.

A *Sugovicán* egy magánvállalkozó strandfürdőt épített jó pár száz kabinnal, de van egy ugynevezett ingyenes népfürdő is, amit a város tart fent. Azonkívül van még egy fürdőtelep, amit a vármegyei tisztviselők teremtettek meg a *Bajai Csónakázó Egylet* kebelében. A fürdőzők legnagyobb része azonban esónakkirándulásokat szokott tenni — kétezer esónak van *Baján* — amikor is kieveznek a *Duna* széles vizére s vagy a mintegy két kilométernyire fekvő és a víz sodrából keletkezett homokzátónyra: a *Moric-szigetre* guzsolnak, vagy a tulsó baranyai dunai partokra, vagy a szeremei *Dunaágba*, ahol szintén homokzátóny képződött az öreg *Duna* és *Csertai-*

Duna közt. Azután ott van még *Rezét*, a *Picsurdi-erdő*, a *Pörbölyi-erdő*, ahová ki lehet rándulni, de aki nem hive az ilyen hosszú kirándulásnak, annak rendelkezésére áll a *Kis- és Nagy-Pandur-sziget*, vagy a *Szilvásből*.

A strandfürdő nincs messze a várostól és nyárfás, allészerű országut vezet oda. A bajaiak egy jó része a szőlőkben nyaral s csak fürdeni megy a *Sugovicára*. Egyébként nemcsak fürdeni és kirándulni lehet, hanem esónakázni, halászni, horgászni, vagy — ahogyan itt mondják — *pecálni*. A víz mentén és a strandon nagyszerű homok van, amelyben pecsenyészinüre lehet napkurázással lebaratolni. A már említett kirándulóhelyeken kívül még egy vallásos kirándulóhely van *Baja* város határában: *Vodica*, amely a felszabadulás után *Mária-könyve* nevet kapta, de azért még ma is mindenki *Vodicának* és *Sugovicának* mondja ezeket az ujonan elkeresztelt helyeket.

A városban két-három szálloda várja a nyaralókat, de privatim is lehet ma már aránylag olcsón lakást kapni. A koszt, az élet jelentősen olcsóbb, mint máshol, úgy, hogy az utazók nem hiába mondják, hogy *Baja* az ország legolcsóbb városa. Egyébként *Budapestre* naponta öt vonat megy a bajai állomásra s ugyanannyi érkezik. Ugyancsak két hajó is megy naponta a fővárosba. A kirándulásokat viszont a magán személyautó-fuvarozási vállalatok bonyolítják le.

Baja környéke bámulatosan szép: a legszébb alföldi táj, amelyet a vizek panorámája illusztrál. A bajai látványosságokat és a környékbeli vizek s erdei részleteket sűrűen dolgozta fel *Baja* híres festőművésze: *Éber* Sándor és *Miskolczy* Ferenc, akiknek az idén volt a Nemzeti Szalonban nagyszerű kiállítása. Azonkívül az időnként *Lübeckből* hazaránduló *Bossányi* Ervin festőművész.

Baján sok a látnivaló történelmi emlék, ámbár sem kulturpalotája, sem muzeuma, sem közkönyvtára nincsen. Itt láthatók a régi *Grassalkovich* herceg-féle kastélyok (ma városháza és postapalota), a *Pilaszanovich-Latinovits*-féle kastély. Itt volt tanár *Hiador* (*Jámbor* Pál), bajai születésű volt az első felelős magyar miniszterium hadügyminiszter tere: *Mészáros* Lázár (a frankhamisításban

Jégszekrények

A közismert nagy hűtőképessegtű szab. hűtőpáncélos jégszekrények és hűtőházak garantált 50% jégmegtakarítással kizárólag csak a

CLÁRA hűszigetelő ipar és hűtőházépítő vállalatnál
(Budapest, Wesselényi-u. 33) kaphatók. Telefon : József 66-26.

sokat emlegetett Mészáros Gyula egyetemi tanár is rokona), bajai fiu volt *Jelky* András, a híres Afrika-utazó bajai szabólegény, *Tóth* Kálmán, a politikus és költő szintén bajai és itt is van a Zichy Bódog-téren a szobra és a róla elnevezett utcában, emléklappal ellátott szülőháza, amit nemrégiben örökölt és adott el a város. Itt van az impozáns háromemeletes vármegyeháza, amit az agilis *Szabovlyevics* alispán teremtett, de itt van a régi megyeháza is: a Tóth Kálmán-utcai Ertl-féle ház, ami 1805-ben szolgált megyeházaként.

Száz és száz színes emlék hasad ki az idő méhéből, amikor elmerengve szalad szemünk a város multjába. Az országban vannak már, akik felismerték Baja város előnyeit és szórakozási lehetőségeit, — pár miniszteri tisztviselő, azonkívül özv. Voínich Istvánné báróné, aki el nem mulasztja, hogy minden év nyarat itt töltsse.

Ugy érzem, hogy az a misszió, amit a balneológia terén Önök végeznek, nagyon hasonló az Argonauták dolgához. Önök magyar fürdőket fedeznek fel és varázsolnak elő az ismeretlenség homályából. Sietek rámutatni, hogy a magyar fürdővárosok sorában joggal kér magának helyet Baja városa is s úgy érzem, ha a fentieket nem irtam volna meg, nem lett volna teljes a magyar fürdők és nyaralók sematizmusa és én mulasztást követem volna el, ha Bajára is, mint par excellenter fürdővárosra is rá nem teremtem az ország lakosságának figyelmét. *Sz. A.*

Bakonyszentlászló

Bakonyszentlászló, mint a neve is mutatja, a *Bakoniban* van, a híres *Cuha* völgyétől körülvéve, ózondus levegővel, kitűnő kénés és vasas forrásvizével. E víztől igen sokan gyógyultak reuma, csusz, köszvény és asztmából, sőt, irás szerint *Vak Bottyán* is itt gyógyította ki köszvényes bántalmait.

Vasuti összeköttetése jó és bármely vidéken lakónak megfelelő.

Van kitűnő és olesó konyhával rendelkező vendéglője, hol olesó szobák és ellátás kapható, úgy, hogy aki Bakonyszentlászlón már egyszer volt, kellemesen emlékszik vissza s

alig várja a szép tavaszt, hogy itt betegségeit és fáradalmait gyógyíthassa, illetve magát kipihenje. *Majnik István* építőmester.

Balatonudvari

Balatonudvari kisközség, a balatonfüredi járásban, a Budapest—tapolcai vonat mentén. A vasuti megálló a falu alsó végén, összeépítve a faluval. A *Balaton* mintegy 50 méterre van a falutól, itt van az egyik fürdőnk, a másik 1 kilométerre, mindkettő szép helyen, csodaszép kilátással a somogyi partra. Tisztviselőcsaládok eddig is szívesen keresték fel Udvarit. A Balaton és a vidék természetes szépségei, valamint a lakosság intelligenciája idevonzzák azokat, akik már itt voltak. Ezt bizonyítja az a tény, hogy egyes családok éveken keresztül üdülnék itt és pihenik ki az év fáradalmait. Betegek, kik orvosi kezelésre vannak utalva, jól elhelyezkedhetnek itt és *Balatonfüreden*, hol híres orvosok rendelnek, kezeltehetnék magukat; a jó vonatközlekedés révén pedig kezelés után rögtön visszajöhetnek. Itt a falu csendjében, a természet ölné, ez az igazi nyugalom, pihenés. A közelben számtalan kirándulóhely: Tihany, Badaacsony, Pustavár stb. Itt van *Fővnyes*, ahol heteken át cserkészcsapatok táboroznak.

A vonat (a gyors kivételével) helyben megáll. Vasárnap nyaralóknak 50% vasuti jegykedvezmény. Posta helyben. Déli 12 órakor fővárosi friss napilapok olvashatók. Még sok kiadó szoba van, mert a lakosoknak mindnek van kiadó szobája. Lakások ára a többi fürdőhelyek árához aránylag csekély, havi 800.000 korona körül. Penzió négyeszeri bőséges és kitűnő étkezéssel 60.000 koronától 70.000 koronáig. Mészárszék helyben, bármely élelmiszer beszerezhető, mert a lakosság tehenészettel, kertészettel, baromfitenyésztéssel nagyban foglalkozik. A lakáskeresőket szívesen utbaigazítom. *Soós* Gábor földbirtokos.

Erzsébet Királyné Szálló

Budapest, IV. ker. [Egyetem-utca 5 szám

Elsőrangú családi ház, a [Belváros központján
100 szoba, melegvízfűtés, fürdők, lift. 1 ágyas
szoba 50.000-tól, 2 ágyas 64.000 koronától

Étterem, kávéház, sörözőpince

Szabó Imre, tulajdonos

Baranya-Bár

A mi hires dunamenti vidékünk, a költő által megénekelt mohácsi „*hősvértől piro-sult*“ mezőink, szőlőtermő domboldalaink, pompás országutunk, a Duna partján mér-földekre elnyúló, strandnak alkalmas fürdő-helyeink, mint nyaralóhely, az idén már csak azért is csábítják az ország többi lakó-ját errefelé, mert Mohács városa ez év augusztus-szeptemberében a nagy csata 400 éves jubileumát ünnepli, melyből mi — *Bár községe* — mint Mohács külvárosa, szinte ki-vesszük részünket s vendégeinket tárt karok-kal és kapukkal várjuk.

Mi, baranyaiak, tekintettel az évfordulás évre, meg Bár községünk fürdőhelyes elő-nyeire, Bárt, mint üdüülőhelyet nem tudjuk eleget ajánlani. Mohácsal autóbusz össze-köttetésünk van sima országuton, ahová 15 pere alatt érhetünk és a gvászos helyre, hol II. Lajos magyar király a Csele-patakba ful-ladt, 5 pere alatt. A faluban a derék sváb lakosság a „Paradezimmert“ a konyhával bagatelért adja heti-, vagy havibérbe. A megélhetési szükségletek, élelmiszerek, gyü-mölcs stb. átlag olcsón szerezhető, mert van tejesarnokunk, mézárszékünk, a Duna vize bővelkedik a jó halfélékben, villányi s szekszárdira emlékeztető borunk olcsó.

Népünk között a 80—90 éves életkor a szo-kásos. Mondják, hogy ezt nem csak a vidék ózondus levegőjének, hanem ivóvizünk lithium-tartalmának is köszönhetik s ennél fogva a mohai, vagy gieszhübl-i messze elmaradnak attól a forrásvíztől, mely a dunaparti hegyoldalból csörgedez elő.

De nagy attrakciója Bár községnek a Duna közepén képződött másfélkilométer hosszú és félkilométer széles szigete, melyet mi a mi *Bermudánknak* kereszteltünk el s melyre a szolgálata kész csónakos pár pere alatt át-ladikázhat s akkor a fürdeni kívánczó maga előtt látja a kilométernyire kiterjedő ezüst-fehér homokstrandot, melynek langyos, övig érő vizében párszáz ölnyre biztosan ellubic-kolhat s az uszni nem tudó semmi rizikónak nincs kitéve, mert sem örvény, sem veszedel-met jelentő lyukak nincsenek. Bermuda-szi-

getünknek még az is előnyére irható, hogy ott a vállalkozó fürdőző, ki sátrat hozott magá-
val, azt felütheti s abban tanyázhat ingyen egész fürdőszezónja alatt, szükségletét pedig a pár perenyire fekvő faluból szerezheti. Senki se gondolja azonban, hogy ez valami unalmas Ördög-szigete, melyet szunyog, vagy béka-kigyó választott tanyájának. Szó sincs róla! Hisz éppen ezek hiányában kereszteltük el Bermudának. Aztán nem sivár, homokos Sza-hara ám, hanem szép buja füves, árnyas oázis az, melyen letelepedve, lehet hallani a mohácsi szigetben éneklő sokác lányok daná-ját. *Igali Szvetozár.*

Bodajk

Bodajk nagyközség Fejérmegyében van. Délivasuton Budapestről Székesfehérvárra s onnét a délivasuton Mór felé 20—27 kilomé-
terre fekszik. Egyik oldala évszázados töl-gyesterdő, a másik oldala pedig rétság. A falu közepén van a hires *bodajki gyógyforrástó* férfi és női kabinokkal s mellette azok részére, akik a hideg vizet nem bírják, van a fedett fürdő melegvizzel, több káddal és fürdőmesterrel. A finom gyógyvize az egész-séges emberre is jó hatással van. Van nagy-vendéglője hat szobával, táncteremmel, bili-árdasztallal, külön uri ebédlővel, ott van a fürdőszálló, külön villák, egy másik vendéglő is, s azonfelül pedig a faluban is vannak la-kások. Mindenütt kapható a jó *móri* bor, mely külföldön is hires. Jó konyhák vannak az összes vendéglőkben és olcsóság, amiről a helyszínen kell meggyőződni. Van a község-ben három mézárós, van gyógyszertár és or-
vos is. Bodajk bucsujárárhely is, a kirándulá-soknak végtelen tengere nyílik itt. Többek között ott van *Csókakővára* is.

A népség pedig szerény, embertisztelő, nem igyekszik megnyuzni a hozzászorulót, sőt szép szóért bármely szívességet megtesz, szóval: valódi magyar. Ha esetleg kényesebb igényü család nem tudná konyhaszükségletét ott beszerezni, ott van a szomszédban *Mór*, vagy *Székesfehérvár*, alkalmas vonatközleke-déssel és gyönyörű *műtűt*l járműveknek. *Németh Ferenc*, máv. áll. kezelő.

Őrizkedjünk ártalmas kenőcsök használatától,

mert ezek rettenetes rombolást visznek véghez az arcon. — Az ilyen kenőccsel kezelt arc átmenetileg szép, hogy aztán annál borzasztóbb látványt nyújtson. — A világ legszebb, legelőkelőbb asszonyai a Földes „*MARGIT-crémet*“ használták, mert zsirtalan, ártalmatlan, **rögtön szépít.**

Dr. FÖLDES és HEHS, ARAD.

A legjobb gyógykezelés

VESTA

fehérnemű viselete

Finom fehérneműek méret után speciális szabászatban.

VESTA fehérneműgyár

Budapest, IV., Múzeum-körút 2.

Bölcske

A mi dunamenti községünkben, *Bölcskén* (Tolnamegye), nagyszerű nyaralási alkalom kínálkozik. A Dunától a község közepe 15 perenyire van, a strandja kitűnő, finom homok, a fenéklejtése oly esekély, hogy csak centiméterekben volna kifejezhető és rendes vizállás mellett 100—150 méternyire lehet a mederbe menni. A víznek kereszt-kövezés folytán nincsen sodra, úgy, hogy 1—2 éves gyermekek is veszély nélkül szoktak fürödni nyaranta. A faluból a strandig árnyas, fás ut vezet. A község 5000 lakosu, népe elég jómódu, van villanyvilágítása, több hentes és mészáros a faluban, úgy hogy friss hus mindig kapható. Husárok: birka-hus 16.000, marhahus 18.000, borjúhús 18.000 és sertéshus 22.000 korona. Naponta van piac és zöldség, gyümölcs, baromfi bőven kapható. Vidéke dombos, sűrűn fásított, van sok ligete, erdeje, a Dunája igen szép és a esónakos kirándulóknak az egész közeli és természeti szépségekben bővelkedő szigetek üdülést nyújthatnak. Vasutállomása a székesfehérvár—paksi vonal mellett fekszik a községtől négy kilométernyire. Vonatérkezés déli 12 órakor és este 10 órakor. Déli vonatnál naponta kint van a postakocsi, mely négy személyt is szokott behozni a községbe, személyenkint 5000 koronáért. *Legközelebbi hajóállomás Dunaföldvár*, mely Bölskétől nyolc kilométernyire van. Kiadó szobák (esetleg konyahasználattal) nyilván vannak tartva *Takács Sándor* és *Rónaszéki József* helybeli kereskedőknél és áruk 100—150.000 korona hetenkint. Vendéglőkben bőséges és jó ebéd-vacsorát adnak napi 30.000 korona körüli árért.

Külön említést érdemel, hogy a helybeli „*Notre Dame-zárda*“ is elfogad 15 nyaraló leányt, vagy oly hölgyet, ki hajlandó 4—5

társnőjével egy hálóteremben lakni. Napi elátás a zárdában (lakás, ételmezés) 30.000—35.000 koronába kerül. A zárda a község legszebb helyén, közel a Dunához egy tiszholdas, árnyas, virágos park közepén van. Vésrszegény és gyenge idegrendszerű leányoknak kitűnő és olcsó gyógyalkalom. Bővebb felvilágosítással maga a zárda szolgál. *Lehmann István dr.*, körorvos.

Budai hegyvidék

Mátyáshegy, Remetehegy, Táborhegy, Viharhegy stb. által a Duna mentében alkotott hegyláncolat, melynek legtávolabbi része is a Nyugati-pályaudvartól felőrán belül könnyen megközelíthető.

Sötét fenyveserdejének gondozott szép sétautjaival és kilátóival a legideálisabb üdülőhely; gyümölcsöskertjei, szőlői, zengő madárdallal önön-magukat kínálják a pihenni vágyó pestieknek, — hisz mindez a testvérvárosnak, Óbudának a kincse. A hegyekről letekintve, a leggyönyörűbb panoráma ragadja meg a nézőt. Balról a Duna mentén végighuzódó zöld mezők, apró fehér falvak, *szentendrei-, palotai-, ujbpesti-szigetek*, majd a Margitsziget és ezzel együtt egész Budapest tárul a szemünk elé.

A pesti polgárnak meg kell bocsátanunk, hogy saját városának eme kies, pompás hegyvidékét még nem fedezte fel, mert hisz maga a főváros tanácsa is csak a legutóbbi időben vetett egy szerény pillantást — két makadám-ut kiépítésével — rája. Minden remény megvan azonban arra, hogy az utak és a közművek kiépítésével a legkényesebb igényeket is kielégíti hegyvidékünk s akkor a főváros hivatalnok-osztályának is kevesebb gondot fog okozni a nyári üdülés helyének megválasztása. *Jankovics László*, a Magyar Nemzeti Bank felülvizsgálója.

Ha nyaralni megy

küldesse maga után a

MAGYARSÁG -ot

Közölje pontos címét levelezőlapon a kiadóhivatal al:

Budapest, VIII, József-körút 5.

Cserhátszentiván

Cserhátszentiván község (Nógrádmegye) vasutállomása Pásztó, mely 14 km távolságra bármelyik vonathoz 80—100.000 koronáért bármikor kocsni megy, igen alkalmas nyaralók befogadására. Csendes, gyönyörű vidék a Cserhát-hegység által körülveve, nagyobb folyóvize nincsen, de fürdésre alkalmas helyei vannak. Az étkezés és elhelyezkedés egyes házaknál eszközölhető, mivel nagyobb vendéglő, vagy szálloda nincsen. *Napi ellátást, étkezést, lakást, 50.000 koronáért a legelsőbbrendűt lehet kapni.* Erdőségei talán csonkarszágunknak a legalkalmasabb nyaralóhelyét, illetve kirándulóhelyét szolgáltatják. Közvetlen szomszédságban van a *bujáki és hollóközi* várom. A váci cserkész-csapat töltött itt két hetet, mely idő kevés volt s nem tudták megtekinteni a nevezetességeket.

Megjegyezni kívánom még azt, hogy azok, kik saját háztartást vezetnének, talán a fent említett összeg feléből is kijönnek, mivel a községnek piaca 14 kilométer távolságra van, így itt helyben a szükséges élelmicikkek, ugyszólván, a fővárosi árhoz mérten 50%-kal olcsóbban megkaphatók. (Alíírás.)

Cibakháza

Cibakháza, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tiszai alsó járásban, *Szolnoktól* vonaton 2 óra idő alatt elérhető. Vasuti állomása *Tiszaföldvár* vagy *Homok*. Onnan kocsin elérhető a község fél óra alatt (hat kilométer) avagy a háromszor induló és háromszor érkező vonathoz kijáró autóbuszjáraton 20 perc alatt. A község remek fás vidéken, temérdek szőlő és gyümölcsfákkal övezve. A közlekedési kőut Tiszaföldvártól Cibakházáig mindenütt szőlők között halad. Nem csak a községben, hanem a szőlőkben is laknak, ott is lehet nyaralni. A falu alatt közvetlen a régi Tisza, fürdésre, csónakázásra, halászásra, horgászásra alkalmas, természetes strand és napkurákra alkalmas helyekkel. Olcsó kosztolás két vendéglőben, lakás a községben jutányos áron. Főzni is lehet. Hetenkint kétszer piac. Zöldségtelen, bolgár kertészet helyben. Mézszáros és hentes öt, kereskedés nyolc, két pék, élelmiszerek beszerezhetőek. A községben orvos, gyógyszerész. Festői alföldi vidék, festőművészek látogatják. Itt dolgoztak *Szlányi Lajos, Koszta József, Both Menyhért* festőművészek. A község lakosai tiszta magyarok, katolikus vallásuak.

Nem messze, fél óra az Élőtisza, kirándulóhelyekkel, erdőségekkel. Gőzhajóközlekedés Szolnok és Szegedre. Autóbuzson Szolnokra.

Egyizben a Szolnokon tartózkodó művészfestőnövendékek (50) Szlányi festőművész-tanár vezetésével itt nyaraltak és dolgoztak egy hónapig. A most híressé vált fiatal művész: *Szüle Péter* is itt dolgozott. Mindez mutatja, hogy érdemes, érdekes festői vidéke van. A faluban van kitünő artézi víz, vízvezeték és villanyvilágítás *Vass Lajos* Rudolf áll. tanító.

Csongrád és Alpár.

Én a magam részéről igen megfelelő nyaralóhelynek tartom *Csongrádot* és *Alpár* vidékét, ahol úgy a kies fekvésű városban, mint a szőlőkben nagyon jól lehet nyaralni. A szép cél érdekében hajlandó vagyok az érdeklődőket magyar gazdaesaládoknál *személyesen elhelyezni*. De hajlandó vagyok *árva magyar fiugyermekeket magyar családok által örökbefogadtatni*. Az érdeklődők forduljanak hozzám. *Farkas Sándor*, a Városi Múzeum igazgatója, Csongrád.

„IZAFORIN“

(törv. védett 5962. sz. szabadalom)

A modern chemia versenynélküli újdonsága, mert hivatalos bizonylatok igazolják, hogy így öntve

csak egyszer, csak egyetlen üveg

„IZAFORIN“

a cipőjébe (cipő impregnáló folyadék) azonnal végleg megszűnteti lába izzadását!

Nem kell többé naponta áztatgatni, kengetni, pepecselnie, még sem lesz bűzös és nem törlik fel a lába. Megmenekül a bőrkeményedéstől, tyukszemtől, fagyástól és forró nyáron is kellemesen és kényelmesen viseli a legkeményebb cipőjét is. Vigyázzon a törv. védjegyre.

Magyarországi főraktár:

„AGRIA LABORATORIUM“

Budapest, I., Horthy Miklós-ut 34.

1 adag (1 pár cipőre) 15.000 kor.

Csopak és Paloznak

A Balaton egyik legszebb része a *csopaki hegyvidék*, amely Alsóörsztől Balatonfüredig húzódik s romantikus, erdőtől övezett környék, fekvésénél fogva századok óta oda vonzotta nyaralásra és szüretre nemzeti nagyjainkat. Ősi fészkei a *Kerkápoly*-oknak, *Endrédi* Sándornak, *Lóczy* Lajosnak, a *Szentirmay*, *Pongrácz*, *Boda*, *Simaházy-Tóth*, *László*, *Csécsy-Nagy* családoknak. A régi kuriák ott húzódnak meg százados diófák alatt a hegyoldalon, gyönyörű szőlőktől övezve. A falvak, az országot, a vasut a parton, lent a Balatonhoz közel vannak. Fent a domboldalakon, távol a világ zajától még ősi magyar élet lüktet, a *Deák* Ferenc, a *Kisfaludyak* világa.

A veszprémi káptalan erdőségeiben (a Bakony déli nyulványain) gyönyörű sétá-alkalom, a *Nosztori völgye* svájci részletekkel van tele, egy darab szüzi vadon még, a Kárpátokhoz hasonlít. Alig ismeri valaki ezt a vidéket.

Csopak (vasutállomás) és *Paloznak* testvérközségek *Balaton-Kövesddel* együtt. Kellemes strandfürdő, melyet az ottani yacht-klub tart fenn, azon a helyen fekszik, ahol évezred előtt *Augustusz* és *Veszpasian* római császároknak a Balatonba beleépített híres fürdői voltak. Közvetlenül mellettük a felhagyott szénsavdus *Hableány* savanyuvíz-öforrás.

Mindhárom községben igen jó vendéglő van, ahol aránylag olcsón, jó ellátást kapni, lakásokat pedig a magánvillákban és a falusi gazdák házaiban.

Orvosok, vasut, posta, piac, szövetkezeti bolt, esemegekereskedés, penziós-étkezdék *Csopakon*, *Paloznokon* és *Balatonkövesden* vannak.

Katolikus és református parókiák. *Balatonfüredhez* öt és fél, *Alsóörshöz* 5, *Veszprémhez* 15 kilométer az ut.

Csopak és *Paloznak* között fekszik az egész Balaton uraló hatalmas *Ranolderpüspöki kastély*, jelenben a botfai Hívó-család tulajdona.

Kellemes vasutösszeköttetés a főváros, *Balatonfüred*, *Tapolca*, *Veszprém*, *Győr*, *Keszthely* és *Siófok* felé.

Paloznak kertjeiben keleti bujaságban díszlik az olajfa, füge és gránátalma.

Klimája *subtropikus*; márciustól november végéig a legkellemesebb üdülőhelye a *Balatonpartnak*, déli fekvésénél fogva állandóan napos, ózondus levegője páratlan. Szőlő- és gyümölcskurákra utaltaknak, idegbajosoknak, érelmeszesedésben szenvedőknek paradicsoma lehetne, ha megfelelő szakértelemmel és tőkével ezt a valóságos paradicsomot itt *Csopak* körül felkarolnák. Így is több-ezer fürdővendég fordul meg nyaranta.

Szíves és bővebb felvilágosítást megad a körjegyző, fürdőorvos (*Csopak*), a plébánia (*Paloznak*, u. p. *Csopak*), a református tanító (*Balatonkövesd*, u. p. *Csopak*) és a csopaki *Hangya-Szövetkezet*.

Mint hírlík, egy nagyobb külföldi pénz-csoport most akarja az egyik kuriát a hegyoldalon megvásárolni, hogy ott modern, többszáz szobás szanatóriumot és üdülotelepet létesítsen. *Varga Gábor*, gazdálkodó.

Csörötnek

Csörötnek, Vas megye, vasutállomás *Alsó-rönök*, amely husz percre van a községtől. Az 1100 lelket számláló község a *Rába-folyó* két partján terül el. Kitünő fürdő- és halászhely. Van itt sik hely és van dombos. A falu közvetlen-közelében hatalmas fenyves-erdő terül el, mely ózondus levegőjével az egész községet eltölti. Az erdővel körülvett dombokról gyönyörű kilátás nyílik a *Rába-völgyére*. Aki eddig itt megfordult, az mind gyönyörködött a szép vidékben. A község jó-hírü vendéglőjében lehet étkezni. A jelenlegi árak: leves 2000, főzelék feltéttel 8000, külön pecesnye 15—16 ezer, tészta 5—6 ezer korona. Aki takarékosági szempontból maga akar főzni, azokkal a következő jelenlegi árakat közlöm: 1 kilogram marhahus 20 ezer sertéshus 26 ezer, 1 liter tej 3500, turó 14 ezer, tejföl 14 ezer korona. Kapható hal, rák, liszt, gyümölcs és minden élelmiszer bőven. Lakásul kaphatók tiszta, de egyszerű falusi butorokkal berendezett szobák. Egy szoba, az esetleg főzéshez szükséges tüzelőanyaggal együtt egy hónapra 500 ezer korona. Bővebb felvilágosítást bélyeggel ellátott levélpapírra készséggel nyújt *László* Emil róm. kat. tanító, *Csörötnek*, u. p. *Szentgotthárd*, Vas megye.

Dr. MORISSON-SZÖRTELENITŐ
(DEPILÁTOR)

legbiztosabban kiirtja a kellemetlen hajszálakat. Rendszeres használatnál a szőrzet eltűnik, végül a hajgyökér teljesen elpusztul. Szétküldi **Dr. MORISSON-laboratorium, Bpest, Dembinszki-u. 4.** Ára K 30.000, mely bélyegben is beküldhető vagy utánvétellel.

Diszel

Diszel községe (Zalamegye) a *Csobánc* és a *hegyesdi* vármokok közvetlen közelében, a *Bakony-erdő* kezdeténél fekszik. A község borteremő- és erdős hegyekkel van körülveve, honnan gyönyörű kilátás nyílik az öt kilométerre fekvő Balatonra, a *szigligeti* és a *sümegei* vármokokra. A község mellett van egy 600 holdas fenyveserdő, ahol a séta meg van engedve. A község közepén folyik az *Eger-patak*, melynek tiszta vize fürdésre kitünő és az idegzetre gyógyhatással bír. A község *Tapolca* vasuti állomástól öt kilométerre fekszik, kitünő utja van, autón vagy kocsin negyedóra alatt, husz-harmincezer koronáért ki lehet jönni.

A községben van hentes- és mészárosüzlet és ezenfelül a *Hangya-szövetkezet*, ahol minden élelmiszer kapható. Lehet kapni teljes uri ellátást és lakást személyenként napi ötvenezer koronáért. Konyhás lakások is olcsón kaphatók. *Tapolcán* van mindennap piac, ahol olcsón lehet bevásárolni. Az élelmiszerek árai: husz 15—20.000, a tej 2000—2500, tojás 1000 korona. Zöldség, baromfi minden háznál olcsón kapható.

A község lakossága tiszta magyar, jó, vendégszerető, szíves polgárok, föld- és szőlőműveléssel foglalkoznak, — bármely csa-

ládnál el lehet lakni, minden háznál villanyvilágítás van.

A községben van három vendéglő, ahol méltányos olesó ár mellett lehet étkezni.

E vidék különösen turistáknak alkalmas, mert gyönyörű kirándulóhelyei vannak. *Csobánc*, *Hegyesd*, *Szigliget*, *Sümege*, *Tátika* vármokok s ezenfelül a Balaton és a Bakony-erdőségek.

Megkeresésre szívesen rendelkezésre állok bármi tekintetben s az elhelyezésre nézve utbaigazítással szolgállok, mert fő óhajom az lenne, ha e vidéket a nyaralókkal megismertetném. *Stich Mihály* ny. jegyző.

Dorogháza.

Dorogháza a Budapest—Somoskőújfalui fővonal *kisterenyei* állomásától 6 kilométerre, a *Kisterenye*—Kisujszállás-i vonal *mátramindszenti* állomástól 3 kilométerre, egy teljesen pormentes völgyben fekszik. A *Mátra erdősége* a községtől félkilométerre kezdődik. A *Gallyatetőt* kétórai gyaloglással lehet elérni. *Parád* szintén íly közel van, ahová május 15-ike után naponta háromszor lehet oda és vissza jönni. Nagyszerű kirándulóhelyek a közeli bányatelepek is.

Többnyire csak egyszobás lakásokat lehetne kapni, csupán egy gyümölcsösökert közepén van egy kétszobás, 2 konyhás majdnem teljesen új uri lakás.

Kitünő levegő és víz, az élelmiszerek aránylag olcsók, a nép nagyon jó.

Érdeklődőknek válaszbélyeg ellenében bővebb felvilágosítást adok. Címem: *Bobek László* kántortanító, Dorogháza, u. p. *Mátramindszent*.

Dömsöd

Dömsödöt ugyan nem kell felfedezni, mert már évek hosszu sora óta igen sokan keresik fel és aki egyszer itt volt, az többet máshova nem megy nyaralni. Budapest közelében ugyanis, de talán az egész Alföldön, egyetlen hely nincs, amely annyi természeti szépséggel rendelkezne, mert a soroksári Dunaág, már Ráckevevétől kezdve egészen Tassig, mindkét partján páratlanul bájos, festői és kiterjedt erdőségektől van övezve, melyek éppen Dömsödon, a Dunával együtt, csodaszép tájakat alkotnak.

Amellett a Duna vize itt nem hideg, mint ott ahol folyik, hanem, mert folyása alig van, csaknem langyosan meleg. Az inszolációja (napbesugárzása) pedig igen nagy, ughogy a legyengébb szervezetű vérszegény, neuraszténias és rahitikus gyermekek is korlátlanul és kiváló eredménnyel használhatják.

Gaál J. zongora készítő és kereskedő

Eladás, javítás,
hangolás, bérlet
BUDAPEST,

Gyár: VI., ERZSÉBET-KÖRUT 48

TELEFON: Lipót 901-29.

Állami nagy aranyérem-
mel kitüntelve

VI., Liszt Ferenc-tér 7
M. k. Zeneakadémiával szemben

Utóbbi időben pedig a természet sok pazar ajándékához még az is társult, hogy egy minden kulturigénynek megfelelő, bájos fekvésű és mindennel felszerelt *strandfürdő* is létesült, alig pár lépésnyire a község közepétől. Itt, valamint az egész Dunaágban, a vízisport minden neme ideális módon, a szokott veszélyek nélkül gyakorolható. Általában kulturális és kényelmi szempontokból rengeteg történt az utóbbi években. A népünk is intelligens és jómodoru.

Dömsöd ötven kilométerre fekszik Budapesttől, a szabadkai vonalon. Minden vonatonál kényelmes és modern autóbuszok. Az élvezés igen olcsó, mert nincsen tulközél Budapesthez, főleg gyümölcs nagyon sok van, hiszen Dömsöd némelyek szerint nevét is onnan kapta: „Dümsüd“ — Gyümsüd — Gyümölcsöd.

A községi előljáróság a nyaralóknak szívesen áll rendelkezésére és azokat mindenben támogatja. T. F. dr., községi orvos.

Dunaalmás és Neszmély

Neszmély világhírű borával, rengeteg gyümölcsével, *Almás* hővizű kénes fürdőivel valósággal kínálkozik a nagyvárosi ember idegeinek pihentetésére.

*Almás*an van negyvenszobás fürdővendéglője, az állomás és kénesfürdő tövében. Alig 8 km.-re fekszik a kies *Tatatóváros*, amely egy magyar Wiesbaden lehetne, Almásnál torkollik be, vizeséssel sok malmot hajtva a tatai Öreg-tó vize is, amely szintén hővizű és fürdésre alkalmas. A fürdő mellett szépen parkozott kis Dunasziget van. A faluval szemben van a messzire kanyargó *Zsitva-folyó*, a történelmi zsitvatoroki béke színhelye. A falu éppen hogy csak elfér a Gerecs-hegység és a Duna között. A hegytetőről meglátni *Tatát*, a *Somlyó*- és *Ság*-hegyeket, a pannonhalmi monostor tornyát, *Komárom* hallgatásra kárhoztatott tornyait, az *ógyallai* observatórium tornyát, a pozsonyi *Kis-Kárpátokat*, a nyitrai *Zobor*-hegyet, a Selmec fölötti *Szitnya* ormát, a *garammenti* hegyvonulatokat, az esztergomi bazilikát, s közben a szemben levő elrablott kisalföldi falvak közül 10—15 község csillogó bádognyát.

Neszmélyen van Albert király kutja, a két falu között az *Akasztó-hegy* Mátyás-mordákkal, közeli várromok, fel nem tárt hegyi barlangok, erdők, fantasztikus méretű kőbányák a kiránduló helyek. A falu csinos, tiszta és olcsó. A gazdánál sok tiszta szova is kapható.

A Dunán le s föl járnak a hajók, *Almás-Neszmélyen* megy keresztül a Budapest—Becs közötti fő autót. Kár, hogy nincs még hajóállomása, amit a MFTR, a nyergesujfalusihoz hasonlóan könnyen létesíthetne, a MÁV pedig az almásfűzitői gyorsvonati csatlakozásokat állíthatná vissza s a kenyérmezei átszállást is javíthatná a várakozások megszüntetésével és a közvetlen kocsik visszaállításával.

Az almási fürdő és környéke a *klosterneuburgi* osztrák kanonok-rend 12.000 holdas magyarországi birtokaihoz tartozik. Kár, hogy fürdőre semmit sem áldoznak, a bérbeadással sem nyújtanak lehetőséget nagyobb és állandóbb beruházásokra. Az volna a célszerű, ha az állam a forrásokat és fürdőt megváltaná, s az elrablott fürdők helyett itt egy állami fürdőt fejlesztené életképessé.

A mód és lehetőség meg is volna rá, csak akarni kellene.

Dunaharaszti

Dunaharaszti, részint Budapesthez való közelsége miatt, részint pedig azért, mert mint nyaralóhelynek, több mint harminec éves multja van, nem kell felfedezni a budapesti közönség előtt, csupán emlékébe idézni. Ezért óhajtanánk községünk rövid ismertetését a következőkben közölni:

Dunaharaszti Budapesttől délre 15 kilométernyire, az ugynevezett soroksári Dunaág mellett fekszik és a Közvágóhídtól 20—30 percnél induló helyiérdekű villamosokon 40 perc alatt érhető el. Ugyancsak elérhető a MÁV-on is (a keleti pályaudvartól) a szabadkai vonalon fekszik és a személyvonatok *Dunaharaszti*n a MÁV-állomáson megállanak. Az egyszeri oda-vissza utazásra szóló villamosjegyek aránylag drágák, de a havi bérletjegy 270.000 korona, beleszámítva Budapesten két villamosvonalat, úgy, hogy azok részére is kellemes nyaralóhely, akik kénytelenek naponta hivatásuk után a fővárosba bejárni. Lakosainak száma 6000, a községnek két orvosa, gyógyszerháza, hetenként nagy lelmi-

szepiacea van. A bő kínálat következtében nyári lakásokban válogatni lehet, melyek ára nem túl magas. Két szoba, konyha négy hónapra körülbelül két és félmillió korona. Őt vendéglője közel száz étkező vendéget tud ellátni. Villanyvilágítás, két strandfürdő, kázinó, futballpálya, nyáron tézene és sok egyéb szórakozás áll a nyaralók rendelkezésére. Községünk közelsége megengedi azt, hogy a nyaralni szándékozók egy délutáni kirándulás alkalmával ismerjék meg községünket. A *Szépítő Egyesület* mindent elkövet a nyaralók kényelmére és annak elnöksége készsággal szolgál felvilágosítással.

Dunapataj

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

A magyar újságolvasó közönség soha meg nem élálhatja eléggé a *Magyarság* figyelmes eljárását, mikor a magyar társadalom s a trianoni Magyarország égő seibeire mutat rá s gyöngéd tapintattal mutatja meg a gyógyulás útját.

Ime, egy ily fontos, s úgy társadalmilag, mint gazdaságilag nagy sullyal bíró kérdés: *a magyar fürdő- és üdülohelyek kérdése.* Sok drága fürdőnket, melyekbe megszámlálhatatlan milliárdokat fektetett be a régi s gavallér gesztusairól annyira emlékezetes magyar nemzet, letépett a hazai föld kebeléről a kegyetlen trianoni béke. Mindennek dacára, igen sok olyan helyünk maradt, amely áldozatokkal, különösen a közönség támogatásával, ha nem is egészen pótolja elveszített

világfürdőinket, de nyújt kényelmet, üdülést, szórakozást, felfrissülést a megzaklatott idegszabb a hazai üdülohelyek felkarolásában, bent a hazai határok közt marad a pénz s nem idegen nemzetbeli bálványok lábai előtt szolgál ráknézve ellenséges célokat.

Bizonyára legtöbb szórakozást és üdülést nyújt a *Duna*, ez a fenséges, nagy folyamóriás, amely már ezer év óta osztja meg minden örömiünket s bánatunkat, amely *Petőfi*, *Eötvös* s több költőnk műveiben a hazafiui szeretet s fájdalom könnyeivel van megszentelve. A zugó erdők, napos dombhátak, a szigetek titokzatos esalitjai, a beleömlő patakok virágokkal szegett partjai hívják, csalogatják a fáradt embert s nyújtják lombsátraikat kellemes pihenőre...

Igy áldotta meg az isteni Gondviselés *Dunapataj* községet is vonzó dunai partvidékkel s nekem hazafias s kedves kötelességem, hogy a *Magyarság* hasábjain erre felhívjam az üdülnivágyó közönség figyelmét. *Dunapataj*, melynek hajóállomása *Ordas* (Paks és Dunaföldvár között) községnél van, a Dunaparton, két és fél kilométerre fekszik a községhez. Pestről ide a hajó délután egy-egyed hat, alulról háromnegyed hat órakor érkezik be. Kellemes, árnyas ut a hajóállomástól, autón öt pere alatt. De akik a dunapataji dunai fürdőt akarják élvezni, azoknak nem kell Ordásra menniök, közvetlenül a községtől gyalog tíz pere var az a kedves, csalitos, dus erdőséggel, gyümölcsösökkel borított partvidék, hol a fürdés, esónakázás, horgászás áll a község rendelkezésére. Azok az uricsaládok, akik régebb idő óta felkeresik nyáron *Dunapatajt*, a reggeli órákban kimennek a Dunaparra, kiviszik élelmüket, könyveiket, sportolóeszközeiket s gyönyörködnek ebben a fenséges, nagy vízben, melynek morajlása a magyar nép lelkének visszhangja.

Még egy áldása van *Dunapataj*nak s ez *Szilidi-tó* gyógyító vize. Bizony keserű könynyeket hullattunk, mi a nagy magyar Alföld lakosai, mikor Szabadkával együtt elveszítettük *Palics* tavát. *Palics* tavának fürdőibe *Szabadka* város igen nagy összeget ölt bele s ha nem siet a fürdőzőknek segítségére az illuzió, bizony meg kellett volna elégedniök a frisztói víznek üditő hatásával. A *Szilidi-tó* 260 hold területen fekszik a vize hatványozottabban tartalmazza mindazt, mi *Palicsot* nevezetessé tette. Kén, sziksó, kalikum, konyhasó (a natrium, kalium s natrium klorid) pompás vegyülete a vizet valósággal gyógy-

Óriási kabátkészletemet

idény után

nagyon olcsón adom

három csoportba osztottam:

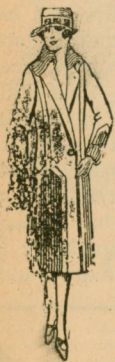
utazókabátok 500 ezerért

selyemmel bélelt 1 millióért

selyemkabátok és ere-

deti modellek.....1,500 ezerért

Nyári ruhák, gyönyörűek, olcsók

Zoltánnál,

Szervita-tér 4. szám

AZ UDVARBAN

Intézeti

leány- és fiufelherneműek,
zsebkendők, törülközők.

Kézi himzett ágykészletek
complett méretben már
550.000 koronától

VILCSEK VILMOS kelengyeüzlete
Budapest, IV., Kecskeméti-utca 9.

vízzé teszik. Bőr-, esontbajok, reumatikus bántalmak nyernek gyógyulást benne. Csak egy hiányzik, hogy a hir nem kapta fel még szárnyaira s nem jött még vállalkozó, aki partjain lakásokat épített volna. Dunapatajtól autó röpití ki a vendégeket öt pere alatt. A tópartját szőlők borítják, amelyben emelt házakban könnyen elhelyezkedést találhatnak a fürdőzők. Itt is, mint a Dunán, halászat, vadászat, esónakázás, napfürdő, iszapkúra állnak a közönség rendelkezésére. Ha a község látná, hogy felkarolnák e bájos s kies fekvésű tavát a fürdőzők, nem riadna vissza az áldozatoktól, hogy partvidékét kellemes s az igényeket kielégítő komforttal rendezze be. *Muzsa Gyula, Szurmay Sándor* vezérezredes, az uzsoki hős, minden nyáron felkeresik e helyet, melynek árnyas és hűvös esalitjai közt valósággal szenvedélyé fokozódik a horgászás.

Maga Dunapataj, mely a vörös uralom ellen vivott harcával hervadhatlanul beleírta nevét a hazai történelembe, lázas iramban haladó nagyközség. Most építette fel szállodáját az utazó vendégek kényelmére, élelmiszerei közepesek, kitűnő orvosai s gyógyszer-tára vannak; vasutja, hajója, telefonja szakadatlan permanenciában áll rendelkezésre. *A község most közigazgatása keretében hivatalt szervez, hol nyilvántartják azokat a lakásokat, melyeket a fürdőző vendégeknek ki akarnak adni, hogy így a község, ha ecélből Dunapatajra jó, ne töltsön el sok időt a lakáskereséssel, hanem rögtön megfelelő lakáshoz juthasson. Lukácsy István* plébános.

Dunapentele

Körorvos vagyok ebben a dunamenti nagyközségben: *Dunapentelén*. Vasutállomásunk és két hajóállomásunk van. A strandfürdők kitűnő ugy az álló, mint a folyó Duna mentén. Igaz, hogy többnyire csak földes szobákat tudnának háztulajdonosaink a nyaralóknak rendelkezésükre bocsátani, de kárpótolná őket az óriási erdős sziget, hiszen ugyis egész napjukat a szabadban töltenék. *Piry Sándor* dr. körorvos.

Erdőbénye

Zemplénavarmegyében, *Erdőbénye* község határában, a *Tokajhegyaljai hegylánc* közepén, sok ezer hold erdő között, 226 méter magasságban fekszik *Erdőbénye-gyógyfürdő*. A völgy, melyet elfoglal, ős tölgy-, bükk- és fenyveserdővel koszoruzva, csak kelet felől nyitott, miért is teljesen szélmentes. Hőmérséke enyhe. A nappali és éjjeli hőmérsék közötti különbség esekély. Levegője élenyudus, üdítő, teljesen pormentes, ennél fogva az összes légzőszervi bántalmaknál előnyös hatásu. Nagykiterjedésű erdei, gyönyörű, természeti szépségekben gazdagon váltakozó hegyei, völgyei, a nagy Alföld, Bodrog, Tisza vidékére betekintést nyújtó kilátóhelyei, a munkában, az élet küzdelmeiben kifáradt idegrendszerre megnyugtatólag hatnak.

Vize timsót és vasgálicot tartalmaz, minek folytán minden izzadmányos bántalomnál, női betegségeknel, izületi bajoknál kiváló gyógyhatásu.

Be van rendezve mesterséges szénsavas fürdőre, hidegvizgyógyintézeti kezelésre.

A vendégek befogadására hat épületben 92 szoba szolgál, minden épület az erdőben van elhelyezve. A vendégek ellátása két vendéglőben történik. Vasuti állomás *Erdőbényefürdő*, hét kilométernyire a fürdőtől, onnan bérkocsi szállítja a közönséget a fürdőbe.

Napi teljes ellátás díja 50—75.000 korona, melyben lakás, kiszolgálás, négyeszeri étkezés foglaltatik.

A fürdő a Budapest—Sátoraljaiújhely fővonalon Budapestről négy és félóra alatt elérhető.

BUDAPEST, BAROSS-TÉR 10. SZ.

A keleti pályaudvar érkezési oldalán. Modern kényelmes ház 200 szobával, minden szobában hideg és meleg víz. — Fürdők. Lift. — Kitűnő étterem, fényes zenés kávéház. Figyelmes kiszolgálás. — Szolid polgári árak.

Park-Szálloda,

A fürdő orvosa *Asztalos Kálmán dr.*, aki 27 év óta látja el az orvosi teendőket, tulajdonosi *Asztalos Kálmán dr.* és öt társa, kik a fürdőhöz tartozó, körülbelül 3000 hold erdőnek is tulajdonosa, minek következtében a fürdővendégek e nagy kiterjedésű, csonka honunknak legszebb területén szabadon mozoghatnak.

A fürdő gyógyfürdő jellegét 1894-ben nyerte. Erdőbénye-fürdő fekvésénél, enyhe erdei éghajlatánál fogva kiválóan alkalmas lenne téli-nyári tartózkodására a csueshurutosoknak, e célból tervbe van véve ily értelmű átalakítása, ha azt a jelen nehéz gazdasági viszonyok megengedik. Szabolcs-, Hajdúvármegye ilyen természetű igényeinek kielégítésére egyenesen hivatott.

Ezekben kívántam Erdőbénye gyógyfürdőt röviden ismertetni azzal, hogy maga *Erdőbénye község nyaralásra szintén alkalmas*, mert erdős, lejtőin pedig szőlő és gyümölcsösökkel betelepített hegyek között szép helyen fekszik, a tulajdonunkat képező erdőségek völgyei pedig villaépítésre alkalmasak, ez irányban készséggel állunk az érdeklődők rendelkezésére. *Asztalos Kálmán dr.*

Erzsébettelep

Erzsébettelep a 28-as villamos kereszténytemető-megállójától mintegy 300–400 méter távolságra fekszik, a tenger sziene fölött 256 m. magasságban, erdőövezte, pormentes helyen. A környék és a telep levegőjének jellemzésére szolgál az, hogy a Korányi báró-féle tüdőbeteg gondozó-intézet is itt épült föl. A szépen rendben tartott, fákkal szegélyezett utak kellemes sétányul szolgálhatnak. Fürdőzésre, napkurázásra a téglagyári kristályvízű medencék használhatók föl.

Emeli a telep nyaralásra alkalmas voltát a fővároshoz való közelsége és kellemes, gyors összeköttetése. A közbiztonság teljes. Miután a lakosság állatokat nem tart, a faluhelyeken szokásos esti állathazajárással járó kellemetlenségek elmaradnak. Erzsébet-

telep szinte azok közé a helyek közé sorozható, mely a legelső nyaralóvá nőhetné ki magát, ha a közönség megismerné. Az ellátásra, lakásra vonatkozóan a körülmények legjobbak, éppen a főváros közelsége, másrészt pedig a telepen levő fejlett kereskedelem miatt is. A lakosság átlagos intelligenciája, tisztaság- és rendszeretete, fegyelmessége a nyaralni vágyókkal szemben bizonyára a legnagyobb előzékenységet fogja tanúsítani. A lakások árai szobánként havi 300.000 koronától kezdődnek. Bővebb felvilágosítás *Ond-utca 7. sz. alatt* kapható *Sz. I. urnál. Gancsák Oszkár*, szobafestő, Erzsébettelep.

Esztergom

Esztergom városa, mely jelenleg Csonka-Komárom- és Esztergommegyék székhelye, hármas hegyesort rendkívül gazdag festői környezetében, hatalmas perspektívát nyitó dunai kanyarulatával, virágos réteivel oly változatát tárja szerencsés geográfiai fekvése folytán a szemlélő elé, hogy mai megfigyelt köztársaságunknak e nemből méltán első városává lett. Turisztikai körökben már régtől méltányolt szerencsés adottságai, kitűnő karban tartott sétányai, kiváló gyógyforrásai és városi kulturáltsága folytán minden kellekkel rendelkezik arra, hogy mint nyaraló- és fürdőváros szélesebb körben váljék ismertebbé.

A fővárosi lakosság a közelség és könnyű megközelíthetőség folytán szívesen keresi fel s kik nyaranta nem a világfürdők fényűző emberáradatát, hanem inkább a csendes, egészséges és kedélyt nyugtató vidéket keresik, *Esztergomban* igazi pihenő-, üdülő-, sőt eredményes gyógyhelyet találtak. A város ritka szerencsés, festői fekvése, folyó- és gyógyvízei, strandfürdője, modern szórakozóhelyei, könyvtára, muzeuma, gyűjteményei, százados emlékei, kellemes kirándulóhelyei mind-mind külön vonzóerővel bírnak.

A fenséges Duna és szigeteket alkotó mellékágának partjai, közvetlen a város alatt fejtik ki pompázó szépségüket és a nyugodt nagy folyó kellemes alkalmat nyújt az egészséges vízisport gyakorlására. A város másik szélétől lankás menetben emelkedő vázlatos, szinpompás hegyes csoportban gondozott és jelzett turista utak ágaznak szét, felvezetve a széles távlatban gyönyörködni engedő *Vaskapu* turista-menedékházhoz, mely szállóvendégek befogadására is be van rendezve. A többkilométeres szigeti sétánya, vízparti pormentes levegőjével, gesztenyefasoraival kedvelt séta-

Mindenki tudja!
Kellemes hatása, gyors, gör. söt nem okoz

Kormon

az ideális hashajtó

helye az üdülést keresőknek. A nagy Duna partján kitünően gondozott strandfürdő van. A városi vízvezeték most van munkálat alatt, közvilágítását villamosáram szolgáltatja.

A közlekedés minden irányban gyors és kényelmes. Hajútja főként Budapest felől vetekezik a hires rajnai, vagy az aldunai utak. A Dunagőzhajózási Társaság mellett a MFTR rendes és helyi hajójáratokat is indit. Esztergom vasuti állomásról a főváros felé naponként hét vonat indul és érkezik ide, Almásfüzitő és Komárom felé négy vonat jár oda-vissza. Az állomásról modern autóbusz visz be a városba (személyjegy 6000 korona). A Dunán át vashid vizet a eszek által megszállott Párkányána vasuti állomás felé.

Ami pedig különösen ajánlja Esztergomot a nyári üdülést keresők figyelmébe, ez, a kincset érő források és fürdőkben való gazdagsága.

Benn a város szívében, a várhegy lábában sok gyógyforrás fakad, melyek révén a város, már ősidők, rég mult idejében is kedvelt fürdőző hely volt. De a nagyhangon csodákat ígérő reklám leszoritotta a versenyről s csak ezért nem szerepel a világhírű gyógyerejű fürdők sorában.

Esztergom hévvizü forrásai *Lóczy* Lajos tanár megállapítása szerint 500—600 méter mély közös medencéből erednek, a várhegy és szenttamási hegy szögeléséből. Több izben, legutóbb *Hankó* Vilmos dr. egyetemi tanár által vegyelemezett vize vasas, kénes, magnéziumos és átlag hőmérséklete 29 Celsius fok, vagyis azonos összetételű *Römerbad*, *Tobelbad* és *Neuhaus* fürdők gyógyvizeivel. Különös gyógyerejű benne a vashidrokarbonat, neuraszténia, sápkór, vérszegénység, gyomor és női bajoknál, főleg pedig az ideges bántalmaknál.

A Kis-Dunaág partján hatalmas telek, a Szent István héviz-fürdő telepe, tulajdonosa fokozatosan fejleszti, úgy, hogy már az uszodáit és kőfürdőit tekintve a legkényesebb igényeknek is megfelelő. Sziklába vájt 323 méter mély artézi kutja napi 80—100 hektoliter vizet ad és táplálja a külön női és férfi modern nagy uszodát, kőfürdőket, gőz-és kád-fürdőket. A házi kezelésber tartott fürdőtelepen van még a „Fürdő-szálloda“ és vendéglő. továbbá a forrásvizet szénsavval telítve, — Szent István név alatt, — forgalomba hozó vállalata is.

Jobb szállodák még fentén kívül a városban a „Magyar Király és „Három szerecsen“ valamennyi kitünő konyháju étteremmel, kedvelt kávéház a „Korona“ és „Központi“ állandó cigányzenével és a kirándulók keresett helye a „Duna Kioszk“. De utóbbi években a lakosság készséggel bocsát nyaralók részére lakrészeket és lakásokat és a város külső szélein sok nyaraló és villa várja nyári tartózkodásra vendégét.

A város idegenforgalma emelésére irányító iroda alakult, vezetője *Andrássy József* ny. esendőrszázados (Uri-utca), valamint *Rudolf* István vezérigazgató, a kiránduló, fürdőző, illetve nyaralóközönség érdeklődésére készséggel szolgálnak közelebbi és minden iránybani kiterjedő, díjtalan felvilágosítással.

Farkasrét

A magyar nyaralóhelyek közül nem maradhat ki a budai hegyek között levő *Farkasrét*, helyesebben a *Sasad-dűllő* sem. A Farkasrét a farkasréti villamos végállomásnál kezdődik és a Sashegy aljág, más oldalról pedig majdnem Budaörsig terjed.

Ennek a helynek nagy történelmi multja van. Valamikor Sasad község terület el ezeken a szelid lankákon, tele szőlőskertekkel, ahol a leghiresebb bor termett. Hiszen ma is ismeri mindenki e földnek nagyszerű borát a *sashegyit*. A főváros oklevéltárában talált okirat tanúsága szerint ha *Mátyás* király Budavárában tartózkodott, a sasadiak voltak kötelesek a királyi udvartartást borral ellátni. Ez a szőlő- és borkultúra ma is meg van ezen a helyen, amely az utóbbi években azzal is hírnevet szerzett magának, hogy nagyban termeli az őszibarackot. Ez a világhírű gyümölcs: a *budai őszibarack* annak köszönheti páratlan finomságu zamatát, hogy mésszel kevert agyagos talajon terem. Ez a talaj az oka annak, hogy hasonló minőségű őszibarackot termelni sehol sem tudnak.

Hölgyek jelszava!

Vásároljon

Klein Antal

divatáruházában

Király-utca 53 (Akácia-u. sarok)

Amikor a török Budaváron időzött, a Farkasréten voltak a budai basák híres rózsakertjei. A Farkasrét kertjeiben itt-ott ma is feltalálható még az a ritka keleti virág, amelyből a hárem szépei részére a pirostit készítették.

Farkasrét az utóbbi években kezd erősen beépülni. Ujabb és újabb pompás villák, de szerényebb házak is épülnek a lombos lan-kón és ez a lázas építkezés azért van, mert az emberek meggyőződtek arról, hogy a Farkasrétet nagyszerű fekvése arra predestinálja, hogy a főváros legegészségesebb nyaralóhelyévé váljon. Nyugatról és északról hegyek védik ezt a bájós helyet a hideg szelek ellen, déli és keleti oldala pedig nyitott, szép kilátással a Dunára. Farkasrét teljesen pormentes, száraz, annyira, hogy még esti kiporoltság smeszen itten. A gyöngöttejű ennél egészségesebb helyet el sem képzelhet.

A budai hegyeknek ez a kinése ma már mindenkinek rendelkezésére áll, hiszen annyira kiépült, hogy lakást is lehet itten kapni. A lakások árai is olcsóbbak, mint a budai hegyvidék bármely részén. Sok vendéglője szívesen ad teljes ellátást minimális összegért.

A Farkasrétről rengeteg alkalom kínálkozik a kirándulásra. Könnyen elérhető innen a *Svábhegy*, a *Széchenyi-hegy*, az *Ördög-orma*, a *Csillebérc*, a *Csikóhegyek* és az erdei *Magasuton* keresztül lehet eljutni *Mária-makra*, a híres bucsujárárhelyre is.

Az elmondottak után csak természetes, hogy a fővárosiaknak igen ajánlom nyaralásra a Farkasrétet. *Faragó András*.

Feldebrő

Feldebrő (Hevesmegye), a *Mátra* tövében, a *parádi* vasutvonal mellett vasuti megállóknak van. A községet közvetlenül övezi a *Tarna* kristálytiszta, esendes folyású és ki nem száradó vize, ami több helyen biztosít homokos strandokat. A *Mátra* gondozott erdősegei is közelben nyulnak el s beleolvad fásított községünk, ahonnan kellemes kirándulóhelyek találhatók fel. *Parádfürdő* jó vasuti közlekedés folytán naponta meglátogatható.

Tiszta, padlós, butorozott, egészséges szobák, esetleg konyahasználattal, 25—30 csa-

lád részére kaphatók, amelynek ára különböző, de nem haladja túl a napi 14—15 ezer koronát. Az élelmezés az igényeknek megfelelően választható.

Az érdeklődőknek szívesen adunk utbagazítást, de saját érdeklükben helyesebben teszik, ha személyes megjelenésükkel biztosítják nyaralásukat. *Ireblay Miklós* jegyző.

Garadna

Módomban van lakóhelyemen és vidékén 50—80 nyaraló családot elhelyezhetni. A vidék maga kiváló jó levegőjű, egészséges, száraz, tiszta lakások, nagyszerű víz, erdő bőven, két folyó 10 perenyire, orvos, gyógytár helyben van. A szép környék vadregényes régi várromokkal van takarva.

Hetenkint társas kirándulások, társas halászat és egy-két nyári mulatságot szívesen rendezünk.

Élelmezés olesó, tej, vaj, tojás, hus, friss gyümölcs mérsékelt, elfogadható áron biztosítható.

Nagyon szívesen állok az érdeklődők rendelkezésére, szívesen válaszolok levélbeli megkeresésre is. Saját tapasztalatom alapján állíthatom, hogy különösen *hízni akaróknak* jó vidék. Vasuti fővonal mentén.

Lakást, ellátást biztosíthatok, mindenkinek. Az erdők részben lomb, részben fenyves. *Szadlis Árpád*, Garadna, Abaujmege.

Gárdony és vidéke

Gárdony község a *velencei* tó partján, a Déli vasut mentén, Budapesttől 50, Székesfehérvártól 17 kilométerre fekszik. *Gárdony* vasuti állomáson majdnem az összes személyvonatok és néhány gyorsvonat is megáll, tehát vasuti közlekedése nagyon kényelmessé teszi az oda-vissza utazást. A tó partja a községtől egy kőhajításnyira van, hol a fürdőkabinok állanak és vendéglője állandóan tele van fürdővendégekkel. Ugyancsak a fürdőéletbe bekapcsolódik 20 esonakból álló kis vitorlás flottila a fürdőzők használatára. A község állandóan tele van nyaralókkal és vig élet folyik, a szomszéd *Fejérvár* pedig ontja a fürdeni akarókat. Sajnos, *Gárdonyt* a tőke még nem fedezte fel, mert ha felfedezte volna, a villák egész raja épült volna már fel. A községben van kertészet és igy piaca is van.

Hajszałakat

voltítószer szétkötésére utasítással. Szépségápolás, szemölcsirtás

hölgyek arcáról, kajáról végleg kiirtja felelősséggel: **Pollák Sarolta**, Andrássy-ut 38. (Alapítási év 1900.) „**Miracle**” hajeltá-

„Miracle”

Hámlasztó-készlet, szeplő-kenőcs, emailfolyadék
tűnemenyes szép arcbőrt
varázsol.

Orado Radiumos arckezelések

A tó vizéről megállapítást nyert, hogy gyógylatásu, rádiumtartalmánál fogva. Szép strandfürdő előtti széles rétet parkirozni akarják. Ha élelmes pénzesoport vállalkozna szállodák építésére, csak jó tőkebefektetés volna, mert télen ott a koresolyapálya és a vadászok egész tömege jön le télen vizivadászatra.

A nép között elterjedt az a vélemény, hogy a tó vize feltétlen jó a reumabántalmak ellen. Történt, hogy egy velencei lókupec összevásárolta a vidéken a beteg lábu lovakat és a velencei oldalon behajtotta őket a tóba. Három-négy héten belül eladta őket, mert meggyógyultak. Fájós lábu emberek keresik fel a tó vizét és mindegyik egészségesen hagyja el a velencei tavat.

A fürdőző közönség gyakran rándul át a tavon a szemközt fekvő *Sukoróra*, hol jó bor terem és a szőlők tele vannak gyümölcsösssel. Itt terem a híres *sukorói ropogós cseresznye*. A háttérben nagy erdőség van, mintegy 20.000 holdon. Tölgyerdő. Jó hegyi levegő van, csupa hegy és hegy itt minden. A legmagasabb a *Meleghegy*, amelynek tetejéről meglátni a *Jánoshegy* csucsát, Rácalmásnál a Dunavágást, a *Balatont* és messze, ott nyugat felé a *Bakonyt* és a *Vérteseiket*.

Sukoró község hegytetőn fekszik, híres szép temploma, a ref. templom, 1848-ban Kossuth főhadiszállása volt.

Ennek a vidéknek csak az a baja, hogy a budapesti nép nem igen ismeri, mert ha megismerné, a Velencei-tó körül már nagy kultúra volna. *Obernyik Béla*.

Gyömrő

Budapest mellett új, gyönyörű fürdő létesült. Gyömrőn azelőtt is nyaraltak sokan, de most *Okolicsányi-Kuthy* Dezső dr. orvosprofesszor teljesen újjáépítette ezt a fürdőstrandját. Aki kimegy *Gyömrő* újjáépülő negyedjébe, újonnan ültetett jegenyék között pompás uton jut el s néhány pere mulva eléje tárul a gyömrői tó. Meredek partok alatt, széltől védve, esillog a víz, a tavaszi nap ezer kis kristályt esillogtat ezüst tükrében. A viztükröt csak itt-ott zavarja meg egy-egy felbickoló hal. A tó egyik terrasán kétszáz méter hosszú strand homokja fehérlik széles karéjban, egyik végén különböző tornaszerek, mögöttük most ültetett liget, melyben új ka-

binok sereglenek. Odébb a parkirozott partcsueson sereg kisebb-nagyobb épület látszik, büffé, közös öltözők, eukrászda, trafik. Tőle balra tavaszi lugasok, dus füzesek. Majd nádassal övezett partok, melyekből itt is, ott is törpe gémek, rebegve szárnyaló vadkaesák repülnek fel. A füzes tele van természetalkotta apró buvóhelyekkel.

Képzletben szinte itt látja az ember a lubickoló embertömeget, a pajzánul tomboló életet, mindenütt ragyogás, derü s a természet tiszta lehelete.

Az egész csak egy órányira van Budapesttől. A tóból hosszu csónakhid nyúlik be, mélyen mint földnyelv. Csónakok gyülekeznek körülötte: „Felvidék“, „Bácska“, „Erdély“ felirással orrukon. Az egyiken *Kanjon* nevét látjuk. Ezt a csónakot a strand gazdájának, Okolicsányi-Kuthy Dezső dr. orvosprofesszornak új tüdővészelleni gyógyszere után nevezték el így.

A községet nyáron ellepik a pestiek. Az ittlakók szivesen adják ki lakásaikat a pestieknek oleső pénzért. A MÁV az idén már nagyon kedvezően állította be Gyömrő menetrendjét. Külön lerándulóvonat is van, az élet oleső, a tó mögött húzódó nyolcezer lakosu község egyenes utcaít lombos kertek övezik. A háztengerből három kastély csuesosodik ki, Horthy István hatalmas parkja és kastélya, a Teleki-grófok pompás kastélya és a Bakó-esalád modern nyaralója.

Gyömrő olyan magasan fekszik, mint a Gellérthegy teteje, mégis bőven van vize. Artézikutját egy aránylag igen nagy mélységben talált hatalmas szökőforrás táplálja. A stranddal körülvelt tizholdas tó a természet esodája. 1913-ig a mai tó helyén széles agyagbánya ürege volt, mellette téglagyár. Mikor bizonyos mélységig kiszedték az agyagot, mindenféle források kezdtek felbugygyanni, egy szép napon aztán a bánya egyik végén derékvastagságban tört fel a kristálytiszta víz. Hiába volt a bérll minden igyekezete, hogy a gejzir alkalmatlankodását egy vagon cementtel eltömje, az istenáldotta víz csak jött és egy év mulva hatalmas tó állott az agyagmedence helyén. Most is növekedne, ha a szomszéd rétek felé nem készitettek volna neki lefolyást. A víz hőfoka nyáron 22—24 Celsius, végtelenül frissítő hatása, a benne lévő fővenyalkatrések különösen

Pannonia-szálló, Budapest VIII., Rákóczi-ut 5.

gyógyhatásuak, az ideálisan puha vízben párányi kvarekristálykák lebeknek. A műegyetemen végzett vizsgálatok szerint a főveny apró kvareszemeséi olyan kicsinyek, hogy mikroszkóp alatt a Brown-féle tömecsmozgást utánozzák, a pórusokba is behatolnak s a friss bőringer felidézésével gyógyhatásuak, például igen jó hatásuak a makaes reuma ellen. *Mécs Imre dr.*

Gyöngyös-Mátrafüred

Mátrafüred a Mátrahegység legmagasabb csucsának a *Kékesnek* lábánál fekszik 350 méter tengerszín feletti magasságban. Gyöngyös város tulajdona. Erdeje 3600 katasztrális hold. Gyöngyörü tölgy- és csererdő, szép kis fenyvesekkel váltakozva. Magasabb régiókban a bükkerdő hatalmas és festői szépségekkel. Az erdő gondozott, nagyon jókarban lévő turista (járda) utakkal, behálózva és jelzésekkel ellátva. Kalauz fölösleges, itt minden ut haza vezet. Rengeteg sok szép és gondozott forrása. (Gyökeres, Jávoros, a történelmi nevezetességű Szent László, Rákóczi, Kékes, Vizeskeszű, Vályuskut stb., stb. források.) A krisztálytisza vízü, sebesen rohanó és zenélő *Benepatak* szebbnél-szebb vizesékekkel és zugókkal. Gyöngyörü a *Kallók* völgye, árnyékos szép szerpentinútjával, mely még a leggyengébb gyaloglónak is kedves örömet szerez, mert észre sem veszi, hogy bizony hegyen sétál. Menedékházak, táncterem a természet ölen, óriási parkerdővel szegélyezve. A források vize kristálytisza. Körülöttük valóságos kis oázisok. A völgyeket kis fahidak kötik össze.

Magasabb régiókban sétálva szarvasok és őzikék gyöngyörködtetnek, pedig ninesenek

rabságban. Mind olyan képek, melyek felejtethetetlen nyomot hagynak a lelkekben és szívekben. Az erdőben és tisztásokon a virágok milliói a maguk egyszerű szinompáiban. Visszhangzik az erdő, bére, hegy, völgy a madárdaltól. Tiszta és pormentes a levegő. Sok kirándulóhely. A Szent Anna-tava, Gyökeres, Rákóczi-forrás, Kaparóház, menedékházzal, modern felszereléssel, rádióval, telefonja szerelés alatt. Alatta a gyöngyörü *Somorrét*, mely virágpompájával felveszi a versenyt *Sztrecsnói* völgygel. A napokban kezdik meg e réten az ország legnagyobb méretű *szanatóriumának és turistaháznak* építését. Továbbá a Máriácska, Benevár, Vaskapu, Török-, Magyarpiac, mind elmúlt dicsőségekről mesélnek. Kiskő, Dobogó, Vályuskut.

A földieper és számoça, málna és szeder barátságosan várja az őket szerető szájakat. Rengeteg sok és értékes gomba terem. Itt igazán összelehet kötni a kellemest a hasznossal.

Kilátótornyai: Kozmáry, Muzsla, Hanák, Kékes. Ez utóbbi a Kékes csucsán (1010 m.) épült, 24 méter magas. Aljában szép menedékház.

Gyöngyör és szomoruság fogja el az ember szívét, ha e kilátón van. Ha délre tekint, az Alföld hullámos vetéseit és az Alföldnek ezernyi szépségeit láthatja Szolnokig. De ha északnak fordul, ökölbe szorul keze, sir a lelke, fáj a szive, áll némán, szóltanul, nehéz sóhaj száll lelkéből, könny esordul ki szeméből, sir, zokog, őrjöng, tombol. Mert látja a *Kárpátok* szent bércét, látja a cimerben ékeskedő hármasszent halmot, a *Büszke Tátrát*, látja azt, ami ezeréven át a miénk volt... s most ezt mind a eselákok bitorolják.

Budapest látványossága

a

Bellevue függőkertje

*
a Várhegy vérmezei oldalán.

Cigányzene.

A legszebb közönség táncol.

Jazz-band.

Mindig üzen a Táttra, valahányszor látom, vajjon mikor is indulhatunk már el kérő szavára?

Látni: Parád-fürdőt, Sasvárt, Siroki, Reeski, Kanász várakat, azaz már csak romjaikat, amint busan, némán állnak elhagyatva, küzdve az idő vasfogával és viszontagságaival. Pedig valamikor de szépek, de büszkék, de hangosak lehettek e néma falak. De sok vihart és boldogságot temettek el... Most pedig baglyok és véresék tanyáivá lettek. Látni a *Gallyatetői* turistaházat, Világos, Muzsla hegyesucokat.

Mátrafüred végállomása Gyöngyös. Naponta hét vonatja van. Budapestről Miskolc felé jövő vonattal lehet megközelíteni Vámosgyörki állomáson való átszállással. Autó, kocsik mindig van. Ez év június 20-án helyezik üzembe személyszállításra az iparvasutat. Hét kilométernyire fekszik Gyöngyöstől. Iparvasuton, amint hírlik, 15.000 korona lesz a menettérti jegy. Csatlakozás minden vonattól. Autó-, kocsidíj, megegyezés szerint. Gyönyörű szerpentintűtja, melyen e hó 6-án zajlott le az autóverseny, — páratlan a maga nemében.

Gyönyörű vendéglője és szállodája van. Hatalmas fákkal szegélyezve. Vasár- és ünnepnapokon kiünnö cigány-térzene. Tej, méz, vaj, turó, cseresznye, alma, körte, szilva, szőlő, quantum satis. Két bazár és vegyeskereskedése, ahol a legkényesebb igényűek is kielégítést nyerhetnek. Napi ellátás 45—60.000 korona lakással együtt. Privát házaknál olcsóbban is. Kádfürdő, uszoda, tennispálya, kettő is. Csónakázás.

Aki szereti családját és magát, aki a nehéz és fárasztó kenyérkereseti munkában elfáradva, testben, lélekben újjászületni akar, az ide jön, mert itt újjászületik. Örömmel, életkedvvel tér vissza a gondok hazájába, hogy tovább küzdjön, semmi sem lesz azután nehéz.

Győződjék meg ki-ki személyesen, jobb is szeretném; lehet, hogy nem tudtam ezt a szép helyet úgy leírni, amint ez a valóságban van, mert bizonyára szebb is. *Kraftsik* János állami tanító.

Harta

Harta nagyközség közvetlen a Duna mellett fekszik s a nyaralni, fürdőzni és pihenni vágyó közeposztály igényeinek minden tekintetben megfelel. Van hajóállomása és a Kunszentmiklós—Dunapataji vasutvonal mentén vasútállomása, egészen a község mellett. A községtől egy kilométernyire hömpölyögnek az Öreg Duna hullámai; a Dunához vezető nyilegyenes utat kétoldalt gyümölcsfák szegélyezik. A hajóállomáshoz közel terül el a községnek szép, gyümölcs-, akác- és fűzfákkal benőtt szigete; a szigeten homokos-kavicsos strand van. A Dunaparton két vendéglő szintén a nyaralóközönség szórakozására szolgál, szép nagy táncteremmel. Autó is áll a közönség rendelkezésére, mely egy-két pere alatt a Dunához viszi utasait. Van a községben evangélikus és van református templom, postahivatal, orvos, gyógyszerár, hat kereskedés, négy hentes- és mészárosüzlet és tejesarnok. Hus, tej, tojás bőven van. Hus kilója 16—24 ezer, tej literje 2—3 ezer, tojás darabja ezer korona. Lakás egyes családoknál kapható. Szoba, konyha 300—450 ezer korona havonta, megegyezés szerint.

Maga a község szép, tiszta, rendezett; fehér falu házait németajku, vendégszerető földmives nép lakja. Évről-évre megjelennek a nyaralni vágyók, kik a sziget fáiinak árnyékában, a napsütéses strandon heverve s a Duna hüs vizében fürödve pihenik ki fáradalmaikat. *ifj. Polster József* joghallgató.

Hámor

Hámor (Lillafüred) Borsodmegyében *Miskolc* mellett, erdős hegyek között fekszik. Magyar hazánknek ma egyetlen magaslati üdülőhelye. Szzebbnél-szebb közelfekvő kirándulóhelytől körülvéve, a természeti szépségeket élvezni tudó embernek. Minden igényét ki tudja elégíteni. Minden részlet egy-egy festői kép, hegyek, erdők, csörgedező patakok, víz-esések és a gyönyörű fekvésű hámori tó (mely fürdésre és csónakázásra alkalmas) tesz romantikussá e vidéket.

Fényképezés a legszebb, legolcsóbb

nyaralási szórakozás. Árjegyzéket ingyen küld

Hatschek és Farkas

Budapest, IV. ker. Károly-körút 26. szám

A vasuti közlekedés igen jó. Miskolcig a nap minden időszakában közlekedik Budapestről a vonat. Miskolctól villamos visz Diósgyőrig, ahonnan vagy a rendelkezésre álló kis vasuton, vagy kocsin, esetleg gyalog lehet megtenni a háromnegyed órai gyalogutat Hámorig. Egy fogat ára Diósgyőrtől—Hámorig 60.000 korona, a kisvonat 10.000 korona, a villamos dija pedig Diósgyőrig 5000 korona.

Egyszoba ára Hámorban átlagosan két vagy több személy részére, napi teljes első-rangu ellátással, ami alatt négyszeri étkezés (délben 3—4 fogás étel) értendő, május-június hónapokban, személyenként és naponként 50—60 ezer korona, július-augusztus hónapokban 70—80 ezer korona. Özv. Zartl Lászlóné.

Ha üzleti forgalmát emelni akarja hirdessen a Magyarságban.

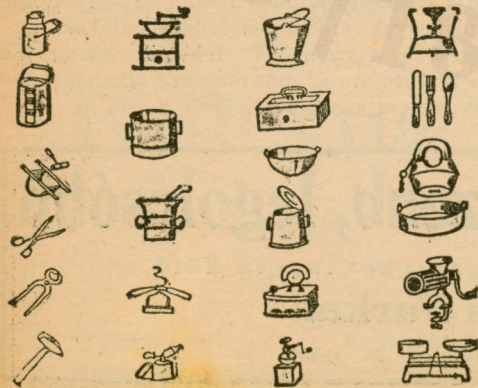
Különösen figyelmébe ajánljuk az utazó közönségnek, hogy el ne mulassza podgyászbiztosítását, valamint utazási balesetbiztosítását idejekorán megkötni. A népszerű Európai áru- és podgyászbiztosító r.-t. kész kötvényei az összes állomásokon, ugyisint a menetjegyirodákban azonnal megkaphatók. Ily biztosítás az utazás alatt nagy megnyugtatót nyújt, mert az előforduló károkat, mint az köztudomásu, a nevezett intézet igen előzőkenyen és gyorsan intézi el.

DIÓSY JÁNOS

vaskereskedő hirdelése

Budapest, VII., Rákóczi-ut 24

(az Urániával szemben)

Hévízszentandrás

Hévízszentendrácson, a Hévízfürdővel összepült községi villatelepen és a hozzá kapcsolódó helységben legnagyobb részét újabban épült több kisebb-nagyobb szállodában, villában és magánházban már eddig is kb. 1000 modern berendezésű, a fokozottabb vagy szerényebb igényeknek megfelelő különféle szoba van. Árak kb. a budapesti II. oszt. szállodák árainak megfelelők. Elő- és utóidényben (július 1-ig és augusztus 20. után), mely a tapasztalat szerint a kedvező időjárás miatt a fürdésre rendszerint kiválóan alkalmas, az árak kb. felényiek. Ekkor szobák is könnyebben kaphatók. Ez mérsékli a szobaárakat is.

A vendégek fokozottabb vagy szerényebb igényeit kielégíteni képes és egymással mérsékelt árakban is figyelmes kiszolgálásban versenyző 8 különféle vendéglő van a községben. Vanak még étkezdék, kávézók, ételmiszerkereskedések, gyümölcs piac, hentes- és mézárósüzletek és vannak magánpanziók is. Vanak egyes magánházakban saját háztartást vezetni óhajtó nyaralók számára konyahasználattal is lakások.

Lakás iránt érdeklődőknek felvilágosítást nyújt (megcímzett, bélyeges válaszborték beküldése esetén) „Körjegyzőség lakásbejelentő hivatala Hévízszentandrás”.

Kulturintézmények. Van r. kath. templom, kölcsönkönyvtár, mozgószínház, alkalmi előadások, térzene a sétányon délelőtt és délután, gyógyszertár, villanyvilágítás, vízvezeték, esatornázás, a községben betonból gyalogjáró. Biztonsági szolgálatra csendőrs.

Közlekedés. A keszthelyi vasutállomás összes vonatainál mérsékelt tarifájú gépkocsik. Van posta, távirda, interurban-telefon.

Kiránduló helyek: Egregy község egy kilométer távolságra Árpádházkorabeli ikerablakos templomával és Nagy Konstantin idejéből való 1600 éves római sírrelletével, sir a feltárás helyén eredeti állapotában megtekinthető. Rezi, Tátika, Sümeg városaival és regényes fekvésével és a közeli balatoni fürdők, Keszthely, Gyenesdiás, Balatonyörök kellemes kiránduló helyekül kínálkoznak. Vajda Ákos, körjegyző.

Hódmezővásárhely

A *Magyarság* április 28-iki számában fel-szólítást intéz a vidékhez, melyben arra kéri a községek tanítóit, orvosait stb., hogy tudósítást közöljenek az ottani nyaralási lehetőségek felől. „Budapesten egymillió tépett idegzetű, kimerült ember, a vidéki nagyvárosokban egy másik millió álmodozik most, nyár küszöbén valami nyaralási lehetőség után” — mondja a felhívás. „De ha számolni kezdenek, kihull kezükből a ceruza, s az új erőt, egészséget adó nyaralásról eleve le kell mondaniok. Viszont a falu- és tanyavilág népe, mely hasonlóképpen súlyos válsággal küzd, szívesen venné a nyaralás révén lendületet nyerő értékesítési lehetőséget és a belőle származó szerény hasznot. Az Alföld végtelen vetéstengere, a gulyák kolompiszava, a szarkalab és pipaes után sokezer magyar sóvárog — mondja tovább a felhívás — és igen nagy azoknak a száma, akik a legtökéletesebb pihenést a lakott helyektől távoleső, apró kis tanyákon vélik fellelni.“

A szép szavaknak bennünk is visszhangja esendült a felhívás elolvasásakor s ahogy elgondolkoztunk a dolgok felől, rájöttünk arra, hogy bizony mi még önmagunkat sem ismerjük eléggé és nem beesüljük meg kellően a természeti szépségeknek nagy tárházát: a vásárhelyi határt, másutt, ismeretlenben keressük a nyári megpihenés gyógyulást ígérő óráit, ahelyett, hogy a magunk értékeinek megismerésével és megismertetésével magunkhoz vonzanánk a nagyváros üdülést kereső tömegeit és azt a bizonyos „szerény hasznot”. Hát nincs nekünk Tiszánk, mely szebbnél-szebb tájaival, erdőségeivel, szigeteivel harminc kilométer hosszúságban vonul végig a város alatt?! S e hosszú vonal mentén mindenütt tanyák, apró, muskátlis ablaku, fehér házak. Elsősorban *Mártély* falu felé fordul figyelmünk, ahol már az elmúlt években is állandóan több pesti család nyaralt. Sajnos, ezzel a kibontakozó folyamattal senki sem törődött, s a sokat ígérő lehetőség mindmáig kiaknáztatlan maradt. Pedig az ányási *strand* felveszi a versenyt a velencei

Údóval s felfedezésre vár a vidéknek — egy-két természetrajongón kívül — alig látott sok gyönyörű pontja.

Vagy ki ismeri e cikk olvasói közül a körtvélyesi átvágással szemben levő gyönyörű tölgyfaerdőt, mely páratlan szépségével, idillikus esőndjével a hegyvidék illúzióját kelti bennünk?! Ki ismeri Atka szigetének poézisát, a esőnd és nyugalom, az ősvadon háborítatlan gazdag flórájának és faunájának szépségeivel?! Nem utópia, ha ezekre, mint nyaralóhelyekre gondolunk: a közelben mindenütt tanyák, gazdaságok vannak, amelyek olcsón és bőven ellátják az arravetődő embert. E sorok írója nem hallomásból tudja, hanem maga tapasztalta az ottani viszonyokat.

De forduljunk a tanyavilág felé. Figyelmünket elsősorban a *kakasszéki „Julia“-fürdő* ragadja meg, melyet csak néhány évvel ezelőtt fedezett fel az élelmes vállalkozás, felismerve a titkos forrásokból bugyogó vízének *hatalmas gyógyító erejét*. Akik az elmúlt évben kintjártak, esodákat mesélnek a szikes víz hatásáról, A *Julia-fürdő* ma már egész sereg vendéget képes befogadni és ellátni ujonnan épült házikóiban, ezenkívül a gyógyító ér vize kilométer-hosszan benyulik a tanyavilágba, a fehér kis házak esőndes, békes birodalmába. Az is biztos, hogy a napi ellátási árak ugy Kakasszéken, mint a Tiszamentén, alulmaradnak bármely más üdülőhely vagy penzió napiárain. Ugy hisszük, nem tévedünk, ha a napi kiadást ezeken a helyeken mindent összevéve 40—50.000 koronában kalkuláljuk... Jegyezzük ide azt is, hogy az említett helyek a városból vonaton, autón, kocsin stb. gyorsan megközelíthetők.

Jól esett mindezeket felsorolnunk a *Magyarság* cikkének olvasásakor, hátha az elvetett mag kikel valahol s a titkos ábrándozások sokak örömeire és boldogságára válósággá válnak.

KERTMOZI

MINDEN NYARALÓHELYEN CSEKÉLY KÖLTSÉGGEL FELÁLLITHATÓ.

VILLANYNEM SZÜKSÉGES
KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN

„H A F A” (HATSCEK ÉS FARKAS)

KINOTECHNIKAI VÁLLALAT, BUDAPEST, IV. KER GERLÓCZY-UTCA 11. SZÁM.

Hüvösvölgy

A főváros legszebb helye a *Hüvösvölgy*, amely nemcsak kiránduló, hanem egyszerűs mind a legmegfelelőbb gyógytényezőkkel rendelkező klimatikus gyógyhely is.

Szubalpin-levegőjü vidék, mely a svájci vidékekre emlékeztet. Körülbelül 480 méter magas hegyekkel van körülövezve. A fővárostól Budakesziig, negyvenezer holdnyi területen, hatalmas, részben bükkfa, részben fenyves erdő húzódik Hüvösvölgy mellett. Kiemelkedőbb pontjai a *Hárshegy*, a *Gugerhegy*, *Mátyás király vadaskertje*.

Számos üdülő, kirándulóhely áll rendelkezésre, az üdülni és szórakozni vágyóknak.

Ezek között is kiemelendő a nyugateurópai kényelemmel berendezett *Hüvösvölgyi Park-Szanatórium* (Budapest, I., Hidegkúti-ut 78.), melynek kilátójából rendkívül szép kilátás esik a környező hegyekre, éppugy, mint magára a fővárosra. (Fővárosi villamosvilágítás és vízvezeték bevezetve.)

A sanatórium ugy kényelmi, mint orvosi szempontból a legmodernebbül van berendezve. Rendelésre áll a gyógyulást óhajtóknak: Röntgen, elektroterápia, vizgyógyintézet, kvarzfénykezelés stb.

Egy hüvösvölgyi kirándulás, vagy a sanatóriumban eltöltött napok, teljes mértékben pótolják a külföldi utazást. Mindazok a gyógytényezők megtalálhatók itt, amelyeket

külföldön: *Purkersdorf*, *Mariagrün* vagy *Tobelbad* fürdőhelyeken keresnek.

A Hüvösvölgy bel- és idegbetegek részére, valamint eukorbajban, bazedow-kórban, érmeleszesedésben, vagy más betegségekben szenvedők részére a legkitünőbb gyógyhely is. Ezenkívül soványító-, hízó- és fekvő-kurákra a legalkalmasabb.

Fölösleges tehát ilyen célokra a külföldre vinni a pénzt, mert a Hüvösvölgy árai a lehető legmérsékeltebbek.

A sanatórium főépületében a napi ellátási líj, a szoba nagysága és fekvése szerint, napi ötszöri elsősorú étkezéssel, 12 pengőtől (150.000 korona), depedence-ban pedig napi, ugyancsak elsősorú négyszeri étkezéssel 10 pengőtől (125.000 korona) kezdődnek.

A park területén lévő és a sanatórium tulajdonát képező *Éden-park* kiránduló hely, cukrászda és étterem, kitünő konyhája és zenekara révén már is kedvelt uzsonnázó és vaesorázó helye a környékbeli jobb közönségeknek. A szórakozni vágyóknak a legváltozatosabb szórakozási lehetőséget nyújtja, kitünő zenekar, tánc, garden party-k. *Aláírás.*

Jánd

Csonkaberegvármegyében levő Jánd község a legideálisabb nyaralóhelyül szolgálhat, a község közvetlen a Tisza-töltés mellett fekszik, melyhez maga a Tisza folyó 300 méter távolságra folyik, hol közel 1 kilométer hosszúságban 200 méter mélységben tiszta tiszahordta homok van, melyet sűrű füzes szegélyez. *Ez a hely a Tiszában való fürdésre rendkívül alkalmas.* Hasonló fürdésre alkalmas és füzes koszoruzta és homokos helyek vannak még a község határában három helyen, a községtől 2—4 kilométerre. Ezenkívül van a község határában másfél kilométer távolságban kezdődőleg 7 kilométer hosszúságú, félkör alakban húzódó Holt Tisza, óriás füzesekkel, a Holt Tisza és eleven Tisza között csupa gyümölcsös és erdővel. A községtől szintén másfél kilométernyire ömlik a Tiszába a *Szamos*. A Tisza és Szamos által határolt háromszög is sűrű erdő. Csónakok olesóért bérelhetők, sőt

Folyószámla-hitelt

nyujtok kirakati készpénzárban

hite képes egvéneknek (vidékieknek is) olykép, hogy a vételár 25% - a vásárlás alkalmával míg a hátralék

5

hó alatt fizetendő

Állandó nagy rakár férfi- és nőikabátok, ötönnyök, fehérneműek, angol ruhaszövegek, sejjemáruk, szőnyezetek, szelontakarók, ágyszerítők, paplanok, vászon- és damasztárak, zefír- és mosóárakban stb.

Bárki meggyőződést szerezhet arról, hogy dacára a nyújtandó hitelnek, **szakis a legolcsóbb készpénzárat számítom.**

Fürdőruhák, trikók nagy választékban!
Videkre mintákat csak elsőrendű árúkból küldhetek!

Havas László, Budapest

VI., Váci-ut 1. Telefon: 79-74.
(Westend-ház.)

**Minden magyar érdek
zászlóvivője**

a

MAGYARSÁG

a Jándtól három kilométerre levő összeépült Gergelyi-Ugornyán (mely közvetlenül a vásárosnamény-gergelyi vas tiszahid mellett fekszik) motoresónak is bérelhető, mellyel a Tiszán mesés társaskirándulásokat lehet rendezni egész Szatmárresekéig, a csehek és oláhok által megszállott területek találkozásáig. A község határában három nagy gyümölcsös van, mely közel 50 katasztrális holdat tesz ki, alatta gyönyörű, tarkavirágos, dus rétekekkel, melyeket keresztül-kasul engedélyezett gyalog-és mezei szekérutak szeldelnek. Hajdan eme gyümölcsösök közül a közepsőben, az ugynevezett „*Péter gazdájában*” tartották Bereg megye legjobban sikerült majálisait, hol a 30 kilométerre levő Beregszász város színe-java jelen volt.

A község állomása *Vásárosnamény*, Budapestre elég jó összeköttetéssel, mely Jándhoz öt kilométer, ahonnét fiakkerrel 50—60.000 korona a fuvar. Piac Jándon nincsen, csak Vásárosnaményben, de a legfontosabb élelmiszerek a községben a lakosságtól beszerezhetők. Koresma egy van, az is a Hangya-szövetkezet kezelésében. *De napi ellátás kapható szobával együtt 40.000 koronáért, több személy esetén olcsóbban is.* Külön szoba élelmész nélkül napi 10—12 ezer korona. *Jánd községben husz szoba, a közeli Gergelyi községben tíz szoba kapható.* Mind világos, padlós, nagyrésztében új házakban. Ha valamelyik család maga főz, az, természetesen, hogy még olcsóbban kijön. Fényűzésre nem vagyunk berendezkedve, de, aki egészséges, természetesen üdülésre, szórakozásra vágyik, azt *Jándon jobban megtalálja, mint sok berendezett fürdőhelyen. Az elhelyezést hajlandó vagyok magam vállalni.* Érdeklődők hozzám fordulhatnak. *Peredy Sándor* körjegyző, Jánd (Bereg megye).

— Címzésnél *Bereg megye* okvetlenül jel-

zendő, mert a postán a levelet nagyon sokszor a szatmármegyei Jánkra irányítják.

Kesztlőc

Kesztlőc (Esztergom megye) község a Pilis hegység aljában 40.000 hold erdő körzetében, Budapestről egy óra távolságra fekszik. Levegője nagyszerű hegyi levegő, ozondu, pormentes. Vize: kitünő forrásvíz. Gyönyörű sétányok az erdőben. Remek kirándulóhelye, állandóan az erdőben menve, a híres *Klastrompuszta*, ahol egy sziklából esőrgedez a kitünő forrásvíz — fél óra. Közel van *Szentlélek*, erdőben fekvő község, *Mediko*, *Hoffmann-gunyhol*, *Dobogókő*, *Pilisszent-kereszt*, szebbnél-szebb erdei, hegyi utakon egy-két óra alatt elérhető kirándulóhelyek. Már évek óta, messze idegenből, még Bécsből is fölkeresik minden nyáron a nyaralók községünket, kitünő hegyi levegője és közvetlen az erdő melletti fekvésénél fogva.

A lakások nagyon olcsók, szoba, konyahasználattal, butorozva, ágyneművel jobbmódu gazdáknál havi 300.000—500.000 korona két személy részére.

Az étkezés kitünő: külön konyha felállítva a nyaralóbizottság által, a nyaralók részére. Napi teljes ellátás egy személyre 40.000 korona. (Reggeli, ebéd, vacsora.)

A nyaralók, hol több családtag van, néhányan maguk is vezetnek konyhát. Van a községben mérsáros, pék, fűszerüzletek, bolgár kertész, hol mindenféle zöldség olcsón kapható. Sok olcsó, jó gyümölcs, amit a nyaraló családok nagy mennyiségben be is főznek. Tej, turó, vaj minden mennyiségben olcsón kapható. Az erdőben rendkívül sok gomba és eper terem.

A vonatok Budapest nyugati pályaudvarról indulnak. Naponta hét vonat indul, hét vonat érkezik. Vasuti állomásunk *Leányvár-Csév*, Kesztlőc községtől három kilométer távolságra. Gyaloguton háromnegyed óra lassu séta a községbe. Kocsi az állomásra megrendelhető a *Nyaraló Bizottságnál*. Két személyre a kocsii díja 30.000 korona, mely összeg előre beküldendő. A pontos érkezés 2—3 nappal előbb bejelentendő. Külön podgyászdíj nincsen.

Külön föl kell említenünk községünk közelségét Budapesthez és a jó vasuti összeköttetést, mert igen sokszor előfordul, hogy az egész család ittkint nyaral, egyes tagjai azonban naponta bejárnak Budapestre. Ezt azzal indokolják, hogy a reggeli és esti háromnegyed órás séta igen jó, kellemes szórakozás és egészségükre igen jó hatással van,

HÓVIRÁG

ÖNMŰKÖDŐ MOSÓANYAG
ÖNMAGA
HÓFEHÉRRE MOS

Kérjen ingyenes próbacsomagot.
„Albatros” r. t., Budapest, V., Nádor-u. 6.

Levélbeni megkeresésre a *Nyarló Bizottság* Kesztlő (Esztergommegye) szobáról, ellátásról, kocsiról és egyéb levélbeni kérésről szívesen gondoskodik és felvilágosítást ad. *Gottmann Gyula* elnök.

Kiskundorozsma

A mi *Sziksósfürdők*, melyet erdő övez körül, pormentes, közel fekszik Szeged városhoz, a község határa tele van tanyai gazdaságokkal. Városi nyaralóknak — akik között bizonyára sokan vannak olyanok, kik nem ismerik a tanyai életet — sok kellemes kirándulólhely kínálkozik itten.

Kiskundorozsma község fürdője Csongrád-vármegyében, Szegedtől 10 kilométer távolságban fekszik, a vasuti állomás a községtől két és fékilométer. Autóbuszjárat-közlekedés van minden órában Szeged és Dorozsma között, az utazás 12 perc.

A Sziksósfürdő a község belterületétől három kilométer. A fürdő vize és iszapja sós tartalmánál fogva gyógyerővel bír és kitűnő idegerősítő. A község és fürdő között ugyancsak sűrű autóbusz-közlekedés van.

A fürdővel szomszédos a község tulajdonát képező tizenhét holdas szőlőtelep igen sok és különféle gyümölcsfával, úgy, hogy a nyaralók bármikor friss gyümölcsöt szerezhetnek.

A község határában mintegy 2000 tanya-gazdaság van, majdnem minden tanyánál szőlőtelep. A tanyai polgárság igen barátságos és vendégszerető, a nyaralóknak alkalmuk lenne a kun nép jellemét, szokását és annak tanyagazdaságát megismerni.

A fürdőtől mintegy öt kilométer távolságban fekszik a községnél 15 holdas erdeje, a *Zsombó-erdő*. Ebben van a híres *Zsombói csárda*, amely *Rózsa* Sándornak volt kedves tartózkodási helye. Most igen kellemes kirándulólhely.

A község belterületén állandó mozi van, mozielőadások minden vasár- és ünnepnap délután öt órától félnyolc óráig és este nyolc órától tíz óráig tartatnak. A nyaralóknak alkalmuk lenne Szegedre színházba is ellátogatni, mert minden órában közlekedik az autóbusz, éjjelkor pedig az autóbusz hazaszállítja a színházlátogatókat.

A fürdővendéglőben van 12 butorozott szoba. Ha a fürdővendéglő szobáit mind lefoglalnák, a községben is lesz butorozott szoba.

Igen sűrű az autóbuszjárat s így a községben való lakás nem ütközik nehézségbe.

Az autóbuszjárat menetjegy ára Szeged—Dorozsma 7000 korona, Szeged—Fürdő 10.000 korona, Dorozsma—Fürdő 3000 korona.

A fürdővendéglőben elsőrendű ellátás kapható. Reggeli, ebéd és vacsora egy napi ára 40.000 korona, szoba, fürdőkabin és fürdőhasználat egy napi ára 20.000 korona.

Reggeli: kávé, tej vagy kakaó vajjal. *Ebéd*: négy tál étel és pedig: leves, főzelék, sült, tészta vagy sütemény. *Vacsora*: főzelék feltéttel, vagy kávé, tej, vajjas kenyér, tetszés szerint.

A menü összeállításánál a vendégek kívánásait a lehetőség szerint figyelembe veszik.

Megjegyzem még, hogy a község külterületén van négy központ, ezek közül különösen a *Kistemplom tanyai központ* szintén kellemes kirándulólhely. Látható a dalban is megörökített híres dorozsmai szelmalmokból is még néhány példány.

Érdeklődőknek szívesen adok értesítést. Szoba és ellátás szempontjából forduljanak a nyaralni óhajtók *Czékus* László vendéglőshöz. *Zappe Péter* főjegyző.

Kiskunhalas sóstava

Kiskunhalas fürdője a *Sóstó*, külső kialakulásában kezdetleges. Annál előrehaladottabb és kiválóbb a *Sóstó* sós, még pedig *szikós* vize, mely a volt *Vizakna* és *Marosujvár* konyha-sós vizeivel és fürdőivel vetekszik. Az Oroszháza mellett fekvő Gyopáros sziksós vizénél töményebb. Különösen reumás betegeknek kiváló hatása. A *Sóstó* nagy kiterjedésű vizét felszivattyuzottan kádfürdőkben is használják.

A fürdő a maga igénytelenségével a leg egyszerűbb igényekhez szabott Divat, hiu pompa nincs és nem is lesz. A szállás, ellátás olcsó és jó. Kiskunhalasról gyakran és állandóan autóbusz közlekedik, mely fejenként tízezer koronáért szállítja a fürdővendégeket. Csónakázás és tekézés szórakoztatja a fürdőzőket. *Sass Béla*.

A Magyarság telefonszámai

József 68 - 90, 68 - 91, 68 - 92

Nyaralóhelyeken, ahol a víz nem mindig megbízható csak Kapható mindenütt.

Mohai Ágnes-vizet igyunk

A lego'csöbb természetes ásványvíz

KEVÉS ALKOHOLTARTALOM
SOK EXTRAKT SOK
TÁPERŐ
ÜDIT DE NEM BÓDIT.

NEKTÁR GYÓGYTÁPSÖR

MAGYARORSZÁGON
KIZÁRÓLAG GYÁRTJA
A VILÁGREKORDOS MAGYAR SÖRFÖZDE A
FŐVÁROSI-SÖRFÖZŐ-R-T-KÖBÁNYÁN.
MEGRENDELHETŐ KÖBÁNYÁN A GYÁRTE-
LEPEN TELEFON J.56-80 ÉS A VÁROSI
IRODÁBAN VIII.TAVASZMEZŐ-UCCA 7.=
TELEFON J.43-31.

CSONKA MAGYARORSZÁG

EDDIG
ISMERTLEN
NYARALÓHELYEINEK
ÉS ÜDÜLŐTELEPEINEK
TÉRKEPE

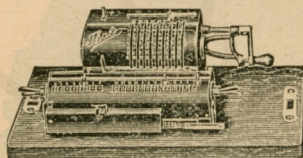
Csak tájékoztató térkép!

Uradalmak és gazdaságok figyelmébe!

MINIATÜR

SZÁMOLÓGÉP

Gyári
lerakat

másodpercek
alatt oszt, szor,
kivon és
összead

Thales-Portable

Vezérképviselő:

LOEWINGER I.

számológép specialista

Budapest, VI., Hunyadi-tér II.

Telefon: L. 994-50.

Speciális javítóműhely.

Kőszeg

Mióta Trianon elszakította gyönyörű hegyes vidékeinket, évről-évre mind többen keresik fel *Kőszeg* városát, hogy itt a nyaraló üdjön, nyaraljon, szórakozzon, még pedig — olesón.

Aki csak egyszer is volt Kőszegen, ebben a tiszta, ózondus, pormentes levegőjű kulturvárosban, ahol a statisztika megállapítása szerint a legesekélyebb a halálózási arány-szám, ide vissza-visszavágyik.

Az idősebbeknek a város gyönyörű parkjaival, sétányaival, kaszinójával, kávéházával, kölesönkönyvtárával, tézrenével, hangversennyel, előadások tartásával nyújt szórakozást, a fiatalabbak felkeresésül messze híres kirándulólhelyeinket. (Az *Irottkö* 883 méter magas hegy, három óra járásnyira fekszik a várostól, honnan hét vármegyét belátni.) A városba szinte belenyulnak a szép fenyvesek és tölgyesek. *A szomszédos Burgenland gyönyörű vidékeit ingyenes határátlépési igazolvány megszerzése után lehet felkeresni.* Havonkint a Kaszinó, vagy a főiskolás egylet rendez fényes tanumulatságot. A fürödni kívánókat kielégíti a városi fürdő és az alreáliskolai uszoda. Aki halászni, gombázni, epreszni akar, szenvedélyét itt bőségesen kielégítheti.

Ezekután a nyaralókat legjobban érdeklí a szállás és ellátás kérdése. Két szép szállodája van Kőszegnek. Egyik a *Struc-*, másik a *Jurisch*-szálloda, penziószerűen berendezve. Egy vendég napi ellátása 60—80.000 koronába kerül. Ezenkívül a nyaralóknak külön szobák is rendelkezésre állanak. Ausztriai mintára berendezve, jómódu családok kiadják a nyári időszakra nélkülözhető szobájukat. Egy két-szobás (ebédlő és háló konyhasználattal egy család részére) egy hónapra 1.000.000 korona. Egy külön szoba egy személy részére 3—400.000 korona egy hónapra. Éttermekben az árakat illetőleg a következőket közlöm: Tizórai: zónapörkölt burgonyával és egy pohár sörrel 7000 korona. Egy menü 10.000, (leves, főzelék feltéttel, kenyér), 15.000

ugyanaz téstával, étlapszerinti hussal 25.000 korona. Állandó vendégeknek megegyezés szerint külön kedvezmény. A nyaralni szándékozókknak bővebb felvilágosítás nyújt *Kőszeg szab. kir. város polgármesteri hivatala.*

Kötelek

Kötelek is csupán még csak a reklám és a pénz hiányában nem lett világfürdő.

Nézzük tehát a viszonyokat. Lakások vannak, azonban, sajnos, a rossz lakásviszonyok folytán csak egyszerű földes, de tiszta butorozott szobák, takarítással. Néhol a konyha is igénybevehető. Kosztot, illetőleg ellátást, *Berényi* Antal modernül felszerelt vendéglője ad, napi négyszeri bőséget étkezéssel felnőtteknek 40—50.000 koronáért. Tejet, vaját, turót, tejfelt, gyümölcsöt, kenyeret állandóan olesó napi áron lehet kapni. Azonkívül állandóan lehet kapni friss csapolású sört, friss zsemlyét, kiflit, ásvány- és szódavizet. Van a községben posta, telefon, orvos és gyógyszerár is. Kötelek legérdekesebb tulajdonsága, hogy *falunk közvetlen a Tisza partján fekszik.* Csupán a gát választja el tőle. Nem kell tehát órák hosszat gyalogolni, míg vizet láthatunk.

A Tiszát, mint fürdőre alkalmas folyót, azt hiszem, nem kell dicsérni. Vize kitünő, partja lankás, veszélytelen és fákkal, bokrokkal szegélyezett. Az egész környék csodaszép. A strandunk utolérhetetlen! *Majdnem két kilométer hosszú, nyáron 10—20 méter széles és jobb, simább a homokja, mint a margitszigeti strandé.*

Csónakok is vannak a faluban szép számmal, úgy, hogy a nyaralók igényeit teljesen kielégítik. Nem versenycsónakok ugyan, csak egyszerű tiszai csónakok, de legalább nem is fordulnak fel olyan könnyen, mint azok.

A nap talán sehova sem süt ragyogóbban és melegebben, mint éppen ide! De azért a nyaralónak nem kell megijedni a napfénytől. Csodaszép vidékünkön elég szép számmal

Legszebb ajándék nyaralás előtt

Legjobb szórakozás nyaralás alatt

Legkedvesebb emlék nyaralás után

egy fényképezőgép és néhány szép felvétel.

Kimerítő árjegyzéket küld:
HATSCHEK ÉS FARKAS

Budapest, IV. kerület Károly-körút 26. szám.

vannak a kellemes kirándulóhelyek is. Itt van a *Gajtó-sziget* a maga impozáns kerek erdejével és a szigetet körülvevő nyárfa- és fűzfa-erdőkkel. Itt van a *roffi erdő*, a *csatlói erdő* és itt vannak a gát mellett mindenütt húzódó erdők, mind-mind telve a sok szerrel.

Sétányunk is van! A két kilométer hosszú, mindkét oldalán fákkal szegélyezett gát-sétány, közvetlen a falu mellett, mely különösen a szép nyári esteken igazán kellemes. Bátran mondhatjuk, hogy felső Szolnok-megyében nincs még egy ilyen szép gát-sétány.

Közel, alig hat kilométer távolságra van a híres *Kolop-fürdő*, a maga világhíres rádiomos iszapjával, melyet épp úgy ismernek és használnak külföldön is, mint Budapesten a Gellért-fürdőben.

Most még csak az idejutás van hátra. Ami még néhány évvel ezelőtt bizony egy kicsit körülményes is volt. *Mert bizony Kőtelek Szolnoktól 32, Törökszentmiklóstól és Fegyvernektől pedig 20—20 kilométerre esik.* (Kérem, ez nem Ázsiában, hanem, ugyszólván, az ország kellős közepén van!)

Most azonban már nagyon könnyű az idejutás, mióta a *Barsy és Társa* hajóvállalat pompás kis motoros hajója, az „*Ella*“, hetenként négyszer, hétfőn, szerdán, esütörtökön és szombaton pontosan egy órakor indul Szolnokról. Visszafelé ugyancsak hetenként négyszer közlekedik, Szolnokról és Szolnokra pedig a legkitünőbb vonatatszakiadás van mindenfelé és mindenfelől. Az ut a Tiszán végig esodaszép és nagyon kellemes. Szeretettel várjuk tehát a nyaralókat. Levélbeni érdeklődésekre szívesen válaszol *Kádár Ágoston* kántortanító.

FÖLDVÁRI IMRE

Férfidivat-, fehérnemű és kalap raktárai

Ugyanott Feisthannel és Földváry

ANGOL FÉRFISZABÓSÁGA

BUDAPEST

IV., Kossuth Lajos-utca 18.

VIII. ker. Rákóczi-ut. 7. sz.

SIÓFOK

Mályinka

Mályinkát Lillafüredtől egy hegyhát választja el és Lillafürednél valamivel magasabban fekszik. Azoknak, akik nem a divatos fürdőzésben, hanem jó, tiszta, pormentes levegőben, a gyönyörű vidék szépségében keresnek üdülést és szórakozást, nyugodt szívvel ajánlhatom.

Kirándulóhelyek (a dédesi vár, szentléleki zárdarom, Látókő, Bálványkő stb.), melyeket Jókai a *Tengerszemű hölgy*-ben oly gyönyörűen leirt, mind a közelben vannak.

Lakás, megélhetés olesó, de csak azok jönnek, akik maguknak főznek, mert kosztot nem lehet kapni. Érdeklődőknek szívesen nyujtok felvilágosítást, *egyben teljes díjtalanul felajánlom lakásom konyhaedény- és butorhasználatát — ágynemű nélkül — azon kollégámnak, aki a vakáció alatt — július-augusztusban, míg én Erdélyben leszek — a kántoriakban helyettesítene.* Templomunkban harmónium van, használata azonban nem kötelező.

Az eger—putnoki vasutvonalon fekvő *Nagyvisnyó-Dédes* vasútállomásunk, hova a kocsifuvar 30.000 korona. Az állomás ide hét kilométer. *Szakáts* Boldizsár ref. kántortanító, Mályinka, u. p. Dédes.

Mogyorósbánya

A *Györffy János és Bertalan Vince*-féle „*Esztergomvármegye és rövid földrajza*“ című tankönyvének 24-ik oldalán ezt olvassuk:

— *Mogyorós.* Tótul beszélő lakosokkal és szép kastéllyal.

Ezzel ebben a tankönyvben ennek a községnek ismertetése ki is van merítve. Ezzel szemben a valóság az, hogy Mogyorós az *Esztergom—almásfüzitői* vonalon Budapesttől alig 45 és *Tát* vasuti állomástól három és fél kilométer távolságra fekszik. Festőibb fekvésű és egészségesebb helyet Csonkamagyarországunkban nem sokat találunk. A faluban artézi-kut van, innen 20 percnnyire a regényes fekvésű *Péliföld-szentkereszt*. Régi kegy- és zarándokoló hely, melyet egész nyáron, de különösen májusban, sok ezer ember keres fel. A falutól félórányira a *bajóti 150 méter mélységű barlang*, hol a legutóbbi időben is érdekes leletekre találtak.

A község erdős hegyek aljában egy katlan-völgyben fekszik. Nagyon jó gyümölcs- és szőlőtermő vidék. Tej, tejtermékek, tojás és szárnyas bőven van. Szobát, sőt teljes ellátást is lehet kapni, feltéve, ha az igények nem túl nagyok. De itt volna maga a kastély. Van ab-

ban szoba elég, csak, sajnos, butorozatlan, tehát nyaralásra nem igen alkalmas.

Ez azonban nagyszerűen megfelelné tudószanatóriumnak, üdülőhelynek és sok más hasonló célra. Ha ezt az épületet egy jóléti intézmény kisaajátitaná, elsőrangú dolgot csinálhatna belőle. Kevés pénzből sok embernek, gyermeknek, nemcsak a nagyszerű nyaralás, de az egészséges teelés is megszerezhető volna. Kevés költséggel lehetne 40—50 szobát, fürdőt, napfürdőt és szép hegyisétányokat csinálni. Pormentes levegőben, ideggyógyító esendességben. Sőt a Duna is csak három kilométernyire esik.

Kár volna ezt a kiváló szép helyet a spekuláció kezébe engedni, mert akkor már csak többszörös áron lehetne megszerezni,

Mohács

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Örömmel olvastam a magyar fürdő- és üdülőhelyek feltárására indított akciót. Olyan nevek és olyan helyek kerülnek nyilvánosságra, amelyeket a postásokon kívül más alig tudott, hogy vannak Csonkamagyarországon. Meg vagyok győződve, hogy az üdülnivágyó közönségnek az így felvetődött üdülőhelyek tényleg megfelelnek majd és amikor ezzel aztán a külföldinél olcsóbb üdülőhelyek a közönség zsebéből kellemes örömben részesítik, egyben a csonkaország eddig ismeretlen szépségei is megbecsülést nyernek.

Bátorkodom figyelmüket *Mohácsra* is felhívni. A Duna mellett fekszik közvetlenül. A másik partja a *Margitta-sziget*, amely árnyas fűzfáival, finom homokjával önmagától kikult ki kitünő strandfürdőnek és olyan élénk fürdőélet alakult ki, hogy néha jóleső örömmel elgyönyörködünk rajta, néha azonban keserű önvádat érzünk, hogy eddig nem ismertük.

A szigettel egész nap hajó- és motorosnakközlekedés köti össze a várost s mindenki tetszése szerinti időben mehet fürödni s jöhet vissza. A nem uszók részére uszoda van.

A mohácsi fürdő eddig csak a mohácsiaké és a környéké volt. Idegenek részére nem volt

megszervezve, de azért megfelelő lakóhelyet, élelmezést természetesen lehet Mohácsra is kapni, ami nem kerül többé más vidéki városok élelmezésénél.

A négyszázéves mohácsi vész megünneplésére alakult bizottság már is készíti elő a megfelelő szállásokat, úgyhogy az ideérkezők biztosan elhelyezkedhetnek, akik azonban korábban jönnek, a szállodában is elég szobát és élelmezést kapnak.

Magánosok is adnak ki megfelelő szobákat, élelmezést, amely most van megszervezés alatt s biztosítunk mindenkit, hogy aki egy nyarat itt tölt, máskor is visszavágyik a mohácsi strandra.

Nagyalád

Nagyalád Somogy megye déli részén a Somogyszob—Bares helyiérdekű vasut mentén fekszik. Járási székhely; lakosainak száma meghaladja a négyezret. Főtere, egy 20 katasztrális hold területű, szépen rendezett, árnyas sétányokkal telt park. E téren van a község artézi-fürdője. Furását 1906-ban kezdték meg. 403 méter mély a kut, vize a furás idején 30.5 C volt, s bár azóta hőfoka csökkent, gyógyhatása lényegesen nem változott. 1907—1908-ban épült a forrás fölé a esinos fürdőépület, mely több súlyosított medencéjű kabint, közös termalfürdőt és pihenő helyiséget foglal magában. Vízében az annak idején *Hankó* Vilmos dr. által végzett vegyelemzés szerint különböző vas, mangán, lythium sók, karbonatok vannak, míg szabad széndioxid: 0.0897 és kénhidrogén 0.00122 gr van. Lehűtve nagyon kellemes, általánosan használt ivóvíz. A fürdőt, különösen a háboru előtt igen szívesen felkeresték még a Drávántulról is, különösen reumás, köszvényes és különböző izületi megbetegedésben szenvedő betegek. A háboru és az azt követő forradalmi idők, természetesen, megzavarták a fürdő fejlődését; most azonban a jelenlegi bérlő (a fürdő ugyanis a község tulajdona) minden törekvése odairányul, hogy a budapesti Széchenyi-fürdőben szerzett tapasztal-

MINDEN NYARALÓHELYEN

érdemes mozt felállítani, mert a

M O Z I

a legtávolabbi helyet is közelebb hozza a nagyvilághoz.

Villany nem szükséges.
Forduljon költségvetésért.

„HAFA“ (H. Farkas és Farkas) Kéntechnikai vállalat, Budapest, IV., Gerlőczy-u. ca 11.

latai alapján a fürdőt a békebelinél is magasabb színvonalra emelje. Orvosi rendeletré szénasavas fürdőket, iszappakkolásokat, hidegvizgyógykezelést is végeznek. Különálló kisebb épületben nyitott nyári fürdő is van.

Van a községben négy orvos, fogorvos, két gyógygyeztár. Négy szállódjában, több tiszta vendégszoba áll rendelkezésre. A havi ellátás lakás, ebéd vacsorával átlag 1,200.000—2,000.000 között váltakozik. Lehet azonban magánosoknál is kapni ellátást.

Még megemlítem, hogy a községtől nem messze lévő *Rinya* folyó mentén, szerényebb igényű kirándulásra alkalmas hely is van. Továbbá azt, hogy úgy a fürdőbélrlónél, mint egy másik vállalkozónál egy-egy bérautó is fogadható. *Aláírás.*

Nagybárkány

Nagybárkány kisközség (Nógrádm.) a Budapest—Salgótarján fővonal mellett fekvő *Tar* vasútállomástól hét kilométerre, honnan kocsifuvar 50.000 koronáért bármikor kapható. A község a *Cserháthegeység* által majdnem minden oldalról körülvevett, teljesen egészséges és pormentes völgykatlanban fekszik, honnan a legszebb üdülésre alkalmas helyek negyedórai sétagyaloglás után elérhető. Legszebb helye a *Vöröskő*, mely 250 méter magas, hatalmas kőszikla, amelyről gyönyörű kilátás nyílik husz kilométer távolságra s amely alatt a kiesfekvésű ugynevezett *Feneketlenő* nyújt kellemes szórakozást. Hegyi patakjai rendkívül egészséges és tiszta ivóvizet szolgáltatnak. A község teljesen magyarulakta, becsületes, vendégszerető nép, akik között az üdülők kellemesen éreznék magukat. Nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy környékbeli kirándulólhelye a Magyarországon általánosan ismert *Szentkut* nevű látogatott bucsujárlólhely, tőlünk egy óra járásnyira van. Gyönyörű erdőrészleteken vezet az út oda, hol érdemes látnivalókat, köztük a Szent Ferene-rendi barátok szép kolostorát látja az ember. Az élelmiszerek árai Nagybárkányban átlag 30 százalékkal olcsóbbak, mint a városban. A lakások be-

szerezése egy kissé nehézkes, de amennyiben a t. üdülők e helyet alkalmasnak vélik a nyaralásra, úgy a lakások beszerzésénél segítségre leszek, ha ebbeli szándékukat velem megelőzőleg tudatják. *Oravecz István*, kántortanító.

Nógrádverőce

Nógrádverőce két részből áll, amely két részt a Máv. vasutvonala választja szét, de mindkét oldal közvetlen a vasutvonalig terjed. Jelentősége csak abból a szempontból van, hogy az alsó, a Duna felőli rész a tulajdonképpeni nyaralóltelep.

Lakások kaphatók minden igényeknek megfelelően. Egy szobástól, úgy tudom, négyötszobásig is. A szoba, konylakások ára a szezonra 2 és fél milliótól 4 millióig. Kétszobások 4—6 millió. A háromszobás 5 milliótól.

Az élelmiszerek ára, sajnos, nem a legolcsóbbak, mert kevéssel vannak alatta a pesti áraknak.

A fekvése gyönyörű szép. Közvetlen a nyaralóltelep alatt folyik a Duna, tuloldalon hegyek, a Dunán szigetekeskék, mind kis kirándulól helyek, a falu felett ismét hegyek erdőkkel, ahova szintén szívesen rándulgatunk ki. E mellett rengeteg a gyümölcsfa, gyümölcsöt potom áron lehet beszerezni, így a nyári hónapokban a főtáplálék a gyümölcs.

A Nyugattitól egy és negyed óra vonat. A mindennapi bejárók bérletjegyet válthatnak, ami II. osztályon 640.000 korona, III. osztályon 420.000 korona.

A közlekedés is elsőrangú, mert akinek korán van dolga Pesten, az már reggel 6 órára bent lehet, azután 7-re, 8-ra, 9-re. Visszafelé megint van délután 12 óra 20-kor, 2.10, 4.25, 6.30 és még egy 8 után negyedórával indul Pestről. Én magam is minden nap bejárók és mondhatom, egy cseppet sem terhes.

Bent a faluban van a strand, de aki nem akar a fürdésért fizetni, az néhány perccel tovább sétál és a füzesben kitünő kabinokra talál, ami nem kerül pénzbe.

Az érdeklőlőknek a legkészségesebben állók rendelkezésükre akár személyesen (IV., Molnár-utca 5. II. emelet 8.), akár telefonon: József 69—48, vagy Nógrádverőcén: Honi-utca 365. szám alatt.

Arra kérem csupán az érdeklőlőket, hogy a pesti címen lehetőleg a kora délutáni órákban keressenek, mert dolgom végeztével sietek haza. *Kayos Béla dr.*

Aporusokat nem tömi el a **Yes** Porcellán Poudre alatta az arcbőr él, lélegzik transpirál és szépül.

Ózora

Községünk *nyaralásra igen alkalmas*, amit bizonyít már az is, hogy minden nyáron több-több nyaralót kapunk.

Ez a kevesek által ismert, szép fekvésű község *Ózora* (Tolnamegye). Vasutállomása *Pincehely*, honnan rendszer autójárat van éjjel-nappal Ózorára. A távolság Ózoratól az állomásig nyole kilométer. Autóviteldij személyenkint 20.000 korona.

Folyóvizünk a Sió, mely a község kertjei alatt folyik, égszínkéék tiszta balatoni vízevel.

A Balatonra csónakon szoktunk menni, tőlünk harminc kilométerre esik.

Az egész környék regényes fekvésű, utcai, ugyszólván, nem is láthatók a magasombok közt, mert minden házat lombsátor takar.

Egy ötszázholdas tölgyeserdő a községtől három kilométerre fekszik a dombok között. A község lakossága szintiszta magyar, lélekszáma jelenleg 6000-en felül van. Van nyole tiszta, takaros és szerény vendéglőnk, egy nagyvendéglőnk, több egyesületi helyiségünk, ahol becsületes, magyaros kiszolgálásra számíthat a nyaraló.

Éllemezést napi 25.000 koronáért és szállást ugyanannyiért kaphatnak. Tehát napi 50.000 korona elég. Ez az ár azonban *vendéglői ár és magáncsoknál valószínűleg még olcsóbb lesz.*

Meg kell még említenem, hogy községünk történelmi nevezetességű hely és olyan jó bora terem, amely a szekszárdinak édestestvére. Piacunkról hetenkint 12—14 kofa szállítja Pestre az összevásárolt rengeteg baromfit, tojást, vaját. Legnagyobb bajunk az, hogy közvetlen vasutállomásunk nincsen és így kevesen ismernek bennünket.

Remélem, hogy nyaralóink által községünk jó hírneve csak ismertebbé válik és ha ezt elértem, fáradozásom jutalmát is megtaláltam. Hajlandó vagyok szobákat közvetíteni, de *egyelőre* 10—15 személy elhelyezését tudnám csak vállalni. *Heinlein* Béla kántortanító.

Óbánya

Óbánya község a Mecsekhegység egyik keskeny, vadregényes völgyében, minden oldaláról erdőkösoruzta, magas hegyek által körülövezve, a „Zengő“ alján terül el. A sokféle gyümölcsfában bővelkedő esendes, pormentes kis falut egy, a sziklás hegyekben fakadó bővizű patak szeli át, amely a hegyi patakokat jellemző zugásával s számtalan kisebb-nagyobb sziklás vizesésével zsongítólag hat különösen az elernyedő városi idegekre. Tollam arra gyenge, hogy e vidék mesés természeti szépségeit leírjam, esupán felemlitek egynéhány olyan természeti jellegzetességet, melyek más-hol kevésbé vannak meg s amelyek a községet nyaralóhelynek valósággal predesztinálják. Ilyenek: a már említett hegyipatak körül szőnyegszerűen elhuzódó pászitos rétek, az égnek meredő hegyesúcsokat feketezöldön átkaroló lombos erdők, a madarak ezreinek váltakozóan esiesergő és mélabus dalai, az ózondus s állandóan hűsítő, pompás levegő és a minden irányban elterülő gyönyörű kirándulóhelyek, melyeknek utjai jelzőkkel vannak ellátva.

A faluban eddig is 20—30 család nyaralt minden nyáron, ezek most is előjegyzésben vannak, még 30—40 család azonban elhelyezhető volna, akiknek az egész család részére szükséges egy szoba és egy konyhából álló lakás napi 15—20.000 koronáért biztosítható. Az itteni nyaralók rendszerint maguk főznek, azonban a vendéglőben is lehet étkezni mérsékelt árért, *melyet alulírott körjegyző a nyaralók igényeinek megfelelően állapít meg.*

A község *Hidas-Bonyhád* és *Pécsvárad* vasuti állomások utján közelíthető meg, honét autóval, illetve kocsival csekély díjért befuvaroztatnak. Érdeklődőknek, válaszbélyeg ellenében, alulírott körjegyző szívesen szolgál felvilágosítással. *Habich* Ádám körjegyző, Püspöknádasd.

Az összes fényképészeti cikket olcsón és frissen szállítja,
postán nyaralóhelyekre is
HATSCHEK ÉS FARKAS
 Budapest, IV. ker. Károly-körút 26. sz.

Péi

Pét község a Délivasut mellett (megállóhely) Székesfehérvár és Veszprém között egy kedves erdőborította völgyben fekszik. A fürdőtelep a megállóhelytől három perenyire van. Több szobából álló emeletes épület áll a vendégek rendelkezésére, akiket jóra való vendéglős szolgál ki. Igen rendes és tiszta többkabinos uszoda, nemkülönböztetve meleg kádfürdő is van a telepen. Közvetlen az épület mellett egy kis erdő, a megállóhely szomszédságában pedig egy nagy kiterjedésű erdő van, amelyekben szabadon lehet bandukolni. A kiserdőben az ugynevezett *Barátlakás* romok mellett (ami valaha zárda lehetett) a szabadban hideg fürdő is vehető. Pár kilométerre van *Várpalota* nagyközség, ahol *Mátyás* király idejében épült, de ma is jókarban levő várkastély látható. Innen félóra alatt vasutal be lehet rándulni *Veszprémbe*. Ugyancsak a fürdő szomszédságában negyedóránnyira van *Mátyás* király neje, *Beatrix* királyné által épített nagyszerű halastó, ahonnan igen szép kilátás nyílik a Bakonyra. Ide rándul ki az egész telep közönsége olyankor, amikor a hajmáskéri tüzerek gyakorlatoznak, mert nagyszerűen láthatják a lövedékek hatását. Tekintve, hogy a székesfehérváriak egész idejére le szokták foglalni a rendelkezésre álló szobákat, tanácsos odautazás előtt a fürdő kezelőjével levelezni. *Sömjén* István gazdálkodó.

Pilis

Pilis nagyközség (Pestmegye) a budapest—ceglédi fővonalon, Budapeستől negyven kilométerre, a *Cserhát* végső nyulványai alatt fekszik. A 7000 lakosu csendes vidéki falunak fölbeesülhetetlen értéket ad a száz hold kiterjedésű, festői szépségű kétszázéves *Beleznau*-féle park és a *Gerje* patak, mely évszázados platán- és hársfák között szeli át a parkot.

A történelmi nevezetességű hely az 1700-as években a sok ezer holdas *Beleznay* grófi családi fészke volt, ahol *Mária Terézia* király-

nők is több ízben keresett üdülést. A birtok jelenlegi ura, *Gubányi József*, művészi lélekkel örökdi az e korból fennmaradt ereklyére. Maga a kastély valóságos remeke az olasz művészetnek. A park gyönyörű fái között és a tó partján, még e korból fennmaradt szobrok és művészi faragású kőpadok teszik még díszesebbé a különben is tündéri szépségű helyet. Ebben a szép parkban, az egy kilométer hosszú tavat *strandfürdővé alakították át*.

A fürdő mélysége nyolevan centimétertől két méterig lejt. A nyaralók, üdülők a parkban kellemes szórakozást találnak. Homok- és napfürdők, iszapolások és hidegvizkurák. Gyönyörű esónakutak, szép kirándulóhelyek.

A tejkurázók frissen fejt meleg és jégbe hűtött tejet bármilyen mennyiségben mindenkor kaphatnak. Buffet, ahol a legnagyobb súlyt a tejkurára fektetik.

Lakást és étellemezést a községben elég olcsón lehet kapni.

Vasuti közlekedés Budapestről elég jó.

Az érdeklődőknek szívesen szolgál felvilágosítással *Varju Zoltán* állami tanító, *Pilis* (Pestmegye).

Rákosliget

Rákosliget nagyközség, mely minden tekintetben *mintaközségnek* nevezhető. Budapeستől 15 kilométerre fekszik a gödöllőhatvani vasuti vonal mentén és a Keleti-pályaudvartól számítva személyvonattal 30 perc alatt el-rhető, mint bármely budapesti kirándulóhely villamossal. Naponta Budapeستől 12 vonat indul Rákosligetre, Rákosligetről pedig 14 vonattal tehető meg az ut Budapest, Keleti-pályaudvarra vissza. Így tehát községünk közlekedés szempontjából kitűnő és szerencsés fekvésű. A társadalmi élet szintén elsőrangú itten, mert tisztán a középosztály lakja Rákosligetet. Óslakói hajdani budapesti polgárok, tisztviselők, munkások, iparosok, kereskedők és magánosok.

SZŐNYEG ◉ LINOLEUM

Ebédlőszőnyeg
Kerevetátvetők

Garnitúrák
Gummiárúk

Viaszosvászon
Padlókarpi

Futószőnyegek, kókusz futók minden szélességben legnagyobb választékban.

Linoleum fektetést szakszerűen vállalom.

UNGÁR FÜLÖP Budapest, V., Vilmos császár-ut 18. szám
Szőnyeg, linoleum, gummiárúk nagy raktára

Községünkben mindenféle egyesület ve-
tekszik a műkedvelés és sport különféle ágai-
ban, úgyhogy az itt nyaralók minden téren
teljes szórakozást találnak.

Rákosliget lankás, mérsékelt emelkedésű
dombon fekszik, ezáltal levegője tiszta,
egészséges és teljesen pormentes, utcái tiszták
és amerikai rendszer szerint szabályozot-
tak. Középületei modern építésűek, a házak
villaszerüen kertben épültek, ezért a lakások
teljesen egészségesek és pormentesek. Kitűnő
ivóvíz van, melyet vízvezeték szolgáltat minden
házba. A községben és a házakban villa-
mosvilágítás van. A szomszédban igen kedves
strandfürdők van, az *Ilona-fürdő*, melyben
minden nyári idényben híres uszóversenyeket
tartanak. Van cukrászda, mindenféle üzlet és
hetenkint kétszer mindenben bővelkedő piac,
mérsékelt áru élelmicikkkel.

Közegészségi szempontból egy kitűnően
felszerelt patika, valamint orvosok is rendel-
kezésre állanak a község lakóinak, a nyara-
lásra pedig mérsékelt árban nyári lakások
kaphatók, úgy családok, valamint egyes sze-
mélyek részére, sőt utóbbiak lakás- és ellá-
tásba is részesülhetnek megegyezés szerint,
olcsó áráért. *Kreisel* Alajosné.

**Eredeti amerikai rádiókészülékek és alkat-
részek kizárólagosan náunk kaphatók.**

Detektoros készülék fényezett mahagoni
állványon elsőrangú kivitelben K. 75.000.—

Egycsöves »INTERFLEX« készülék Budapest
és a nagyobb külföldi állomásokat fejhallgatóval veszi.

Háromcsöves „INTERFLEX“-készülék, nagyobb
állomásokat hangszóróval, 25—30 leadót fejhallgatóval
egyetlen tárcsa forgatásával vesz. **Egyszerű kezelés!**

Hatcsöves »ULTRA AUTODYN« készülék
200—600
m. hullámhosszig minden külföldi állomást vesz.

Hétcsöves »ALL WAVE SUPER« a leg-
újabb
és legtehetősebb készülék. 50—1800 méter hullám-
hosszig minden európai állomást hangosanbeszélővel
vesz, kedvező időben Amerikát is fogja.

A **Niagarafalls Co.** Carborundum fix detek-
tor, mint egy enyhítő kristálytiszta hangja utolér-
hetően. — Fenti készülékekhez az összes eredeti
amerikai alkatrészek állandóan raktáron

**SÉLIGMANN
és BALLADA**

elektrotechnikai és
rádiótechnikai vállalat

BUDAPEST, V., JÓZSEF-1 ÉR 11. SZ.

Recsk

Községünk a nyaralóközönség előtt, ugyszól-
ván teljesen ismeretlen, aminek legfőbb oka
abban rejlik, hogy *Recsk* község, mint vasuti
állomás, a vasuti utmutatóban nem fordul
elő.

Recsk község a kisterenye—kisujszállási
helyi érdekű vasut mentén fekszik, a Mátra-
hegység északi oldalán. Vasuti állomásunk,
mely, bár a község belterületén fekszik, a köz-
ség közvetlen-közlelésben fekvő Parád világ-
fürdő miatt „*Parád*“ nevet visel. Naponként
hat vonatunk van, jó esatlakozásokkal. Az ál-
lomásról *Parád-fürdő*be autójárat. A község
igen szép fekvésű, az elég bővizű *Tarna*-patak
kétfelé szeli. Lakossága vendégszerető, békés,
szinmagyar, katolikus, rendkívül tiszta és be-
sületes. Gyönyörű kiránduló helyeink van-
nak és egészséges, pormentes levegőnk.

A *Kanász-vár* romjaiban 15—20 perennyi
élvezetes sétaut után gyönyörködhetünk; a
siroki vár romjaihoz másfélóra gyalogséta
után érhetünk el. *Parád-fürdő*be félóra alatt
árnyas sétauton jutunk, míg az egyéb erdei
kirándulóhelyek közvetlen-közlelésben vannak.
Egészséges ivóvizeink, természetes szénsavas
savanyuvíz (csevice) forrásaink vannak.

A község körorvosi székely. Van a köz-
ségben gyógyszerház, postahivatal, telefon,
csendőrség, továbbá két kertészet és különféle
üzletek.

Tcjt- és tejtermékek, baromfi, tojás és kerti
termesztvények kitűnő minőségben, korlátlan
mennyiségben, olcsón beszerezhetők. Olyan la-
kásokban tehát, ahol konyhahasználatot is
bérelnek, a főzés akadályokba nem ütközik.
Privát lakásokon vagy vendéglőben reggeli,
ebéd, vacsora személyenként havi 80.000 koro-
náért kapható. Szobák árai havi 500.000 koro-
nára tehetőek.

N y a r a l á s r a

**ne felejtse magával vinni
rádiókészülékéhez**

„Le Carbone“ fűtőtelepét!

Sohasem kell áram-
mal tölteni! Bárhol
azonnal üzembe-
helyezhető! Olcsó
üzem az akkumu-
látorral szemben!

Ugy személyes, mint levélbeli érdeklődés esetén az előjáróság készségesen szolgál felvilágosítással és a legmesszebbmenő támogatással. Kápolnai Gábor főjegyző.

Rendes

Rendes kisközség Révfülöp és Badaacsony között, a Budapest-tapolcai vonat mentén, a Balatontól sétatempóban 12—15 perc távolságra fekszik. Tisztviselőcsaládok eddig is szívesen keresték fel Rendest a nyári hónapokban, hol, — tekintve, hogy a külsőségek mellőzhetőek, — teljes nyugalmat és üdülést találtak a Balaton és a vidék természetes szépségei és kellemességei közt. Balatonparton szénsavas (vasas) forrás kitünő ivóvizet ad. A vonat (kivéve a gyors) helyben megáll, állomás közvetlen a falu mellett, posta a faluban van. Déli 12 órakor a fővárosi friss napilapok olvashatók.

A jó nyári menetrend lehetővé teszi kirándulások tartását is, például Badaacsonyra, Balatonfüredre, Keszthelyre, Révfülöpről hajóval a somogyi oldalra. Erdős hegy véd a szelektől, az időjárás szeszélyes változásai Rendest többnyire elkerülik, tán innen a neve is. Kedves, szép vidék, a hegyről kitünő kilátás a Balatonra és a somogyi partra.

Eddig még kiadatlan lakások száma 15—20. Ezek alatt padlós- vagy földesszoba értendő, többnyire közös konyahasználattal. A tüzi-fát a nyaralók maguk szerzik be és vágatják föl. Lakások ára havi 500.000 korona körül. Akad kiadó szoba egy-két személy számára teljes ellátással is (mosás nélkül) naponként és személyenként 60.000 koronáért. *Élelmiszerek árai a budapesti árak alatt mozognak.*

Szerényebb igényű tisztviselők számára Rendes teljes nyugalmat és üdülést nyújtó hely. *Németh Lajos* tanító.

Sárospatak

A gyógyhatásáról híres sárospataki strandfürdő a Budapest—lavoceni fővonal mentén fekvő Sárospatak nagyközség belterületén, a Bodrog-híd közvetlen közelében, a keleti partoldalon fekszik. Vele szemben a Rákócziak ősi vára és Windischgraetz Lajos herceg várkastélya nyújt festői szép hátteret a lassan folydogáló, zöldvízü Bodrogon suhanó tarka esónakok és más vízijárművek melegsziú pompájának. A Bodrog-parton nyolcvan kabin áll a közönség rendelkezésére. A strand homokja a legfinomabb összetételű s a strandfürdő vezetősége által ideálisan tisztántartott homokfürdő a legkényesebb igényeket is kielégíti. A Bodrog egész Magyarország leglassabb folyója, vízében az északkeleti Kárpátok gyógytartalmu forrásai vannak összegyűjtve, melyben a fürdőző kellemesen felüdül s hosszas használat után munkakedvét s életerejét teljesen visszanyeri. A Bodrog-folyó vizének hőmérséklete fürdőszobában, normális időjárás mellett, 26—30 Celsius-fok, mely hőmérsékletet más folyóvizeknél megtalálni nem lehet.

A fürdőtelepet ezidőszertint egy alkalmi egyesülés bérlti a *MOVE Sárospataki Sport-Egyesülettől*, melynek a fürdő kiépítése tekintetében messzemenő tervei vannak.

Évek óta sokan keresik fel Budapestről is ezt a kellemes szórakozóhelyet, hol a természetnyújtotta előnyöket kedvezően egészíti ki a fürdőtelep vezetőségének figyelmes gondoskodása mindazon tekintetekben, amelyeket az idejövő üdültnívágók kényelme és nyugalma megkívánhat.

Sárospatak régen fejedelmek kedvence tartózkodási helye volt, ma érdekes diákváros. Ósrégi főiskolája, nagy intelligenciája, a közönség részére is nyitvaálló, csodaszép iskola-kerkje és vadregényes erdőekkel borított környéke van. Kirándulóhelyei: a *Megyer-tető tengerszeme* (a római korban nyitott bányákkal), *Királyhegyi kilátó*, *Pogánykut*, *Nyulkut*, *Bonckut*, *Cifrakut*, *Szarkakut*, *Radványvölgy*, *Vérmányvölgy*, *Szava-tető*, *Háromhuta*, *Regéci vár* stb. Pincéiben Hegyalja nektárjának szikrázó gyöngye, mint könnyen megszerezhető kincsek vannak elraktározva. Napipiaca, hatalmas környéke folytán, mindig bőven el van látva háztartási cikkekkal és olcsó élelmiszerekkel.

A Sárospataki strandfürdő igazgatói: *Gagyhy Dezső* dr. községi orvos és *Bálint Zoltán* dr. ügyvéd az érdeklődőknek szívesen szolgálnak bővebb felvilágosítással.

Szikora Jenő.

BALATONFÖLDVÁR

A BALATON GYÖNGYE

Magyarország legkulturáltabb fürdőhelye. Villany, vízvezeték, csatornáza. Nagy fejlesztési program megvalósítás alatt.

VILLATELKEK a fürdőtelep területén kedvező fizetési feltételekkel kaphatók

Szenzáció!

Amortizációs építkezés!

Az építkezési tőke 70 százaléka 10 éves amortizációra kapható. Mérsékelt építkezési árak.

Bővebbet Balatonföldvár Fürdőrészenyvtársaság parcellázási irodájában,

Budapest, Rákóczi-ut 44. I. Telefon: József 82-67.

Sírok

Sírok, a község fölötti várossal, a Mátrahegység alján fekszik, erdővel és két fenyvessel övezett hegyek tövében. A község mellett folyik el a *Tarna*, mely kellemes fürdőül szolgál a nyári hónapok alatt. Van állomása, a községtől 20—25 percre gyalogosan. Parád 12 kilométerre van, vasuton is megközelíthető. Négy vonatpár közlekedik naponként. Eger 18 kilométer, jó szerpentin-uttal. Nagyon sok és szép kirándulólhelye van, melyet a turisták és kirándulók szívesen keresnek fel. *Különbön ezt Szerkesztő ur mind tudja, mert tudtommal többször is megfordult már itt s hosszabb időt is töltött itt bujdosolva a komün alatt.*

Élelmiszerek ára nem magas s minden megkapható, mert megterem. A szobaárak egy kissé magasak, de nem kifizethetetlenek. Minden nyugalomra és pihenésre vágyónak merem ajánlani, nagyon kedves, kellemes és szép nyaralólhely.

Zenéről a tarnavölgyi békák teljes összhangu zenekara gondoskodik esti brekegésével.

Érdeklődőknek szívesen szolgálok felvilágosítással, hogyha hozzám fordulnak. *Vágásy Domonkos* plébános.

Soltvadkeri sósó

A *Soltvadkert* mellett fekvő sósó kiváló gyógyhatású. Vizakna, Marosujvár sósfürdőket is pótolhatja. Kiskunhalas, meg Gyopáros sósói fölött előnye tiszta, sekély vize, homokos talaja, óriási kiterjedése és csak közepe felé 2—3 méteres mélysége.

Még meglehetősen kezdetleges. Lelkes emberek azonban sokat tesznek a fürdő felvirágoztatásáért és a sósfürdők használatára utaltak kényelméért. A fürdő használatának megkönnyítésére és olcsóvá tevésére a balatonalmádi légsátrak mintájára deszkából légsátrakat építenek itten, melyeket a legminimálisabb bérért bocsátanak a fürdőzők rendelkezésére. Ilyen légsátrakat egyesek is építhetnek körülbelül egymillió korona befektetéssel.

Másfélmillióból kétszobás légsátor építhető. A légsátrak szétszedhetők, télen beraktározhatók, nyáron bárhol könnyen felállíthatók. Autóközlekedés lesz müuton.

Soltvadkert piaca hetenként kétszer láthatja el a fürdőzőket élelmiszerekkel. Kiváló eikke a finom juhsajt, mely kilónként 20—22 ezer koronáért kapható. Természetesen tej- és termékei, gyümölese, különféle apróbaromfia, nagyon olcsón, nagy mennyiségben kapható. A tojás darabja ezer korona.

Érdeklődők a fürdő szervezőbizottságához fordulhatnak Süss Béla címén, csak levéllileg, Budapest, VII., Akáéfa-utca 55. szám alá.

Szada

Csonkahazánk nyaralólhelyeit keresők figyelmét méltán és joggal hívjuk fel a mi falunkra: *Szada* községre.

Oly közel van a fővároshoz, hogy talán éppen azért nem vették eddig észre, bár az utóbbi években mégis mind többen és többen kezdik felkeresni.

Kisebb pénzü emberek részére kétségtelesen kedvezőbb a nyaralás kérdésének megoldása minél közelebb a fővárosához.

Szada, Gödöllő és Veresegyház között, a MÁV-kezelésű villamosvasut mellett, jó és olcsó, egyszersmind sűrű közlekedéssel a nyugati pályaudvartól alig egy óra alatt érhető el.

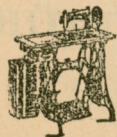
Kinestári nagy erdők veszik körül, a *Rákospatak* vízvázalatójának a Duna és Vác felé lejtő magas dombvidéken fekszik, fekvése magasabb Gödöllőnél, levegője erősebb, *határozottan hegyi levegője van.*

Igen olcsón, egy-kétfélmillióért egy szobakonyhát lehet bérelni, a hus olcsó, elsőrendű marhahus 20.000, elsőrendű borjúhús 30.000 korona, a fogyasztási szövetkezet egyéb cikkek beszerzésénél mindenben a legolcsóbbat és legjobbat adja. Zöldség, főzelékféle és tej, ugyszólván minden házban kapható, hisz innen naponként 10—20 koesi döcög be Budapestre ilyesmivel s aki kiváló gyümölesöt akar élvezni, a *gyümölcstermő Szadánál* jobb helyet nem is találhat.

Szeretjük és védjük a madarat, állandóan hangosak a kertek és gyümölesösök a fülemile-csattogástól, a vadgalamb-bugástól és kakucsztól.

Fürdő innen vasuton öt percre van *Veresegyházán*, közvetlenül az ottani állomás alatt, már egészen modern berendezésű gyönyörű szabad tófürdő; de akinek kedve van hozzá, háromnegyed óra alatt a még szebb

VARRÓGÉPUJDONSÁG!

Tökéletesen híméz, harisnyát stopo', varr átszerelés nélkül. Centrál-bobbin, sütyesztő, családi iparogepcek hatalmas választékban. **Legolcsóbban** részletre is. Vidékre árjegyzék.

KRAUSZ gyári raktára, Budapest IV., Veres Pálné-utca 30. szám.

A Központi Vásárcsarnok szomszédságában.

Szentjakabi tavat is eléri. Orvos ugyanesak öt perenyire van Veresegyházán.

A fogyasztási szövetkezet vendéglőjében olesó és jó étkezés is biztosítható. A lakás-keresőknek az előljárátság szívesen áll rendelkezésre.

Aki tehát Szadán nyaral, a kellemes és egészséges üdülése mellett a pesti étlettel szemben még megtakarítást ér el, a lakbért mindenestre megtakarítja az élet olesóságán és amellet nyaralt. *Alberti Dénes*, községi jegyző.

Szentendre

Az erdőkoszoruzta *pilisi* hegyek aljában és a Duna között fekszik *Szentendre* ósrégi városa. Minden egyes helye-zuga a tizennyolcadik század nyomát viseli. Nines még egy ilyen város, mely szebb volna és egészségesebb helyen feküdne. Nines sehol még egy *Pismán, Stellingpatak, Staravoda, Dömöskapu, Macskalyuk, Smrdan, Bubán, Annavölgy, Izbég*, valamennyi istenadta szépség ezen a vidéken.

A várostól északra öt perenyire van *Pismán*, gyönyörű villáival, gyümölcsöseivel, szőlőivel, csörgedező patakjaival. Pormentes, déli oldalra néz úgy hogy napfélkeltéstől napnyugtáig napsütés éri. Villákban kiadó szobák várják a nyaralókat, sőt penziót is létesítettek 8—15 éves gyermekeknek, havi 1,500.000 koronáért: naponta ötszöri étkezéssel és lakással. Az egyes villatulajdonosok pedig szobát, vagy pedig szobát konyhahasználattal adnak havi 500.000-tól 1,000.000 koronáért. Alkudni is lehet.

Izbég Szentendre egyik kerülete, *Rab Ráby* híres helye, völgyben fekszik, kis helyes házaival szintén nyugalomra óhajtozókat vár. A keresztülfolyó *Bucsina*-patak vadregényessé és bájossá teszi, az itt nyaralóknak ajánlom a konyhahasználatot. Erre van *Dömörkapu, Smrdan, Bubán, Annavölgy*, szép kirándulóhelyek a *pilisi* erdőben.

Magában Szentendrén sok-sok szoba várja a nyaralókat nagyon olesó árban. Már havi 400.000 koronáért lehet szobát kapni.

konyhahasználattal valamivel drágább. Szentendrének van három elsőrangú vendéglője, melyből kettő szállodával rendelkezik. Mind a három jó, szép és kellemes szórakozóhely.

Straszinsky László polgármester a Dunaparton 800 méter hosszú távolságon a nyaralók részére padokat csináltatott, ami lehetővé teszi, hogy a nyaralók a Dunáról jövő jó levegőt órákig is élvezhessék.

Most épülő artézifürdője befejezéshez közeledik s a nyaralók részére az is rendelkezésre fog állni. A Dunán szabad strandfürdő van: tetszés szerinti időben, díjmentesen használható.

A zöldség, gyümölcs rendkívül olesó, a hus a pesti árakhoz igazodik. Szentendrére reggel 8 óra 20 perekor és délután 2 óra 20 perekor az Eötvös-térről indul a MFTR-hajó, a Pálffy-térről pedig óránkint indul a HÉV-vasut. Hajón másfélóra, vonaton egy óra.

Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál *Kvasznitza* Albert, ny. posta s.ellenőr, Szentendre, Gőzhajó-utca 9.

Szentgál

A *Bakony* kellős közepén fekszik *Eötvös* Károly által a *Bakony* című regényében *Mátyás király nemzetes vadászairól, Porkoláb: A szentgáli cigányokról* híres *Szentgál* nagyközsége, amely *Gál* nevű remetéről vette elnevezését.

Csonka hazánk talán legmagasabb, igen egészséges, gyönyörű, változatos fekvésű helysége, köröskörül hatalmas erdőségekkel.

Hegyi levegőt kívánó, gyenge tüdejű, vérszegény, idegerősítő és turistáskodók részére igen előnyös vidék. Van két cseppkőbarlangja, mészgyára, közel fekszik a herendi világhíres porcellángyár, az *ajkai* üveghuta és szénbánya, az *urkúti* mangánbánya, a *várlódi* kőedénygyár és a *bándi* várrom. Turistáskodni szeretők nem csak a természet szépségeiben, de a gyakori szarvascsordákban is gyönyörködhetnek. Budapest felől *Herend*, Szombathely felől *Szentgál* az állomásunk (személyvonat öt óra alatt átszállás nélkül),

ÖRÖK EMLÉK A FÉNYKÉP, KÜLÖNÖSEN, HA MAGUNK KÉSZITJÜK.

DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS ÉS ÁRJEGYZÉK
HATSCHÉK ÉS FARKAS-tól
BUDAPEST, IV. KER. KÁROLY-KÖRUT 26. SZ.

honnan három kilométernek megfelelő kocsit távolságra van az 5000 lelket számláló, nagy területen fekvő, esinosnak mondható, gyümölcskertekkel teli Szentgál községe.

Népe barátságos, vendégszerető, tisztességtudó, szinmagyar. Van református és katolikus temploma, orvosa, gyógyszerháza, postahivatala és urikaszinója.

Lakások kaphatók, megélhetés olcsó; vendéglőiben reggeli, ebéd és vacsora s egy szoba napi ára 40.000 korona. Magánhelyeken olcsóbb.

Balatonalmádiba — Herendről két óra alatt — Jutas—Veszprémen át, átszállás nélkül, naponta háromszor lehet leutazni s ugyanannyiszor vissza a nappali órákban.

Szentgálon eddigél is többen nyaraltak, akik évről-évre ismételen felkeresik.

Érdeklődőknek szívesen válaszol a postahivatal.

Szigetszentmiklós.

Az én falum, a pestmegyei Szigetszentmiklós község, a budapesti helyiérdekű vasutak „Közvágóhid” állomásáról, a Csepelszigeten, Budapeستől 18 kilométerre fekszik. Vasuti állomásunk a község közepén, a Kis-Duna mellett van. Intelligens, szintiszta magyar falu, kálvinista nép lakja.

Nyáralóvendégeink részére, mintegy 1000 lakóházban, elég férőhelyük van. A nyáralószobák nem drágák.

Szabadjon már most ismertetni, mit talál itt a nyáralóközönség.

Budapest—Közvágóhid és Szigetszentmiklós között naponta oda és vissza tizenegy vonat közlekedik, amely Dunaharasztiig villamos, onnan Ráckeveig gőzüzemű. De ismerve a budapesti helyiérdekű vasutak igazgatóságá-

nak előzékenységét, ha a mai forgalom még jobban fellendülne, újabb vonatpárokat vezetne be, hogy az igényeket kielégítse. Az utazás olcsóbbátételére bizonyára bevezetné a fűzetjegyrendszert is. Most a viteldij, nem beszélve az egyszeri utazásokról, amely minden vasuton költséges, a budapesti is érvényes átszállással kombinált havi bérletjeggyel elég mérsékelt.

Szigetszentmiklós község a két, Kis- s Nagy-Duna között fekszik, erdővel körülvéve, a község is teljesen be van fásítva, különösen nemes gyümölcsfajokkal.

A Kis-Dunán lévő strandfürdő, melyet irsai Szabó György nagy anyagi áldozatokkal létesített, annak fejlesztésére az idén is nagyobb befektetéseket eszközöl, a legideálisabb strandfürdők egyike. A meder befelé lassan menetes. A meder feneké kavics és homok, a víz tükörtiszta. A parton végig kitünő fővénymok van. A fürdődíj olcsó, zenedij, gyógydíj és egyéb szállang nincsen. A strand közvetlen összefügg egy árnyas, nagy erdővel, amit strandfürdőnél alig lehet találni.

A strand be van rendezve a vízisport minden ágára, a Kis-Duna Szigetszentmiklóstól le és föl a legtökéletesebb vízisportmeder. A nyáraló, fürdőző, ha vízisportot keres, itt azt is megtalálja.

A nem fürdőző nyáraló illatos, árnyas erdőkben üdülhet. A strand homokja gyógyító hatású angolkóros, gyenge csontozatu gyermekekre. Hogy angolkóros gyermekek milyen esodálatos módon gyógyultak itt meg, nem akarom példákkal illusztrálni, mert még ráfognák, hogy homokunk delejes homok, vagy elneveznék Wunderlich-féle porzónak, azt pedig nem akarom, hogy ezt az istenáldotta homokföldet ilyen sértés érje.

Az ellátás sem a vendéglőkben, sem magánhelyeken nem drága, saját háztartással a legolcsóbban lehet élni. Gyümölcs temérdek sok van és olcsó. Tejtermékeink jóságukról fővárosszerte ismertek. A „szigetszentmiklói tejfel és túró” évtizedeken át fogalomává lett a fővárosban.

Fényezés nincsen, régi nyáralóink háziruhában járnak, azt szólnák meg, aki kiöltözködnék.

A községben két gyakorló orvos, gyógyszerár van. Orvosaink képzettségükről, ügyességükről messze vidéken ismertek.

Szigetszentmiklós község kirándulásokra is alkalmas, a kiránduló társaságok a napot a strandon és az erdőben tölthetik el.

Csajági Csajághy Pál.

AZ EREDETI PÁRISI CLARKS soványító lúdosó

fogyaszt és megakadályozza az elhízást: Nem kell koplalni! Nem kell hashajtó! 4—12 kg. fogyás 6 hét alatt. Teljesen ártalmatlan, illatos és kellemes. 6 csomagot tartalmazó doboz 108 ezer korona részletes utánpótlással.

Clarks párisi soványító krém. Egyes testrészek részleges lefogyasztására. Nagy tégely ára 75 ezer K.

Kapható győgytár és drogériákban. Ha nem kapná, forduljon a budapesti képviselőhez: Zsoldos, Budapest, IV., Városház-utca 14. félelelet.

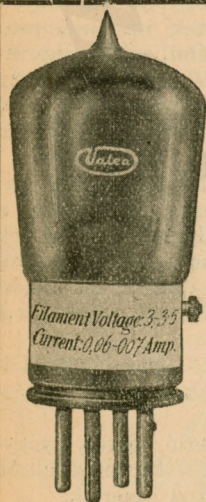
PATE CLARKS

Szilágyi-telep

Szilágyitelepet azok számára ajánlom főképpen üdülésre, akik élethivatásukból folyó lekötöttségük vagy anyagi helyzetük miatt távolabbi, idővesztéssel és sok költséggel járó nyaralóhelyekre nem mehetnek. A fővárosban lakó, munkában elernyedtt kispolgároknak (tisztviselőknak, iparosoknak, kereskedőknek) alkalmasabb nyaralóhely kevés kínálkozik, mint a kies Csepel-szigeten fekvő s Tököl községhez tartozó *Szilágyi-telep*. A fővárostól 20—22 kilométernyire, a Budapesti Helyiérdekű vasutak ráckevei vonalán a közvágóhídi állomásról indulva a nap minden szakában közlekedő vonattal *egy órai utazással lehet elérni*. A vasuti megálló közvetlenül a helységben van, tehát azok, akik hosszabb időt nem tölthetnek távol a várostól, naponta be- és kijárhatnak. Az üde jó levegőn pihentethetik és felrisszithetik kifáradt idegrendszerüket, míg esaládjuk az egész nyári időny alatt gondtalanul élvezheti a testre és lélekre egyaránt kedvezően ható természetadta javakat. A vonat már Szigetszentmiklóstól kezdve változatosan szép gyümölcsös- és szőlőskertek, valamint erdős, dombos vidéken halad keresztül Szilágyitelepig. Maga a telep a Duna két ága között középtájon terül el, jó homokos talaja van, a víz és erdők között kitünő, ózondus levegővel, vérszegényeknek, neuraszténiás betegeknek és angolkóros gyermekeknek első-

rangu gyógyhely. Az erdős dombok által övezett szép vidék élvezetet nyújt a szemnek és a szívnek és igazi nyaralóhellyé predesztinálja ezt a, sajnos, még kevesek által ismert helységet. A fürdőzni óhajtok fél órai sétával juthatnak el a szép részletekben bővelkedő erdőn keresztül a kis Dunaághoz, melynek hőfoka három fokkal melegebb, mint a nagy Dunáé és lassu folyásu, tehát fürdőzésre kiválóan alkalmas.

A telepen a nyári időnyre olesón lehet szobát kapni vagy egész házat is kerttel. Azok részére azonban, akik állandó lakó- vagy nyaralóhelyet akarnak maguk részére biztosítani, igen ajánlatos, ha a jelenleg még a környékhez viszonyított aránytalanul olesóbb áron telket vásárolnak és a kedvező építkezési viszonyok mellett saját izlésük szerint építtetnek maguknak egy kis nyaralót vagy lakóházat. A helységben üzlet, mészárszék, kertészet és vendéglő van, amely utóbbiban állandóan kitünő házikoszt kapható. Tej, tojás és baromfit is lehet kapni bőven és jutányosan, ugyszintén gyümölcsöt, ami itt nagy mennyiségben terem. Akí idejőny nyaralni olesóbban jön ki, mintha Pesten maradna. Az érdeklődőknek felvilágosítást nyújt e sorok írója vagy *Cseh Tivadar* iskolaigazgató, Szilágyitelepen. Egy próbakirándulás mindenkit meggyőz arról, hogy nem kell addig drága külföldi vagy messzefekvő nyaralóhelyekre menni, amíg a főváros szomszédságában ilyen szép fekvésű kellemes, nyaralásra alkalmas, helyek kihasználatlanul vannak. *Weiser László*, Tököl-Szilágyitelep.

Nem kell cipelni
nyaralásra nehéz
anódtelepeket
ha rádiókészülékéhez

VATEA

kétrácsos

csöveket használ

Anódfeszültség 4-12 volt

Fűtőáram 0,06 amp.

**A VATEA kétrácsos
csövek világhírűek!**

A
magyar középosztály
legígazabb barátja

MAGYARSÁG

UNIÓ RÁDIÓ

az Unió Műsz.ki és Gépforga'mi Rt. rádió-á. tállya,
Budapest, Vilmos császár-ut 45
a legmegbizhatóbb szaküzlet. Készülékeket
vidéken felszerelve üzemban ad át. Minden
alkatrészt megrendelésre azonnal szállít.
Díjtalan szakszerű felvilágosítás.

RÁDIÓVOLT MÉRŐKET

Milliampermérőket csak műszergyárban vásároljon
MARTIN és SIGRAY R. 1. elektromos mérő-
műszerek g'vára, Budapest, IV., Váci-utca 18. szám

Szolnok

Szolnok város sokmilliárdos költséggel nagyszabású gyógyfürdőt épít. Bátor a munkálatokat csak mostanában kezdték el, mégis közöljük az alábbi levelet, mert kétségtelen, hogy *Szolnok* a közeljövőben a esonka ország egyik első fürdővárosává fejlődik. (A szerk.)

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Abban a tudatban, hogy a *Magyarság*-nak, a magyar fürdőhelyek és üdülőhelyek ismeretetésére irányuló akciója, nem csak az üdülni vágyók érdekeit képviseli, hanem a betegekét is és hogy azonfelül szem előtt tartja a jövőt is, aminek bizonyosságát adta azáltal, hogy az ismertető eikkeket könyvalakban is kiadja, éppen ezen akció keretén belül megemlítésre méltónak tartom a *Szolnokon épülő gyógyfürdőt* is.

Szolnok város megértette azt a nagy horderejű problémát, amit a magyar fürdőhelyek és gyógyhelyek kiépítése és fellendítése nemzetgazdasági szempontból jelent és megelözte ezzel az összes vidéki városokat.

A gyógyfürdő létesítését megkönnyíti a város kedvező Tiszamenti fekvése. A kegyes fátum, már eleve úgy intézte a város fejlődését, hogy a Tiszapart legszebb és legértékesebb része, üresen maradjon és ilyen szerencsés eszme megvalósítására rendelkezésre álljon. A tervek szép reményre jogosítanak, amennyiben a megvalósítás kereteit, az építkezés tíz évi szünetelése alatt is fokozatosan fejlődő város, fejlettebb igényeihez mérték. A cél helyes tudatára és az eszme tökéletes

megértésére vall, hogy ez a közérdekű intézmény, közvetlenül a Tiszaparton, hatalmas parkkal körülvéve, mintegy elkülönítve a város zajától, szolgálhatja majd a betegek gyógyulást kereső igényeit, közkinesévé vállalva, nemcsak a városiaknak, hanem az egész környéknek, amelyre a város koncentráció hatását kifejezi.

A fürdő gyógytényezői részben természetesen, részben mesterséges gyógyerők: az artézi víz különböző hőfürdők alakjában, termálfürdőkben, külön fürdőkben, vizgyógyintézetben, természetes iszapokból készített iszapfürdők, iszapgöngyölések, helyileg alkalmazott tagfürdők, hőlég-kezelés olyankor is rendelkezésére állanak a különböző izületi, izom, esonthártya, inhuvelly reumás bántalmaiban, akut és krónikus lobjaiban, idegzésében, ischiásban, ideggyulladásokban szenvedő betegeknek, amikor a természetes gyógyfürdőt nem lehet felkeresni. A mesterséges fürdők közül szintén egész éven át igénybevehetőek a sósfürdők, a női bajok, izzadmányok, a szénsavas fürdők szív-, érendszer- és vesemegbetegedések gyógyítására. A gyógyfürdőt a legmodernebb gyógysegédeszközök egészítik ki, mint pl. a villamos fény- és hőlégfürdő, quarefény-kezelés.

A fürdővel kapcsolatos szálloda a legkényesebb igényeket is kielégíti és a legnagyobb kényelmet biztosítja, az étterem pedig lehetővé teszi a legprecízebb étrendi kezelések keresztülvitelét, hízókúra, fogyókúra, ivókúra tartását. Megbecsülhetetlen értéke lesz az intézménynek, hogy pótolja az összes külföldi gyógyfürdőt s bármely más hazai gyógyfürdőnél lényegesen olcsóbb lesz. *Fontányi Sándor* dr., orvos.

Ifj. VAJDA DEZSŐ

RUHA-, KABÁTSELYMEK ÉS SELYEMKÜLÖNLEGESSÉGEK
KOSZTÜM-, KABÁT- ÉS RUHAKELMÉK NAGY VÁLASZTÉKBAN
OLCSÓ ÁRAK! ✂ TELEFON: LIPÓT 974-37. ✂ ALAPITVA 1906.

BUDAPEST, IV. KER. PETŐFI SÁNDOR-UTCA 8. SZÁM

Szurdokpüspöki.

A falunk alkalmas a nyaralásra. Hegy, folyó, patak, erdő és kirándulóhely van bőven. A hegyek 5—800 méter magasak, jelzett turistauttal. A patak (a Zagyva) kevés jóakarattal alkalmassá tehető fürdőzésre.

A lakások ügye is kedvező volna. 2—3 teljes kis falusi ház, 1 elég szép, már le is foglalható. Azonkívül egyszobás falusi kis szoba is van 8—10.

A levelezés elkerülése végett közlöm, hogy a lakást legjobb, ha ki-ki maga foglalja le és alkudja ki. Koszt 12—15.000 korona körül kapható.

Falunk a salgótarjáni fővonalon van, tehát a budapestiek könnyen elérhetik. Gyorsvonattal csak két óra az út.

Az érdeklődők lehetőleg személyesen szerezzenek tájékozódást. Komoly érdeklődőket önzetlenül kalauzol és tájékoztat Szurdokpüspöki (Heves megye) Madarász József áll. tanító.

Taksony

Cimben említett községünk a soroksári Duna és egy másik ág által képezett sziget mellett, *Szigetszentmiklóssal* szemben fekszik. A község a Duna felől nézve magaslaton épült, míg másik része a Nagyalföld homokjához simul. Átesónakázva a Dunaágon (10 perc) a nyaraló ott találja a szigetszentmiklósi nagyon kellemes és egész modernül berendezett strandot. Da ha bántja a nyílvanosság, a taksonyi parton is felette kellemes fürdőt talál, teljesen ingyen. Csak fokozza a fürdés kellemességét, hogy a fürdő mellett a domboldalból kristálytisza forrás bugyog. A vizisportolókra esónakállomás vár, mely a legmesszebb igényeket is kielégíti.

A község ugyan két nines hozzászoktatva a nyaralókhoz, de épp ezt akarom elérni, mikor ez akeióba bekapcsolni óhajtom a község lakóit. Mindazonáltal 10—15 szobát lehetne a nyaralók részére biztosítani, körülbelül havi 300.000 koronáért.

A keleti pályaudvartól 27 kilométerre fekszik Budapesttől. Naponta hat vonat ide és hat vonat oda biztosítja a közlekedést. A közvágóhídtól pedig *Dunaharasztiig* csaknem fél óránként villamos jár. A két község egymástól 20 perenyire van.

A husárok: marhahus 20, sertéshus 28 és borjúhús 32000, tej literje 4000 korona, nyolc üzlet biztosítja itt a megélhetést. A községben villanyvilágítás és kaszinó van.

Aki nagyobbstíliú szórakozástól ment, de testet-lelket üditő nyaralásra vágyik, aki szereti a természetet s el tud mélyedni szépségeiben, annak igaz öröme lesz a Duna lassan tovaömpölygő hullámaiban, zizegő nádasaiiban és tavirózsás poézisében. *Kresz Pál* községi tanító.

Tar

Tar község (Hevesmegye) a Budapest—salgótarjáni fővonal mellett lévő megállóhely, ahova Budapestről naponta 5 vonat közlekedik, ugyanannyi vissza és amely távolságot a vasut 3 és félóra alatt teszi meg. Községünk a Mátra hegység tövében fekszik, ahol sok alkalom nyílik a kirándulásra. Igen sokan és messze vidékről jönnek felkeresni az ugynevezett *csevice* forrásunkat, amely vas- és szénavtartalmu, kellemes ízű viz. Községünk lakói még tél folyamán is a körülbelül félórára fekvő forrásokat felkeresik és sokan más vizet nem is tudnak inni, mert kellemes íze miatt annyira megszokták. E források gyönyörű völgyben fekszenek, a völgy másik oldalán kőbányával. Igen szép és kellemes kirándulóhely az *Ágasvár-hegy*, amelyet esztendőnkint sokszor felkeresnek a turisták és cserkészek is. Ágasvártól egy óra járásra van a *Nagy-Gólya-hegy*, amelyről szép kilátás nyílik és gyönyörű vidék látható. A hegytetőn menedékhely van. Szép hely a *hasznosi vár* is, amely a falutól egy óra járásra fekszik.

Taron a lakáskérdés nagy nehézségekbe nem ütközik, mert sokan szívesen felajánlanák a nyár folyamán szobáikat és természetesen megengednék, hogy vagy külön, vagy pedig közösen a konyhát is használhassák. Olyan vendéglőnk nines, ahol állandó kosztot lehetne kapni, hanem egy itteni lakos a mult esztendőben is a nyaralóknak legálább ebédkosztot adott. Tudomásom szerint ezidén is megtenné. Az élelmiszerek olcsóbban kaphatók, mint városokban és kinek kedve tartja és oly lakást szerezhet, hol főzhet, igen könnyen megoldhatja a kosztkérdést. A lakások aránylag olcsók.

THE HARMONY-BOYS

JAZZ-BAND

Kisebb-nagyobb zenekarok állandóan kaphatók!

BUDAPEST, V., CSÁKY-UTCA 32.

Végül megemlítem, hogy a községtől negyedórai járásra folyik a *Zagyva*, amelyben némelykor fürödni is lehet.

Aki Taron nyaralni óhajt, kellemes helyre jut és a budapesti étellel szemben sokat megtakarít. *Balogh István* tanító.

Taródfa

Taródfán a nyaralni vágyó megtalál mindent kívánsága szerint. Vasvármegye egyik legfestőibb fekvésű községe *Taródfa*. Egy kimagasló dombon fekszik, honnan a tágas Rábavölgyébe nyílik kilátás, a másik oldalon a Pinkavölgye gyönyörködteti szemünket, melynek egy része már a megszállott Nyugat-magyarországhoz tartozik. Közvetlen a község alatt két patak folyik, a *Strein* és *Pinka*, gazdag halakban és alkalmas a fürödni vágyóknak.

Köröskörül értékes lomb- és fenyőerdők emelik a táj szépségét. A kirándulók helyekben meg éppen válogatni lehet.

A legközelebbi vasuti állomás: *Nagycsákány*, a Győr-gráci fővonalon, innen három kilométer. Nagycsákányon szükség esetén ki-tűnő orvos és jóhírnevű patika van. De van egy közelebbi megállóhely, *Horvátmádlja* és a Németujvár felé vezető vonalon *Vasalja* megállóhely. Az utóbbi községben van a posta-ügynökség, innen tíz perenyire.

A faluban és a szomszéd községekben 20—30 család találhat elhelyezkedést jutányos áron.

Több ajánlkozó van, akik szép, berendezett szobát kívánatra konyhával bocsátánának rendelkezésre. Ha nyaraló a főzéssel nem akar foglalkozni, annak is biztosítva volna a jó konyha.

Szívesen vállalom az erre vonatkozó közvetítést. *Schleifer Bertalanné* ny. erdőfőmérnök neje, Taródfa, up. Vasalja, Vasmegeye.

Tárnok

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Ur!

Ha nem volnék Évez óta a *Magyarország* előfizetője, most fizetnék rá elő, — ha nem voltam volna eddig is lelkes olvasója, ezután csak ezt olvasnám — mert szebb, nemesebb, nemzetibb szolgálatot kevés törekvés céloz, mint amelyik megmaradt kicsi országunk rejtett falvait sorozza a szerényen meghúzódó kincsek közé, mint amelyik ott is értéket keres, ahol az mélyen rejtve van. De fanatikusan hiszi, hogy van, mert hiszen mindenkiben van jó, csak keresni kell, minden kis faluban van valami, ami a városban, a városnak hiányzik, ha más nem: zöld, lelket üdítő lomb, fa, erdő, virág; abszolút csend és nyugalom, hová sietve siet az egész évi munkájában elfáradt vándor.

Szeretném, ha az én falumnak is tehetnék szolgálatot, propagálhatnám kis fenyvesek közé rejtett, fürdővel, ligettel, meg sok minden embereknek tetsző szépséggel teli vidékét, hová annyian járnak, hol este megszólal a magyar eigan, durrognak a pezsgők, régi jó módon élnek a mát ismerni nem akaró emberek. De, sajnos, nem lehet.

Mégis minden nyáron nyaral itt pár család; sőt két éve a mai Városi Színház egy kedves csalóánya is itt huzódott meg és süttette magát a naptól.

Még csak természeti szépségünk sincs. Budapesttől ötödik állomás; *Nagytény* villamostól másfél órai gyaloglás. Van hegyünk, jó borunk, utána hangulatos jókedvünk. Itt van a rádió-vevőállomás is. Közben „*Galagonyás*” kis erdő, kellemes kirándulók hely és a nagy melegben a *Benta* patakban nem restelnek az itteni urak és hölgyek fürödni.

Egyszerűség, olesóság. Tej 3000, bor 8—9000 korona. Szoba 100—120.000 korona havonkint, étkezés legolesőbb otthon főzve.

Szórakozás férfiaknak kuglázás, nőknek a séta és a terefa.

Pihenni zajtalanul, esendesen lehet. *Tremkó György* főjegyző.

Tiszabura

Tiszabura Jász-Nagykun-Szolnokmegyében fekszik. A vasuti állomása *Abádszalók—Pusztataksony*. A vasuti állomáshoz a postás két lóval jár ki és mindennap négy-öt vendéget hoz be Tiszaburára. Tehát fuvarost sem kell keresni. A burai postás a vendégeket igen szívesen ide- és visszaszállítja. A postakocsi indul mindennap félegy órákor a vasuti állomáshoz, onnan félöt órákor visszaérkezik Tiszaburára. Tehát mindig nappal, a legjobb, illetve legalkalmasabb időben. A faluban minden kapható, minden kedden hetivásár van, ilyenkor mindent be lehet szerezni. Van egy igen jó kis vendéglője, pár szobával, van benne mészárszék és hentes. A megélhetés nem drága, a borju- és marhahusnak kilója 16.000, a disznóhús kilója 18.000, a tojás ma 900 korona.

A falu aszfaltos gyalogjárdával van kiöntve, a falu közepétől a *Tiszatöltésig* 180 lépés, közvetlen a Tiszatöltés mellett 88 lépés szélességben van a gyönyörű szép füz- és nyárfaliget, amelyet a Tisza folyamernöksége évről-évre tisztán, szépen tart fenn. A *Tisza* partja kvarcos homokterület. Ebben a tiszta homokban veszünk napról-napra jó meleg napfürdőket, a homok puha és a nap sugarait teljesen meleg. Tehát én Tiszaburát lelkemből ajánlom azoknak, akik igazán pihenni óhajtanak. A fürdőhely teljesen pormentes, a Tiszának a tulsó oldala kaszáló, legalább harminc kilométer széles öregerdő, a Tisza medre lapály. Van választott községi orvosunk, kézipatika, a község gyümölcs- és borteremő vidék, bor, szőlő és gyümölcs van bőségesen és igen olcsó.

Most még csak annyit vagyok bátor megírni, hogy ide a vicinálisvonat Kisujszállástól ágazik el Abádszalók—Taksonyig. *Bodó Ignác*, B-listás magyar állampolgár.

Tiszaroff

Tiszaroff nem a mulatni, nem a szórakozni vágyók részére való, de, aki szereti a magányt, a magasban rebbenő pacsirta dicsőimnuszát, a Nagyalföld aranykalászos zizegő tengerét, a hömpölygő szőke Tisza hűs vizét, szereti a napfényt, ki megfáradt testének és lelkének pihenést óhajt szerezni, úgy Tiszarofott okvetlen kell, hogy figyelembe vegye.

Községünk Szolnoktól fölfelé 40 kilométerre fekszik, közvetlen a Tisza partján. Szolnokról hetenként négyszer van hajóösszeköttetésünk.

A Tisza mindkét partján a füz- és nyárfacsodás ligeteket képeznek, amelyek kedves kiránduló helyei a helybeli nagyszámu intelligenciának is. A hires halászlé, a nyáron sült hal mindmegannyi kedvenc eledele a kirándulóknak. A helybeli „Nagyhalász” 20.000 koronáért osztogatja a jobbnál-jobb tiszai halakat kilogrammonként.

Anyagiak tekintetében legyen szabad még megemlítenem, hogy a husnak kilogrammonkénti ára 20.000, tej 2500, turó 3000 korona, vaj 40—50.000, rántanivaló csirke 20—25.000, amiket hetenként kétszer tartott piacon (hetivásár) bőségesen be lehet szerezni, a mindenféle főzelék- és gyümölcsről nem is szólva. Tiszta és butorozott kétágyas szoba, ágyneművel 200—250 korona havonként.

Érdeklődőknek készséggel küld kimerítő választ. *Varga József*.

Tiszaszentmárton

Tiszaszentmárton kisközség (Szabolesvármegye, vasutállóhelyben) a Tisza felső folyásánál, Záhony mellett fekszik. Budapestről, Nyiregyházaán keresztül, Záhonyba több vonat érkezik, de legalkalmasabb az, amelyik reggel hat óra körül indul Budapestről és délután fél 4-kor érkezik Záhonyba. Itt át kell szállni a Záhony—Mátészalka helyiérdekű vonatra s innen az első állomás *Tiszaszentmárton*, ahová négy óra után egypár perccel érkezik a vonat.

Tiszaszentmárton igen egészséges, esendes és szépfekvésű község. A *Tisza* közvetlen a falu mellett folyik, melynek tulsó oldala — sajnos — már cseh megszállt terület. A Tisza mentén szép gyümölcsöskertek és füzesek vannak, ahova a nyaralók kirándulást tehetnek. Fürdésre pedig a Tisza ezen a részén igen alkalmas, mivel a folyó mellett elterülő nagykiterjedésű lapály (homokos fövény) egyenletes lejtéssel ereszkedik a vízbe.

Igaz, hogy községem a fővárostól messze van, de akik csendes, nyugodt helyen akarják eltölteni azt a 2—3 heti nyaralást és akik az alatt a 2—3 hét alatt szabadulni akarnak minden világi zajtól, akik igazán pihenni, üdülni akarnak: azoknak jó lelkiismerettel ajánlhatom községemet a nyaralásra.

Lakást, kosztot, egyszóval teljes ellátást, többeknél lehet kapni a faluban, személyenként egy napra 60.000 koronáért. Ha egy-egy lakáshoz (nem földes) három-, négy- vagy öttagu család szállana, úgy személyenként csak 50.000 koronát kellene fizetni teljes el-

látásért. Megjegyezni kívánom azt, hogy ebben az árban ötszöri étkezés van belekalkulálva, u. m.: reggeli, tizórás, ebéd, uzsonna és vacsora.

Bővebb felvilágosításért az érdeklődők a *Magyarságra* hivatkozva, hozzám forduljanak és én mindenre készséggel válaszolok. *Erdélyi László* ref. tanító, Tiszaszentmárton, u. p. Mándok.

Tokaj

Csonkamagyarországnak még mindig nagy-számu klimatikus helyei között a legelsőek közé sorolandó Tokaj városa. Annak a, talán a földkerekségén is egyedülálló, szép geológiai alakulatnak lábánál fekszik, melyet *tokaji hegy* néven az egész világ ismer. Közvetlenül a város alatt folynak össze a *Tisza* és a *Bozrog* folyók, melyek páratlanul hangulatos-sá teszik a város és környékének areulátát. Üdülésre annyiival is inkább alkalmas, mert a vidéki kisvárosaink által nyújtható kényelmet is biztosítja a fürdőközönségnek. Kirándulóhelyei számosak, sőt, aki a hegyi turiztikát is kívánja üzni, annak is hódolhat.

A Tiszában kiváló strand van építve, melynek homokja fölveszi a versenyt a világnak bármely más hasonló strandjával.

A strandon délutánonként cigányzene játszik, azonkívül eukrászda és hidegbüffé áll a közönség rendelkezésére.

A fürdés díja, minden sallangok nélkül, 5000 korona, aki azonban havi bérletet vált, még olcsóbbra jön ki.

Miután a két szállodának mindössze 14 szobája van, az elszállásolás magánházaknál történik, szobabér havonként 300—600 ezer korona. A szállodákban napi 37.000 korona fizetendő, melyből azonban a fürdőközönség 20% engedményt kap.

Annak a megjegyzésével, hogy a tokaji napi piac nem drága, a vendéglőkben a következő árakon lehet étkezni:

A „*Hangya*“-vendéglőben egyszerű ebéd, vacsora, mely áll levesből, főzelékből feltétel, hetenkint háromszor tészta, a vacsora pedig valamilyen húsételből havonként 600.000 koronába kerül. Ugyanott ebédre leves, sült, salátával vagy főzelékkel körítve, tészta, vacsorára sült, havi 900.000 korona.

Az *Aranyas Vendéglőben* napi penzió, lakással 70.000 korona. Egyszerű menü, mint az előbbinél, 600.000 korona. Továbbá leves, sült, garnirunggal, főzelék, tészta ebéd és sült vacsora 1.200.000 korona.

A város 1000 fürdővendéget könnyen felvesz.

Érdeklődőknek utbaigazítást ad a *Tokaji*

Strandfürdő Egyesület. Mosolygó József g. kath. lelkész.

Tolna-Szakály.

Tolna-Szakály Budapesttől gyorsvonattal két és fél, személyvonattal négy és félóra. Négy gyorsvonat és hat személyvonat közlekedik. A vasutállomás öt pere autóbusszal. Ötezer korona a fuvardíj. A lakások — több, mint száz — gyönyörű kertes, gyümölcsös helyek, tiszták, pormentesek, olesók és minden nyaraló a saját házigazdájától vásárolhat be mindent. A penzióárak 50—60.000 koronáig. De lehet vendéglői étkezés, ennek ára napi 40.000 korona, reggeli, ebéd, uzsonna, vacsora. Azonban lehet saját konyhát vezetni. Az élelmiszerek árai a következők: A tej literje 2200, a turó 9000, a tojás 1000 korona. A baromfi, csirke párja 40—60.000-ig, tyúk 25—30—50.000-ig darabja. A disznóhús 24.000, a marhahús 20.000, a birka 16.000 korona kilója. Zöldség, gyümölcs minden háznál bőven és olesón kapható.

A község magyar lakossága, fürdőhely a *Kapos-csatornában*, amely közvetlen a házak előtt folyik. Kirándulóhelyek: a *Kaposhegyi kilátó*, amely 250 méter magas, negyedóra a községtől, továbbá *Csicsó* bucsujáróhely. Az *Eszterházy-féle Tamási-erdő* 5000 hold, hat kilométer, autóbusszal nyole pere. *Cservölgy*. A község a Dunántul egyik legszebb helye. Tehát azt hisszük, nincs még egy ilyen olesó és könnyen megközelíthető hely a fővárosiak részére.

Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál a „*Falu*“ Földművelésügyi szakályi fiókja Tolna-Szakály.

Tóváros

Az 1920. évben a munkaügyi és népjóléti minisztérium tervbe vette *Tóvárosnak* világfürdővé való átalakítását. A tervek akkor csak tervek maradtak. Most végre ez is a megvalósulás stádiumába jut, de nem a kormány, hanem a hitbizomány révén.

Az *Esterházy-féle hitbizomány* 350 holdas ugynevezett *Öreg tavát* és a 45 holdas *Cseke tavát* egy hibátlan izléssel és rutinnal még az 1873. évben létesített 160 hold terjedelmű angolpark veszi köröskörül, amely angolparkban a százados fák csoportosan vannak képviselve, mind megannyi egy-egy költői, festői parkrészletet varázsolva a szemlélő elé.

A hitbizomány jelenlegi ura: *Esterházy Ferenc* gróf nagy anyagi áldozattal Csonkamagyarország segítségére siet s az elralt *Adria* tengerpart, a *kárpáti és erdélyi* magyar gyógyfürdők pótlásaként az egyetlen

London Szálloda Budapest

VI., Berli-ni-tér 1. A nyugati pályaudvarral szemben.
Tulajdonos **Dökker Ferenc**. Telefon: Teréz 4⁵—93.
80 szoba, fürdőszoba, kávéház, étterem. Polgári árak.

magyar fürdő: a *Balaton* mellé most építi világfürdővé *Tóvárost*.

Előnye Tóvárosnak, hogy a fővárostól mindössze 90 kilométerre van, ahol naponta 10 vonat közlekedik és nagy előnye még az aránytalanul nagyobb olesóság is.

Erősen lythiumos, ásványtartalmu, kristálytisza, 22 Celsius fokú hő- és gyógyforrásai, angolparkban elhelyezett strand-fürdő vizét szolgáltatják.

A parkok óriás kiterjedésű, gondozott pázsitja, hattyukkal, vadkaesák egész rajával s a vízi madarak seregével benépesített tavai, természetes váromladécai, szökőkutjai és barlangjai, a parkban fakadó, lótszvirággal be telepített hőforrása, mely az azurkék, csodás színű kék tavat táplálja, illetve alkotja s végül a háttérnek változatos pompája, a nyaraló felnőttek és gyermekek tizezreit képes befogadni és elgyönyörködtetni.

Sőt aztán ott van a 350 hold kiterjedésű *Öreg tó*, melynek tükörtiszta vize az egy és félmétert a parttól befelé száz lépésre sem haladja meg sehoh, és ez okozza, hogy az amugy is meleg víz a nap tüzetől gyorsabban melegszik át és fürdés szempontjából a tenger vizével vetekedik.

A hitbizomány az ugynevezett Cseke tó egyik hajlásában lévő uszodát modern versenyek céljaira is szolgáló uszodává és a partot pedig nagyszerű homokfürdőkké képezte ki.

A hitbizomány július hó elsején adta át a közforgalomnak a fürdőstadiónt, vendéglőt, kávéházat, buffét, tánctermet, teniszpályákat, regattaházat és különböző szórakozó-meg elárusító-pavillonokat, amelyek mind ez idén létesültek.

Részint a hitbizomány halastavai, részint annak bolgárkertészete, nemkülönben az egész községet jellemző kerti gazdálkodás ontja ama terményeket, melyek a fürdőzők igényeit előnyösen kielégíteni képesek. Egész Tóvárost villanyvilágítása és ugy a járda, mint a sétautak aszfalttal ellátottsága városias jellegűvé teszi. A nyaralók elhelyezéséről egyelőre a község gondoskodik, miután

a szállodák és szükséges épületek, pavillonok felépítése csak az év közepén kezdhető meg.

A nyaralást állandó cigányzene, nemkülönben a környéknek kirándulólhelyekben gazdag szépségei teszik még változatosabbá. *Böszörményi László* dr.

Törökbálint

Törökbálintot, a főváros közönsége régebben nagyon látogatta, de a háboru óta kissé feledésbe ment ez a szép kiránduló- és nyaralólhely. Három oldalról erdőség koszoruzza. Az egész község dombsorok közzé ékelődik és nyáron a lombsátraktól a község alig látható. Fekvése olyan elragadó, akár egy erdélyi hegyi községé, levegője szintén olyan balzsamos és egészséges. Emlékek és régi leletek bizonyítják, hogy a községet és vidékét már az ősember is ismerte és lakta. A községnek rengeteg történelmi emléke és nevezetessége van. A történelmi nevezetességű kastélyt most alakítják át 400 üdülő beteg részére szanatóriummá. A szanatórium tulajdonosa a Ferenc József Kereskedelmi Kórház. A község nevezetességei közül fel-említem a *Notre Dame* zárdát, melynek itt leánynevelő intézete van.

A község kútjainak vize többnyire kesernyés, de karlsbadi kura alkalmazására megfelel. Több mézárós- és hentesüzlet kereskedések, zöldséges- és gyümölcsösbódék vannak s ezek minden szükséglet beszerzését lehetővé teszik. A községben orvos és patika van. A strandfürdő és az uszoda igen látogatott és népszerű. A teniszt kedvelők órákra is bérelhetnek teniszpályát.

A községben 14 vendéglő van, ezek között a Fürdő-vendéglőben vasár- és ünnepnapokon kitűnő cigányzene. Mindenütt jó bor, elsőrendű sörök kaphatók, a menü 18.000 korona, de az étlapszerinti árak is olesók.

A Szent Gellért-fürdőtől a községig sűrű villamosközlekedés van, de Törökbálint a Máv. vonalán a Keleti pályaudvarról is naponta igen sokszor elérhető. A villamos végállomása a fürdővel szemben van, a vasuti állomás 12 perc. Törökbálinton a mult évben 92 család nyaralt, de ennél több lakás is áll a község rendelkezésére. *Timár Gyula* ny. bírósági főtiszt.

Szakorvosi

RENDELŐ vér- és nemi beteg részére. Ezüst salvarsan-oltás. Rendelés egész nap. Budapest, VII., Rákóczi-ut 32. I. emelet 1. (Rókfussal szemben.)

Ujhuta.

Ujhuta község (Borsod vármegyében, Miskolc mellett) a Bükkhegység közepében fekszik, egy terjedelmes völgykatlanban, körülvéve sűrű gondozott erdőséggel. A község 590 méter magasan fekszik a tenger színe fölött, klimatikus hely, *Csonkamagyarország legmagasabban fekvő községe.*

A község megközelítése nem nehéz. Vasútállomás Miskolcra, onnan villamos vezet a vasgyárig, s onnan mindössze 7 kilométer szép erdei kocsin a község. Tekintve, hogy szerpentinre kell feljönni, másfél óra a gyalogolási idő. A lakosság kiadja nyárra a tiszta szobáit, elég jutányos áron, sőt konyháját is átengedi használatra.

Az élelmezés kérdése látszólag körülményes, mivel vendéglő és kifőző hely a községben nincsen, azonban könnyen megoldható, hiszen van a községben két Hangya szövetkezet, egy mézárós- és hentesüzlet, honnan az élelmiszerek könnyen beszerezhetők. Szükség esetén a mindennapos postajáratall Miskolcra is beszerezhető sok minden. Az árak nem alacsonyabbak a budapesti árnaknál, mivel nem termelő község. A lakosság foglalkozása: mészégetők és fuvarosok, kik szerény anyagi viszonyok között élnek.

Pontosan kiszámítani a nyaralási költséget nem lehet. Meg vagyok győződve róla, hogy többre nem kerül az élelmezés, mint Budapesten. Egy pár tájékoztató árat azért közlök: Fuvarköltség a vasgyári villamos megállótól a községbe 80.000 korona, szoba ára havonta 200—300.000 koronáig, ha nagyobb család részére szükséges, esetleg 500.000 korona. A tej literje 4—5000 korona, tiszta és nem lefőlözött, tojás 1000—1500 koronáig. Az árak általában a miskolci piaci árakhoz igazodnak.

Mint említettem, a községet köröskörül erdők övezik. Folyóvíz a községben sajnos nincs. *A lakástól pár lépésnyire már bent vagyunk az erdőségekben és fenyvesekben.* Kirándulóhelyekben is bővelkedik a község.

Hollós tető, Szinva forrás, Thebe, Répás-huta, Gyertyánvölgy, Pénzpatak, Kajlabére, Messzelátó, mind gyönyörű kiránduló helyek, melyeket Miskolcra és környékéről százával keresnek a kirándulók és turisták.

Rövid félórai járásnyira van a községtől a mindinkább épülő Lillafüred és Hámor, hol az idén már strandfürdő is létesül.

Bátran állíthatom, hogy *Ujhuta és környéke a maga nemében vetekszik a Tátrával.* Sokszor elgondolom, mikor kimegyek pihenni az ugynevezett Messzelátóba, ahonnan látható az egész Bükk a maga fenséges valóságában, a haragos fenyőerdők, (innen látható tisztán a Tátra is) ha ez a vidék külföldön lenne, milyen világhírű nyaraló- és üdülőhely lenne ez! Hogy építene ilyen helyre a külföldi tőke szanatóriumokat! Hány gyenge idegzetű és tüdejú ember nyerné vissza az egészségét! Magyarországon ez a drága és megfizethetetlen kincs még ma is kiaknázatlanul — elfeledve hever.

Aki Ujhutára azért jön nyaralni, hogy szórakozzon; az csalódik, *aki azért jön, hogy fáradt idegzetét megpihentesse s gyenge tüdejét megerősítse: az feltétlen meggyógyul.* Az utóbbi években többen felkeresték a községet s találtak gyógyulást. Aki egyszer a Bükkhegységben volt, az nem felejtí el, hanem mindig felkeresi, mikor ideje engedi. A budapesti társaságnak több előkelő tagja évek óta Ujhutára jön nyaralni, kik annyira megszerették a községet, hogy *véleményük szerint Magyarországon ennél ideálisabb, üdülő- és klimatikus hely nincsen.* Sajnálom, hogy meghatalmazás hiányában, nevöket nem közölhetem.

Egyszerű rövid levél keretében mindent részletesen közölni és megírni nem lehet, de a legnagyobb készséggel állok rendelkezésére az érdeklődő olvasóközönségnek.

Kisjókai Takács László körjegyző.

Veresegyház

Veresegyház a vác—gödöllői villamos mentén fekszik a nyugati pályaudvartól, Rákospalota—Ujpest állomásain átszállva, egy óra alatt elérhető. Fürdője: szép fekvésű, nyolc kat. hold terjedelmű tó, nagyon kellemes homokos fenékekkel és szép napos-homokos parttal. Fürdőkabinok, vendéglő a parton vannak. Lakások a faluban az egyes házakban mérsékelt árért kaphatók. Piacán hetenként kétszer a falu termékei: gyümölcs, zöldség-félék, tej, tojás stb. olesón kaphatók. Gyógyisertár, orvos a faluban. A vonatközlekedés oly kedvező, hogy az eddigi nyaralók kényelmesen elláthatták budapesti irodájukat hivatalukat üzletüket. A mult nyár folyamán 26—40 nyaralócsalád lakott idekűnn, a községben még további 100 család kényelmes lakást kaphat, a legtöbb konyahasználattal.

Aporusokat nem tömi el a **Yes** Porcellán Poudert alatta az arcból él, lélegzik transpirál és szépül.

A fővárosi középosztály már évek óta felkeresi nyáron *Veresegyháza községet*. Talán ez a legközelebbi strandfürdővel bíró kellemes nyaralásra kiválóan alkalmas pestvidéki község. Lakás nagyszámban kiadó Veresegyházán, teljes ellátás olelson, husz-harmincezer koronáért kapható, az élelmezés különben sem okoz nehézséget, mert hetenkint szombaton nagy piac áll a fürdővendégek rendelkezésére. A vonatközlekedés elég sűrű és kényelmes. Rákospalota—Ujpestről naponként 6—8 vonat közlekedik. Butorozott szoba egymillió koronáért bérelhető. A község határában fekvő tó körül egész utcatorok épülnek. Ugyanitt olelő házhelyek is előjegyezhetők. Magában a községben már nehezebb házhelyet kapni, azonban a katolikus plébániai és kántorföldek, melyek közvetlen a vasuti állomás mellett terülnek el, — amennyiben a váci püspöki hatóság megengedi — rövid időn belül házhelyeknek parcellázhatnak. Körülbelül hetven kat. hold volna így parcellázható. *Eller Ferenc* plébános.

Vilonya

Vilonya és testvérközsege Királyszentistván a Balaton közelében, erdőktől övezve, a *Bakony* déli lejtőjénél fekszik. A gyönyörű *Séd* folyó szeli át, partjain szebbnél-szebb kertek, gyümölcsösök. Párját ritkító rétek, *Kneipp* plébános vizkurája hiveinek egyenes paradisosom.

Van temploma, jó vendéglője, kitünő tehenészet, mézárós-hentes, fűszeres helyben, kaszinója most épült. A Balatonhoz (Füzfő) 3 és fél, Hajmáskér 5, Veszprém 12 kilométer. Balatonkenese és Balatonalmádi vonaton érhető el. Vasutósszekötése Hajmáskérrel, Lepsényel (Délivasut csatlakozása) és Füzfővel van.

Olelő élet, olelő lakások a magánosoknál.

A Sédben pompás fürdő, szabadban, semmi toalettkényszer, üdülőknek, idegeseknek páratlan.

Posta-távirda *Papkeszi*, saját állomásán

minden vonat megáll, a nem ajánlott postát leadják.

Hatalmas bőrgyára nincs üzemben. Ha valami ügyes orvos a kezébe venné Vilonyát, kevés költséggel meg lehetne napok alatt a magyar *Wörishofent* teremteni, ahol *Kneipp*, *Lahmann*, *Rickli*, *Winternitz* és *Biesérdy* hivei téli-nyári paradisosmot találnának. Üzleti vállalkozásnak is elsőrendű vállalkozás lenne s a külföldre igyekvő kneippistákat és lahmanistákat megtartaná csonka hazánknak.

A villanyvilágítást most szerelik. Közel van Budapesthez, Székesfehérvárhoz, Veszprémhez és Balatonfüredhez.

Mindennemü felvilágosítást szívesen megadnak: *Leuschner György* földbirtokos és *Horváth Lajos* ref. lelkész Vilonyán. Bár felfedeznék a Dunántul e rejtett gyöngyét. *Major István*.

Vírus-telep

Viriusztelepen pedig igazán minden föltálható volna, amit a fürdőző, üdülni vágyó közönség kívánhat. Van jó társaság, van hegység, erdő a villák körül közvetlenül, tehát van jó, pormentes levegő, játékterek, kiránduló, érdekes pontok a közelben s kis távolban is, itt a Balaton szabadfürdőzésre alkalmas és ingyen vize, lehet fürdeni, esónakázni, horgászni egész nap. Ami szintén figyelembe veendő, a társaság fesztelen, nem öltözködik tulságosan senki, a kabinok, fürdők ingyenesek. Csak a koszt, lakás és akinek kedve van rá, a csónakázás kerül pénzbe. A lakás és koszt személyenkint, naponkint előidény- és utóirényben 70 ezer, főidényben (július és augusztusban) 85 ezer korona, esónak egy órára 25.000 korona, de öten is beleülhetnek. Horgászásra a szolgabírói hivatal egész évre ad engedélyt; 40.000 korona volt tavaly, azt hiszem most sem lesz drágább.

Ilyen kiadások és élvezetek talán megfelelők kisebb igényűeknek is.

Viriusztelep (u. p. Balatonszepezd). *Sebestyén Béla* ny. tanító.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

BUDAPEST, VIII., RÖKK SZILÁRD-UTCA 28.

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 1-44.

ALAPITTATOTT: 1897. ÉVBEN.

Zalakoppány

Az én falum *Zalakoppány*. Zalaszentgrót állomástól hat kilométer távolságra, hová a kocsi fuvar tőlünk hatvanezer korona, míg omnét Zalakoppányba háromszemélyes autó nyolevanezer korona. Közelebbi állomás azonban *Zalaszentlászló*, ez csak három kilométer, de csak gyalogutja van, amely kellemes leelőn, a Zala-vizek között vezet.

Az 1300 lakosu, 250 házat számláló falu hegyek koszoruzta völgyben, gyümölcs és akácok lombja alatt fekszik. A lakosok földmivesek, akik jószívü magyarok és foglalkozásuk mezőgazdasági, gyümölestermelési, méhészeti, állattenyésztési ágon kívül főleg a szőlőtermelés. (Sajnos a községet körülvevő szőlőhegyekben 5000 hektoliter jó bor fekszik eladatlanul.)

Maga a falu tele gyümölcsfával, olyan mint az erdő, így a levegő pompás, ivóvizünk elsőrendü. Minden elelmiszer van a községben, bőven tej is, melynek literje 2000 korona. (De ez igazán teljes tej!) Tojás jelenleg 900, bor literje 5000—6000, tyuk 20—25 ezer, marhahus 20.000, sertés- vagy borjúhús 26 ezer korona. Egészséges sétával ki lehet jutni az erdőbe, ahol szabadon lehet gombáznai (a faluban még soha nem fordult elő gombamérgezés!) és eprezni. A házak egyszerűek. (van még néhány cserepetlen, zsppos is) de tiszták. Szobát, konyha és edényhasználatlalt egy vagy több személyre 300—600 ezer koronáért lehet kapni. A vendéglőben egyszerű, magyaros, de tápláló házikoszt kapható havi 600—700 ezer koronáért.

Fürödni lehet a falu alatt folyó tisztavizü *Zalában*, teljesen ingyen. Van római katolikus plébániatemplom, négy tanerős iskola, körjegyzőség, posta, kereskedések, mindenféle iparos a községben.

Kirándulóhelyek elsősorban a legközelebbi (3—5—10 perc) szőlőhegyek, hol a lombkoszoruzta *hajlékok* tövében, üde, pormentes levegőjü gyep-pázsiton kellemes a pihenés és akinek a *természete beveszi*, azt szívesen megkínálgatja a mindenkor kóstoltatni kívánó bortermelő magyar, akiben meg van még az a régi szokás, hogy először maga iszik a borából és csak azután kínálja meg vendégét, bebizonyítván ezzel, hogy a borban sem mérreg, sem bájital nincs. Egyébként az egész környék kirándulóhely. A kies Zalavölgy az utirány a Balatonhoz, Hévizhez. (Héviz 15 kilométer.) Az utak mindenfelé lombbal szégyelvezettek. Négy kilométerre van a templáriusoknak omladozó kolostorromja. Három kilométer a *kallósdí* török meceset, mely most katolikus templom. A szőlőhegyekről festői panoráma nyílik *Rezi*, *Sümege*, *Szigliget*, *Csobánc*, *Tátika* dicsőmultu váraira, valamint a két esonkakupra, *Ságbazaltjára* és *Somló* nektárt rejtegető hófehér pincéire.

Színház, mozi kávéház nincs a faluban. De van helyette hűvös habjaival a *Zala*, melynek partján egészséges levegőben erősödik a tüdő, a nagy esendben felfrissül a munkában kimerült ideg. Nincs a közelben *Jazzband*, de van helyette gulyakolomp, madáresicsérgés, fülemilecsattogás, gólyakelepelés, pacsirtadal, ezenkívül egészséges magyar fiuk és lányok aratódala és jókedvü szőlőmunkások vig danája. Nincs *ylang-ylang* és ottkolon, puder és rouge, de van helyette üditő szénaillat és ózondus levegő, vannak a nap hevétől megfestett barnapiros arek, a hajnali harmattól egészséges hamvas lányok, a kaszálás sportjától megizmosodott ifjak, ringó dereku menyecskék és szittyareu magyarok.

Mindezt pedig nem exotikus nyaralóhelyeken, nem a Rivierán, Baden-Bádban szerették, hanem ebben a faluban, *ahova mi falusiak szeretettel hívjuk, várjuk azokat, akik megelégszenek egyszerűségünkkel és pihennü akarnak.*

Készséggel állok az érdeklődőknek szolgálatára. Körülbelül 50 lakás áll rendelkezésre. Cserkészcsapatoknak elsőrendü táborozási hely. *Békefi László* községi iskolai igazgató, Zalakoppány.

MERCUR CIPŐGYÁR

BUDAPEST,

VI., Dalnok-u. 11. Telefon: L. 988-13.

Legjobban megközelíthető Keleti, vagy nyugati pályaudvartól 46-os villamoson „KÖRÖND” megálló.

Legelőnyösebben beszerezhetők mindenféle férfi-, női- és gyermek, fekete strappa, színes, luxus és fehér vászoncipők, továbbá csizmák, bakancsok és szandálok a legolcsóbban és legjobb minőségben.

Közalkalmazottak részére állandó olcsó cipőakció.

Vidéki megrendeléshez elegendő a lábat harisnyában papírra állva körülrajzolni. — Meg nem felelőt kérésseggel kicserélünk. — A cipők tartósságáért felelősséget vállalunk. — Jó és olcsó harisnyák is kaphatók.

Táborozás és vízi-nyaralás

Az ismert és divatos kimondottan fürdőhelyek a magas árak miatt a lateiner osztály részére számba nem jöhetnek. A szegény emberek részére a legjobb megoldás a *cserkészekhez hasonló sátor-táborozás*. A tavaszi kirándulások során keressünk ki folyóvíz vagy forrás mellett, erdőszélen, napos hegyoldalon egy szép helyet, ne túl közel, de ne is távol valamilyen lakott helytől, s a szabadságidő alatt — a telektulajdonossal csekély összegű használati díjban előbb meg egyezve, — itt felütjük a sátrunkat, s mellé kis ponyvával lefödött földre ástott tüzhellyel ellátott konyhát építünk s kész a nyaralónk.

Az ebéd megfőztével a konyha védelmére szolgáló ponyvát a sátor előtt felfeszítve, kis nappali verandát lehet alakítani, hol az esős időben is kellemesen tölthetjük az időnket. Egy kis detektoros rádióval aztán a külvilággal való összeköttetést is megtarthatjuk, s esténkint elszórakozhatunk, a tábor-tűz mellett hallgatva a rádióhangversenyt. Aki ilyen táborozó életbe csak egyszer belekóstolt s élvezte azt a korlátlan szabadságot, amit ilyen táborozás nyújt, más nyaralásra többé nem is gondol.

Az ilyen nyaraláshoz szükséges eszközök, sátorponyva, néhány bogrács-lábas, takarók, szalmazsák, alig kerül annyiba, mint egy dunamenti vagy balatoni községben egy szoba három-négyhetes bére.

Aki tehetősebb s kedvelője a vízisportnak, az pedig a nyaralás helyett egy hosszabb evezősturát tesz, egybekapcsolva ilyen táborozó élettel. Ennél, akárcsak a régi delizsáncon, patriarchalis lassúsággal és kényellel utazik szebbnél-szebb vidékeken át, anélkül, hogy menetrenddel, szállókkal s más, a modern utazással velejáráo kellemtelen körülményekkel számolnia kellene. Nem sürgeti semmi, addig és annyit utazik, amennyi jól esik s ha egy kedves szép helyre talál, ott tanyáz napokig.

Feledhetetlenül szépek az ilyen turák, az azzal járó apró kalandok, tréfák, kivált ha összeillő és összeszokott társaságban többemagunkkal van benne részünk. Itt nálunk is kezdik már az efajta nyaralást kultiválni, míg Németországban és főleg Amerikában ez a nyaralásnak a legáltalánosabb módja utjabban.

Ismerek itt Budapesten is egy angol esaládot, kinek erre a célra egy „Wigwam“ nevű, könnyű kis kanadai canoejük van, melyen az összes ilyen táborozási kellékek rendkívül szellemes módon vannak elraktározva s melyen, kis sátrort feszítve fölébe, még alvóhelyük is van. Ezzel aztán bekalandozták már majd az egész Dunát, a Siót és a Balatont is, egész nyári szabadságukat a vizen töltve.

Aki tehát igazán nyaralni akar, az ma is olcsón és kellemesen nyaralhat, csak arról a régi szokásáról kell letenni, hogy okvetlen egy divatos, kurtaxával, zenével, naponkénti háromszori öltözéssel sulyosított modern fürdőhelyen, lehetőleg hajnalig tartó bakkvagy chemin de fer-csatákkal tudja a nyaralást elképzelni. *Vízi turista.*

Két nagy áruház együttes olcsó áruajánlata szövet, mosó, selyem és fürdőruházati cikkekben!

Felhívjuk a t. vásárlóközönség figyelmét a dusan felszerelt raktárunk megtekintésére.

Helyszüke miatt az **összes maradékokat** nagy árengedménnyel árusítjuk!

Kötött-, szövöttárúk és uridivatcikkek csak a **Calvintéri** áruházunkban.

Hunnia divatáruház, Calvin-tér 6
Világáruház, Rákóczi-ut 42.
A Nemzeti Színházzal szemben.

MODERN BUTORSZALON

Állandó nagy kiállítás — Teljes lakberendezések.
Olcsó, szolid kiszolgálás.

Feltét en hitelképes
vásárlóknak előnyös **fizetési kedvezmény!**
GASPAR, Üllői-ut 14 és Baross-utca 11.

Gyalog a Balaton partjain

Tekintetes Szerkesztőség!

Nagy örömmel olvastam a *Magyarság*-nak a nyaraltatás érdekeit szolgáló cikkeit. Különösen a vízi nyaralás tetszett, amit egypár barátommal az idén meg is akarok valósítani.

Mindenkinek azonban ezt sincs módjában választania, éppen azért ajánlom a *turistákodást*, amit tavaly nyáron három kollégámmal megpróbáltam és nagyszerűen sikerült.

Még a tél folyamán magunk elé tettük a Balaton térképét, s egy praktikus utitervet készítettünk. Juliusban aztán felhúztunk egypár erős cipőt, hátunkra kaptuk a hátizsákot, kezünkbe vettük a szöges botot, s tiznapos turára indultunk a Balaton északi partján.

A Déliavasuton utaztunk le, Aligán szálltunk ki. Innen aztán át Kenesére s tovább, tovább — egészen Hévizig. Mindig gyalog mentünk, hol országuton, hol dűlőutakon. Naponta körülbelül 15 kilométer utat tettünk meg, tehát kényelmesen utaztunk, volt elég idő fürdésre és pihenésre. Bejártuk a Tihanyi félszigetet, ittunk a „Kékkuti“ savanyuforrásból, felmásztunk Csobáné, Szigliget váromjaihoz, széttekintettünk Badacsony tetejéről, ahonnan messze el lehet látni, tul a Bala-

ton vízén, Somogyországba. A nápolyi öbölhöz hasonlítható szigligeti-öbölben esónakáztunk. Utoljára pedig megfürödtünk a hévizi gyógyfürdőben.

A tiznap elröppent, vonatra kellett ülnünk, s a somogyi partról bámultuk azt a csodás vidéket, melynek szépségeit még mindig oly kevesen ismerik.

Egész utunk alatt csak egy fővárosi tanítóval s két német fiuval találkoztunk, kik szintén gyalogosan „talpalták“ le ezt az utat.

Éjjeli szállásunk mindig valami cserepes tanya illatos szénapadlása volt. Négyyszer aludtunk uradalomba, hol még meg is vendégelték puha kenyérrel és tejjel. Tejet különben egész utunk alatt nagyon sokat ittunk. Ami a legfőbb, nemkerült többé személyenkint, mint 250.000 korona. Igazán csekély összegért megismertük a Balaton egész északi partját. Mennyivel többet ért ez a tiz nap fürdőhelyen töltött tiz napnál!

Tudom, hogy lesznek sokan, akik gondolkodnak rajta s az üdülésnek ezt a legkedvesebb, legszebb formáját választják. Kívánom, hogy legyen számukra ez olyan kellemes, mint amilyen nekünk az volt!

Érdeklődőknek szívesen nyújtok bővebb felvilágosítást. *Boda Gyula* Székesfehérvár, Gyümölcs-u. 10.

Minden igaz magyar ügyért

a

MAGYARSÁG

harcol

a legmagyarosabban!

Nagy tőkéhez juthat,

ha osztálysorsjegyet TÖRÖKNÉL rendel vagy vásárol

Minden
második
sorsjegy
nyer!

Óriási készpénznyeremények!

A legújabb XVII. m. kir. osztálysorsjátékban
az elérhető legnagyobb nyeremény

500.000 pengő

azaz

6 milliárd 250 millió korona

A nyereményeket arannyal, készpénzben fizetjük ki.
A hivatalosan megállapított sorsjegy ára osztályonként

Egész
Kor. 250.000

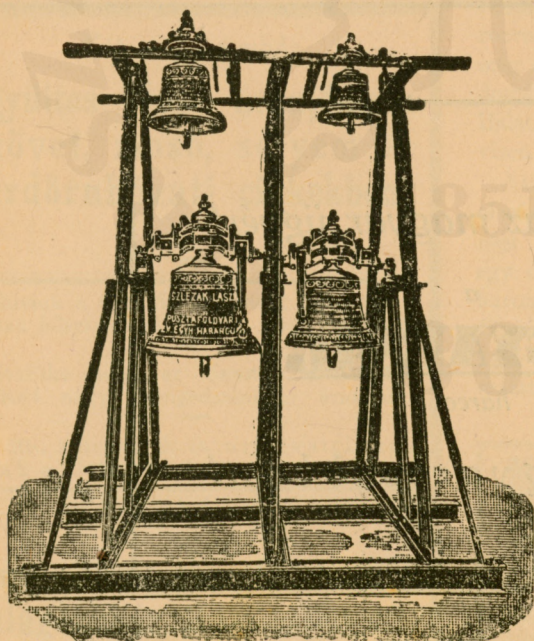
Fél
Kor. 125.000

Negyed
Kor. 62.500

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA BANKHÁZ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

Rendeléseket minden időben eszközölünk!

Rendeléseket minden időben eszközölünk!

Szlezák László

harang-ércöntőde, harangfel-
szerelés és haranglábgyár

Budapest, VI., Frangepán-utca 77.

(Saját házában.)

A nyugati pályaudvartól induló BUR-
vasuti „ÓRHÁZ” megállóhely.

A, B, C, J kocsikkal.

TELEFON : LIPÓT 913-53.

Az 1900. évi párisi világ-, 1921. és 1923.
évi vas- és gépipari kiállításon aranyérem-
mel, 1925. évi kézműipari tárlaton M. kir.
kormány díszoklevéllel kitüntetve.
Számos egyházi elismerőlevél.

Művészielen szép kivitelű és hangban ugy
egyenként, mint összhangban tökéletes ha-
rangokat készítek a legfinomabb harang-
érből, bármilyen nagyságban és meghatá-
rozott hanggal. — Régi felszerelésű ha-
rangokat is ezelem. — Harangokhoz első-
rendű álló vagy fekvő vasállványt készítek.

Harangjaimért a legmesszebbmenő
játállást vállalom!

Előnyös fizetési feltételek!

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Alsóörs	5
Ape	5
Baja	6
Bakonyszentlászló	7
Bálatonudvari	7
Baranya-Bár	8
Bodajk	8
Böleske	9
Budai hegyvidék	9
Cserhátszentiván	10
Cibakháza	10
Csongrád és Alpár	10
Csopak és Paloznak	11
Csörötnek	11
Diszel	12
Dorogháza	12
Dömsöd	12
Dunaalmás és Neszmély	13
Dunaharaszti	13
Dunapataj	14
Dunapentele	15
Erdőbénye	15
Erzsébettelep	16
Esztergom	16
Farkasrét	17
Feldebrő	18
Garadna	18
Gárdony és vidéke	18
Gyömrő	19
Gyöngyös—Mátrafüred	20
Harta	21
Hámor	21
Hévízszentandrás	22
Hódmezővásárhely	23
Hüvösvölgy	24
Jánd	24
Kesztölez	25
Kiskundorozsma	26
Kiskunhalas sóstava	26
Kőszeg	31
Kötelek	31
Mályinka	32
Mátrafüred (Gyöngyös)	20
Mogyorósbánya	32
Mohács	33
Nagyatád	33
Nagybárkány	34
Neszmély (és Dunaalmás)	13
Nógrádverőcze	34
Ozora	35
Óbánya	35
Paloznak (és Csopek)	11
Pét	36

	Oldal
Pilis	36
Rákosliget	36
Reesk	37
Rendes	38
Sárospatak	38
Sírok	39
Soltvadkerti sóstó	39
Sóstó (Kiskunhalasi)	26
Szada	39
Szentendre	40
Szentgál	40
Szigetszentmiklós	41
Szilágyitelep	42
Szolnok	43
Szurdokpüspöki	44
Taksony	44
Tar	44
Taródfa	45
Tárnok	45
Tiszabura	46
Tiszaroff	46
Tiszaszentmárton	46
Tokaj	47
Tolna Szakály	47
Tóváros	47
Tököl (Szilágyitelep)	42
Törökbálint	48
Ujhuta	49
Veresegyháza	49
Vilonya	50
Virüstelep	50
Zalakoppány	51
Táborozás és vízi nyaralás	52
Gyalog a Balaton partjain	53

1851
1866

**A MAGYARSÁG TELEFONSZÁMAI
JÓZSEF 68-90, 68-91, 68-92**

**BÉKÉSCSABAI
FAISKOLA ÉS KERTGAZDASÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BÉKÉSCSABA**

MUNKÁCSY U. 6.

TELEFON: 290. TÁVIRATCIM: FAISKOLA RT. BÉKÉSCSABA

★

IGEN TISZTELT VEVŐINKHEZ!

Szeretettel küldjük meg új árjegyzékünket és abban legelőször őszinte köszönetet mondunk eddigi szives pártfogásukért.

A régi és bevált utról most sem tértünk le: megbízható, gyors és pontos kiszolgálással kiváló minőségű áruinkat a nehéz gazdasági helyzethez szabott mérsékelt áron adjuk Vevőinknek.

Áldozatot és fáradságot nem kimélve, az elmúlt évben is azon igyekeztünk, hogy a modern, tudományos alapon felépült növénynevelést minél teljesebbé tegyük. Mert ha igaz, hogy az ember a gyerekszoba hatását haláláig megőrzi, akkor kétszeresen igaz, hogy minden növény fejlődése és egész élete annak faiskolai, fiatalkori nevelésétől függ.

Az alanyok gondos megválasztása, a legjobb nemesítési módok alkalmazása, valamint a költségtöbbletet nem nézve, növényeink előirásos, szakszerű kezelése, a rovar- és gombakártevők ellen a legalaposabb védekezés, legmesszebbmenő gondosság a fák kiszedésénél és csomagolásánál: mind olyan tényező, amelyek elősegítik növényeink kiváló minőségét s amelyek tudatában nyugodt lelkiismerettel ajánlhatjuk növénykészletünket.

Tisztelettel közöljük, hogy vidéki Vevőink látogatásakor — ha azt velünk előre közlik — a békéscsabai pályaudvaron kocsink mindenkor rendelkezésre áll.

Kérjük, hogy szives pártfogásukban az idén is résztessenek bennünket.

Békéscsaba, 1930. augusztus hó.

Az Igazgatóság.

Eladási és szállítási feltételek.

Termelvényeinket a megrendelés sorrendje szerint szállítjuk. A szállítást ősszel, október hó közepén kezdjük és fagymentes időben rügyfakadásig folytatjuk. Ha az őszi szállítást a fagy akadályozza, — külön rendelkezés hiányában — azt minden előzetes értesítés mellőzésével tavasszal teljesítjük.

A csomagolásért, vasuthozvitelért és fuvarlevélért készkiadásainkat felszámítjuk, — a vasuti (postai) szállítás költsége vevőé. Forgalmi adót nem számítunk.

Szállítás közben történt károkért nem szavatolunk, azokért a vasút, illetve a posta felelős. Mindenki saját érdekében a kiváltáskor vizsgálja meg a szállítmányt.

Fajtaazonosságért és a leirt minőségért az áru számlaértékéig jótállunk. Esetleges panaszokat csak az áru megérkezésétől számított 3 napon belül vesszünk figyelembe.

Ha valamely fajta a rendelés beérkezésekor elfogyott, — ellenkező kikötés hiányában — a megrendelthez hasonló fajtát szállítunk.

Mivel az ültetést és kezelést nem ellenőrizhetjük, a megrendésért felelősséget nem vállalunk.

Minden megrendelést annak beérkeztekor igazoltnak tekintünk. Ha a megrendelés összegét a t. vevő előre nem küldi meg, az áru értékét utánvételezzük.

Személyesen kiválasztott áruk 20%-kal drágábbak. Legalább 100 darab megrendelésénél a csomagolási költséget elengedjük. 1000 darab vételénél árengedményt is adunk.

Per esetén kikötjük a békéscsabai kir. járásbiróság illetékességét.

Általános tudnivalók.

Faiskolánk **talaja** közepkötött, humuszos vályogtalaj. Termelvényeink éppen ezért rendkívül dús gyökérzetűek, edzetek keményszövetűek. És mivel sem mesterséges öntözéssel, sem fejlődésük közben növekedésüket trágyázással nem siettetjük, a kiültetés után a fejlődésben nem állanak meg, hanem akár homokosabb, akár erősebben kötött talajon is kiválóan díszlenek.

Az egyes gyümölcsfajtákat a talaj minősége szerint kell megválasztani. A földmívelésügyi minisztérium által kinevezett **pomológiai bizottság** csonkahazánkat több termelési körzetre osztotta és a közeljövőben hazánk minden községe részére meg fogja állapítani, hogy ott mely fajták a legkiválóbbak. Mi a pomológiai bizottság határozatait a legteljesebb mértékben figyelembe vesszük s a tulajdonosnak már a legkisebb gyümölcsös létesítésénél is segítségére leszünk a fajták leggondosabb kiválasztásánál. Bár óriási áldozatot követel tőlünk, ennek a célnak a szolgálatában **törzsgyümölcsösünket** is átszerveztük.

Már 4 éves **törzsdíszkertünkben** szerzett tapasztalatainkat is készséggel bocsájtjuk a közönség szolgálatába, mert főcélunk nem a növények mindenáron való értékesítése, hanem az ültetőközönség megelégedésének kivívása.

Ha megválasztottuk a környékünkön jól díszlő fajtákat és ismerjük a kiültetendő fák távolságát, azonnal készítsük el a gödröket.

A **gödröket** az ültetés előtt 6–8 héttel korábban kell kiásni, hogy azok felülete, valamint a kiszórt föld, a levegő, nap és csapadék következtében a táplálék felvételére alkalmas, érett legyen. A gödör akkor jó, ha legalább 100 cm széles és 65–70 cm mély. Ne sajnáljuk az ezzel járó munkát, mert a fák gyökérzetének erős kifejlődése főként ettől függ.

Ültetésre legjobb az őszi, vagy fagymentes téli idő. A növényzet ősztől tavaszig látszólag téli álmát alussza ugyan, valójában a táplálék felvételére egyedül alkalmas hajszálygökerek akkor is fejlődnek, táplálékot gyűjtenek és tavasszal, a természet ébredésekor anynyi erőt adnak a fiatal növénynek, hogy az egyidőben hajt az idősebb, régen ültetettekkel. A tavaszi ültetéskor először a hajszálygökereknek kell kifejlődni, ami 2–3 heti késedelmet jelent, – a növény fejlődésében pedig (különösen a mi száraz tavaszainkat figyelembevéve) gyakran egy egész évet, igen száraz nyár esetén pedig a teljes kiszáradást.

Ültetéskor a fák gyökereit egy kissé megkurtitjuk, azután a gyökérzetet sárba mártva, a gödörbe helyezzük. A gyökérzethez olyan porhanyó földet szórunk, amely a gödör felső részeiből került ki. Közben a fát kissé rázogattjuk, hogy a föld minél inkább a gyökérzethez jusson. Célszerű még a gödör szélétől befelé irányuló gyenge lábnyomással ugyanazt elősegíteni. Ha már a föld a gyökérzetet ellepte, rendkívül száraz őszen, egyébként csak tavaszi ültetéskor 1–2 kanna vízzel belocsoljuk s azután szórjuk rá a többi földet mindaddig, amíg a föld rendes felszínét el nem éri. Akkor a fát úgy igazítjuk meg, hogy legalább egy ujjnyival **feljebb kerüljön**, mint ahogyan a faiskolában volt (a fa színéről könnyű ezt megismerni) s azután a kimaradt többi földet — akár őszi, akár tavaszi ültetéskor — a fa törzse körül felhalmozzuk, más szóval: feltöltjük. Ezt a töltést csak május hó közepén igazítjuk el tányéralakuvá, de ha nagyobb szárazság volna, nyáron a fát újra belocsoljuk és újra feltöltjük.

Az elültetett fák **korona ágait** rügyfakadás előtt visszamet-szük. A középső, egyenesen felnövő vezérhajtáson 6–8 rügyet, az oldalhajtásokon 3–4 rügyet hagyunk s a metszés mindig közvetlenül a rügy (kifelé álló) mellett történjék.

A fák további kezelése és védelme állandó figyelmet és munkát igényel, amelyekre nézve igen tisztelt Vevőinknek bármikor részletes utmutatással szolgálunk.

Rendkívül fontos és nagy figyelmet követel a különböző kártevők elleni védekezés. Ennek megkönnyítése céljából ismertetjük az egyes gyümölcsnemek kártevőit. Az a legfőbb célunk, hogy a számtalan helyen ajánlott sok-sokféle védekezési eljárásban egységet teremtsünk és a hangzatos reklámmal hirdetett ezerféle védőszer helyett tényleg csak a kipróbáltakat és jókat ajánljuk.

Gyümölcsfaiskolai rész.

Hazánkban a rendkívül nyomasztó gazdasági helyzet csak akkor fog enyhülni, ha a földbirtokos osztály teherbíró képessége, más-kép: jövedelme fokozódik. Tapasztaljuk is, hogy a régi külterjes gaz-dálkodás mellett majd minden határban kísérleteznek ipari- és keres-keelmi-növények termelésével, csakhogy a jövedelmet szaporítsák.

Világtapasztalat, hogy a legjövedelmezőbb ipari- és kereske-delmi növény a **gyümölcsfa**, mert rendes kezelés mellett egy hold gyümölcsös jövedelme egyenlő 10 hold szántóföldével. Kezelési költsége pedig a fák alatt levő terület ügyes kihasználásával vissza-térül.

Ezek az igazságok késztették a földmivelésügyi minisztériumot arra, hogy soha nem tapasztalt agilitást fejt ki gyümölcsösök létesí-tése érdekében s hazánk gyümölcstermesztésének irányítását kezébe vette.

Bár nem tartozik szigoruan árjegyzékünk keretébe, mégis köte-lességünk volt ezekre rámutatni, mert önként adódik a következte-tés: ha annyira fontos a gyümölcstermesztés, ugyanolyan fontos az is, hogy csak e magasabb szempontokat figyelembevevő faiskolából szerezzük be gyümölcsfaszükségletünket!

Mert maga a gyümölcsfanevelés csak egyszerű mesterség, mit bármely rátermett kertmunkás el tud végezni, de egy magasabb cé-lok szolgálatába állított faiskola vezetése már tudomány, amelyhez sok-sok tudás, önzetlen alaposság és szorosan vett idealizmus, vala-mint folytonos megfigyelés és kísérletek végzése szükséges. Ezek az elvek vezetnek bennünket gyümölcsfaink nevelésénél s hisszük, hogy rendszeres és kitartó munkálkodásunk révén sikerrel járulunk hozzá csonkahazánk gyümölcstermesztésének fellendítéséhez.

Bár a gazdasági viszonyok az elmúlt évben ismét csak rosszab-bodtak, és üzemünk fenntartása is nagyobb terheket rótt reánk, — mint az a következő táblázatból kitűnik, — gyümölcsfaink árát mér-sékeltük.

Gyümölcsfa-árak:

Megnevezés	Magas törzsű 180—200 cm.		Középmagas törzsű 120—150 cm.		Alacsony törzsű 80—100 cm.		Sudár (korona nélkül) 120—200 cm.		Bokor törpefa, 20—50 cm. törzssel		II. oszt. koronás fák kisebb hibával	
	p	f	p	f	p	f	p	f	p	f	p	f
Alma	2	—	1	50	1	20	1	—	1	50	—	80
Körte*	—	—	2	—	1	50	1	20	1	50	1	—
Szilva	2	—	1	50	1	20	1	—	—	—	—	80
Kajszi*	—	—	1	50	—	—	1	—	—	—	—	80
Cseresznye	2	—	1	50	1	20	1	—	—	—	—	80
Meggy*	—	—	1	50	—	—	1	—	—	—	—	80
Dió	—	—	—	—	—	—	1	50	—	—	—	—
Nemes eperfa	2	—	1	50	—	—	1	—	—	—	—	80
Őszibarack	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—
Birs	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—
Lasponya	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—
Mogyoró	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—	—
Szeder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—	—
Köszméte	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—
Ribiszke	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—
Málnatő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
Szamócatő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	05	—	—
Spárgatő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	05	—	—

A *-gal megjelöltekből magastörzsű fát nem nevelünk, mert csak középtörzsön hoznak szép és bő termést.

1 éves magcsemeték:

Vadalma	100 darab	2'50 P
„	1.000	„ 20'— P
„	10.000	„ 180'— P
Vadkörte	100	„ 4'— P
„	1.000	„ 35'— P
„	10.000	„ 280'— P
Myrabolan szilva	100	„ 3'— P
„ „	1.000	„ 25'— P
„ „	10.000	„ 200'— P
Sajmeggy	100	„ 3'— P
„	1.000	„ 25'— P
„	10.000	„ 200'— P
Rosa canina	100	„ 2'50 P
„ „	1.000	„ 20'— P
„ „	10.000	„ 180'— P

Magoncaink annyira életerősek és dús gyökérzetűek, hogy a kiültetés évében biztosan beszemezhetők.

Alma.

A *-gal megjelöltek doucin alanyon mint törpefák is kaphatók.

Legértékesebb gyümölcseink egyike. Kiválóan egészséges, értékes és sokféleképpen feldolgozható, tehát könnyen és mindig értékesíthető. Kiválóságánál fogva gyümölcsösünk 35–40%-át képezze ott is, ahol kifejezetten almatermesztésre nem rendezkedünk be. Tömegtermesztésre igen alkalmas és mint a többtermelés egyik legfontosabb tényezője, rendkívül figyelmet érdemel.

Hazánk talaja és éghajlata a jól megválasztott fajtákat külföldi szállításra is elsőrendűen alkalmassá teszik.

Hegyes vidéken inkább a téli fajtákat, az Alföldön pedig a nyári és őszi érésűeket termesszük.

Nyáron érő fajták:

Arany-alma. Aug. közepén érik. Diónyi gyümölcsei csak befőzésre alkalmasak. Rendkívül bőtermő. Értékesítésre nem alkalmas fajta.

Asztrakáni fehér. Július közepén érik. Gyümölcse közepes nagyságú, kissé savanykás ízű. Az Alföldön is jól terem, és koraiságánál fogva értékes. Inkább házikertekbe való, tömegtermesztésre nem ajánljuk.

Asztrakáni piros. Július végén érik. Középnagy, kerekded alakú és élénk karminpiros színű alma. Íze kellemesen borizű. Rendkívül piacos és főleg az Alföldön tömegtermesztésre kiválóan alkalmas.

* **Áttetsző Klár-alma.** Júl. közepétől érik. Gyümölcse kupalakú, értékével szép viaszsárga. Íze igen kellemes, savanykásan édes. Fája szépen fejlődő és rendkívül korán és bőven termő. Termése – megfelelő ritkítással – igen értékes. Tömegtermesztésre még nincs bevezetve, pedig az Alföldön arra igen alkalmas.

* **Charlamovszky.** Július közepén érik. Lapos, kerekded alakú gyümölcse a napos oldalon élénkpiros és csikozott. Husa kissé puha, de igen jóízű. Piacon kedvelt fajta. Bőtermőségénél fogva igen hasznothozó. Tömegtermesztésre felvett fajta.

Kecskeméti vajalma. Jul. végétől érik. Tojásdad alakú, sárga alapon élénkpirossal csikolt gyümölcse közepnagy. Igen kedvelt piaci fajta. Fája közepes fejlődésű, edzett, korán és bőven termő. Az Alföldön tömegtermesztésre alkalmas.

Nyári fontos. (tüköralma). Aug. közepétől érik. Gyümölcse igen nagy és kitűnő háztartási és piaci alma. Az Alföldön jól diszlik, tömegtermesztésre alkalmas.

Virginiai rózsza. Szept. elejétől érik. Kisebb, a napos oldalán élénk rózsaszínű termése izletes és rendkívül keresett. Elterjesztése az Alföldön kívánatos.

Ősszel érő fajták:

Gravensteini piros. Okt. közepétől érik. Elég nagy gyümölcse sötétpirossal csikozott, piacon és háztartásban egyaránt megbecsült fajta. Fája edzett, erős növéssü, nem korán, de párásabb vidéken igen bőtermő. Ezért az Alföld nem minden vidékére való.

Lángos bibornok. Szept.-októberben érik. Igen szép szabályos koronát alkotó fajta, mely főleg élénk színű gyümölcseivel rendkívül piacos. A szállítást igen jól bírja, ezért tömegter-

mesztésre felvett fajta. Csak egyéves sudárban kapható.

Lord Grosvenor. Aug. végétől érik. Gyümölcse középnagy, világossárga, kellemesen borizü. Jó háztartási fajta, mely inkább házikertekben érdemel elhelyezést.

***Sándor cár.** Szept. elejétől érik. Egyike legnagyobbalmáinknak, mely úgy ízénél, mint mutató külsejénél fogva igen piacos. Fája erőteljes, korán és bőven termő. Védettebb helyeken tömegtermesztésre igen alkalmas.

Télen érő fajták:

Ananász renet. Nov. – ápr. érik. Sárga, barnán pettyezett, középnagy, értékével igen izletes alma. Fája gyenge növéssü, korán és rendkívül bőven termő. Az Alföld házikertjeiben is kiválóan díszlik.

Batul. Nov. – febr. érik. Középnagy, mutatós s izletes gyümölcse rendkívül ismert és keresett. Tömegtermesztésre nagyon ajánlható.

Baumann renet. Nov. – jan. érik. de késő tavaszig eltartható. Gyümölcse közepes, néha nagyobb, gömbalaku. Szinte majdnem teljesen bevont éléknpiros, a napos oldalon vérvörös csikokkal. Ize igen kellemes, husa bőlevü. Fája edzett, terebélyes, bőven termő. Tömegtermesztésre igen alkalmas fajta.

Blenheimi renet. Nov. elejétől érik, febr. végéig eltartható, igen jól értékesíthető fajta. Gyümölcse nagy, kissé lapos,

értével sárga alapszíne halvány pirossal bevont. Fája szabályos, erős növéssü, későn termő, védett helyet kíván. Az Alföldre nem ajánlható.

Boiki alma. Dec. elejétől érik, ápr. végéig eltartható gyümölcse igen finom, keresett. Inkább kisebb, de értékével aransárga, napos oldalán éléknpirossal bevont. Fája szabályos növéssü, nem korán, de később annál többet termő, edzett. Az Alföld párásabb helyein is kiválóan díszlik, ilyen helyre jobban ajánlható a Batulnál.

***Boscoopi szép.** Nov. – febr. érik. Gyümölcse nagy, kissé kupalaku, élénk-sárga színü, itt-ott piros csikokkal. Izletes csemegealma. Fája kissé elterülő koronát képez. Inkább nyirkosabb vidékre való.

***Budai Domokos.** Dec. – ápr. érik. Kiváló hazai fajta. Gyümölcse elég nagy, gömbalaku. Színe élénksárga, mely jórészt

pirossal takart. Fája igen edzett, bőtermő és talajban nem válogatós. A szárazságot jól bírja. Minden pártolást megérdemel. Csak doucin alanyon, egy éves sudárban kapható.

Champagnei renet. Dec. – ápr. érik. I. oszt. csemege gyümölcse középnagy, szabályosan gömbalaku. Fája gyengébb növésű és inkább hegyvidékre való, hol korán és bőven terem.

Daru alma. Nov. – dec. érik, de sokáig eltartható. Izletes és hálás fajta. Gyümölcse nagy, kuposan gömbalaku. Sárga alapszíne sötétpirosan erősen csikozott. Fája edzett, erős növésű, korán és bőven termő. Tömegtermesztésre az Alföldön igen ajánlható.

* **Entz rozmarin.** Dec. – febr. érik. Kiválóan piacos fajta. Gyümölcse nagy, kupos gömbalaku. Színe világossárga, napos oldalon halványpirosal bevont. Fája szép, felálló koronát képez. Nem korán, de később annál jobban termő. Talajban nem válogatós. Tömegtermesztésre kiváló fajta.

Jonathán. Nov. – febr. érik. Legkeresettebb és legfinomabb téli almánk. Gyümölcse középnagy, kissé lapos és kupos gömbalaku. Színe majdnem sötétpiros. Ize illatos, kellemes, husa bőlevű. Fája gyorsan növekedő, de vékony ágai miatt csüngő, terebélyes koronát alkot. Elég korán és bőven termő. Hazánk minden vidékén jól diszlik és tömegtermesztésre első helyen ajánlható.

* **Kanadai renet.** Nov. – febr. érik, de tovább is eltartható. Gyümölcse igen nagy, kupos gömbalaku. Színe sárga és

barnán pettyezett. Ize kiválóan fűszeres. Fája jónövésű, koronája terebélyes. Korán és bőven terem. Inkább védettebb helyekre való, hol tömegtermesztésre is alkalmas. Doucin alanyon egy éves kapható.

* **Kasseli renet.** Nov. – től érik és késő tavaszig eláll. Kiváló csemege fajta. Gyümölcse nagy, gömbalaku, élénksárga, piros csikkal. Fája edzett, buján növekszik, de bőventermő. A kissé nyirkosabb talajban megérdemli a tömegtermesztést.

* **Landsbergi renet.** Dec. – jan. érik. Középnagy, gömbalaku, sűrűn pontozott, sárga alapszínnel, mely a napos oldalon gyakran pirosodik. Fája erős növésű, nem korán, de bőven termő. Talajban nem válogatós, miért is keresett fajta.

Londoni pepin. Nov. – márc. érik. A Jonathán után legkeresettebb almánk. Gyümölcse mindkét végén belapul és erősen bordázott, kálvilszerű. Innen ered „magyar kálvil” elnevezése. Színe sárga, mely a napos oldalán barnáspiros színt kap. Ize kiválóan fűszeres. Fája közepes növésű, koronája szabályos alaku. Talajban nem válogatós és kellő ápolás mellett mindenütt jól diszlik. Tömegtermesztésre kiváló fajta.

Magyar tányéralma. Dec. – től márc. – ig érik. Gyümölcse igen nagy, sárga alapszínén piros csikkokkal. Elsőrendű piaci és háztartási alma, melynek fája igen edzett, szabályos növésű. Bár szeles vidéken termését nem hullatja le, az Alföldön csupán nyirkos talajba való. Igen nagy előnye, hogy gyümölcse tartós és jól szállítható.

Masánszky alma. Dec. elejétől ápr. érik. Inkább kisebb és tompán kupos gyümölcse élénk-sárga, a napos oldalán feltűnő pirossal bevonva. Husa kemény, miért a szállítást jól bírja. Fája igen edzett, későn, de rendkívül bőven terem. Dombos, párás vidékeken tömegtermesztésre is alkalmas.

Muskotály renet. Dec. – febr. érik. középnagy, elsőrendű csemege alma, nevéhez méltóan muskotályos ízzel. Inkább házikertekbe való s a nedvesebb talajokat hálálja meg.

* **Nemes sóvári.** Nov. – dec. – ben érik. Gyümölcse kiválóan piacos és elsőrendű. Alakja nagy, kissé tompított, színe sárgás alapon, pirossal bevont és erősen csikozott. Fájajónövésű, koronája szabályos felálló. Száraz talajon közepesen diszlik, de dombos, hegyes vidékeinken tömegtermesztésre igen ajánlható.

* **Nemes szercsika.** (Szabadkai nagy szercsika). Dec. – jan. – ban érik. I. oszt. fajta. Ize fűszeres, savanykásan édes. Halvány-sárga gyümölcse széles, gömbalaku. Fája erős növéssű, feltörő koronájú. Rendesen és bőven termő. Az Alföld humuszos talaján igen jól diszlik és tömegtermesztésre igen alkalmas.

Orleansirenet. Nov. – febr. érik. Gyümölcse középnagy, lapos gömbalaku. Színe élénksárga, halványpirossal és élénkebb sávokkal tarkítva. Ize igen finom, fűszeres, savanykás. Fája erős növéssű, koronája felálló. Védettebb fekvésű és tápdus talajt kíván.

Parker pepin. Dec. – márc. érik.

Gyümölcse középnagy, lapos gömbalaku. – Színe sárga, barnás mázzal bevont s ezért nevezik bőr- vagy kormos almának. Ize rendkívül finom, leves, fűszeres. Fája gyorsnövésű, koronája terebélyes. Igen korán és rendkívül bőven termő. A férgesedésre hajlamos, de „Arzola 45” permetezéssel könnyen megóvható. Talajban nem válogató, de az Alföldön jobb ízű gyümölcsöt terem. Gondozás mellett tömegtermesztésre ajánljuk.

Pónyik alma. Nov. – től febr. végéig érik. Kiválóan csemege és piacos fajta. Inkább nagy gyümölcse laposan gömbalaku, sárga, nagyon kevés piros bevont. Fája edzett, későn termő és csak hegyvidékre való.

Ribston pepin. Nov. – jan. érik. Gyümölcse középnagy, néha nagy. Sárga alapszínen rozsdásan csikozott. Ize kellemesen savanykás és fűszeres. Kiváló csemegealma. A mélyrétegű és párás helyeken nagyon jól diszlik. Fája erőteljes növéssű. Korán és bőven termő.

* **Sárga szépvirágu.** (Belle Fleur). Nov. – márc. érik. Gyümölcse nagy, tojásdad, majdnem kupban végződő. Színe mutatós sárga, ritkán pirosas. Ize fűszeres, borizű, igen lédus. Fája erőteljes, de szabálytalan koronát alkotó. Korán és a párásabb helyeken bőven termő. Tömegtermesztésre kiválóan alkalmas fajta.

Sikulai. Jan. – ápr. érik. Nagy gyümölcse kissé lapos, gömbalaku, rendszerint vérpiros színű. Értével kellemes ízű és bőlevű. Fája eleinte lassan nő, de később hatalmas koronát

nevel. Edzett fajta, mely igen bőtermő. Kiválósága és kere-
settsége miatt tömegtermesz-
tésre alkalmas. Az Alföldön jól
diszlik.

Simonffy piros. Okt. – dec. érik.
Legkorábbi és leghálásabb téli
almánk egyike, mely az Alföl-
dön különösen kitünik tömeg-
termésével. Gyümölcse kö-
zépnagy, kissé laposan göm-
bolyü. Értével sötétpiros színű,
alig észrevehető csikokkal. Ize
kellemesen fűszeres. Igen lé-
dus. Fája gyorsan növő, de sza-
bálytalan, elálló koronát képez.
Rendkívül korán és sokat te-
rem. Az Alföldön tömegter-
mesztésre kiváló fajta.

Téli arany parmén. Nov. – jan.
érik. Középnagy, néha nagygyü-
mölcse kissé kuposan gömb-
alaku. Narancssárga színét pi-
ros csikok tarkítják. Ize igen
fűszeres, kellemes. Fája szépen
növő, szabályos koronával. Ki-
váló, de kissé kényes, érzékeny
fajta, mely kellő gondozás mel-
lett azonban rendkívül kere-
settségénél fogva tömegter-
mesztésre is alkalmas.

Téli citrom-alma. Nov. végétől
ápr.-ig érik. Keresett, kellemes
ízű alma. Fája erős növéssü, ko-
rán, és sokat termő. Mindenütt
jól diszlik. Ültetésre ajánlható.

* **Téli fehér calvill.** Az almák ki-
rálya, azonban csak védett
helyre, főleg házikertekbe való.
Doucín alanyon kapható.

Téli fehér tafota. Dec. – ápr.
érik. Kisebb gyümölcsei gömb-
alakuak, viaszszinűek. Ize első-

rendően kellemes. Fája edzett,
tavasszal később virágzó, ami-
ért a fagy ritkán tesz benne
kárt. Talajban nem válogatós.
és mivel korán és bőven termő,
tömegtermesztésre is alkalmas.

Téli piros calvill. Kora télen
beérő, kellemes ízű és piacos
fajta. Nagy alaku gyümölcse
élénkpirossal csikolt, igen mu-
tató. Fája közepes fejlődésű,
korán termő és jól türi a szára-
zabb éghajlatot. Pártolásra ér-
demes fajta.

Téli piros pogácsa. Jan. – márc.
érik. Kiválóan piacos és ház-
tartási alma. Nagy gyümölcse
laposan gömbalaku, néha egyik
oldalán hizottabb. Élénksárga
alapszínét a piros egészen be-
vonja, vörös csikozása pedig
feltűnő. Értével elveszti fanyar
ízét s kellemesen savanykás és
fűszeres. Fája edzett, erősen
növő. Terebélyes koronát al-
kot. Különösen az Alföldön
tömegtermesztésre igen-igen
alkalmas.

Török Bálint. Nov. – márc. érik.
Nagy gyümölcse ismert és ke-
resett. Értével majdnem telje-
sen feltűnő piros, csak az ár-
nyékolt részeken zöldessárga.
Ize kellemes borizű. Fája ed-
zett, gyorsan növő, koronája
terebélyes. Korán és bőven
termő. Talajban nem válogatós,
tömegtermesztésre igen alkal-
mas.

Uj arany parmén. A közkedvelt
téli aranyparménél tovább el-
tartható annak minden kiváló
tulajdonságával. Csonka hazánk
minden részére ajánlható.

Megjegyzés: Főcélunk az Alföld gyümölcskulturájának szolgálata s
ezért alábbiakban közöljük azokat a fajtákat, amelyek az Alföldön sa-
ját megfigyeléseink szerint tömegtermesztésre kiválóan alkalmasak:

Nyáron érők: Áttetsző Klár alma, Asztrakáni piros, Nyári fontos, Kecskeméti vajalma.

Ősszel érők: Gravensteini piros, Lángos bibornok, Sándor cár.

Télen érők: Ananász renet, Entz rozmarin, Jonathán, Londoni pepin, Nemes szercsika, Parker pepin, Sárga szép virágu, Sikulai, Simonffy piros, Téli piros pogácsa, Török Bálint, Uj arany parmén, Téli fehér tafota.

Mindenféle gyümölcs legjobban akkor értékesíthető, ha egyfajtaból sok van!

Az almafák kártevői:

1. **Vértetű.** Fehér, gyapjas váladékáról mindenki megismeri, mely nem a gyümölcsöt, hanem a fát, különösen annak vékonyabb galyait lepi el, avagy a repedt, sérült helyekre rakódik és néhány év múlva az egész fát tönkreteszi. A fa gondos tisztogatása, a sebhelyeknek és repedéseknek **Almola** vértetűkátránnyal való bekenése mellett nélkülözhetetlen szer ellene a téli **Enda**-permetezés, mely fagymentes időben, lehetőleg február havában végzendő s permetezéskor a főbb gyökerek is kibontandók és Endával bekenendők. Téli permetezéskor 100 liter vízhez 10 kg. Enda keverendő. A vértetű ellen nyáron nehezebb védekezni. A vastagabb és legalább 2 éves ágakat hasonló keverékű Endával beecseteljük, a friss hajtásokat pedig 1⁰/₀-os **Thanol** essenciával vagy 6⁰/₀-os **Libex-el** megpermetezzük.

2. **Almamoly.** Virágzaskor és közvetlen utána hatalmas rajokban lepi el az almafákat, petéit gyorsan lerakja s ezekből néhány nap múlva kikél a kis féreg, mely befurakodik a gyenge termésbe. Egyikből a másikba s így egy féreg 8—10 almát is tönkretesz, időelött elorsvasztja s a gyümölcs fejletlenül, később éretlenül lehull. Majd a féreg újra behuzódik, ismét almamoly lesz belőle s így az almát kétszer, neki kedvező időjárás mellett háromszor is pusztítja. Virágzás után és rá 2—3 hétre, az Alföldön még június közepén is **Arzola**-val (100 lt. vízhez 25 dkg) kell ellene permetezni. (Amerikában és Ausztráliában az almamoly ellen ötször is permeteznek, de el is árasztják az egész világot — sajnos hazánkat is — hibátlan mutató almáikkal!).

Törzsgyümölcsösünk első almatermése a mult évben volt. Nyári almáinkat ötször, a télieket hatszor permeteztük be „**Arzola 45**”-tel és az eredménynek csodájára jártak. Több mint 100 drb. alma közül 2—3 drb. volt csak férges.

3. **Pókhálós-moly.** Tavasszal és csak egyszer rajzik. Finom szövedékkel vonja be úgy a virágok, mint a hajtások végeit. Kártétele igen nagy, termésünket egészen tönkre teheti. A még télen is látható hernyófészkeket leszedjük, elégejük s azután még télen megpermetezzük a fát Ednával, virágzás után pedig rögtön Arzollal.

4. **Bimbólyukasztó bogár.** Az almafa virágbimbóit megfurja, abba petét rak s a kis, fehér kukac a bimbó belsejét s ezzel a termést elpusztítja. Könnyű megismerni arról, hogy a bimbó megbarnul és elszárad. Ez a kártévő évente csak egyszer szaporodik s az almafa kérges, repedezett helyein telel. Gondos törzskaparás, Almola bekenés és Edna permetezés feltétlen elpusztítja.

5. **Levéltetvek.** A fiatal hajtások és gyenge levelek nedvét szívják, azokat összezsugorítják és a fejlődésben megakadályozzák. Télen Endával permetezzünk, tavasszal pedig, a levéltetvek jelentkezésekor azonnal 1⁰/₀-os **Thanol** essenciával vagy 6⁰/₀-os **Libexel**. A permetezést annyiszor kell megismételni, ahányszor a levéltetvek jelentkeznek. Téli permetezés esetén nem lesz sok bajunk velük.

6. **Fusicladium.** Gombabetegség, mely legszembetűnőbb a már érő almák felületén mutatkozó sötét, ragyszerű foltokban. Az alma könnyebb romlását idézi elő és a fusicladiumos alma mint III. osztályu gyümölcs is alig értékesíthető. Ellene a téli Enda-permetezés mellett virágzás után, május végén és június közepén **Tutokil**-lal permetezzünk. (100 lt. vízhez 1 1/2 kg. Tutokil + annyi frissen oltott mész, hogy a vörös lakmusz papír kék, a fehér fenolftalein papir pedig vörös legyen). Tutokil-permetezés esetén Arzollal főlöszleges permetezzünk, mert benne arzén is van.

7. **Lisztharmat.** A leveleket, gyakran a gyümölcsöt is lisztszerű képződmény

vonja be, mely gombabetegség következménye. A fa életműködése erősen csökken, a gyümölcs éretlenül lehull, gyakran már a fán elrothad. Teendő: téli Enda-permetezés, rügyfakadás után $1/20/0$ -os **Sulfarol**, virágzás után, május végén június hó közepén **Tutokil**-permetezés. (Fenti arányban). A Tutokilban kénkészítmény is van. (Arzén, kén és rézvegyületek keveréke.)

Ezek az almafák kártevői. A többire nem terjeszkedhetünk ki, az már a szakmunkák hivatása. Mi csak azt akarjuk, hogy I. osztályú és fajazonos gyümölcsfáink szakszerű kezelésben részesüljenek s vevőink hangzatos reklámok helyett egy bevált és elismert eljárást kövessenek, mert csak akkor élvezhetik a szép fák gyümölcsét is.

Körte.

Közkedvelt és keresett gyümölcs. Fája érzékenyebb az almánál, több gondozást is kíván. Hazánkban az aránylag sok körtefa mellett kevés körte terem, mert rosszul válogatják meg a fajtákat és elhanyagolják a fákat. Nagy hiba az is, hogy rendszerint magastörzsű fákat ültetnek, holott a körte csak alacsony — és középtörzsű gondozott fán ad jó termést.

Körtefáink törzse vadkörte alanyon 100–140 cm., birsalanyon pedig 40–80 cm. magas.

A * -gal jelöltek birsalanyon mint törpefák is, a ** -gal jelöltek egykaru vízszintes fűzér alakban is kaphatók.

Nyári fajták:

** **Amanlisvajkörte.** Aug.-ban érik. Gyümölcse közepes, gyakran nagyobb, kellemesen fűszeres ízű, olvadó husu. Színe halványzöld, gyakran barnapiros folttal. Fája edzett, erőteljes növésű. Koronája terebélyes. Korán és bőven termő fajta, tömegtermesztésre is hálás.

Árpával érő. Jun. végén, jul. elején érik. Kisebb gyümölcsei igen kedveltek s koraiságánál fogva piacos. Talajban nem válogatós. Fája igen erős növésű, koronája feltörő. Nagyon sokat terem, tömegtermesztésre való.

Buzás körte. Az előbbinél kissé később érő, de ahhoz hasonló, kedvelt tájfajta, mely ültetését mindig meghálálja.

Clappkedveltje. Aug. közepétől érik. Egyike legfinomabb nyári körtéinknek. Tojásdad hosszúkás nagy gyümölcse fényes sár-

ga színű, a napos részén barnapiros folttal. Igen bőlevű husa rendkívül izletes. Fája gyorsan növekvő, koronája inkább gúlaalakú. Edzett fajta, mely a tömegtermesztésre kiváló.

Dr. Guyot Gyula. Aug. elején érik. Gyümölcse hosszukás, nagy és elsőrendű csemege. Fája eleinte lassabban nő, de később igen szabályos gúlaalakú koronát nevel. E kiváló fajtát tömegtermesztésre különösen ajánljuk.

Juliusi esperes. Kiváló csemege körte, gyümölcse kisebb, színe élénksárga, napos oldalán sötétpiros. Gyenge növésű fája korán és bőven terem. Az Alföldön is jól megél.

Kis szegfű körte. Apró, befőzésre alkalmas, bőtermő gyümölcse júliusban érik.

Kongresszus emléke. Aug. végén érő, nagyalakú, izletes kör-

te. Fája erős növésű, edzett, korán és bőtermő. Széltől védett helyet kíván.

Nagy szegfü körte. Jul. végén aug elején érik. Kisebb alaku, sárga gyümölcse muskotályos, kellemes ízű. Ugy nyersfogyasztásra, mint befőzésre kiválóan alkalmas és igen keresett. Fája edzett, korán és bőven termő. Mivel gyümölcse a szállítást is jól tűri, tömegtermesztésre alkalmas és az Alföldön is igen ajánlható fajta.

Nyári Kálmán körte. Aug. végén érik. Gyümölcse inkább nagy, értékével élénksárga, a napos oldalon halványan piros. Alakja tojásdad, gyakran tompa. Fája eleinte lassan, később annál bujábban nő, bőtermő, de a fusicladium ellen igen érzékeny. Tömegtermesztésre

főleg ezért nem ajánljuk, pedig az Alföldön is jól diszlik.

Nyári Vilmoskörte. Aug.-szept. érik. Nagy, néha igen nagy, kupalaku gyümölcse rendkívül leves és izletes, igen szép sárga színű. Fája gulaalaku koronát nevel, mely korán és bőven hozza értékes termését. Talajban nem válogatós fajta, miért tömegtermesztésre igen ajánlható.

Sárga bergamot. Aug. elején érik. Középnagy, gömbölyded gyümölcse kedvelt, jóízű.

Zöld Magdolna. Már jul. közepén érik. Középnagy, gömbölyded gyümölcse igen bőlevű, izletes, piacon is keresett. Fája edzett, bőtermő. Koronája nagy, gulaalaku. Az Alföldön igen jól diszlik, tömegtermesztésre nagyon ajánlható.

Őszi fajták:

* **Angoulémei hercegnő.** Okt.-nov. érik. Széles, szabálytalan nagy gyümölcse igen bőlevű, fűszeres ízű, ezért kiváló csemege. Színe értékével élénksárga, a napos részen rozsdapirossal bevont. Fája edzett, gyorsnövésű, koronája gulaalaku. Dacára igen sok kiválóságának, inkább csak széltől védett helyekre való, tömegtermesztésre nem alkalmas.

Avranches-i jó Lujza. Szept. – okt.-ben érik. Hosszukás, nagy gyümölcse sárgás színű, piros folttal. Husabőlevű, illatos, igen kedvelt. Fája edzett, korán és bőven termő. Koronája szabályos gulaalaku. Talajban nem válogat. Jó tulajdonságai és keresettsége miatt tömegtermesztésre igen alkalmas.

Bosc kobakja. Okt. – nov. érik. Kiváló csemege fajta, mely mindenütt igen keresett. Nagy gyümölcse szabályos körtealaku, zöldessárga színű, rozsdás foltokkal. Fája jól fejlődik, koronája inkább gulaalaku. Korán és bőven termő fajta, tömegtermesztésre igen ajánlható.

Bronzos Angoulémei hercegnő. Az angoulémei hercegnő rozsdabarnás színű változata, egyébként azzal mindenben megegyezik.

Clairgeau vajkörte. Szept. végétől érik. Igen nagy, hosszukás, sárga színű gyümölcse rendkívül izletes. Fája edzett, korán és bőtermő. Bár az Alföldön kiválóan diszlik, csak védett helyre ültetendő, sa a férgesedés ellen állandóan védekezni kell.

* * **Csatár körte.** Szept. – nov.

érik. Középnagy, inkább hosszukás gyümölcse igen bőlevű és fűszeres. Mivel csak birsalanyon diszlik, törpe és alacsony törzsű fáink is így kerülnek forgalomba. Házikertekbe igen alkalmas fajta.

Császárkörte. Szept. végén, okt. érik. Legnépszerűbb nevű körténk, bár sokan más fajtákat is így neveznek. Gyümölcse középnagy, tojásdad alakú, zöldes-sárga színű, husa kellemes fűszeres, a napos oldalon kissé pirosas. Fája közepes növéssű, koronája gulaalakú. Korán és sokat terem. Tömegtermesztésre alkalmas.

Elsa hercegnő. Okt.-ben érik. Nagy, halványsárga gyümölcse ízletes. Fája erős növéssű, bőtermő. Csak védett és nyirkos helyre ültetendő.

* **Erdei vajkörte.** Szept. – nov. érik. Nagy, hizott, ízletes, bőlevű gyümölcse sárgazöld színű, de gyakran rozsdaszínnel bevont. Fája edzett, jónövéssű, de csak védett helyekre való, vagy törpealakban, hol a gondozást igen meghálálja.

* * **Hardy vajkörte.** Szept.-okt. érik. Gyümölcse a közepesnél nagyobb, kissé hizott alakú. Színe világossárga alapon majdnem rozsdásbarnán bevont.

Husa igen bőlevű és illatos. Fája edzett, erősen fejlődő, koronája szélesen növvő, de gulaalakú. Jól termő fajta, mely tömegtermesztésre alkalmas. Csak birsalanyon, törpealakban van eladó készletünk.

Isambert. Szept. – okt. érik. Középnagy, gömbölyded gyümölcse bőlevű, üdítő ízű. Fája edzett, korán és bőven termő, tüskés, vadhoz hasonló koronát nevel. Inkább védettebb hegyvidékre való.

Malinesi Josephine. Okt.-ben érik. Középnagy, tojásdad alakú gyümölcse élénksárga színű. Kiváló csemege körte. Fája erős növéssű, későn, de bőven termő. Az Alföldön is érdemes ültetni.

Napoleon vajkörte. Okt.-nov. érik. Középnagy, tojásdad alakú gyümölcse igen ízletes. Színe sárgászöld. Fája mérsékelt növéssű, de korán és rendszeren termő. Talajban nem válogató. Középtörzsőn nevelve mindennél jól diszlik.

Társulati esperes. Októberben érik. Nagy alakú, a napos oldalon sötétpiros gyümölcse elsőrendű csemege és igen keresett. Fája gyengébb növéssű, korán és bőtermő. Védett helyet kíván.

Téli fajták:

* * **Diel vajkörte.** Nov. – dec. érik. Nagy, tojásdad, kissé hizott gyümölcse rendkívül kiváló ízű s ezért igen keresett. Színe pontozott, sárga, gyakran rozsdás. Fája edzett, terebélyes koronájú, korán és rendszeren bőven termő. Talajban nem válogató s ezért tömegtermesz-

tésre első helyen alkalmas.

Egri körte. Dec. – febr. érik. Középnagy, nyult gyümölcse kellemes, fűszeres ízű. Fája szép gulaalakú koronát nevel s korán és bőven termő. A hegyvidék védettebb helyein tömegtermesztésre ajánlható fajta.

Hardenpont téli vajkörte. Nov.

jan. érik. Középnagy gyümölcse gömbölyded alaku, sárga színű és igen bőlevű, zamatos ízű, miért mindig a legkeresettebb téli körte. Fája erős növésű, széles, de feltörő koronát nevel. Védettebb fekvést és tápdus talajt szeret, ilyen helyen tömegtermesztésre alkalmas.

* **Jodoigne diadala.** Okt. – dec. érik. Nagy, néha igen nagy, kellemes ízű, nem kövecses körte, mely szárazabb talajokban is diszlik, de mint nagygyümölcsű fajta, inkább házikertekbe való.

Lepin jegyző. Dec. – márc.-ban érik. Nagy tojásdad alaku gyümölcse zöldes sárga, rozsdamezzel bevont. Kiváló és igen keresett csemege körte. Fája közepes fejlődésű, rendes termő, a kötöttebb talajokon igen jól diszlik. Igen ajánljuk.

Liegel téli vajkörte. Nov.–dec. érik. Középnagy gyümölcse izletes és igen fűszeres. Még szelvényes vidéken is jól diszlik, ezért az Alföld nyíltfekvésű helyein is pártfogást érdemlő fajta.

Nemes Kolmár. Nov. – dec. érik. Nagy kupos gyümölcse sárgás, több helyen rozsdás színű, bőlevű és zamatos. Fája mérsékelt növésű, koronája sem szabályos. Talajban nem válogatós s

ezért elterjedt és keresett fajta.

Nemes Krasszán. Dec. – febr. érik. Inkább közepes, kissé gömbszerű gyümölcse zöldes sárgaszínű. Nagyonjó csemege fajta, melynek közepes növésű fája korán termő és az Alföldön is igen hálás.

* * **Pap körte.** Nov. – dec. érik. Hosszukás, szabályos gyümölcse rendkívül piacos. Sárga alapszínén gyakran rozsdás csíkok, illetve foltok láthatók. Fűszeres, savanykás ízű. Fája szépen nő, szabályos koronát alkot. Kissé későn, de annál rendesebben termő. Talajban nem válogatós, tömegtermesztésre kiválóan alkalmas.

Serres Olivér. Jan. – márc. érik. Zöldes sárga, középnagy, gömbölyded gyümölcse kitűnő csemege. Fája korán és bőven terem, védettebb helyeken tömegtermesztésre ajánlható.

Téli esperes. Dec. – ápr. érik. Elsőrendű csemege körte. Inkább nagy gyümölcse laposan gömbalaku, sárgás zöld, a napos oldalán pirosas. Fája erős növésű, edzett, korán és bőven termő. Az Alföldön is jól diszlik, minden pártfogást megérdemlő, tömegtermesztésre nagyon ajánlható.

A körtefák kártevői:

1. **A rüggfuró bogár.** A körtefa termőrégyeit rága és azokba rakja petéit. Kártételét már ősszel megkezdí s ezért nehezebb ellene védekezni. Tudjuk azonban, hogy úgyszólván télen-nyáron a fák repedéseiben tartózkodik, tehát az elhalt kérget gondosan kaparjuk le, a repedéseket és sebhelyeket kenjük be Almolával és el ne mulasszuk a téli **Enda**-permetezést. Célszerű ápr. közepétől kezdve a körtefák alá ponyvát teríteni, hogy egész a virágszirom hullásig kétnaponként arra rázzuk le az ilyenkor a koronán petéző bogarakat.

2. **Az almamolj,** mely a körtékben is hasonló pusztítást végez, mint az almánál. A védekezést már ismertettük.

3. **Téli araszolók.** Itt emlékeznünk meg róluk, bár kártételük az almafákon és más gyümölcsfáknál is igen nagy. A szárnyatlan nőtények október közepétől

december közepéig másznak fel a fák törzsén, a fa koronáján lerakják petéiket és a kis hernyók májusban a fakadó bimbókat és zsenge leveleket lerágnak. Különösen a termőfákra veszedelmesek. Biztos védekezés ellenük, ha október 10-ike táján egy vastagabb papírra **Hiberna** hernyóenyvet kenünk, s azt mellmagasságban a fák törzsére odaerősítjük. Így a nőtények nem tudnak továbbmászni, odapetéznek s petéiket a gyűrűvel együtt elégetjük. A **Hiberna** enyvyűrüt célszerű kéthetenként változtatni. Az araszolók hernyói ellen pedig közvetlen virágzás előtt s virágzás után Arzólával permetezzünk.

4. **A levéltetvek.** Lásd az alma kártevőinél.

5. **Morthiera.** Gombabetegség. A körtefák fiatal levelein rozsdaszerű foltok keletkeznek, később az egész levél megbarnul, elszárad s gyakran már júliusban le hull, miáltal a fa életműködése rendkívül sokat szenved. Sok fiatal fa ezáltal ki is pusztul. A téli Enda-permetezés e gombából sokat megöl, mégis májusban és júniusban – nem várva meg a **Morthiera** fellépését – rézkészítménnyel permetezzük be a fákat. Ilyen szerek a **Bordófix**, mely gyárilag tökéletesen elkészített bordói lé és a **Tutokil**, melyről már szóltunk.

6. **Fusicladium**, vagy varasodás. Már az almánál megemlékeztünk róla, de valóban a körték végzetes gombabetegsége. A körte fekete foltos, megrepedezik és torzalku lesz, íze pedig keserű, alig élvezhető. Ugy védekezünk ellene, mint az almánál.

7. **A körtefák kérgesedése**, többféle gombabetegség következménye. A kérgestörzsű fák koravénhedtek, terméketlenek és csak csufítják a kertet, gyümölcsöt. Törzskaparó, drótkefe, utánuk **Enda**-permetezés és körtefáink üdék lesznek, megfiatalodnak.

A többi betegséget nem említjük, mert ha a leirt módon rendszeresen ápoljuk körtefáinkat, már azok ellen is védekeztünk.

Szilva.

Annyira tömeggyümölcs, mint az alma s úgy nyersen, mint feldolgozva, az emberiségnek fontos tápláléka. A szilva egész hazánkban diszlik, azonban alanyát és az ültetendő fajtát gondosan meg kell választani.

Szilvafáinkat – csonkahazánk száraz éghajlatát tekintve – tulajdonképpen myrabolan – szilvaalanyon szaporítjuk, de hegyvidéki vevőink érdekeit is szem előtt tartva, nemesítünk St. Julien szilvára és egy – az abaujmegyei Bódvavölgyben elterjedt – hazai szilvára, mely különösen a nyirkosabb és hűvösebb hegyvidék szilvái-nak kitűnően bevált alanya.

Kiválóan fejlett és betegségtől teljesen mentes szilvafáinkat a következő fajtákban hozzuk forgalomba:

Ageni szilva. Szept. elején érik. Délfranciaország meleg vidékéről származik, mely rövidesen az Alföld tömegszilvája lesz és teljesen nyirkosabb vidékre szorítja a Besztercei szilvát. Gyümölcse középnagy, vagy nagyobb, tojásdadalakú. Már aug.-ban megpirosodik, értével sötétkék színű és kissé hamvas lesz. Husa zöldessárga és mag-

jától csak félig elváló. Kiválóan zamatos, rendkívül édes, óriási cukortartalommal s ezért úgy befőzésre, mint iznek elsőrendű. I. oszt. aszalványának pedig szinte egyedül alkalmas. Fája igen erősen növekvő, koronája feltörő, korán és bőven termő, a legszárazabb és melegebb nyáron is biztosan és évről-évre meghozza termését. Általában

Az Alföldön tömegtermesztésre a legkiválóbb fajta.

Althan ringló. Aug. végén érik. Gyümölcse nagy, gömbölyű-alaku, színe pirosan alapon hamvaskék. Husa sárga, magvaváló, fűszeres, savanykás édes ízű. Rendkívül keresett s az Alföldön is bőventermő ringlófajta, melynek erőteljes növési fája edzett és korán terem. Az értékesítési lehetőséghez mérten tömegtermesztésre igen alkalmas.

Barack szilva. Júl. végén érik. Nagy gyümölcse sötétpiros és kékes. Magvaváló husa izletes, ezért jó piacos fajta. Fája gyorsan nő s rendes termést ad.

Besztercei szilva. Szept. közepén, az Alföldön korábban érik. A külföldön is elismert, kiváló hazai fajta, mely a nyirkosabb talajokon és hegyes vidéken tömegtermesztésre kiválóan alkalmas. Gyümölcse tojásdad, végén kissé csucos, értékével hamvas-kék színű. Husa arany-sárga színű, magjától jól és teljesen elválk. Ize igen jó, fűszeres. Rendkívül lédús. Fája erősen növe, szabályos koronát nevel és alkalmas helyeken igen rendes terméseket ad.

Besztercei muskotály. Válfajta az előbbinek, de annál édesebb és fűszerebb ízű. Szárazabb helyeken keveset terem, ezért minden kiválósága mellett is csak a párásabb, főleg hegyes vidékre ajánljuk, hol tömegtermesztésre kiválóan alkalmas.

Bourdett Angelina. Aug. végén érik. Tojásdad alaku gyümölcse sötétkék színű, igen zamatos ízű s ezért keresett. Magja husától könnyen válik. Fája igen erős növési és szabályos koronát

terem. Házi kertekbe kiváló ringlófajta.

Gömöri nyakas. Aug. végén, szept. elején érik. Kékesfekete, tojásdad gyümölcse elsőrendű. Fája edzett, bőtermő s hazánk minden vidékén diszlik.

Kirke szilva. Aug. közepén érik. Fejlett nagyságu, sötétviola színű, tojásdadkerek szilva, mely kiválóan izletes és bőven termő. Fája igen erőteljes és szabályos koronát alkotó. Talajban nem válogatós, a meleg fekvést is aránylag jól tűri. Tömegtermesztésre egyik legalkalmasabb ringlónk.

Olasz kék. Szept. közepén érik. Gyümölcse tojásdad, aránylag nagy. Színe sötétkék, majdnem feketés és zamatos. Gyümölcse zöldessárga és igen bőlevű, a magjától könnyen elválk. Fája közepes növési, koronája sem szabályos. Csak párás levegőjű vidéken diszlik jól, hol rendkívül keresettségénél fogva tömegtermelésre igen ajánlható. Az Alföld szárazabb vidékére nem való.

Santa Rosa. Júl. végén érik. Gyümölcse kerekded, középnagy, értékével sötétkék és hamvas. Ize kiválóan fűszeres. Fája közepes növési, elágazásra hajlamos koronát nevel. Korán és bőven termő fajta, mely sok kiválósága mellett is inkább házikertekbe való.

Späth Anna. Szept. elején érik. Alakja szabályosan tojásdad, színe pirosas, sokszor halványan kékes, gyakran pontozott. Ize kiválóan elsőrendű csemege. Fája erős és szabályos növési, korán és bőven termő. Talajban nem válogatós és rendes csapadék mellett jól beérleli gyü-

mölsét. Tömegtermesztésre kiváló fajta.

Tarka perdrigon. Aug. végén érik. Nagy gyümölcse lapított gömbalaku, kékes vörös színű. Keresett csemege gyümölcs, melynek fája egészséges, korán és bőven termő. Mindenütt ajánlható ringlófajta.

Viktória királynő. Szept. elején érik. Igen nagy, tojásdad gyümölcse biborvörös. Fája edzett, igen termékeny. Ugy saját cél-

ra, mint értékesítésre elsőrendű ringló.

Zöld ringló. Aug. közepén érik. Középnagy gyümölcse értékével zöldessárga színű és kerekded alaku. Ize kiválóan kellemes, féléretten befőzésre leginkább elterjedt. Fája gyenge növésű, de középtörzsön szabályos koronát alkot s korán és bőven terem. Talajban nem válogatós, a szárazságot jól tűri. Tömegtermesztésre igen ajánljuk.

Megjegyzés: Mig az Ageni, Besztercei és Olaszkek szilvákat bármely elhagyott vidéken is könnyen és biztosan lehet értékesíteni, a ringlókat inkább nagy városok mentén érdemesebb tömegesen termelni, mert csomagolásuk, szállításuk és értékesítésük már sokkal nehezebb.

A szilvafa kártevői:

1. **A szilvamoly.** Kártétele és életmódja hasonlít az almamolyéhoz és hasonlóképen védekezünk ellene.

2. **A pajzstetű.** A legtöbb gyümölcsfán előfordul valamelyik fajtája, de a szilván különösen végzetes. Egész határok szilvását tönkretette már. Főleg a fák fiatal ágait, vesszeit lepi el, azok nedvét kiszívja, a fa csenevész lesz, gyümölcsét lerugja s később elpusztul. Itt is a törzskaparó, drótkéfe és utána **Enda**-permetezés a biztos védelem.

3. **A levéltetű.** Már az almánál leirtuk.

4. **Bábaszilva** vagy **táskásodás.** Gombabetegség, melytől a szilva felpuffad, elrothad, összeszárad és lehull. A hullott gyümölcsöt szedjük össze, dobjuk tűzbe s a fát **Bordofix** vagy **Tutokil**-lal permetezzük virágzás előtt és után. Télen természetesen Endával.

5. Poloskaszagu szilvalevéldarázs ellen Livendollal kell permetezni.

6. **Vörös foltosság.** Gombabetegség, mely a szilvafa levelein jelentkezik. A levelek idő előtt lehullanak s így a gyümölcs nem érik be. Pár év múlva a fa is elpusztul. Mint előbb: a **Bordofix**- vagy **Tutokil**-permetezés itt is biztos védelmet nyújt. A többi kártévő ellen egyéb teendőink során már védekeztünk.

Kajszi barack.

Értékes és inkább feldolgozás céljából keresett s ezért a homokosabb talajok egyik leghasznosabb gyümölcse. Ma már elsőrendű kiviteli cikkünk, mely iránt az érdeklődés csak fokozódik. Nyirkos, hűvösebb helyeken azonban legfeljebb csak saját szükségletünkre ültessük.

Bár a kajszi barack természetes alanya a vadkajszi, vagy tengeri barack, mivel némely vidéken igen rövid életű, szilva és keserűmandula alanyon is nemesítjük. Homokosabb talajon a vadkajszi alanyt, kötöttebb talajon a szilvaalanyt, meszesebb vidéken pedig a keserűmandula-alanyt ajánlhatjuk.

Ha a t. rendelők az alanyt külön nem kötik ki, akkor is a vidéküknek legjobban megfelelőt szállítjuk.

Az idén a következő fajtákat hozzuk forgalomba:

Ambrosia. Júl. közepén érik. Középnagy gyümölcse bőlevű és fűszeres, miért rendkívül piacos, keresett fajta. Tömegtermesztésre is alkalmas.

Ananász. Júl. közepén érik. Gyümölcse középnagy, világos sárga színű, néha kissé pirosas színezéssel. Igen fűszeres, kiváló fajta. Fája mérsékelt növéssű, de edzett és bőtermő. Tömegtermesztésre szintén alkalmas.

Késői rózsabarack. Aug. közepén érik. Középnagy, élénkpiros gyümölcse keményhusu, szállításra kiválóan alkalmas s ezért legjobban keresett. Fája igen erős növéssű, edzett és bőtermő. Kiváló exportfajta, mely mindenütt rohamosan terjed.

Korai rózsza. Július elején érik. Élénkszinű középnagy gyümölcse izletes és koraiságánál fogva is igen piacos. Fája erős növéssű. Tömegtermesztésre alkalmas.

Magyar kajszi. Júl. közepétől érik. Gyümölcse középnagy, bőtermés esetén sokszor kisebb. Színe értével élénksárga, a napos oldalon piros. Ize kiválóan jó, zamatos. Husa rendkívül bőlevű, cukros. Fája edzett, erősen növvő. Korán és igen bőven termő. Mint híres kiviteli fajtát tömegtermesztésre a legelsőhelyen ajánljuk.

Nagyszombati. Július közepén érik. Nagy, sárga gyümölcse kiváló csemege, hasonlít a Magyar kajszihoz. Fája erősnövéssű, edzett, tömegtermesztésre alkalmas.

Nancy-i. Július végén érik. Gyümölcse középnagy, hosszukás alakú, bőlevű, igen zamatos. Inkább közvetlen fogyasztásra keresett, ezért jó piacos fajta. Fája jónövéssű és nem kényes. Nagy városok mentén és házikertekben pártfogást érdemel.

Megjegyzés: Ujabbán elterjedt a bokoralaku kajszi-barack ültetése. Erre a célra kiváló egy éves sudarakkal rendelkezünk, bár a bokoralakot a magunk részéről csak ott ajánljuk, hol annak szakszerű kezelésére megfelelő munkaerő áll rendelkezésre. Meggyőződésünk szerint a kajszi legjobban diszlik középtörzsön s ezért — éppen úgy, mint a körténél — magastörzsű fát aránylag keveset nevelünk.

A kajszi barack kártevői:

A kajszi fergesedését az almamoly okozza, mely ellen a védekezést már ismerjük. Legveszedelmesebb betegsége a **monilia**, vagy gyümölcspenész, mely a diófát kivéve, minden gyümölcsnél előfordul ugyan, de végzetes pusztítását mégis leginkább a kajszin, cseresznyén és meggyen végzi. Legszembeütőbb jele, hogy a virágokat és fiatal hajtásokat megöli s azok elszáradnak (azt mondják: meglepte a köd) és nem hullanak le, hanem további terjesztői e legrettenetesebb gombabetegségnek. Másik jele, hogy a gyümölcsök elrothadnak s vagy lehullanak, vagy — mint az alma, de különösen a körténél — összeszáradva, mint a mumiák, a fán maradnak. Ujabbán a kajszi gutaütését, hirtelen elszáradását is a moniliára vezetik vissza.

Az ellene való védekezés kitarító és rendszeres munkát kíván. A száraz galyak, gyümölcsök leszedése és elégetése, téli törzskaparás, kefézés, **Enda**-permetezés, s

azután rügyfakadás után a gyümölcsbeérés előtt 3 hétig minden 10 napban $1/20/0$ -os **Sulfarol**-permetezés, vagy kevésbé fertőzött helyeken helyette $1/20/0$ -os **Tutokil**-permetezés biztos ellenszere a bajnak. Tapasztalatunk szerint a legerősebb fertőzés is megszűnik 2—3 évi kitartó Sulfarol-permetezés után. A költség nem sok, csak a munkát ne sajnáljuk, hisz az egészséges kajszí, valamint a szép cseresznye, vagy meggy mindig a legdrágább gyümölcsök!

Cseresznye.

Ma már nemcsak a gyermekek kedvence, hanem különösen városok mentén egyik legjövendelműbb gyümölcsünk is. Nyersen és befőzve fogyasztják s koraiságánál fogva aránylag mindig drága. Fája kiültetés után már a második évben termést hoz s ha rendes gondozásban részesül, hamarosan számottevő mennyiséget terem.

A cseresznye csak melegebb vidékeinken fejlődik szépen, ezért az Alföldön kiválóan diszlik. A melegebb hegyvidékeken üdőbb, zamatosabb s ott vadcseresznye (madárcseresznye) alanyon ajánljuk. Az Alföldön rövidebb életű s így élettartamához mérten alanya a sajmeggy. Mindkét alanyon egyformán szaporítjuk.

Kiadható fajtáink garantáltan egészséges példányok.

Badacsonyi óriás. Jun. végén érik. Nagy, szivalaku, sötétpiros, keményhusu gyümölcse étkezésre és befőzésre egyaránt kiváló. Fája gyorsnövésű, a fagy iránt kissé érzékeny.

Büttner kései ropogósa. Jun. végén érik. Nagy, kemény, élénkpiros színű, izletes fajta, mely szállításra kiválóan alkalmas. Fája igen erős növésű, szabályos koronát alkot. Pártfogásra érdemes.

Disznódi füszeres. Jun. végén érik. Gyümölcse középnagy, jóízű, befőzésre és aszalásra alkalmas fajta. Fája erőteljes növésű, edzett. Meleg hegyvidéken tömegtermesztésre alkalmas.

Dönissen sárga ropogósa. Jun. végén érik. Elterjedt s színénél és izletes husánál fogva befőzésre kedvelt fajta. Igen erős növésű, edzett fája rendkívül bőtermő. Mivel belőle nagyobb tömeg nehezen értékesíthető, inkább csak házikertekbe való.

Germersdorfi óriás. Jun. köze-

pén érik. Nagy, gyakran igen nagy, sötétbarna színű és szivalaku gyümölcse kemény husu, izletes, miért a legkeresettebb és legdrágább fajta. Fája jól növvő szabályos koronát nevel. Mintszállításra is alkalmas fajtát tömegtermesztésre elsőhelyen ajánljuk.

Glocker óriás. Jun. végén érik. Igen nagy, szivalaku, kissé lapos, kárminpiros, napos részen sötétpiros gyümölcse rendkívül ropogós, kemény husu s ezért a szállítást jól bírja. Fája edzett, bőtermő. Tömegtermesztésre elsőrendű fajta.

Halasi óriás. A Germersdorfihoz hasonló, de annál még nagyobb tájfajta. Rendkívül piacos és minden dicséretet megérdemel.

Heintze korai. Május végén érik. Középnagy sötétbarna színű gyümölcse kevésbé vizenyős, így koraiságánál fogva értékes és keresett. Fája mérsékelt növésű.

Hedelfingeni óriás. Jul. elején

érik. Nagy gyümölcse gömbölyded, sötétbarna színű. Elterjedt és keresett fajta, de újabban a Kerzersdorfi mindinkább kiszorítja.

Korai mathere. Május végén érik. Nagyobb, tömöttebb husu a Májusi-nál s ezért piacosabb. Nagy távolságra a szállítást ez sem bírja.

Mezeli ropogós. Jun. közepén érő s így egyike legpiacosabb nagyalaku cseresznyéinknek. Színe sötétpiros, fénylő, husa bőlevű, izletes. Fája edzett s az Alföldön különösen bőven terem, miért ott érdemel legnagyobb pártfogást.

Májusi korai. Május közepétől érik. Koraiságánál fogva elterjedt, középnagy, gyakran ki-

sebb pirosszínű fajta, mely piacokon mindig értékesíthető. Hosszabb szállításra nem való, városokhoz közel tömegtermesztésre alkalmas.

Nagy fekete ropogós. Jun. végén, jul. elején érik. Fénylőn fekete gyümölcse a közepesnél nagyobb s értékkel kellemesen fűszeres ízű. Igazi zamatját hegyvidéken nyeri, hol tömegtermesztésre feltétlenül alkalmas.

Nagy hercegnő. Jun. végén érik. Nagy, kissé lapos és hosszukás gyümölcse rózsáspiros. Husa puhább, de igen izletes, miért étkezésre elsőrendű s ezért keresett. Az Alföldön különösen bőven termő fajta s ott tömegtermesztésre nagyon alkalmas.

Kártevői:

A **moniliáról** és **levéltetvekről** már szóltunk. Különleges kártevője azonban a **cseresznye-légy**, mely a cseresznye férgesedését és ezáltal elértektelenedését okozza. Kártételét lényegesen csökkentjük, ha a fát a gyümölcs érése előtt 50/0-os Livendollal bepermetezzük és késő ősszel, vagy tavasszal a cseresznyefák alját a korona terjedelmében legalább 35–40 cm.-nyire felásva, az ott telelő bábokat mélyen leforgatjuk és a földet keményre összedöngölve, a cseresznye-légy tavaszi kibuvását megakadályozzuk. A termés leszedése után azonban a talajt meg kell porhanyítani, hogy a fának szükséges csapadék, levegő, stb., abba bejuthasson.

Az összes csontmagu gyümölcsfákon, így főleg a kajszinál, megynél, de mindinkább mégis a cseresznyénél fordul elő az u. n. **mézgásodás**. A törzs és az ágak repedéséből sárgás, ragadós, sűrű nedv folyik, mely a fa életerejét csökkenti s életét lényegesen megrövidíti. Csak a legújabb időben ismertük meg e baj okát, mely nem egyéb, mint a már tárgyalt monília. Moniliamentes fákon nem fordul elő, tehát a monília ellen kell elsősorban védekezni. De ha már mézgás a fa, azt sem szabad úgy hagyni, hanem a mézgás helyeket ecetes ronggyal jól ledörzsöljük, azután a sebes helyet éles késsel simára metszük és bekenjük **Almola** kátránnyal, hogy az újabb fertőzést megakadályozzuk.

Meggy.

Nemesebb fajtái igen keresettek és nagyon jövedelmezők. Sajnos, hogy hazánkban még mindig a sarjakról nevelt aprószemű meggyek vannak elterjedve, melyek majdnem értéktelenek. Alább közölt fajtáink mind kiváló oltványok és főként a meleg vidékekre valók.

Pándy üveg meggy. (Körösi-Kecskeméti). Jul. elején érik. Igen nagygyümölcsű gömbölyű

és sötétpiros. Ize kiváló s befőzésre is elsőrendű. Szállításra is legjobb fajtánk. Fája szabá-

lyosan és szépen fejlődő. Főleg az Alföld meleg vidékére való, ahol tömegtermesztésre a legkiválóbb.

Ostheimi meggy. Jun. végén érik. Középnagy, laposangömb-

alaku gyümölcse fekete-piros. Teljes értékkel igen jó gazdasági és csemege fajta. Fája gyengébb növésű, de a legbővebben termő. Ezért tömegtermesztésre kiválóan ajánlható.

Kártevői:

Halálos ellensége a monília. Ha a leirt védekezést nem követjük, ne is ültessünk meggyfát, pedig a meggynél értékesebb és kelendőbb gyümölcs alig van.

Dió.

Gyümölcse és fája egyaránt értékes ugyan, de kis kertekbe nem való, mert egyedülállóan ritkán ad jó termést. Arra alkalmas vidéken tömegtermesztésre igen jövedelmező.

Diófajtánk: könnyűtőretű, telthusu. Fája edzett bőtermő.

Kártevői:

A dió **férgesedését**, mint legujabban megállapították, az almamoly idézi elő. Nagyobb almaültetvényeknél diófát ne ültessünk és megfordítva. Védekezését már leirtuk.

A **fekete foltosodás**. Gombabetegség, mely úgy a diófa levelein, mint a zöldtermésén mutatkozik s gyakran a termés felét tönkreteszi. Télen Endával, április legelején 1⁰/₀-os, április végén és májusban 1^{1/20}/₀-os Tutokil-lal, vagy Bordofix-szel permetezzünk ellene.

Eperfa.

Hazánk egyik legelterjedtebb gyümölcsfája, mely főleg gazdasági udvarokon és utak mentén kap helyet. Felvett fajtánk étkezésre is igen jók.

Oltványaink: nagyszemű fehér, lila óriás és izletes fekete.

Kevés kártevője van. **Enda-** és **Tutokil-**permetezéssel megakadályozhatjuk a férgesedést.

Őszibarack.

Méltán a legkivánatosabb és a legkeresettebb gyümölcsök egyike. Szakszerű kezelés mellett igen háládatos. Csak bokoralakban ajánlhatjuk.

Az őszibarack nem minden talajba való. Néhány évig pl. az Alföld humuszos talaján is sikerrel nevelhető s a fáradságot különösen zamatos gyümölcseivel itt is meghálálja, de számottevő eredményt s így jó jövedelmet csak a védett, meleg, agyagos-meszes talajokon lehet elérni és ilyen helyen tömegtermesztésre kiválóan alkalmas.

Értékesítéséhez azonban a gondos csomagolás feltétlenül

szükséges éppen úgy, mint neveléséhez is különleges szakértelem. Aki ezekre nem rendezkedik be, az inkább ne is ültessen őszi-barackot. A kezelésre nézve nagyobb telepítőknek bármikor szolgálunk megfelelő szaktanácsokkal.

Az egyes fajták részletes leírását — helyszüke miatt — kénytelenek vagyunk mellőzni, azonban t. vevőinknek megkönnyítendő a választást, érési idő szerint soroljuk fel őket, külön megjelölve, hogy magvaváló, avagy duránci fajták-e.

Győztes	duránci	Kancellár	magvaváló
Amsden	„	Nagy Mignon	„
Condor	magvaváló	Shang-Hai	duránci
Grensborough	„	Steadly	magvaváló
Miss Lolo	„	Elberta	„
River korai	„	Szép örnő	„
Metelka díjazottja	„	Poenta	„
Champion	„	Chasotte	„
Gyümölcskertek királynője	„	Thurber I.	„
		Thurber II.	„

Kártevői:

A levéltetvek, monília, fusicladium, mézgásodás, miket már ismerünk és a **levélfodrosodás**. Ez is gombabetegség, mely a levelek meggörbülésében, zsugorodásában és felhólyagzásában mutatkozik. A levelek lehullanak, gyümölcs nem lesz az ilyen fán és a fa csakhamar kiszárad. Télen csak 5%-os Endával, tavasszal csak 1/2%-os Tutokil-lal permetezzünk — a megtámadt ágakat és leveleket pedig le kell metszeni és elégetni.

Birs.

Értékéhez mérten még nincs eléggé elterjedve, pedig az Alföld párásabb helyein is kiváló termést ad. Befőzésre és konzervek készítésére elsőrendű. Legjobban terem bokoralakban.

Berecki birs. Edzett hazai fajta. Gyümölcse szép sárgás, nagy, körtealaku.

Konstantinápolyi. Korai. Igen nagy. Bőtermő.

Kártevői az almamoly, monília, lisztharmat, melyek ellen a védekezést már ismertettük.

Lasponya.

Bokoralakban nevelve korán és sokat terem. Gyümölcse az első derek után érik, addig legjobb a fán hagyni. Városokban keresett és kedvelt gyümölcs.

Oltványunk: bokoralaku és igen nagyszemű.

Kártevői: a monília és lisztharmat.

Mogyoró.

Egyidőben elhanyagolták, ujabban ismét felkarolják e nemcsak rendkívül hasznos, de díszes lombozatu gyümölcsfát. Csak bokoralakban hoz szép és bőtermést.

Fajtáink: nagyszeműek és vékonyhéjuak.

Levélbetegségei és férgesedése ellen télen **Endá**-val, tavasszal **Tutokil**-lal permetezzünk.

Szeder.

Kellemes ízű, sötétpiros színű bogyós gyümölcs. Termeszése a málnáéval megegyezik. Befőzésre is kiváló.

Különösebb kártevőit a férgesedésen kívül nem figyeltük meg, – ez ellen: Enda, Tutokil.

Köszméte.

Igen keresett, elsőrendű háztartási és piacos gyümölcs. Csak bokoralakban kapható.

Férgesedése ellen télen Endá-val, tavasszal Tutokil-lal permetezzünk. Rettenetes betegsége az **amerikai lisztharmat**. Gombabetegség, mely lisztszerűen vonja be a leveleket, fiatal galyakat és gyenge gyümölcsöt s úgy a levelek, mint a gyümölcs leszáradnak, lehullanak. A téli Enda-permetezés okvetlenül elvégzendő s azután rügyfakadás előtt 2%/o-os Sulfarol, utána május végéig kéthetenként 1/2%/o-os Tutokil-permetezés adandó. Kétévi ilyen kezelés mentesít a lisztharmattól s bővelkedünk e drága és közkedvelt bogyógyümölcsben. Természetesen a védekezést az általános keretek között (lásd a külön összefoglalást) azután is folytatni kell.

Ribiszke.

Bokoralaku, – sárga és piros nagyszerű fajtákban kapható.

Gyakori kártevői a levéltetvek, a lisztharmat és a peronoszpórához hasonló levélbetegség. Védekezés: **Enda**, **Tutokil** és **Thanol**.

Málna.

Legelterjedtebb bogyógyümölcseink egyike, mely gondos kezelés mellett megérdemli a nagybani termesztést. Nagyszemű, bőventermő fajtáink vannak: **Hornet**, **Goliáth**, **Billard**.

Védekezésül elegendő két tavaszi **Tutokil**-permetezés.

Szamóca.

E mindinkább megbecsült, kiváló csemege és piacos bogyó-sunk elsőrendű fajtákban kapható: **Laxton's nobles**, **Sharpless**, **Leader**, **Ananász**.

Gyakran vörösfoltos leveleit virágzás előtt és virágzás után **Bordofix**-szel permetezzük meg.

Spárga.

Fogyasztása a városi lakosság között mindinkább elterjed. Igen izletes és tápláló növény, mely gondos kezelés mellett nagy és biztos jövedelmet ad, de háziszükségletre is megérdemli az ültetést. Legjobbnak tartjuk és szaporítjuk az **Argenteuil**-fajtát.

A gyümölcsfavédelem összefoglaló ismertetése.

Az egyes gyümölcsöknél közölt leírások elsősorban a baj felismerését és a védekezés feltétlen szükségességét célozzák. Maga a védekezési eljárás – mint látjuk – sok betegségnél egy és ugyanaz és gyakran választhatunk is a követendő módok vagy használandó anyagok között. Ezért az alábbiakban rövidesen összefoglaljuk azokat a teendőket, amelyek minden évben kivétel nélkül elvégzendők s csupán az egyes betegségek különmvü felléptekor válik szükségessé az egyes helyeken leirt védekezések pontos betartása.

1. Október közepe táján a fatörzsek ellátandók **Hiberna-enyvggyűrűvel**. (Az alma- és körtefák okvetlenül!)

2. November közepétől (lombhullás után) – lehetőleg fagymentes időben – a száraz galyak, ágak levágandók, az odaszáradt és a fán maradt gyümölcsök, továbbá hernyófészkek leszedendők és elégetendők. Egyidejüleg célszerű a fák alatt levő száraz leveleket, hulladékok stb., összegereblyézni és szintén elégetni.

3. Ugyancsak november közepétől kezdve a törzset és vastagabb ágakat törzskaparóval és drótkéfével ledörzsöljük, az odvas és repedezett helyeket kitisztítjuk, széleiket éles késsel simára metszük és ezeket a helyeket, valamint a már levágot ágak, galyak metszési felületét **Almola** vértetikátránnyal gondosan bekenjük.

4. A csontmagu gyümölcsfáknál és a köszméténél fagymentes időben legkésőbb február hó 10-ig; az alma-, körte- stb. fáknál pedig legkésőbb március hó 5-ig 10%-os **Endá**-val (öszibarack és mandulánál csak 5%) a téli permetezés okvetlenül elvégzendő. A gyümölcsösben levő cserjék, kerítés, – almafáknál a főbb gyökerek is bepermetezendők.

5. A csontmaguaknál a monília, a köszméténél a lisztharman ellen legkorábban február hó 25-én, de feltétlenül rügyfakadás előtt 2%-os **Sulfarol**-permetezés alkalmazandó.

6. A virágbimbók megjelenésekor (virágnylás előtt) csontmaguaknál $1/2$ 0%-os **Sulfarol**, alma stb., fáknál 100 liter vízhez 25 deka „**Arzola-45**”-tel, ha a monília nincs elterjedve, a Sulfarol és Arzola permetezés helyett minden gyümölcsfánkat 1%-os **Tutokil**-lal permetezzük.

7. A virágszirmok tömeges lehullásakor s azután még kéthetenként: ugyanugy, mint a 6. pontban, csupán a Tutokil-permetezés esetén 1%-os helyett $1/2$ 0%-ossal. Itt említjük meg azonban, hogy mindennemü permetezést a gyümölcszedés előtt 3–4 héttel előbb be kell szüntetni, nehogy a felsorolt szerekben levő mérgek az emberi szervezetre ártalmasak legyenek.

Ha a védekezésnek ezt a menetét gondosan betartjuk, évről-évre kevesebb teendőnk lesz gyümölcsösünkben.

Természetesen ez a védekezés egy kis költségbe kerül (1 drb 10–15 éves fa évi permetezése cca 1–1.20 P-be) és gondos munkát igényel, azonban gondoljuk meg, hogy ezzel szemben mekkora jövedelemtöbbletünk lesz!

Figyelmeztetésül megjegyezzük még, hogy a felsorolt védőszereket már több év óta használjuk s azokat – gondos kezelés mellett – kiváló jónak tartjuk. Ne kísérletezzen tehát senki sem mindenféle új meg újabb nevű szerekkel, – mert a reklám gyakran csak az eladónak, nem pedig a vevőnek használ!

Mi ezeket a szereket Békéscsaba, Munkácsy-u. 6. sz. üzletünkben állandóan raktáron tartjuk s bárkinek készségesen szolgálunk részletes felvilágosítással is.

Díszkertészeti rész.

Hazánkban a gyümölcskultúra is gyermekéveit éli, de még elhanyagoltabb a díszkertészet. Pedig — nézzük csak a nyugati államokat — a ház körül, utak mentén és tanyákon mennyi szépséget varázsol elénk egy-egy formás vagy érdekes koronájú díszfa és mennyi hasznot hajtana országos viszonylatban is, ha ezek ültetésére több gondot fordítanánk!

A szebbnél-szebb virágu és lombozatu díszcserjéket nálunk még alig ismerik, holott nincsen ház, amely mellett néhány ügyesen megválasztott díszcserje annak nemcsak szépségét, hanem értékét is ne emelné.

Faiskolánkban különös gondot fordítunk a díszkertészetre. Kérjük igen tisztelt vevőinket, forduljanak hozzánk bizalommal és ismeretlen dolgok összevásárlása helyett bízzák ránk a díszcserjék stb. csoportosítását, kiválasztását.

Kétszeresen fontos ez az örökzöldek kiválasztásánál, mert amennyire emelik azok házunk tájának szépségét, annyira leronthatják, ha ott meg nem élő, sinylődő, pusztuló fajokkal kísérletezünk.

Mindenkit saját érdekében kérünk, hogy a megrendeléssel együtt a talaj leírását és annak fekvését is szíveskedjék velünk közölni.

A díszfák és díszcserjék ültetésénél is ugyanolyan gondosan kell eljárni, mint a gyümölcsfáknál. A metszésükre és kezelésükre nézve bármikor szívesen szolgálunk utasításokkal.

Disz- és sorfák.

Acer negundo , zöld juhar. A leggyorsabb növésű díszfa, mely mélyebb fekvésű, nedvesebb talajokon is kiválóan díszlik. 220–250 cm. magas törzssel .	1 drb 2' – P
160–200 „ „ „ .	1 „ 1'20 „
magas sudár	1 „ 0'80 „
Acer neg. fol. varieg , tarkalevelű juhar. Oltvány. Fehérrel tarkázott leveleivel gyönyörű díszfa.	
160 cm. magas törzssel . . .	1 „ 2'50 „
Közvetlen föld felett nemesítve	1 „ 2' – „
Acer platanoides , platánlevelű juhar. Igen szabályos koronája és nagy, ujjas leveleiért úgy magánosan, mint uccai sorfának rendkívül hatásos.	
250–300 cm. magas sudár .	1 „ 2' – „
160–220 „ „ „ .	1 „ 1'20 „
Acer pseudoplatanus , fürtös juhar. Az előbbinél kisebb levelű, de gyorsabban fejlődő és nagyobbra	

növő juharfajta, mely uccák fásításánál különösen elterjedt.	150–200 cm. magas erős sudár	1 drb	1'20 p
Acer dasycarpum. Hatalmas, felálló koronája, mélyen hasagott, alul ezüstszinű leveleivel egyike legszebb juharfajtánknak.	160–200 cm. magas törzssel .	1 „	2'– „
	160–250 „ „ sudár. .	1 „	1'50 „
Aesculus hippocastanum, vadgesztenye. Közismert, gyönyörű díszfa.	160–200 cm. magas sudár .	1 „	1'80 „
	100–150 „ „ „ .	1 „	1'20 „
Aesculus hipp. rubicunda, piros virágú vadgesztenye.	80–120 cm. magas sudár .	1 „	1'50 „
Betula alba, fehér nyirfa. Karsu növése és fehér kérge teszik igen hatásossá. Inkább a nedvesebb talajokon diszlik.	100–160 cm. magas	1 „	1'– „
Broussonetia papyrifera, papirlevelű szeder. Nagy, érdes és sűrűn elhelyezett levelei teszik széppé. Védett helyet kíván.	160 cm. magas	1 „	2'– „
Caragana arborescens, borsófa. Karsú és gyenge növésű díszfa, mely akácszerű sűrű leveleivel, tavasszal pedig sárga virágjaival igen díszes.	120–150 cm. magas, koronás	1 „	1'50 „
Catalpa speciosa, trombitafa. Óriási levelei és a vadgesztenyéhez hasonló nagy virágjai teszik igen széppé. Hatásos park- és sorfa.	200–250 cm. magas sudár .	1 „	2'– „
	150–180 „ „ „ .	1 „	1'50 „
Celtis occidentalis, ostorfa. Vékony galyaival és üde, sötétzöld leveleivel igen szép koronát alkot, ezért főleg városokban legelterjedtebb uccái sorfánk.	220 cm. magas törzssel . . .	1 „	2'50 „
	180–200 „ „ sudár .	1 „	1'80 „
Cercis siliquastrum, judásfa. Feltűnő szép és sűrűn elhelyezett, szabályos kerek leveleivel igen hatásos és ritka díszfa. Eleinte lassan nő.	100–120 cm. magas törzsön .	1 „	2'– „
Crataegus carrieri, díszgalagonya. Élénken fényes, nagy levelei és május végén tömött fehér virágja teszik igen széppé. Inkább magányos díszfa. Oltvány.	120–140 cm. magas törzssel .	1 „	2'50 „
Crataegus oxyacantha fl. pl. alba, gyönyörű, telt, fehér virágú díszgalagonya.	120–140 cm. magas törzssel .	1 „	2'50 „
Crataegus oxyac. fl. pl. rubra, tömött, sötétpiros virágú díszgalagonya.	120–140 cm. magas	1 „	2'50 „
Crataegus oxyac. fl. pl. rosea, az előbbiektől rózsaszínű változata.	120–140 cm. magas	1 „	2'50 „

Eleagnus angustifolia , olajfa. Keskeny, ezüstszinű levelei és igen erős, de kellemes illatu virágjai, továbbá szabályos alaku koronája teszik igen széppé. 140–160 cm. magas törzszel . . .	1 drb 2' – „
Fraxinus Excelsior , hazai kőrisfa. Szabályos koronája és ipari célra kiváló fája teszik értékesé. 120–160 cm. magas sudár . . .	1 „ 1' – „
Fraxinus americana , amerikai kőris. Az előbbinél nagyobb levelű és gyorsabban fejlődő dísz- és haszonfa, mely szikes talajokon is kiválóan fejlődik s mint ilyen, ott nélkülözhetetlen. 180–200 cm. magas törzszön . . .	1 „ 2' – „
140–160 „ „ „ sudár . . .	1 „ 1' – „
Gleditsia triacanthos , lepényfa. Az akáchoz hasonló, de apróbb levelű és igen hosszú tüskéjű díszfa, mely úgy sorfának, mint magánosan szép. 200 cm. magas törzszel . . .	1 „ 1'50 „
Gymnocladus canadensis , vasfa. Nyáron hosszan szárnyalt levelei, télen különös csupaszága teszik érdekessé. 250 cm. magas, koronás . . .	1 „ 2' – „
Halimodendron argenteum . Keskeny levelű, ezüstszinű lombozata és halványlila, sűrű virágzata legszébb magányos díszfáink sorába emelik. 140 cm. magas oltvány . . .	1 „ 2' – „
Juglans nigra , amerikai dió. Szép levélzetű, de termést is hozó díszfa.	1 „ 1'50 „
Koelreuteria paniculata , serétfa. Nagyfürtű, sárga virágjai kiváló méztartalmuak s ezért, különösen a száraz Alföldön megbecsülhetetlen mézelő, egyébként is duplán szárnyalt leveleivel szép fa. 160–180 cm. koronás . . .	1 „ 2' – „
Malus floribunda var. purpurea , vérvörös virágu és termésű díszalma. 140 cm. magas törzszel . . .	1 „ 2' – „
Malus florib. var. scheideckerie , őszibarackszinű díszalma. 140 cm. magas	1 „ 2' – „
Malus coronaria fl. pl. lbolyaillatú, rózsaszin, teltvirágu, gyönyörű díszalma. 150 cm. magas	1 „ 2' – „
Morus alba , eperfa. 160–200 cm. magas	1 „ 1'50 „
Morus alba fegyvernekiana , gömbeperfa oltvány. Ujdonság. A gömbakénál szabályosabb koronát alkot és lombozatát késő őszig megtartja. 200 cm. magas törzszel . . .	1 „ 3' – „
Morus alba pyramidalis , jegenyealakú eperfa. Igen szép ujdonság	1 „ 2'50 „
Pirus salicifolia , füzlevelű, ezüstösszinű díszkörte. Rendkívül szép és ritka díszfa. 140–160 cm. magas	1 „ 2'50 „

Populus canadensis , kanadai nyár. A vízeőbb helyek haszonfája, mely hatalmas koronájával is igen díszes.	250–300 cm. magas	1 drb 2'– „
	180–220 „ „	1 „ 1'50 „
Populus pyramidalis , jegenye nyárfa. Nedvesebb helyeken sorfának igen alkalmas. Rendkívül gyorsan fejlődik.	200–300 cm. magas	1 „ 1'80 „
	160–180 „ „	1 „ 1'20 „
Prunus triloba , dísz-szilva. Vesszői április végén tele vannak élénkrózsaszín, tömött virágokkal. Egyike legszebben virágzó díszfáinknak.	120–160 cm. magas törzsön .	1 „ 2'50 „
	90–110 „ „ „ .	1 „ 2'– „
Prunus amygdalus , őszibarackéhoz hasonló virágú dísz-szilva oltvány.	120–140 cm. magas törzsön .	1 „ 2'50 „
Prunus padus , májusfa. Fehér, illatos, apró fürtű virágú, gyorsnövésű díszfa.	100–120 cm. magas	1 „ 1'– „
Quercus pyramidalis , jegenye tölgy. Lassabban nő, de tápdús talajban gyönyörűen fejlődő díszfa.	50–60 cm.	1 „ 1'– „
Quercus rubra , vértölgy. Őszre sötétvörösre változó levelei gyönyörűek.	160–180 cm. magas	1 „ 2'– „
Robinia pseudoacacia , közönséges akác.	220–300 cm. magas erős törzssel	1 „ 1'50 „
	160–180 „ „	1 „ 0'80 „
Robinia pyramidalis , jegenye akác. A szárazabb talajokon utak, kerítések mellett igen hatásos, rendkívül gyorsan nő.	240–280 cm. magas	1 „ 2'50 „
	180–200 „ „	1 „ 2'– „
	120–160 „ „	1 „ 1'50 „
Robinia hispida , piros akác. Kiskoronájú, évente kétszer virágzó, igen szép díszfa.	120–140 cm. magas törzsön .	1 „ 2'– „
Robinia pseud. var. mimosaeifolia . Az akácnak rendkívül finom, apró levelű változata.	120–140 cm. magas törzsön .	1 „ 2'– „
Sophora japonica , japán akác. Sötétzöld levelei és galyai díszesek, koronája igen szabályos, júl. végén sárga, méztartalmu virágjai értékesek. Szikes talajokon is jól fejlődik.	140–160 cm. magas törzsön .	1 „ 1'50 „
Sophora japonica pyramidalis , jegenye japán akác. A jegenyeakáchoz hasonló, de leveleivel szebb oltvány.	140–160 cm. magas	1 „ 2'– „
Tilia grandifolia , nagylevelű hárs. Jól ismert dísz- és mézelőfa.	120–140 cm. magas sudár .	1 „ 1'50 „

Tilia parvifolia , kislevelű hársfa.			
	140–160 cm. magas koronás.	1 drb	2'– „
	140–160 „ „ „ sudár	1 „	1'50 „
Ulmus campestris , mezei szil. Értékes haszon- és díszfa.	180–220 cm. koronás	1 „	1'80 „
	120–160 „ „ sudár	1 „	1'– „
Ulmus montana . Az előbbinek nagyobb levelű változata.	200–250 cm. magas sudár	1 „	1'50 „
	140–180 „ „ „	1 „	1'– „

Szomorufák.

Caragana arborescens pendula , szomorú borsófa.	1 „	2'– „
Fraxinus excelsior „ szomorú kőrisfa	1 „	2'– „
Malus Elise Rathke , szomorú almafa	1 „	2'– „
Morus alba pendula , szomorú eperfa	1 „	2'– „
Sophora jap. pendula , szomorú japánakác	1 „	2'– „

Diszcserjék.

Amorpha fruticosa . Juliusban hozza fürtös, lilaszínű virágait	1 „	0'50 „
Amygdalus orientalis , apr. elején a manduláéhoz hasonló virágai teszik széppé	1 „	0'80 „
Bacharis halinifolia . Erős növésű cserje, mely jun. végétől apró, sárgásfehér virágokat hoz	1 „	0'40 „
Berberis Thunbergii . Zöldessárga virágja április végén nyílik. Leveli ősszel aranysárga színűek	1 „	0'60 „
Berberis vulgaris , közöns. sóskafa, melyet máj elején sűrű, lecsüngő, sárgafürtű virágai tesznek széppé	1 „	0'40 „
Berberis vulg. var. atropurpurea . Sötétvörös leveleivel díszkertekben igen hatásos	1 „	0'50 „
Broussonetia papyrifera . Bokoralakban	1 „	0'50 „
Buddleia var. Veitschiana , nyári orgona. Julius közepétől késő őszig virágzik, erős illatú, hosszú világos lila fürtökön. Télen a tövét ajánlatos földdel feltölteni	1 „	0'80 „
Caragana arborescens , borsófa. Gulaalakú, tömött, sárga, pillangós virágú cserje. Májusban virágzik	1 „	0'50 „
Cercis siliquastrum , judásfa. Bokoralakban	1 „	0'80 „
Colutea arborescens , pukkanó dudafürt. Erős növésű, kora tavasszal ságán virágzik	1 „	0'40 „
Cornus alba . Középmagás, május elején nyíló, piros galyu dísz-som	1 „	0'50 „
„ amomum . Világossárga virágú, elterülő diszcserje	1 „	0'40 „
„ elegans . Ezüstszürke levelei díszesek	1 „	1'– „
„ flaviramea . Citromsárga gallyu dísz-som	1 „	0'50 „

Cornus Kasselringi. Erősnövésű, barnapiros gallyu	1 drb	0'50	„
„ mas. Ehető som	1	„ 0'50	„
„ sibirica. Élénkpiros galyu változat	1	„ 0'50	„
„ Späthi. Aranytarka levelű. Legszebb	1	„ 1'—	„
Crategus oxyacantha fl. pl. alba. Telt, fehérvirágu, diszgalagonya oltvány	1	„ 1'20	„
„ oxyacantha fl. pl. rosea. Tömött, rózsaszínű virágokkal	1	„ 1'20	„
„ oxyacantha fl. pl. rubra. Vörös virágu	1	„ 1'20	„
„ carrieri. Apró, fehér virágu	1	„ 1'20	„
„ pyracantha. Örökzöld változat	1	„ 1'20	„
Cydonia japonica, japán birs. Fénylő levelű, tömött, nyírható cserje, melynek tűzpiros, vagy élénk rózsaszínű virágai áprilisban nyílnak	1	„ 0'60	„
Deutzia crenata, gyöngyvirág-cserje. Május közepén telt, fehér virágjai igen kedvesek	1	„ 0'60	„
„ crenata var. Candidissima. Junius elején nyíló szép változat	1	„ 0'50	„
„ crenata magnifica. Fehér virágait nagy fürtökön hozza	1	„ 0'50	„
„ crenata plena. Rózsaszínű	1	„ 0'50	„
Eleagnus angustifolia, illatos olajfa. Ezüstös levelű, illatos virágu, fává nevelhető cserje	1	„ 0'50	„
„ longipes edulis, sárgavirágu, sötétebb levelű változat	1	„ 0'50	„
Fraxinus exc. var. aurea, aranylevelű díszkőris, galyai is aranysárgák, fekete rügyekkel	1	„ 1'50	„
Forsythia fortunei, sárga szelence. Sárga virágai már levélzete kifejlődése előtt, ápr. legelején nyílnak	1	„ 0'50	„
Hibiscus syriacus, mályvafa. Később rügyező, de annál szebb lombu, július végén nagy tölcservirágu díszcserje	1	„ 0'50	„
Hydrangea arb. grandiflora, szabadföldi hortensia. Egyike a legszebb virágu cserjéknek	1	„ 0'80	„
„ paniculata. Hosszabb fürtű változat	1	„ 0'80	„
Hypericum marcofolium. Aranysárga, nagy virágai jun. végén igen szépek. A töve télen feltöltendő	1	„ 0'60	„
Kerria japonica, boglárka cserje. Április közepétől nyílnak élénksárga, tömött rózsái. Zöld vesszői télen is szépek. Tövét télen takarni kell	1	„ 0'50	„
Koeleria paniculata, serétfa. Bokoralakban	1	„ 0'40	„
Laburnum vulgare, aranyeső. Igen nagy, akácfürtű, sárga virágjai és szabályos levelei teszik széppé	1	„ 0'50	„
Ligustrum ovalifolium, félörökzöld fagyal, mely díszkertek sövényének a legszebb	1	„ 0'50	„
Lonicera chrysantha. Nagylevelű lone	1	„ 0'50	„

Lonicera coerulea. Apró, kékes virágai már április közepén nyílnak	1 drb	0'50 p
„ Ledebourii. Sárgásfehér virágu, leveleit enyhe teleken is megtartó változat	1 „	0'60 „
„ tatarica. Leveleit az összes díszcserjék között legkorábban hozza. Apró virágai rózsaszínűek, termése élénkpiros, késő őszig szép	1 „	0'50 „
„ virg. grandiflora. Fehérvirágu, nagyobb levelű változat	1 „	0'50 „
Malus floribunda, díszalma. Ápr. végén élénk bimbói s rózsaszínű virágai szépek	1 „	1'— „
„ floribunda augustifolia. Leveleit csak erős télen hullatja le	1 „	1'— „
„ atrosanguinea. Élénk kárminpiros virágai gyönyörűek	1 „	1'— „
„ coronarius fl. pl. Nagy, telt, rózsaszínűvirágu	1 „	1'— „
„ niedzwetziana. Sötétvörösvirágu, levelű és galyu. Igen szép	1 „	1'— „
„ scheideckerie. Telt, rózsaszínvirágjai május elején egészen ellepik	1 „	1'20 „
„ spectabilis fl. albo pl. Igen szép, halványvirágu változat	1 „	1'— „
„ spectabilis fl. roseo pl. Tömött, rózsaszínvirágu	1 „	1'— „
„ flor. var. purpurea. A legsötétebb levelű és virágu változat	1 „	1'— „
Phyladelphus coronarius, áljázmin. Illatos, sárgásfehér virágai keresettek, szépek	1 „	0'50 „
„ cor. aurea. Sárgáslevelű változat	1 „	0'50 „
„ inodorus. Alacsony növésű, illatos virágu áljázmin fajta	1 „	0'50 „
„ grandiflorus. Erős illatu, nagyobb virágu	1 „	0'50 „
„ Lemoinei erectus. Aprólevelű szép fajta	1 „	0'50 „
„ „ Bouquet. Fehérvirágu	1 „	0'50 „
„ „ viriginal. Nagy, duplafehér, illatos virágu, legszebb fajta	1 „	1'— „
„ latifolius. Sárgásfehér, egyszerű virágu, erős növésű	1 „	0'50 „
„ pubescens. Fehér virágaival május végén kertünk egyik legszebb díszé	1 „	0'50 „
Prunus amygdalus. Rózsaszínű, mandulavirágjai ápr. elején tömötten borítják	1 „	1'50 „
„ Blireana fl. pl. Élénk rózsaszínű virágjai és vörösszínű levelei és galyai igen szépek	1 „	1'50 „
„ cerasifera spáthiana. Feketevörös galyai és levelei csodálatosak	1 „	2'— „

Prunus cerasus semperflorens. Jul. közepéig mindig virágzik, fehér meggyvirágszinben. Termése piros, ehető	1 drb 1' - P
„ cerasus umbraculifera. Szintén igen szép díszmeggy fajta	1 „ 1' - „
„ Davidiana. Márc. végén, ápr. elején nyílnak halványrózsa virágai. Majd később lándzsalakú levelei teszik érdekessé	1 „ 1' - „
„ graeca. Tömött, nagy fehér virágaival igen díszes oltvány	1 „ 1' - „
„ orientalis. Ezüstös, molyhos levelű és galyu oltvány, mely díszkertekben hatásosan érvényesül	1 „ 1' - „
„ persica atropurpurea. Vöröslevelű dísz-őszi barack	1 „ 1' - „
„ persica albo-plena. Tömött, hófehérvirágú őszi barack-fajta, zöld levelekkel	1 „ 1' - „
„ Pissardii. Ápr.-ban nyíló, sűrűn elhelyezett rózsaszín virágai, sötét levelei, piros termése teszik széppé	1 „ 1' - „
„ Pissardii Hessei. Sárgásan tarkázott sötétlevelű díszváltozat	1 „ 1' - „
„ Pissardii nigra. A legsötétebb színű fajta	1 „ 1' - „
„ Pissardii Späthi. Feketevörös színe mellett, gyönyörű virágaival egyedülálló	1 „ 1'50 „
„ Serrulata var. pl. Hosszú szárazon csüngő cseresznyevirágjai gyönyörűek	1 „ 1' - „
„ triloba fl. pl. Ápr.-ban minden rügye rózsaszín telt virágokkal nyílik	1 „ 1' - „
Pyrus salicifolia. Ezüstmolyhos, fűzlevelű, gyönyörű lombozatu díszkörte	1 „ 1' - „
Rhus glabra. Érdekes, szárnyalt levelű, a galyak végén sűrűn, barna színnel molyhos, július elején lila bugákkal virágzó, erős növéssű díszcserje	1 „ 0'50 „
Ribez aureum, vadribiszke. Elterjedt, kedves, sárgavirágú bokor	1 „ 0'50 „
„ nigrum. Az előbbinél sötétebb és tömöttebb lombozatu	1 „ 0'50 „
Robinia hispida. A piros akácot alacsony törzsre is oltjuk, hogy díszkertjeinkben a szél ki ne törje levelű akác bokoralaku oltványa	1 „ 1'50 „
„ pseudoacacia mimosaefolia. A finom, apró levelű akác bokoralaku oltványa	1 „ 1'50 „
Spiraea A. Weterer. Alacsony, finom levelű díszcserje, mely jun. elején csodaszép karminpiros, csoportos virágaival igen hatásos	1 „ 1' - „
„ billardi. Júl. elején gyönyörű, lilaszínű bugái teszik kedvessé	1 „ 0'60 „

Spiraea opulifolia. Május végén hozza csoportos, fehér, igen szép virágait	1 drb 0'60 P
„ Revesiana. Május elején, hófehér, csoportos virágai ellepik s tartósságukkal igen hálásak	1 „ 0'60 „
„ Revesiana. fl. pl. Az előbbi gyönyörű, teltvirágú változata	1 „ 0'80 „
„ semperflorens. Jun. elején nyílik, halványlila bugákon	1 „ 0'50 „
„ sorbifolia. Berkenyeszerű leveleivel érdekes, fehér, nagy bugásvirágaival igen szép cserje	1 „ 0'60 „
„ triumph. Pelyhes, lilaszínű bugáit jun. elején mutatja	1 „ 0'60 „
„ van Houttei. Minden levél mellett tejfehér csoportos virágja nyílik, – szinte egyedülállóan kedves	1 „ 0'60 „
Symphoricarpus racemosa, fehér hóbogyó. Igen kedvelt, szépteremű cserje	1 „ 0'40 „
„ rubicunda. Alacsony, kúszásra hajlamos, piros bogyójú	1 „ 0'40 „
Tamarix africana, tamariska (cédrus). A sziket jól bíró, május elején halványrózsaszínűen gazdagon virágzó, finom levelű cserje, mely sövénynek – gondosan nyírva – igen szép .	1 „ 0'40 „
„ odessana. Az előbbi ezüstlevelű, kétszer virágzó, diszes változata	1 „ 0'80 „
Viburnum lantana. Nagy, elterülő levelű, de apróbb virágú hólabda	1 „ 0'50 „
„ opulus var. sterile, az igazi hólabda, vagy népiesen labdarózsa	1 „ 0'80 „
Weigelia Eva Rathke. Sötétpiros, tölcésalakú virágait május végén hozza. Rendkívül finom és díszes cserje	1 „ 2' – „
Yucca filamentosa. Kedvelt, lándzsás levelű, gumós örökzöld, mely jun.-ban hosszú száron hozza fehér, csengetyüs virágját	1 „ 0'80 „
Xanthoceras sorbifolia, jácintcserje. Gyönyörű, apr. végétől nyíló virágja, szárnyalt levélzete, diószerű termése és legtöbbször karcsu alakja a kiváló díszcserjék közé sorolják	1 „ 0'80 „

Kúszó növények.

Ampelopsis quinquefolia, közönséges vadszőlő	1 drb 0'50 P
„ Veitschii, a legismertebb önkapaszkodó	1 „ 1'50 „
Aristolochia Siphon. Sötétzöld leveleivel különösen lugasok befuttatására használják	1 „ 1'50 „

Clematis, iszalag. Gyorsan növő, bár télen érzékeny futó. Az idén csak közönséges erdei fajtával szolgálhatunk	1 drb 0'30 P
Hedera helix, borostyán. Igénytelen, árnyékot szerető örökzöld futó	1 „ 0'30 „
Lonicera brachipoda reticulata, kuszólonec. Sárgán erezett levelei télen is megmaradnak. Illatos virágu	1 „ 0'80 „
Periploca graeca, görögtekercs. Szép lila virágjai augusztusban nyílnak	1 „ 0'60 „

Sövény növények.

Élősövény alkotható a díszeserjék között felsorolt alábbi cserjékből, melyek inkább a kert szépségét, mint annak védelmét szolgálják:

Berberis vulgaris, Berberis atropurpurea, Crataegus, Hibiscus syriacus, Ligustrum vulgare, Ligustrum ovalifolium, Lonicera tatarica, Ribes aureum, Ribes nigrum, Symphoricarpos racemosus, Tamarix odessana, valamint orgonából és az örökzöldek között felvett **Buxus, Juniperus** fajták, **Picea excelsa** és **Thuyák-ból.**

Védelmet nyújtó sövény-növény:

Gleditschia triacanthos, lepényfa. 1 éves	100 drb 3' - P
Maclura aurantica, 1 éves	100 „ 3' - „
„ „ 1 „	1000 „ 25' - „

Nemes orgona.

1 drb 1 éves sudár	0'60 P
1 „ 2 „ bokor	0'80 „

Egyszerű viráguk:

Charles X., lilapiros színű, nagy fürtű, régi nemes fajta.

Congo, sötétvörös színű nagy virágai főleg félig kinyíltan festőiek.

Hugo Kaster, violaszínű, hosszú fürtjei igen szépek.

Marie Legray, a legszebb hófehér virágu és nagy fürtű egyszerű orgona.

Marly, pirosas, ibolyaszínű virággal.

Späth emléke, a legszebb, sötétvörös, igen nagy fürtű fajta.

Telt viráguk:

Alphonse Lavelle, sötétkékes lila, tömör virágu.

Mad. Casimir Périer, igen telt, fehér virágu.

Mad. Jules Finger, nagy, telt bugái sötétrózsaszínűek.

Mad. Lemoine, a legfehérebb telt orgona.

Michel Buchner, halványlila, igen tömött fürtű virágjaiért keresett.

Rózsa.

Helyszüke miatt kénytelenek vagyunk a különböző rózsafajták leírását mellőzni. Azonban, mint a múltban, úgy az idén is a fajták kiválasztását t. Vevőink nyugodtan ránbizhatják, mert — mint a felsorolt gazdag gyűjteményből is megállapítható — rózsakulturánkat évről-évre erőteljesen fejlesztjük.

Az egyes fajták szépségére és különlegességére nézve már utmutatásul szolgál árcsoport-beosztásunk is.

Sajnálattal kell közölnünk, hogy az idén sajátnevelésű szabadföldi magas rózsákkal nem szolgálhatunk.

I. árcsoport: 1 darab 0·50 P, 10 darab 4·50 P.

Eugen Fürst, sötétpiros
Frau Karl Druschki, fehér
Fischer et Holmes, sötétpiros
Gruss an Teplitz, égőpiros
Homere, halványrózsa

Mad. Baron de Rothschild, rózsaszin
Miss Alice Rooswelt, rózsaszin
Reine Marie Henriette, piros
William allen Richardson, sárga

II. árcsoport: 1 darab 0·80 P, 10 darab 7— P.

Apotheker Georg Höfer,
csereznyepiros
Barbarossa, piros
Baron Girond de L'Ain, piros,
fehér szegéllyel
Charles Lefebvre, sötétrózsza
Duke of Theck, piros
Etoile de France, sötétpiros
Etoile de Holland, piros
Franciska Krüger, rózsaszin
Georg Dickson, piros
Gloire de Dijon, sárga
Heinrich Münch, tiszta rózsaszin
Hugh Dickson, piros
Kais. Aug. Victoria, zöldesfehér
La Facida, halványrózsa
Lady Hillingdon, élénksárga

Laurent Carle, piros
M. Abel Chatenay, halványrózsa
Mad. Car. Testout, élénkrózsza
Mad. Jean de Puy, halványrózsa
M. Jules Grolez, élénkrózsapiros
Mrs. A. Carnegie, fehér
Mrs. John Laing, rózsza
Parkfeuer, tűzpiros
Pharisäer, rózsaszin
Soleil d'Or, aranysárga
Souv. de Gen. A. Janssen,
tiszta piros
Souv. de la Malmaison, piros
Souv. de William Wood, fekete-
piros
Ulrich Brunner fils. élénkpiros
William Notting, rózsaszin

III. árcsoport: 1 darab 1— P, 10 darab 9— P.

Capitaine Christy, rózsaszin
Edu Mayer, sárgás rózsaszin
Hadley Rose, sötétpiros
Jenn C. N. Forestier, karminpiros
Jonkher J. L. Mock, huspiros
La Tosca, rózsaszin

Mad. E. Herriot, lazacpiros
Mad. Jul. Graveraux, rózsaszin
Mad. Wieger, rózsaszin
Maman Cochet, rózsaszin
Marechal Niel, sárga
Natalia Böttner, krémsárga

Pilgrim, rózsaszín
Prince de Bulgarie, halványpiros
S. de Claudius Pernet, tisztasárga
S. de Georg Pernet, élénkpiros

Sunburst, halványsárga
Thee Papa Gouthier, karminpiros
Van Houtte, vörös
Vilow Meere, égőrózsa

IV. árcsoport: 1 darab 1·20 P, 10 darab 10·— P.

Aspirant M. Rouyer, lazacsárga
Cissia Easlea, élénksárga
E. F. Dreer, narancssárga
Golden Ophelia, aransárga
Gorgeous, narancsszínű
Henry Morse, rózsaszín
Independance Day, sárga
Jouliet, sárga
Los Angelos, narancssárga
Louis Baldwin, élénksárga
Mad. Butterfly, sárga

Mad. Hoste, fehér
Mad. Leon Grossjean, sárga
M. Marg. Dickson Haniel, sárga
Mad. Leon Pain, fehér
Miss Lolita Armour, égősárga
Nederland, égősárga
Nyphetos, zöldesfehér
Red Star, tűzpiros
Sunstar, narancssárga
V. C. Gount, sötétpiros
Wilhelm Cordes, élénksárga

Futórózsák: Krém, Leichstern, Tausendschön és
Crimson Rambler fajtákban 1 drb 1·20 P

A rózsák két legnagyobb ellensége a **lisztharmat** és a **levéltetű**. Mindkettő ellen idejében kell védekezni, úgy, amint azt már a gyümölcsfáknál is leirtuk. Néha meglepi a **rozsdá**, melytől a levelek vörösek lesznek és elszáradnak, ellene 1⁰/₀-os **Bordofix**-szel kell permetezni. Ujabbán, különösen a magastörzsű rózsák éves galyait és törzsét egy szabadszemmel alig észrevehető pajzstetű bántja. Az ilyeneket nyáron 1–2⁰/₀-os **Thanol**-essenciával, tavasszal pedig közvetlen kibontáskor 5⁰/₀-os **Endá**-val permetezzük.

Fenyők és örökzöldek.

Télen-nyáron a kert legszebb díszei. Nélkülök, egyébként bármilyen izléses is, — hiányos a kert, mert nemcsak nyáron, de télen is rendkívül emelik annak szépségét. A fenyőfélék kiválasztására azonban nagyon kell ügyelni, mert hazánk szélsőséges klímája nem minden fajtának kedvez.

Mi a fenyőféléket és örökzöldeket öntözés nélkül, többszöri átültetéssel neveljük, miáltal rendkívül edzettek, tömöttek és hazánk talajához szokott gyökérzetűek.

A fenyőféléket földlabdával, gondosan becsomagolva szállítjuk. Ültetésük legbiztosabb november és április hónapokban.

A kiültetett fenyők nagyon meghálálják, ha a nyári forróság idején kora reggel hetenként többször is állott vízzel megpermetezzük őket. Viszont tövük tulságos öntözésétől óvakodjunk.

A többször iskolázott kisebb fenyőfélék jegyzékét is közöljük, mert azok már különösebb gond nélkül felnevelhetők s aránylag olcsón a legszerényebb kertbe is megszerezhetők.

Abies concolor. Tömött, kissé kúszált galyu, ezüstszürke színű, gyorsnövésű fenyő.

30–35 cm. magas 1 drb 2'50 P
40–45 „ „ 1 „ 3'– „

Abies pectinata. Fésűs fenyő. Vékony galyai, alul ezüstös színű, apróbb levelei és karsú növése teszik igen széppé. 35–40 cm. magas 1 „ 3'– „

Buxus, puszpáng. Szabályos, kerekded, sűrű levelei és alakíthatósága okai nagy elterjedőségének. Inkább árnyékos helyeket kedvel.

1 éves 10 „ 1'– „
1 „ 100 „ 8'– „
1 „ 1.000 „ 60'– „
2 „ 10 „ 1'50 „
2 „ 100 „ 12'– „

20–30 cm. magas 1 „ 0'50 „
30–40 „ „ 1 „ 1'– „

Cedrus atlantica. Csomós tűlevelei vízszintes galyakon helyezkednek el. Rendkívül szép és védett, meleg helyen nagyra nőző cédrusfajta.

20–30 cm. magas 1 „ 5'– „

Cedrus deodara. Ezüstös tűi, csüngő galyai igen hatásosak. 20–30 cm. magas 1 „ 5'– „

Chamaecyparis laws. Szabályos gualaalku s finom, elég erős galyaival, sötétzöld, ciprusszerű leveleivel egyike legszebb fenyőféléinknek. Inkább árnyékos, védett helyet kedvel.

30–35 cm. magas 1 „ 2'50 „
40–45 „ „ 1 „ 3'50 „

Chamaecyparis law. alumii. Az előbbi karsúbb növésű, kékes színű változata, mely napos helyeken is jól díszlik. 25–30 cm. magas 1 „ 3'– „

35–40 „ „ 1 „ 5'– „
45–50 „ „ 1 „ 6'– „

Chamaecyparis law. aurea. Aransárga színű változat, mely árnyékosabb helyeken díszlik szépen.

30–35 cm. magas 1 „ 5'– „
40–45 „ „ 1 „ 6'– „

Gingko-biloba. Japánból származó, széles, lomblevelű fenyőfajta, mely leveleit télen lehullajtja. Hazánkban jól díszlik, bár eleinte lassan nő.

50–60 cm. magas 1 „ 2'– „
70–80 „ „ 1 „ 3'– „
90–100 „ „ 1 „ 4'– „

Juniperus, boróka. Hazánk száraz, meleg fekvésű, sőt homokos részein is az összes fenyőfélék között legjobban díszlik, ezért minden fajtája rendkívül keresett. Fajtái:

Juniperus communis, közönséges boróka.

40–50 cm. fészekalaku . . .	1 drb	2'– P
60–70 „ „ . . .	1 „	3'– „
80–90 „ „ . . .	1 „	4'– „
30–40 „ gulaalaku . . .	1 „	1'50 „
50–60 „ „ . . .	1 „	3'– „
70–80 „ „ . . .	1 „	4'– „
90–100 „ „ . . .	1 „	5'– „

Juniperus comm. hibernica, oszlopos nemes boróka. Zöldes sűrű színű levelei és rendkívül karcsu alakja legszebb örökzöldünkké teszi. A napos helyet kiválóan bírja

40–50 cm. magas	1 „	3'– „
60–70 „ „	1 „	4'– „
80–90 „ „	1 „	5'– „
95–100 „ „	1 „	6'– „

Juniperus sabina, kúszóboróka. Földön elterülő, tömött, igen hatásos örökzöld, mely a nyirást is igen jól tűri.

30–50 cm. széles	1 „	3'– „
60–70 „ „	1 „	5'– „

Juniperus virginiana. Fialat korában finom gallyival tömött, piramis alakú, később az ágai kissé elterülő. 14–16 m. magasra megnő. Apró, hamvas, bogyótermése is nagyon szép. A szárazabb talajokon kiválóan díszlik, a napos fekvést is szereti. Az Alföld egyik legszebb örökzöldje.

70–90 cm. magas	1 „	4'– „
100–120 „ „	1 „	6'– „
130–150 „ „	1 „	8'– „
160–180 „ „	1 „	10'– „

Mahonia aquifolium. Fényes zöld, összelszín pompás levelű 150–200 cm. magasra növő örökzöld cserje, mely különösen a kötészetben nélkülözhetetlen. Félárnyékos helyen gyorsabban nő, napos helyen fényesebb levelű.

15–20 cm. magas isk.	1 „	0'30 „
25–30 „ „ „	1 „	0'40 „
40–50 „ „ „	1 „	0'60 „
60–70 „ „ „	1 „	1'– „

Picea excelsa, lucfenyő. Igen elterjedt, hálás fajta. Karácsonyfának is főleg ezt használják.

30–40 cm. magas	1 „	1'– „
40–60 „ „	1 „	2'– „
60–80 „ „	1 „	3'– „
90–100 „ „	1 „	4'– „
100–120 „ „	1 „	5'– „
120–140 „ „	1 „	7'– „
150–160 „ „	1 „	8'– „

Picea omorica. Ezüstsűrke, apró levelei és karesu alakja rendkívül mutatós. Inkább árnyékos, védett helyre való.	50–60 cm. magas	1 drb	5'–	P
	60–70 „ „	1 „	7'–	„
	70–80 „ „	1 „	10'–	„
Picea pungens, kékfenyő. Igen szép, dús növésű fenyőfajta, mely napos helyeken is jól díszlik.	20–30 cm. magas	1 „	2'–	„
	30–40 „ „	1 „	3'–	„
	40–50 „ „	1 „	4'–	„
	60–70 „ „	1 „	6'–	„
Picea pungens glauca. Népiesen ezüstfenyőnek hívják. Az előbbinek legszebb változata.	20–30 cm. magas	1 „	3'–	„
	30–40 „ „	1 „	5'–	„
	40–50 „ „	1 „	7'–	„
	50–60 „ „	1 „	8'–	„
	60–70 „ „	1 „	10'–	„
Picea pungens var. kasteri, valódi ezüstfenyő.				
Oltvány.	20–25 cm. magas	1 „	8'–	„
	25–30 „ „	1 „	12'–	„
Pinus austriaca, fekete fenyő. Sötétszínű, hosszú tűlevelei vannak. A melegét és szárazságot legjobban tűri, ezért az Alföldön kiválóan díszlik.	40–60 cm. magas	1 „	2'–	„
	60–80 „ „	1 „	3'–	„
	80–100 „ „	1 „	5'–	„
	100–120 „ „	1 „	7'–	„
	120–140 „ „	1 „	9'–	„
Pinus montana, törpefenyő. Hosszú levelű, gömbalakú.	15–20 cm. magas	1 „	2'–	„
	20–30 „ „	1 „	3'–	„
Pinus strobus. Hosszú, csomósan elhelyezett tűi vannak.	40 cm. magas	1 „	5'–	„
Pseudotsuga dougl. caesia. Gyorsan és magasra nőző fenyőfajta, melynek ugy alakja, mint ezüstös színű levélzete igen szép.	20–30 cm. magas	1 „	2'–	„
	30–40 „ „	1 „	3'–	„
	40–50 „ „	1 „	4'–	„
Taxus baccata, tiszafa. Sötétzöld, fénylő, széles tűlevelű, kissé elterülő águ fenyőféle, mely árnyékos helyeken igen jól díszlik és az alakítást, nyírást jól bírja.	20–25 cm. magas	1 „	3'–	„
	25–30 „ „	1 „	4'–	„
	35–40 „ „	1 „	5'–	„

Taxus baccata hibernica aurea. Karesu, oszlopos növésű, sárga levelű tiszafa.	30–40 cm. magas	1 drb 8' – P
Taxus baccata var. fastigiata. Kékesszürke levelű, oszlopalaku tiszafa. 20–30 cm. magas		1 „ 4' – „
Thuja columna. Oszlopos életfa, mely metszés nél- kül is rendkívül karesu és tömött.	40–60 cm. magas	1 „ 5' – „
Thuja occidentalis. Élénkzöld, sűrű, magasra növő fajta.	40–60 cm. magas	1 „ 0'80 „
	60–70 „ „	1 „ 1'20 „
	100–120 „ „	1 „ 3' – „
Thuja occid. var. globosa. Igen szép gömbalaku. 20–30 cm. magas		1 „ 2' – „
Thuja occid. Rosenthali. Sűrű lombozata és kes- keny piramisalakja teszik igen széppé.	30–40 cm. magas	1 „ 4' – „
Thuja orientalis. Sötétzöld, tömött, gúlaalaku életfa. 30–40 cm. magas		1 „ 0'60 „
Thuja orient. compacta. A legsűrűbb, igen szabá- lyos alaku thuyafajta.	60–70 cm. magas	1 „ 2' – „
	70–80 „ „	1 „ 3' – „

Virághagymák.

Zöldlevelű cannák:

Admiral Togo. Feltűnő szép, sötétnarancssárga vi- rágu, alacsony növésű, bőven virágzó fajta		1 drb 1'20 P
Báró Jósika. Kiváló lazacrózsaszínű, csoport-Canna, óriás, lehajló virágbugákkal		1 „ 1'20 „
R. Wallace. Igen bőven virágzó, kanárisárga színű, elsőrendű csoportba illő		1 „ 1' – „
Wilhelm Bofinger. Tűzpiros színű, igen bőven virágzó		1 „ 0'70 „
Oiseau de Feu. (Tűzmadár). Az eddig létező leg- szébb és legnagyobb virágu Canna. Színe szép világító piros. Egyes virágai óriás nagyok és gyö- nyörűen iveltek		1 „ 1'30 „

Vöröslevelű cannák:

Feuerzauber. Feltűnő szép, tűzpiros virágai nagyok, nemes alakuk és a sötétszínű levelek fölé emel- kednek. Kiváló ujdonság		1 drb 1'50 P
König Humbert. Sötétnarancs színű, levelei óriás nagyok. Kiváló csoport-canna		1 „ 1' – „

Walhalla. Sötétnarancsvörös, eddig nem ismert új színű, bőven virágzó fajta 1 drb 1' - P

Az itt forgalomba hozott Cannák tulnyomó része a nagyközönség előtt ismeretlen újdonság. Ugy levelük, mint virágjuk kiválóan szép s bár nagy áldozattal szereztük be és szaporítottuk őket, elterjedésük érdekében a legmérsékeltebb árakat állapítottuk meg. Hisszük, hogy ezen akciónk a Canna-kedvelők teljes elismerésével fog találkozni.

Tulipán:

Tulipánhagymából csak az ősmagyar, szabályos alakú, élénk tűzpiros fajtákat hozzuk forgalomba, melyek minden pártfogást megérdemelnek 10 drb 1'20 P

Niederlanda

Katalin Büttner

Henri Kirsz

Mad. Gerard

Paul Wejnman

Mad. Storte

Georges Tansson

Tevan nyomda és könyvkiadóvállalat
Békéscsaba

1851

1866

NÖVÉNYVÉDELEM

Megjelenik minden hó 15-én

Előfizetés félévre 4 pengő.
Egyes szám ára 80 fillér.

Felelős szerkesztő:

Dr. KERESKES LAJOS

Telefon: Aut. 197—69.

Postatakarékpénztári csekk-
számla: 39.143.

Védekezés az almamoly ellen papírzacskózással

Irta: *Budai József.*

Az almamoly ellen való védekezésnek egy olyan eljárására hívom fel a köz figyelmét, melyet külföldön, nevezetesen Tirolban és Délfranciaországban általánosan és teljes sikerrel alkalmaznak, mely nálunk egészen el van hanyagolva, pedig legalább a házikertek törpe fáin teljes sikert ígér és könnyen végrehajtható.

A papírzacskókkal való védekezés ez az eljárás, melyet kipróbáltam és igen nagy örömem telt benne. Ugyanis — az előző évben lakást változtatva — olyan lakást béreltem, mely mellett házikert is volt néhány fiatal, termő almafával. Az egyik fiatal fa nagyon szépen virágzott s valahogyan eszembe jutott, hogy jó régen (már nem tudom ki) cikket írt a papírzacskós védekezésről a «Gyümölcskertész»-ben és ezt az eljárást nagyon magasztalta.

Már kissé elkéstem, mikor az a gondolatom támadt, hogy a papírzacskós védekezést én is megpróbálom. A gyárilag előállított zacskók megrendeléséhez nem volt idő, ezért a szükséges zacskómennyiséget magam állítottam elő, hogy elég könnyen ment. Mult év június 26-án láttam hozzá a gyümölcsök beburkolásához.

A fiatal fa, melynek a termését meg kellett védeni, buta magasra volt nevelve, a törzse kétméteres. Az ilyen fák, melyekről tűzoltólétrákkal lehet leszedni a gyümölcsöt, házikertbe egyáltalán nem, de mezei gyümölcsösökbe sem valók. Hányszor kelt ki Angyal Dezső barátom, de mások is az ilyenek ellen, csak a jó Isten tudja s a tapasztalatlan kezdő gyümölcsész mégis csak ezeket ülteti még a házikertjébe is. Örül neki, mint a vak a garasnak, mert hiszen ő tényleg vak is s csak akkor nyílik ki a szeme, mikor toronymagasságra nőtt fáját le kellene hernyózni, avagy a gyümölcsöt annak tetejéről (élete kockáztatásával) le kellene szednie. A magastörzsű fák barátai azzal érvelnek, hogy a 120—140 cm-es törzsű fák alját szántani nem lehet. Ez igaz, de az is igaz, hogy az ekével könnyen megsérülhet a fa törzse. Azt a kis kapálást vagy ásóaszt a középestörzsű fa nagyon meghálálja Kezddő gyümölcsészek semmivel sem tesznek annyit kárt maguknak, mint ezekkel az égmészoló fákkal és a sűrű ültetéssel. Mikor fáik nagyra nőttek, akkor kezdenek jajgatni, de már késő.

Házikertekbe, hol a nyúlveszedelemtől nem kell tartani, nem is középtörzsű, de a bokorfa való, éppen ezért legcélszerűbb ide törpe fákat ültetni. Igaz, hogy a paradicsomra és bírsre ojtott törpefák felszínes gyökereikkel nem bírják úgy a szárazságot, mint a vadra ojtottak, de hiszen a házikertek közelében mindenhol van kút és víz, s ha a favalyihoz hasonló esztendőben a törpe fákat párszor megöntözzük, a fa ezt nekünk gyönyörű, nagyra nőtt, ízletes gyümölcsével kedvesen meghálálja, míg a nagy szárazságban vele nem törődőnek fanyar, apró, semmitéző gyümölcsöket terem.

Tehát az én fiatal fám, melynek a termését az almamolytól megvédeni szándékoztam, kétméteres törzsű volt, a virágokat földön állva nem érhettem el, egy konyhaasztalt vittem az égmészoló fiatal fa mellé, arra álltam és úgy kötöztem be a kis almákat.

A kis almák bekötözését június 26-án kezdttem el. Az almák között már akadtak pondrósak, de ilyenkor az almamoly első nemzedéke még nem olyan számos, mint a későbbiek; maradt a pondrósokon felül elég ép alma a bekötözésre. A már pondrós példányokat könnyű volt felismerni. A gyümölcsön feltűnik a kis lyuk s a lyuk nyílásán a fekete ürülékcsomó, hol a kukac berágta magát az almába. Ha az almára ráfekvő levél a kis almához hozzá

20

26016/

